

ข้อคิดธรรมะบางประการ

จาก

อาจารย์พรที่ข้าพเจ้ารู้จัก

โดย

ศิริ พุทธศุภร์

ข้อคิดธรรมะบางประการ

จาก

อาจารย์พรที่ข้าพเจ้ารู้จัก

โดย

ศิริ พุทธศุภร์

คำนำ

หนังสือโลกทิพย์ เป็นสื่อให้ อาจารย์พร รัตนสุวรรณ สนใจและรู้จัก อาจารย์ ศิริ พุทธศุภร์ คุณศรีเพ็ญ จตุทะศรี ได้อ่านหนังสือโลกทิพย์ที่อาจารย์ศิริเป็นผู้แปล แล้วสนใจในเรื่องราวซึ่งมีประสบการณ์คล้ายกับเรื่องที่คุณศรีเพ็ญได้พบเห็นเหตุการณ์ในโลกทิพย์ ได้เล่าเรื่องให้อาจารย์พรฟัง อาจารย์พรได้ติดตามไปพบอาจารย์ศิริที่บ้าน เมื่อสนทนากันก็ถุกุศรียกกันอย่างยิ่ง ได้ชักชวนอาจารย์ศิริให้มาร่วมงานกันที่สำนักค้นคว้าทางวิญญาณ

อาจารย์ศิริมีอายุน้อยกว่าอาจารย์พรหนึ่งปี เป็นคนสงบสันโดษ มีชีวิตเรียบง่าย เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในภาษาอังกฤษอย่างเยี่ยมยอด หนังสือที่อาจารย์ศิริได้แปลเป็นภาษาอังกฤษ เป็นที่ยอมรับกันในหมู่นักวิชาการชาวต่างประเทศว่า ใช้ภาษาถูกต้องสละสลวย นอกจากจะเป็นนักปรัชญา นักจิตกรรมเปรียบเทียบแล้ว อาจารย์ศิริยังเป็นอัจฉริยะในด้านการแต่งภาพกอลอน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

หนังสือที่อาจารย์พรค้นคว้าเขียนไว้ เล่มไหนที่เห็นว่าสมควรจะแปลเป็นภาษาอังกฤษ ก็จะมีใจมออบหมายให้อาจารย์ศิริเป็นผู้แปล ในการแปลนั้น ถ้ามีปัญหาสงสัยเกี่ยวกับความหมายของถ้อยคำ ก็จะถามจากอาจารย์พรให้อธิบายความหมายให้เข้าใจ เพื่อจะได้เลือกถ้อยคำภาษาไทยให้มีความถูกต้องลุ่มลึกตามหลักกรรมของผู้เขียนได้

อาจารย์พรและอาจารย์ศิริ มักจะสนทนาวิเคราะห์วิจารณ์หลักกรรม บทความและปาฐกถาต่าง ๆ ด้วยกันเสมอ และมีก็จะพึงพอใจในปฏิภาณไหวพริบในการตอบปัญหาของอาจารย์พรอย่างยิ่ง ถึงกับแต่งตั้งให้อาจารย์พรเป็น “อภิมหาดอกเตอร์”

เมื่ออาจารย์พรได้ละกายเนื้อเข้าสู่ภูมิทิพย์ อาจารย์ศิริรู้สึกอาลัยและเสียดายในภูมิธรรมและความรู้ของอาจารย์พรมาก ท่านจึงขอฝาก “ข้อคิดกรรมบางประการจากอาจารย์พรที่ข้าพเจ้ารู้จัก” เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งความทรงจำและระลึกถึงกัน

สำนักค้นคว้าทางวิญญาณ

คำปรารภ

บทความเรื่องสั้น ๆ ต่อไปนี้ เป็นการบรรยายความรู้สึกส่วนตัวของตนเอง ในระหว่างที่ได้อยู่ร่วมกับอาจารย์พร รัตน์สุวรรณ และ คุณศรีเพ็ญ จัตุหะศรี มาเป็นเวลาประมาณ ๓๐ ปี ซึ่งนับว่าเป็นเวลาอันยาวนานพอสมควร เรียกว่าเป็นเวลาที่ยาวนานเป็นอันดับสอง รองจากชีวิตการทำงานของข้าพเจ้าที่สภาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นเวลา ๔๐ กว่าปี

คณะของอาจารย์พรกับข้าพเจ้า มีความเห็นตรงกันอยู่อย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นเรื่องที่คุณคิดว่ามีความสำคัญมาก คือความเชื่อเรื่องการตายแล้วไม่สูญ คือต้องไปเกิดใหม่ อีก ตามผลกรรมที่ได้กระทำไว้ อันที่จริงความเชื่อในเรื่องนี้ของข้าพเจ้านั้น ไม่ได้เกิดขึ้นเมื่อได้พบกับอาจารย์พรแล้ว แต่เป็นเรื่องที่น่าประทับใจและฝังใจมานานแล้ว ตั้งแต่ได้อ่านเรื่อง “เพชรในหิน” และ “มฤตยูวรรณนา” ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นวิจิตรวราณปริชา นักกัมมัญฐานเอกในสมัยรัชกาลที่ ๖ ซึ่งมีผู้เล่ากันมาว่า ท่านสามารถติดต่อกับโอปโปติกะ คือเทวดาได้ด้วยตนเอง ข้าพเจ้าอ่านหนังสือสองเล่มดังกล่าวด้วยความชื่นชมเลื่อมใส ครั้นแล้วครั้นเล่า เป็นเวลาหลายปี ก่อนที่จะได้มาพบกับอาจารย์พร ดังนั้น คำกล่าวอย่างเสียดสีและเย้ยหยันว่า ข้าพเจ้าถูก อาจารย์พร “ล้างสมอง” หรือ “จูงจมูก” นั้น จึงไม่มีมูลความจริงเลย ถ้าในสมองของข้าพเจ้ามีอะไรที่ควรจะต้อง “ล้าง” ออกบ้าง สิ่งที่มาล้างออกนั้นก็คือ พระนิพนธ์ ๒ เล่มของพระเจ้าบรมวงศ์เธอองค์นั้น เพื่อเป็นการปูทาง ไว้ให้ได้มาร่วมงานกับอาจารย์พร ด้วยความเต็มใจนั่นเอง และที่ตามมาในระยะหลัง ก็มีหนังสือภาษาอังกฤษอีกชุดหนึ่ง คือ Life in the World Unseen เป็นต้นซึ่งข้าพเจ้าได้แปลแล้วให้ชื่อว่า “โลกทิพย์” ซึ่งข้าพเจ้าได้อ่านด้วยความชื่นชมก่อนหน้าที่จะได้รู้จักกับอาจารย์พร เป็นเวลาประมาณ ๒ ปี ส่วนในระยะที่ใกล้เข้ามายิ่งกว่านั้น คือก่อนหน้าที่จะได้รู้จักกับอาจารย์พร

ข้าพเจ้าก็ได้บังเอิญไปได้พบหนังสือเล่มหนึ่งที่แถวท่าพระจันทร์ ชื่อ “ผีและเทวดา
มัจจุ” ชื่อของหนังสือเรื่องนี้มี “เสน่ห์” สำหรับข้าพเจ้ามาก จึงซื้อมาอ่านทันที และ
นึกว่าผู้แต่งหนังสือเรื่องนี้ช่างคิดเหมือนกับเราจริง ๆ ต่อมาอีกประมาณ ๒ อาทิตย์ เมื่อ
มาได้พบกับอาจารย์ซึ่งได้แนะนำตัวเอง ก็ชักชวนมาได้ทันที ต่อจากนั้น อะไร ๆ ก็เป็น
เรื่องง่ายไปหมด เพราะความเป็นผู้มี “ทิวฐิสัมมัญญา” นั้นเอง

ในช่วงเวลาประมาณ ๓๐ ปีที่ร่วมงานกันมา ข้าพเจ้าก็ได้รับรู้ข้อคิดเห็นที่น่าสนใจ
และน่าคิดเพิ่มเติมจากอาจารย์พรและคุณศรีเพ็ญอีกหลายอย่าง ที่บรรยายไว้ใน
เล่มนี้ ก็คงเป็นส่วนหนึ่งเท่านั้น เพราะหลังจากที่คิดว่าจะจบอย่างแน่นอนแล้ว และ
ได้สั่งให้เข้าเล่มได้แล้ว ก็ยังมีข้อคิดที่น่าสนใจ (สำหรับผู้อ่านที่สนใจในธรรมะด้วย)
อีกบ้างเหมือนกัน คือมิใช่ว่าจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวของกับอาจารย์พรและข้าพเจ้าเป็นส่วน
ตัวเท่านั้น จึงได้เพิ่มเติมเป็น “ภาคผนวก” อีกเรื่องหนึ่ง

ก็เป็นที่น่าเสียดายที่อาจารย์ด่วนจากไปเสียก่อน ทั้ง ๆ ที่ข้าพเจ้าเคยนึกอยู่
บ่อย ๆ ว่า ข้าพเจ้าเองน่าจะเป็นผู้ “ลวงหน้า” ไปก่อน แต่นั่นแหละ อะไร ๆ ที่ไม่
ได้คิด หรือคาดหมาย บางครั้งก็มักจะเกิดขึ้นได้ดังเช่นนี้ ทางที่ตกคือ เมื่อถึงที่สุดแล้ว
เราก็ต้องยอมรับโดยดี คืออย่าง ปลงตก เท่านั้น ทั้งนี้หมายความว่าอย่าเป็นคน “ซีโก้ง”
คือเมื่อถึงคราวที่ธาตุทั้ง ๔ จะเริ่มแยก กายจะแตก ก็เป็นผู้สิ้นโทษ คือ “หักใจ”
ปล่อยวางโดยดีได้ ไม่ตอธรรคนิตจะยึดถือสิ่งที่เขาให้มามาใช้ชั่วคราวเอาไว้เป็นของตน
ตลอดกาล.

ศิริ พุทธศุภร์

๙ ส.ค. ๒๕๓๖

ข้อคิดธรรมะบางประการ

จาก

อาจารย์พรที่ข้าพเจ้ารู้จัก

	หน้า
๑. พระอรหันต์สุทนต์วิปัสสิโก	๑
๒. อาจารย์พร บรูษหลายฉายาหรือสมญา	๑๗
๓. ก. อาจารย์พร ปาฏิหาริย์	๔๑
ข. อาจารย์พร งมฉาย	๕๕
ค. อาจารย์พร กัปปไส บาบา	๖๘
๔. ปฏิจสมุปบาท : อริยสัจ = วิทยาศาสตร์ : เทคโนโลยี	๘๓
ภาคผนวก	
เกิดมาเพราะเซ็กส์ (SEX) ของใคร	๑๐๕

อาจารย์พรที่ข้าพเจ้ารู้จัก

โดย

ศิริ พุทธศุภร์

อาจารย์ภาษาอังกฤษ สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยพุทธศาสนา

— ๑ —

พระอรหันต์ประเภท สุทวิบุตสโก

น ^{๕๔} ก ^{๕๕} อ	ธรรมะ	บรรณาการ
แต่อาจารย์	ผู้ล่วงหน้า	จากไปก่อน
มีสมญา	นามว่า	อาจารย์พร
แห่งสำนัก	นามกร	ว่า“วิญญาณ”
ร ^{๕๖} ต ^{๕๗} นะ	สุวรรณ	คือข้อสกล
ท่านสร้างบุญ	ไว้มากมาย	หลายสถาน
เสียค่ายที่	ท่านด่วนไป	ไม่อยู่นาน
แต่ก็คง	จะถึงกาล	เพียงน ^{๕๘} เอง
ขอท่านจง	ไปอยู่ดี	มีความสุข
คอยปลอบปลุก	พวกเรา	ให้รับแรง
ทำความเพียร	เตรียมตัวไว้	ไม่หวั่นเกรง
ช่วยตนเอง	เมื่อถึงกาล	“วันนั้น” เทอญ

คำนำของผู้แต่ง

“ลูกเป็ดขเหร่” (The Ugly Duckling) แห่งวงการปฏิบัตินิยม

สมัยเมื่อข้าพเจ้ายังเป็นนักเรียนชั้นมัธยม ได้เรียนแบบเรียนภาษาอังกฤษเล่มหนึ่ง มีบทเรียนบทหนึ่งชื่อ The Ugly Duckling ซึ่งมีผู้แปลเป็นไทยว่า “ลูกเป็ดขเหร่” เนื้อเรื่องกล่าวถึงไข่ใบหนึ่งซึ่งบังเอิญมาปะปนอยู่กับไข่เป็ด ในรังของเป็ด จะเป็นแบบที่ไทยเราเรียกว่า “กาเหว่าแอบเอาไข่มาให้แม่กาฟัก” ก็น่าจะเป็นได้เหมือนกันเมื่อไข่แปลกปลอมใบนั้น แตกออกมาก็ปรากฏเป็น “ลูกเป็ด” ที่มีลักษณะผิดแผกกับลูกเป็ดตัวอื่น ๆ ในครอกเดียวกัน คือมีขนสีที่ต่าง รุงรัง และมีลักษณะรูปร่างอย่างอื่นน่าเกลียดน่าชังมาก เรียกว่าเป็น “ลูกเป็ด” ที่ขเหร่กว่าเพื่อน จึงถูกลูกเป็ดอื่น ๆ ล้อเลียน และแกล้งเอาบ่อย ๆ ทำให้ “ลูกเป็ด” ตัวที่แปลกปลอมเข้ามานั้น เสียใจและน้อยใจมาก อย่างไรก็ตาม เมื่อกาลเวลาล่วงไป ๆ นานเข้า เหตุการณ์กลับปรากฏว่า “ลูกเป็ด” ตัวที่ใคร ๆ ล้อเลียนและตราหน้าว่า ขเหร่กว่าเพื่อนนั้น กลับมีลักษณะงามสง่าและมีขนที่สวยงามกว่าเพื่อน ๆ เป็นอันมาก ทำให้ใคร ๆ ต้องประหลาดใจไปตาม ๆ กัน ในที่สุดเมื่อกาลเวลาล่วงไปถึงจุดหนึ่ง ก็ได้เป็นที่รู้กันว่า “ลูกเป็ด” ตัวที่ใคร ๆ คิดว่าขเหร่กว่าเพื่อนนั้น โดยที่จริงแล้ว ไม่ใช่ลูกเป็ดเลย แต่เป็นลูกหงษ์ คือ Swan ซึ่งฝรั่งถือว่าสวยงามกว่า และสง่ากว่าเป็ดมาก เป็นอันว่าไข่ใบที่แปลกปลอมเข้ามานั้น ไม่ใช่ไข่เป็ด แต่เป็นไข่หงษ์ (swan's egg) ซึ่งบังเอิญหลงเข้ามาอยู่ในรังไข่เป็ดโดยวิธีใดวิธีหนึ่งนั่นเอง คติของเรื่องนี้ก็ถือว่า บางสิ่งบางอย่างหรือว่าคนบางคนนั้น เมื่อดูจากอาการปฏิกิริยาภายนอก อาจจะดูน่าเกลียดน่าชัง เช่น เสียงไม่เพราะ รูปไม่หล่อ พ่อไม่รวย ทำทางก็ไม่สง่า แลดูซอมซ่อ พูดจาก็ไม่หวานหู ยิ้มก็ไม่สวย เป็นต้น บุคคลประเภทนี้ เมื่อเข้าสมาคมก็มักจะมีผู้มองอย่างดูถูก เพราะเป็นการมองอย่างผิวเผินเท่านั้น ไม่ได้มองอย่างลึกซึ้งถึงคุณธรรมและความสามารถภายใน ซึ่งอันที่จริง เขามีมากกว่า และเหนือกว่าผู้ที่ถูกเหยียดหยามเขามาก เรียกว่าเขาเป็น “ลูกเป็ดขเหร่” ซึ่งความจริง ไม่ได้ขเหร่เลย แต่กลับสวยและงามสง่ากว่าผู้ที่คิดว่าเขาเป็นคนขเหร่เสียอีก

เรื่องทำนองเดียวกันนี้ ในนิทานของฝรั่งยังมีอีกเรื่องหนึ่ง คือ “นางซินเดอเรลล่า” เนื้อเรื่องกล่าวถึงเด็กหญิงสาวสวยผู้หนึ่งชื่อ เอลลา ถูกแม่เลี้ยงและพี่สาวเก็บ

กักไว้กันครว ให้ทำงานหนักแสนสาหัสอยู่กับขี้เถ้าเตาไฟในครว จนกระทั่งร่างกายขมุกขมอมดูไม่ได้ ปกปิดความสวยงามเสียหมด เด็กหญิงผู้นั้นจึงมีชื่อฉายาบอกเข้าข้างหน้าว่า “ซินเดอร์เรลลา” เพราะว่า “ซินเดอร์” แปลว่า ขี้เถ้าจากเตาพื้นในครวไฟ เพราะไม่มีวันที่จะออกมาพบกับแสงสว่างภายนอกครวกับเขาเลย แต่ในที่สุดเหตุการณ์ก็เกิดขึ้น ทำให้เด็กหญิงซินเดอร์เรลลา กลายเป็นเจ้าหญิงที่สวยงามที่สุดในวงสังคมจนได้ เรียกว่า บดบังพี่สาวชื่อจนาของตนได้จนหมดราศรีไปเลย

เรื่องทำนองเดียวกันนี้ ในประเทศไทยเราก็มีอยู่ เท่าที่นึกออกก็ ๒ เรื่อง เรื่องแรกคือเรื่องสังข์ทอง หรือเจ้าเงาะแห่งนิยายเรื่องท้าวสามล ซึ่งคนไทยเรารู้จักกันดี เจ้าเงาะนั้นในตอนแรกก็เป็น “ลูกเปิดขี้เหว” แบบเดียวกับเด็กหญิงซินเดอร์เรลลา เหมือนกัน ต่อมาเมื่อมีเหตุการณ์คับขัน จึงได้ปรากฏตัวเป็นพระสังข์ทองกับบ้านเมืองของท้าวสามลไว้ได้ อีกเรื่องหนึ่งเป็นเรื่องละครทีวี ซึ่งเคยแสดงเมื่อหลายปีมาแล้ว แต่ก็ยังคงมีผู้ยังจำกันได้ คือเรื่อง “ดาวพระศุกร์” ซึ่งนางเอกขวัญใจสมัยนั้นคือ มณฑุณี ยมาภย์ แสดงเป็นเด็กหญิง ดาวพระศุกร์ ซึ่งถูกแม่เลี้ยงเกล้งใช้งานหนักอย่างทารุณเหลือประมาณ ทว่า “ทารุณ” นี้ ข้าพเจ้าหมายถึงว่า เป็นการทารุณต่อความรู้สึกของผู้ดูผู้ชมมากเหลือเกิน จนถึงกับมีคำเล่าต่อ ๆ กันมาว่า ผู้ที่แสดงเป็นตัวแม่เลี้ยงของแม่หนูดาวพระศุกร์นั้น พอออกไปซื้อของในตลาดใกล้บ้าน บรรดาแม่ค้าจำหน้าได้ เลยพาลเกลียดหน้าไม่ยอมขายของให้ ทว่าทำทารุณแก่แม่หนูดาวพระศุกร์ของเขามากเกินไป ดังนั้นมีเขาเล่ากันมาอีกว่า ครั้งหนึ่ง ที่จังหวัดแห่งหนึ่ง ซึ่งถ้าจำไม่ผิด ก็ดูเหมือนจะเป็นจังหวัดอ่างทอง เกิดไฟฟ้าดับทั่วเมือง ตอนที่ภาพยนตร์เรื่อง “ดาวพระศุกร์” กำลังจะเริ่มฉายพอดี ผู้คนที่แฟนของเรื่องนี้ เกิดเดือดร้อนใจกันเป็นการใหญ่ ถึงกับต้องเข้ารถบรรทุก ๑๐ ล้อ แห่กันไปดูหนังเรื่องนี้ที่จังหวัดใกล้เคียงจนได้ นั่นคือความเห็นอกเห็นใจต่อแม่หนู “ดาวพระศุกร์” ของเขา ซึ่งเขาก็ไม่ได้ผิดหวัง เพราะในตอนจบของเรื่องก็ปรากฏว่าแม่หนูได้เป็นนาง “ซินเดอร์เรลลา” เหมือนกัน คือเป็นทายาทกองมรดกของท่านเศรษฐีผู้หนึ่ง เรื่องนี้กลายจบลงแบบ “แฮปปี้เอนดิ้ง” คือด้วยความสนใจของผู้ดูทุกคน ที่ได้เอาใจช่วยแม่หนูของเขามาตลอดเวลา เป็นอันว่าเรื่องนักเป็นทำนอง “ลูกเปิดขี้เหว” ในประเทศไทยอีกเรื่องหนึ่ง

ในวงนักปฏิบัติธรรมกรรมาฐานแห่งประเทศไทยก็มี “ลูกเบ็ดขี้เหว” (ซึ่งความจริงไม่ได้ขี้เหวเลย) อยู่เรื่องหนึ่งเหมือนกัน คือเรื่องเกี่ยวกับท่านพระอรหันต์ที่เรียกกันว่า “สุทฺธวิปัสสโก” ซึ่งแปลตามตัวว่า ท่านผู้เห็นแจ้ง (ในอริยสัจ ๔) อย่างแท้จริง ได้มีผู้อธิบายความหมายเป็นทำนองว่า ท่านพระอรหันต์ประเภทนี้เป็นฝ่าย “วิปัสสนายานิก” คือบำเพ็ญแต่วิปัสสนาอย่างเดียว โดยไม่ได้มีกรรมฐานฝ่าย สมถะ เป็นเครื่องประกอบเลย หรือถ้ามีก็เล็กน้อยมากจนเกือบจะเป็น “อัปโกหริก” คือมีก็เหมือนกับไม่มี หลักการนี้ข้าพเจ้าคิดว่าพอจะรับเชื่อได้อยู่ และก็มีความเห็นตรงกันกับอาจารย์พรว่า น่าจะเป็นดั่งนั้นก็ได้อธิบายตามสำนวนสมัยใหม่ว่าท่านเป็นฝ่าย “เมเยอร์” ทางวิปัสสนา คือเรียนวิปัสสนา เป็นวิชาเอก แต่เมื่อไปถึงคุณลักษณะหรือคุณธรรมของท่านว่า “แท้จริงหรือ จิตชัด” คือไม่มีรสชาติอะไรเสียเลยนั้น อาจารย์พรกับข้าพเจ้าก็คิดว่า ไม่น่าจะเป็นไปได้เลย ด้วยเหตุผลต่าง ๆ ซึ่งข้าพเจ้าจะได้บรรยายไว้ในเนื้อเรื่องต่อไป การบรรยายลักษณะของพระอรหันต์สาวกของพระพุทธองค์ไว้แบบกวาดตาเช่นนั้น ทำให้ไม่เป็นการปลุกปลอบกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติส่วนมาก ซึ่งไม่มีความต้องการในด้าน อภิญญาปฏิบัติหริย เกิดความท้อแท้ใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะคิดว่าทำไปลำบากแค่ไหน ก็ได้รับแต่ความ แท้จริง และ จิตชัด เป็นผลอยู่นั่นเอง อาจารย์พรได้เคยปรารภเรื่องประเด็นนี้กับข้าพเจ้า โดยให้ความเห็นว่าน่าจะเป็นที่เกิดจากสิ่งที่เรียกว่า “อักษรวิปต” คือการคัดลอกต่อ ๆ กันมาเป็นเวลาพัน ๆ ปี ก็อาจจะคลาดเคลื่อนไปได้บ้างเป็นธรรมดา คือความจริงน่าเป็น “สุทฺธวิปัสสโก” เสียมากกว่า ข้าพเจ้ารับฟังแล้วก็เห็นด้วย แต่ได้เก็บไว้ในใจตามลำพังคนเดียว ยังไม่มีโอกาสเปิดเผยให้ใครทราบ มาบัดนี้เมื่ออาจารย์พรถึงแก่กรรมแล้ว จึงคิดว่าน่าจะนำประเด็นอันน่าสนใจนี้ มาเสนอต่อท่านนักปฏิบัติธรรมทั้งหลาย เพื่อให้เป็นกำลังใจแก่ผู้ที่มีวาสนาบารมีน้อยทั้งหลาย (เช่นข้าพเจ้าเป็นต้น) ผู้ไม่ได้คิดใฝ่ฝันว่าจะได้อภิญญาปฏิบัติหริยข้อหนึ่งข้อใด เพียงแต่ขอให้คะแนนในวิชาภาคบังคับขอให้ “สอบผ่าน” ได้ ก็พอใจแล้ว ซึ่งทั้งนั้นจะเป็นในชาติต่อ ๆ ไปอีกก็ชาติก็ได้

ลักษณะของ “อาจารย์พรที่ข้าพเจ้ารู้จัก” ยังมีอยู่อีกหลายประเด็นนอกจากเรื่องนี้ แต่เพื่อเป็นการเริ่มต้น ข้าพเจ้าขอนำประเด็นเรื่อง “พระอรหันต์สุทฺธวิปัสสโก” หรือ “ลูกเบ็ดขี้เหว” (ซึ่งความจริงไม่ได้ขี้เหวเลย) แห่งวงการปฏิบัติธรรม มาเสนอท่านผู้อ่าน เพื่อเป็นอนุสรณ์ข้อความระลึก เป็นอภินันทนาการแก่อาจารย์พร ผู้จากไปก่อน

พวกเรา โดยขอถวายคำประพันธ์อันเป็นเครื่องนอบน้อมนมัสการท่านไว้เป็น ปณามบท
เบื้องต้นเสียก่อน ดังต่อไปนี้

ลูกเบ็ดขเหร์

ท่านเป็นดุจ	ลูกเบ็ด	ทขเหร์
เพราะไม่โก้	ไม่เก้	ไม่ดั่งเด่น
รักษาโรค	หรือคูหมอ	ก็ไม่เป็น
ปลุกพระเครื่อง	ก็ไม่เล่น	ด้วยกับใคร
รูปไม่หล่อ	เสียงไม่เพราะ	เทศน์ไม่เก่ง
ทางหนังสือ	ก็สุดแข็ง	ไม่เอาไหน
คูท่าทาง	ท่าน “แห้งแล้ง”	เกินกว่าใคร
ไม่มีสิ่ง	เจริญใจ	สักอย่างเดียว
นี่เป็นการ	ประเมินค่า	อย่างผิดที่
เพราะจิตใจ	ท่านไม่มี	ความแห้งเหี่ยว
สติปัญญา	ท่านสามารถ	และปราดเปรี้ยว
ไม่ข้องเกี่ยว	กับค้นหา	อุปาทาน
ขอนอบน้อม	บูชาพระ	อริยะสงฆ์
“ลูกเบ็ดขเหร์”	แห่งวง	กรรมฐาน
บารมี	ท่านมากเหลือ	เหนือประมาณ
ท่านพ้นผ่าน	จากแดนโลก	ทุกข์—โศก—ภัย
จิตเช่นนั้น	จะเป็นจิต	ทจคชด
หรืออาดอด	และแห้งแล้ง	อย่างไรได้
จะมีแต่	ความปราดเปรี้ยว	และฉับไว
เพราะสติ	สุขนรินทร์	ด้วยปัญญา

สติท่าน	มันคง	คุณหาหิน
ไม่ฟังภิกษุ	เพราะฉฬัง—	คุปฺเภกขา*
ท่าน “ขีหะเร”	เพราะภายนอก	ศิราคา
แต่ภายใน	ท่านสูงค่า	ธำเลิศเฮย

เหตุการณ์ที่ไม่ได้นึกและฝัน

ข้าพเจ้าได้ทำงานร่วมกับอาจารย์พร รัตนสุวรรณ และคุณศรีเพ็ญมาเป็นเวลาประมาณ ๓๐ ปี จนกระทั่งอาจารย์พรได้จากพวกเราไปเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖ ซึ่งเป็นการจากไปในเวลาที่ข้าพเจ้าไม่ได้นึก และแม้แต่คิด หรือฝันก็ไม่ได้คิด และฝันมาแต่ก่อน เพราะเท่าที่เห็นอาการของอาจารย์ครั้งสุดท้าย ก่อนที่ข้าพเจ้าจะเดินทางกลับขึ้นไปเชียงใหม่เมื่อต้นเดือนมกราคมนี้ ก็ได้เห็นว่าอาการของอาจารย์ดูไม่หนักหนาอะไรนัก แม้ว่าจะซุบซิดไปบ้างเพราะอาการของโรคที่เป็นเรื้อรังมานาน แต่ต่อมาเมื่อถึงช่วงครึ่งหลังของเดือนมกราคม ก็ได้ทราบข่าวคราวทางโทรศัพท์ว่า อาการของอาจารย์ทรุดหนักลงอย่างน่าวิตก ข้าพเจ้าก็ยังไม่วิตกเท่าใดนัก ครั้นมาได้ทราบข่าวการจากไปอย่างแน่นอนเมื่อเช้าวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ จึงได้รู้ว่าสิ่งที่ไม่คาดฝันนั้นได้เกิดขึ้นแล้ว นับเป็นบทเรียนอีกบทหนึ่งในชีวิตของข้าพเจ้า ซึ่งเคยได้รับทราบและประสบเหตุการณ์เช่นนี้มาหลายครั้งหลายครา จึงได้คิดว่า “อ้อ เหตุการณ์ดังกล่าวนั้น มาเกิด

* ฉฬังคุปฺเภกขา: แปลว่าผู้มีอุเบกขาในทวารทั้ง ๖ คือไม่ว่าจะมีอารมณ์อะไรผ่านเข้ามาทางตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ท่านก็มีความสามารถ “รู้เท่า” และ “รู้ทัน” เสมอ (รู้เท่า คือรู้ตามความจริงด้วยปัญญา ส่วนรู้ทัน คือรู้ได้ทันทั่วทั้งที่อย่างฉับพลันทันเวลา เป็นกรรู้ด้วยสติ) ทั้งนี้ไม่มีการพลั้งเผลออย่างเด็ดขาด คือไม่ให้ความยินดีและยินร้ายเกิดขึ้นทับถมข่มเหงใจได้เลย จิตที่ทำได้เช่นนี้ (ทั้งเวลาตื่นและเวลาหลับ) จะเป็นจิตที่แล่งแห่ง จิตซัด อึดอาด ไม่ได้ ต้องเป็นจิตที่เอบอบซาบซ่านหล่อเลี้ยงด้วยความสุขตลอดเวลา คุณธรรมเช่นนี้เป็นลักษณะของพระอรหันต์ทุกประเภท ไม่ใช่เป็นของประเภทที่แสดงฤทธิ์ปาฏิหาริย์ได้เท่านั้น

ขึ้นอีกครั้งหนึ่งแล้ว คราวนี้ได้เกิดขึ้นกับอาจารย์พร แต่คราวต่อไปอาจจะเกิดขึ้นแก่ตนเอง เมื่อไร และ ที่ไหน และ อย่างไรก็ได้ จำเป็นจะต้องเตรียมตัว คือเตรียมใจ ไว้ให้พร้อม ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป”

จากการร่วมงานกับอาจารย์พร และคุณศรีเพ็ญมาเป็นเวลาประมาณ ๓๐ ปี ซึ่งนับว่าเป็นการร่วมงานกันนานเป็นอันดับที่ ๒ รองลงมาจากการทำงานที่สภาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย ๔๕ ปี ก็ได้ทำให้ข้าพเจ้า รู้จัก และ รู้ใจ ตลอดจนถึง เข้าใจ คือ เข้าถึงใจ อาจารย์พรหลายอย่างด้วยกัน จึงคิดขึ้นมาได้เองว่า น่าจะถือโอกาสบรรยายความรู้สึกและประสบการณ์ของตนเอง ไว้ให้เป็นอนุสรณ์แก่อาจารย์พร ผู้จากไปบ้างตามสมควร ดังต่อไปนี้

๑. พระอรหันต์ประเภท “สุกขวิปัสสโก?”

ความหมายตามศัพท์เดิมดังกล่าวนี้ ฟังดูไม่ทำให้เกิดศรัทธาและความผ่องใสของจิตเสียเลย เพราะเท่าที่ได้เห็นมา ท่านมักจะแปลตามศัพท์ว่า เป็น “ผู้รู้แจ้งสภาวะธรรมทั้งหลายอย่างแท้จริง” ฟังดูก็เป็นทำนองว่า ท่านพระอรหันต์ประเภทนี้ คงจะรู้แจ้งสภาวะธรรมทั้งหลายไปอย่าง “จิต ๆ ชีต ๆ” ไม่มีรสชาติอะไรประจำจิตใจของท่านเสียเลย และเมื่อพิจารณาตามนั้นก็ทำให้การบรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์แบบนี้ กลายเป็นเรื่อง จิต ๆ ชีต ๆ แห่ง ๆ แล้ง ๆ ไม่มีรสชาติแห่งการเห็นธรรมแต่ประการใด ดู ๆ ไม่คุ้มกับความเหนื่อยยากและความลำบากในการปฏิบัติอย่างแสนสาหัส เพื่อจะบรรลุธรรมเสียเลย เช่นในกรณีของท่านพระจักษุบาลเป็นต้น ทั้งนี้เพราะเท่าที่เข้าใจกันว่า ท่านพระอรหันต์ประเภทนี้ ไม่ได้บรรลุฉานสมาธิ หรือถ้าจะได้ก็เพียงแวบเดียว ไม่มี “วสี” หรือความคล่องแคล่วและความชำนาญพอที่จะบำเพ็ญให้เกิดได้อีกครั้งหนึ่ง ชีวิตที่เหลืออยู่ของท่าน (หลังจากได้เป็นพระอรหันต์แล้ว) จึงปรากฏ (สำหรับสายตาของคนอื่น) ว่า แท้งแล้งเต็มที เพราะท่านไม่มีอภิญาอะไรเป็นเครื่องประกอบเลยสักอย่างเดียว พุดตามสำนวนสมัยปัจจุบัน ก็คือเรียกว่า ดูหมอกไม่เป็น ทำน้ามนต์ก็ไม่ได้ สอนก็ไม่เก่ง หรืออาจจะสอนแทบจะไม่ได้เลยก็ได้ พื้นการศึกษาทางโลกก็ไม่มี และยิ่งกว่านั้น รูปร่างก็อาจจะไม่สง่าผ่าเผย ท่าทางปอน ๆ เซย ๆ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเลื่อมใสของบุคคล

ประเภทรูปปมฉก คือถือเอารูปร่างเป็นประมาณ ตามวิสัย และนิสัยของคนเจ้าระคะ
ถ้าจะมองกันในงานนี้ คือจากแง่ของคนภายนอก ที่เป็นระคะจริตเป็นส่วนใหญ่แล้ว จะ
คิดว่าท่านเป็นผู้ “คูเหมือนจะ” แห่งแล้ง ก็น่าจะได้ เพราะท่านไม่มีคุณสมบัติเครื่อง
ล่อใจ คนเจ้าระคะได้แน่นอน ไม่เหมือนประเภท จพภิญโญ ซึ่งบางท่านอาจจะดูหมอ
เป็น ทำน้ามนต์ได้ ปลุกเสกพระเครื่องก็ได้ ฯลฯ และก็ไม่ได้เทียบเท่าประเภท ปฏิสัมภิ
ทัปปัตโต ซึ่งเทศน์เก่ง และอาจมีเสียงไพเราะ และอาจจะรูปหล่อเฟี้ยวอีกด้วย ประเภท
นี้ สำหรับผู้ที่เป็นฝ่ายระคะจริตนั้น เพียงแค่ได้เห็น ก็เลื่อมใสเสียแล้ว หรือว่าเพียงแค่
ได้ยินเสียง ก็ “ละเมอหา” ได้แล้ว ส่วนท่านประเภทที่สมมติกันว่าแห่งแล้งนั้น บาง
ท่านอาจพูดจาไม่เพราะ เรียกว่าพูดขวานผ่าซาก ไม่ค่อยจะเข้าหูมนุษย์อีกด้วย ดังนั้น
ความรู้สึกครั้งแรก (First Impression) อันเกิดจากการได้พบเห็นและฟังเสียงของท่าน
ประเภทนี้ จึงไม่มีและหากจะมีก็ไม่เป็นมงคลแก่ผู้ท่มองแต่เพียงผิวเผินเสียเลย ถ้าคิด
กันในงานนี้ ข้าพเจ้าก็คิดว่าน่าจะยอมรับได้ เพราะทั้งหมดนั้นเป็นเรื่องของ ลักษณะ
ภายนอก เท่านั้น ไม่ได้เกี่ยวกับสภาพจิตของท่าน คือความเป็นผู้มีจิตบริสุทธิ์ด้วยประการ
ทั้งปวง และอย่างถาวรตลอดไป โดยไม่มีวันถอยหลังกลับมาอีก เช่นเดียวกับพระ
อรหันต์ประเภทอื่น ๆ นั้นเอง

ถ้าจะใช้ส่วนวนการศึกษาสมัยปัจจุบันสักหน่อย ก็น่าจะกล่าวได้ว่า ท่านเหล่านี้
เป็นผู้สอบไล่ได้คะแนน “ผ่าน” เท่านั้น คือไม่ได้ติดอันดับชั้นเกียรตินิยม ไม่มีความ
วิเศษอย่างอื่นได้แกมพวกเป็นเครื่องประดับตนเอง แต่ถึงอย่างไร ๆ ท่านก็สอบได้ “ผ่าน
แล้วอย่างสมบูรณ์ ในวิชาบังคับ” มีศักดิ์และสิทธิ์เทียบเท่ากับผู้ที่สอบได้คนอื่น ๆ เหมือน
กัน แม้ว่าคนอื่น ๆ จะมีคุณสมบัติประกอบ (ซึ่งไม่ใช่วิชาและคุณสมบัติบังคับ) อย่างอื่น ๆ
อีกมากมายก็ตาม การสอบ “ผ่าน” ของท่านจึงไม่ได้ทำให้ท่านมีความรู้ความสามารถใน
“วิชาบังคับ” ด้อยกว่าผู้อื่น หรือประเภทอื่น แต่อย่างใด กล่าวโดยสรุปก็คือถ้าจะมีความ
“แห่งแล้ง” เกิดขึ้น ก็เป็นไปตามทศนะหรือสายตา (อันสั้นและมีคม) ของปลุกชนทั้ง
หลายเสียมากกว่า แต่สำหรับตัวท่านเองนั้น จะไม่มี การ “แห่ง หรือ แล้ง หรือ จิต หรือ
ชิต” แต่อย่างใดเลย

ปลุกพระเครื่องไม่ได้ ข้าพเจ้าเคยสนทนากับคุณศิริ เขียวคำจิ้น ผู้จัดการ
บริษัท “ศิริการทองเทียว” เชียงสะพานวันชาติ ถนนประชาธิปไตย ผู้เคยเป็นศิษย์ใน

ด้านการเรียนภาษาอังกฤษมาสมัยหนึ่งนานมาแล้ว โดยคุณศิริให้ความเห็นว่า ตนมีความเห็นว่า พระอรหันต์ประเภทสุทธวิปัสสนกั นี้ ถ้าจะให้ท่านมานั่งปลุกพระเครื่องร่วมกับพระปฤชชนที่มีจิตกล้าแข็งจริง ๆ คือเชี่ยวชาญในด้านอภิญาจริง ๆ ละก็ รับรองว่าสู้พระปฤชชนที่เก่งคือที่ “เมเยอร์” ในทางนี้ไม่ได้แน่นอน และเรื่องนั้นก็ไม่น่าจะเป็นเรื่องที่ทำให้ท่าน “ค้อย” หรือเป็นการกตราคาของท่านแต่อย่างใด เหมือนกับการที่เราว่า จักษุแพทย์ เก่งกว่า ทนตแพทย์ เป็นต้นนั้น ย่อมไม่ได้ เพราะเป็นคนละเรื่อง คนละสายทางกัน แต่ละคนก็เก่งในทางของตน จะนำมาเปรียบเทียบในเชิงแข่งขัน หรือต่อสู้กันบนเวทีนั้น ย่อมไม่ได้ แต่ถ้าจะแข่งกันถึงความเป็น “เนื่อนาบุญ” อันเลิศกันแล้ว ท่านก็ต้องมีค่าสูงกว่าพระปฤชชนที่เก่งในด้านปาฏิหาริย์อย่างแน่นอน

“วิชาภาคบังคับ” สำหรับพระอรหันต์ทั้งหลาย ทุกประเภท

ในวงการนักศึกษารวมทั้งหลาย ย่อมเป็นที่รู้กันดีว่า วิชาบังคับ สำหรับพระอรหันต์ทั้งหลาย ก็คือ อาสวัภขญาณ คือญาณความรู้อันเป็นไปให้อาสวัภเลสดับสิ้นไปจากสันดาน โดยเด็ดขาด คือโดยไม่เหลือ และโดยไม่กำเริบ หรือไม่เกิดขึ้นอีกได้ต่อไปเลย ส่วนท่านผู้ที่ยังปฏิบัติได้ไม่ถึงขั้นนี้ ก็มีสองประเภท ประเภทที่หนึ่งคือปฤชชนธรรมดา ที่แปลตามศัพท์ก็หมายความว่ายังเป็นผู้มีกิเลส *หนา* คือ มาก ได้แก่ง่ายพอกและห่อหุ้มจิตใจอยู่มาก ต้องทำความเพียรต่อไป แต่อนาคต หรือที่เรียกกันตามศัพท์ธรรมะว่า “คติ” ของคน ๆ นั้น ยังไม่มีความแน่นอนแต่ประการใด เพราะอาจจะเป็นโรค “วูบ” ไปชั่วขณะแบบนกมวดยที่มีชื่อเสียงดังมากผู้หนึ่ง แล้วก็เลย “ดับ” อนาคตของท่านในทางธรรมไปอีกนานหลายชาติ กว่าจะได้รู้สึกตัวและตั้งต้นปฏิบัติกันใหม่อีกครั้งหนึ่งดังนั้นก็ไม่ได้ อีกประเภทหนึ่ง คือท่านพระอริยบุคคลนับตั้งแต่พระโสดาบันขึ้นไป ท่านเหล่านี้ แม้จะยังมีได้เป็นพระอรหันต์ แต่ก็เป็นที่แน่ใจได้อย่างเด็ดขาดว่า จะไม่มีวันเป็นโรค “วูบ” หรือหล่นลงเหวแห่งกิเลสไปได้อีกเป็นอันขาด กิเลสบางอย่างที่ท่านละได้แล้ว ก็เป็นอันละได้ ขาดเด็ด คือว่า เด็ดขาด ส่วนที่ยังละไม่ได้ ก็มีแต่จะลดน้อยลงไปเรื่อย ๆ ถ้าจะพูดตามสำนวนสมัยยุคจรวดและดาวเทียม ก็น่าจะได้กับจรวดที่หมดแรงขับเคลื่อนคือเชื้อเพลิงแล้ว ที่เรียกกันว่า spent rocket แต่จรวดหรือดาวเทียมดังกล่าวนี้

ก็ยังมีความเร่งที่เหลืออยู่ ที่เรียกตามสำนักวิทยาศาสตร์สมัยข้าพเจ้าเรียกว่า “แรงซุน” คือ momentum (เดี๋ยวจะแปลว่าอะไรก็ไม่ทราบแน่เหมือนกัน) แรงซุนนี้จะทำให้จรวดนั้นเคลื่อนตัวไปได้ชั่วเวลาหนึ่งไม่นานนัก ในกรณีของพระโสดาบันก็อาจจะ ๑ ชาติ หรือ ๒ ชาติ แต่ก็ไม่เกิน ๗ ชาติ ทั้งนี้เป็นด้วยคุณสมบัติของวัตถุคือจรวดนั้น ที่เรียกว่า inertia คือ แรงเฉื่อย นั่นเอง คือ แรงซุนเกิดจากพลังภายนอก ส่วน แรงเฉื่อยเป็นพลังภายในอันเป็นคุณสมบัติของวัตถุตนเอง

น่าจะเป็น “สุขขวิบัติสโก” เสียมากกว่า

อาจารย์พรเคยให้ความเห็นของท่านแก่ข้าพเจ้าว่า คำว่า “สุขขวิบัติสโก” นี้ น่าจะไม่ถูกต้อง ทั้งในด้านตัวอักษรและความหมาย ในด้านตัวอักษรนั้นอาจารย์พรให้ความเห็นว่า น่าจะเป็นผลของสิ่งที่เรียกกันว่า “อักษรวิบัติ” คือมีการคัดลอกตัวหนังสือกันมากผิด คือ พลาด หรือคลาดเคลื่อนไปได้ในช่วงเวลาเป็นพัน ๆ ปีนี้ เพราะตามความหมายในพระคัมภีร์แล้ว น่าจะเป็นคำว่า “สุขขวิบัติสโก” คือพระอรหันต์ผู้เห็นแจ้งสภาวะธรรมทั้งหลายด้วยวิบัติสนาล้วน ๆ คือไม่ได้มีกรรมฐานฝ่ายสมถเลย หรือถ้าจะมีบ้าง ก็น้อยมากจนเกือบจะกล่าวได้ว่า ดูเหมือนจะไม่มีเลยนั่นแหละ คำกล่าวนี้ทำให้ข้าพเจ้าได้คิดถึงศัพท์ในวิชาเลขคณิต ที่กล่าวถึงทศนิยมไม่รู้จบ คือ recurring decimal เช่น ๓.๓๓๓๓ ซึ่งเลข ๓ หลังจุดนั้น จะเขียนให้ยืดออกไปอีกก็ตำแหน่งที่ตัวก็ได้ ไม่มีวันจบสิ้น หรือว่าเมื่อเห็นว่าหลายตัวพอแก่ความต้องการแล้ว จะยุติเสียคือ ๆ เอาเป็นว่าจบแค่นั้น ก็ได้อีก คือก็ ถูก อีกเหมือนกัน ทั้งนี้เพราะถึงแม้ว่าเลข ๓ หลังจุดทศนิยมนั้น จะยังคงมีค่าเหลืออยู่เสมอ แต่ค่าของมันก็เป็นชนิดที่เรียกว่า “มีอยู่ก็เหมือนกับไม่มี” (negligible) ซึ่งทางศัพท์ธรรมเรียกว่า อัฟโกหาริก นั่นเอง

คำกล่าวเพื่อให้ฟังง่ายที่ว่า พระอรหันต์ประเภท สุขขวิบัติสโก ที่อาจารย์พรเสนอแนะว่า ควรจะเป็น สุขขวิบัติสโก นั้น ก็น่าจะมีคามหมายเป็นทำนองเดียวกันนี้ คือท่านเป็นผู้สำเร็จมรรคผลด้วยการบำเพ็ญวิบัติสนาล้วน ๆ คือไม่มี หรือว่า แทบจะไม่มีกรรมฐานฝ่ายสมถเป็นเครื่องประกอบเลย หรือถ้าจะคิดว่ามี ก็คงมีแบบ ทศนิยมไม่รู้จบ คือจะเรียกว่ามีค่าหรือมีส่วนประกอบอยู่บ้าง ก็คงจะพอมิบ้าง หรือว่าจะเรียกว่าไม่มีพอเป็นชั้นเป็นอัน ก็น่าจะได้อีกเหมือนกัน เพราะถ้าจะมี ก็คงเป็นเพียงแรงส่งในบั้นปลายเพื่อให้ถึงที่หมาย คือ เป็นมรรคจิต อันเป็นแรงส่งให้ได้ ผลจิต เท่านั้น

มีตัวอย่างของพระอรหันต์องค์หนึ่ง ที่ชื่อว่า ภัททियราชา ซึ่งหลังจากที่ได้ ออกบวช และบำเพ็ญเพียรจนได้บรรลุอรหัตตผลแล้ว ก็มักจะเปล่งอุทานว่า “อโห สุข อโห สุข” ซึ่งแปลว่า “โอ สุขจริงหนอ โอ สุขจริงหนอ” บ่อย ๆ ทำให้มีภิกษุอื่นได้ ยินกันมาก บางท่านก็คิดเอาเอง ตามนิสัยหรือวิบากของท่านเอง ในขณะที่ พระภิกษุภัททियราชาผู้นี้คงจะคิดถึงความสุขทางกามคุณในสมัยที่ยังเป็น พระราชาอยู่เป็น แน่ จึงได้เปล่งอุทานออกมาด้วยความหวนอาลัยในความสุขทางฆราวาสเช่นนั้น เรื่องนี้ ต่อมาก็ได้ทราบ ถึงพระผู้มีพระภาคเจ้า จึงได้รับสั่งให้ตามตัวพระภัททियราชามาเฝ้า และตรัสถามถึงความจริงใจ ซึ่งท่านพระภัททियราชาก็ทูลตอบว่า ที่ท่านเปล่งอุทาน เช่นนั้น ก็เพราะหมายถึงเนกขัมมสุข หรือวิมุติสุข คือความสุขในการออกบวช และ ที่เกิดความหลุดพ้นจากกิเลสทั้งหลายต่างหาก มิได้หมายถึงกามสุขในอดีตเลย เพราะใน สมัยที่ท่านยังเป็นพระราชาอยู่นั้น ต้องมีจิตห่วงกังวล และระแวงภัยอันจะเกิดแก่ตนเอง และประชาชนตลอดจนถึงแว่นแคว้นของตนอยู่เสมอ แม้ว่าจะได้ทำความพยายามรักษา ความปลอดภัยเพื่อความมั่นคงของแว่นแคว้นไว้เป็นอย่างดีที่สุดเพียงไรก็ตาม แต่บัดนี้ ท่านเป็นผู้ไม่มีสมบัติอะไรเป็นเครื่องกังวล นอกจากนั้น ยังอยู่ในป่าเปลี่ยวได้แต่ลำพัง ก็ไม่มีจิตกังวล หรือกลัวเกรงภัยของชีวิตตนเอง อันจะเกิดจากสัตว์ร้าย หรือดินฟ้า อากาศ หรือการไม่มีอาหารพอที่จะขบฉันแต่อย่างใด จิตของท่านในปัจจุบันจึงมีแต่ ความเบา และโปร่ง สุกสว่าง ไม่มีคมัววิตอดและตีบตันเหมือนดังแต่ก่อน ท่านจึงได้ เปล่งอุทานออกมาด้วยความปลื้มปิติเช่นนั้นบ่อยครั้ง

ท่านพระภัททियราชาผู้นี้ ตามประวัติก็ไม่ได้ปรากฏว่ามีคุณสมบัติเป็นพิเศษ ในทางธรรมแต่อย่างใด นอกจากจะได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีสกุลสูงกว่าผู้อื่น ก่อนที่ ท่านจะได้ออกบวชเท่านั้น ซึ่งทงนี่ก็เป็นเรื่องของท่านก่อนที่จะได้มาบวช เมื่อคิดตาม หลักนี้ ก็พอจะกล่าวได้ว่าท่านเป็นพระอรหันต์ประเภทสุทธวิปัสสกองค์หนึ่งนั่นเอง และ พระอรหันต์ประเภทที่ “สอบผ่าน โดยไม่ได้มีเกียรตินิยม” หรือคุณสมบัตพิเศษพ่วงท้าย ซ้อนน ซึ่งเป็นที่รู้จักกันอยู่สำหรับพระอรหันต์ประเภทนั้นในสมัยนั้น *หรือในสมัยไหน ๆ ต่อมาด้วยก็ตาม*) จึงน่าจะเป็นการสรุปได้ว่า การบรรลุธรรมของพระอรหันต์ประเภทนี้ ไม่ได้มีความ “แห้งแล้ง หรือ จืดชืด ไม่มีรสชาติ” เป็นองค์ประกอบเลย ท่านพระ- จักขุपालะ ผู้ทำความเพียรจนตาบอดทั้งสองข้าง ก็เป็นพระอรหันต์ประเภทนี้เหมือนกัน

และก็เป็นที่รู้และรับรองกันในหมู่นักธรรมปฏิบัติว่าการเสียสละดวงตาเนื้อของท่าน เพื่อแลกกับดวงตาใน คือดวงตาเห็นธรรมที่เรียกกันว่า “ธรรมจักษุ” นั้น เป็นการได้ผลคุ้มค่าหรืออันที่จริงก็เกินค่าอย่างเหนือ—หรือเหลือ — ที่จะประมาณได้ที่เดียว

สัทธัมมโช ธัมมชวี ชีวิตินทรียสุทธธัมโม

เป็นอันกล่าวได้ว่า ท่านพระอรหันต์สุทธวิปัสสกะ (หรืออันที่จริง ก็พระอรหันต์ทุกประเภทนั่นเอง) เป็นผู้มีความสมบัติทางภาค “วิชาบังคับ” คืออัสวักขยญาณ เช่นเดียวกับพระอรหันต์ประเภทเดวิโช (คือมีตาทิพย์ระลึกรู้ชาติได้เพิ่มขึ้น) หรือกับประเภท ปฏิสัมภิทูปัตโต (คือเทศน์เก่ง เขียนบทความเก่ง) หรือกับประเภท ฉฬภิญโญ (คือมีวิชาลงมือปฏิบัติต่าง ๆ แถมพอกอีกด้วย) นี่เป็นสิ่งที่พอจะเรียกในทางคณิตศาสตร์ได้ว่าเป็นแฟคเตอร์ร่วม (common factor) ของพระอรหันต์ทั้ง ๔ ประเภท ท่านเหล่านั้นมีคุณลักษณะ เป็น “สัทธัมมโช” คือ เกิดแล้วจากพระสัทธรรม, เป็น “ธัมมชวี” คือมีชีวิตอยู่กับธรรม ตั้งอยู่ในธรรมทุกขณะจิต หรือจะว่าทุกลมหายใจเข้าและออกก็ได้, กายและใจ คือชีวิตินทรีย (vitality) ของท่านจึงเป็นสภาพอันบริสุทธิ์ไม่แปรเปลี่ยนด้วยความเศร้าหมองใด ๆ ที่จะกระเทือนถึงจิตของท่านอีกต่อไป ซึ่งลักษณะประการหลังนี้มีผู้ให้สมัญญานามว่า “ชีวิตินทรียสุทธธัมโม”

อันที่จริง สำหรับผู้ปฏิบัติธรรม ที่มีลักษณะเป็น “อูชุกูโต” คือมีใจซื่อตรงในการปฏิบัติเพื่อคุณธรรมอันประณีตจริง ๆ ไม่ใช่เพื่ออวดเคร่งหรือเพื่อต้องการเด่นและดัง, และเป็น อสโรหุ คือไม่โกง ทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ (เช่นการไม่ปล่อยวางร่างกาย ในเมื่อถึงคราวจะต้องแตกสลาย พยายามยื้อยุดไว้ จะเอาเป็นของตนให้ได้ ก็มี ความหมายโดยปริยายว่า เป็นการ “โกง” อย่างหนึ่งเหมือนกัน), นอกจากนั้นก็เป็นผู้ อมาชาวี คือไม่มีมารยา ไม่ “ซ่อนดาบไว้เบื้องหลังรอยยิ้ม” เช่นนี้ ผู้มีลักษณะ ๓ ประการดังกล่าวมาแล้ว เมื่อปฏิบัติธรรมไปไม่นานนัก ก็จะได้รับผลตอบแทน พอเป็นที่บำรุงขวัญและกำลังใจในรูปของปีติ คือความสุขซาบซ่าน ทางกายและใจตามสมควรมากบ้างน้อยบ้างตามวาสนาและบารมีของแต่ละคน และแต่ละขณะที่เกิดตา “ชูกำลัง” ดังกล่าวแล้วนั้นนี้เป็นผลอันชื่นใจสำหรับปฤชชนที่มีความซื่อสัตย์ ไม่คิดโกง ไม่มีมารยา ซึ่งยังเป็นไปได้

ถึงเพียงนี้ ซึ่งก็มีคณาจารย์นักกล่าวไว้ในคัมภีร์พระธรรมบทว่า “ธมมปีติ สุขี เสติ วิปัสสนนเนน เจตสา อริยปฺปเวทิตฺเต สทา รมติ ปณฺหิตฺโต” คือ ผู้มีปัญญา ได้เสวยปีติในธรรม ย่อมอยู่เป็นสุขมีใจผ่องใสยินดี (คือรื่นเริง) ในธรรมที่พระอริยเจ้าทั้งหลายประกาศแล้วทุกเมื่อ

ก็แม้ในกรณีของปุถุชน คนที่ยังมีกิเลสหนาอยู่ ยังสามารถได้รับยา “ชูกำลัง” เป็นครั้งแรกได้ถึงขนาดนี้แล้ว ใจของท่านพระอรหันต์ฝ่ายสุทธวิปัสสก ซึ่งเป็นองค์อริยเจ้าเองแล้ว จะไม่สามารถเสวยความสุขและปีติ เห็นอกว่านได้อย่างสุดที่จะปริมาณเล่า ? การกล่าวว่าคุณเป็นผู้อยู่อย่าง “แห้งแล้ง หรือ จืดชืด” นั้น จึงน่าจะเป็นการคลาดเคลื่อนทำลายขวัญและกำลังใจของผู้ปฏิบัติธรรมด้วยความซื่อตรง ไม่โกง และไม่มีมารยาเป็นอย่างไร แม้การจะกล่าวว่าคุณกล่าวมานั้น เป็นการเปรียบเทียบกับพระอรหันต์ประเภทจพภิกษุญเณรเป็นต้น ก็น่าจะเป็นการคลาดเคลื่อนอยู่นั่นเอง เพราะดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าคุณลักษณะนี้เป็นคุณลักษณะร่วม คือ common faco เรียกว่าเป็นคุณสมบัติประจำใจ เป็นเสมือน “ภาคบังคับ” เป็นคะแนนต่ำสุดที่พระอรหันต์ทุกท่าน ทุกประเภทจะต้องมีขาดไม่ได้เป็นอันขาดแม้แต่ขณะจิตเดียว หรือแม้แต่ชั่วลมหายใจเดียว ในฐานะที่ท่านเป็นสัทธัมมโฆ ธัมมชีวิ ชีวิตินทรียสุทธธัมโม คือเกิดแล้วจากพระสัทธรรม มีจิตเป็นอยู่โดยธรรม มีกายและใจหล่อเลี้ยงอยู่ตลอดเวลา ด้วยธรรมอันบริสุทธิ์สมบูรณ์ โดยไม่มีวันถอยหลังกลับเป็นโรค “วูบ” อีกต่อไปอย่างเด็ดขาด

ลักษณะ ๔ ประการของคำสอนที่ดี

ลักษณะของคำสอนหรือเทศนาที่ดี มีอยู่ ๔ ประการ จะมีกล่าวไว้ที่ไหน ข้าพเจ้าก็ลืมที่มาเสียแล้ว แต่พอจะจำรายละเอียดได้ว่าลักษณะ ๔ อย่างนั้นคือ

๑. สนทนาสนทนา ทำให้รู้แจ้งเห็นจริงในสัจธรรม (Enlightening)
๒. สมาทปนา สามารถเชิญชวนให้ผู้ฟังอยากจะทำตามนั้น ((Inviting)
๓. สมฺปทฺสนนา ทำให้ผู้ได้ยินได้ฟัง (หรือได้อ่าน) เกิดความยินดีสดชื่นใจ (Delighting)
๔. สมฺตฺเตชนา ทำให้เกิดความกล้าหาญในการที่จะปฏิบัติตาม แม้จะต้องลำบากเพียงใดก็ตาม (Encouraging)

ข้อที่ ๑ คือทำให้รู้แจ้งเห็นจริงในสภาวะธรรมนั้น เป็นข้อสำคัญที่สุดในเบื้องต้น ส่วนข้อที่ ๔ คือทำให้เกิดความกล้าหาญในการที่จะน้อมนำมาปฏิบัติตามนั้น เป็นข้อสำคัญที่สุดในเบื้องปลาย เป็นตัวตัดสินใจขั้นขณะที่เดียว เพราะเป็นการทำให้ผู้ได้รับฟัง จะเป็นทางหู (คือได้ยินได้ฟัง) หรือจะเป็นทางตา (คือได้อ่าน) ก็ตาม เกิดความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว ยินดีที่จะเผชิญกับอันตรายหรือแม้แต่ความตายได้ เรียกว่าเป็นเสมือนเพลงมาร์ชของทหารกล้าได้ เพราะในเวลาเกิดความคับขัน จนตรอกจนมุมด้วยความทุกข์อย่างรุนแรงนั้น จะใช้เพลงที่หวานหู เช่นจังหวะแทงโก้หรือวอลท์ซคงไม่พอสักวัน ในยามนั้น ต้องใช้เพลงมาร์ชช่วย จึงจะพอสอดคล้องกันได้ การกล่าวว่าพระอรหันต์ “สุขุวิปัสสโก” เป็นพระอรหันต์ที่มีแต่ “ความแห้งแล้ง” เป็นผล จึงเท่ากับเป็นการ “กตริกา” ของท่านประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งก็ทำให้ผู้ได้ยินได้ฟัง (หรือได้อ่าน) เกิดความท้อแท้ ห่อเหี่ยว และแห้งแล้งไปทันที ไม่มีกำลังภายใน คือกำลังใจ ในอันที่ปฏิบัติตามเลย เพราะแม้จะถือว่าเป็นการกล่าวเทียบกับพระอรหันต์ฝ่าย ฉฬภิญโญ คือฝ่ายที่แสดงฤทธิ์ได้ ก็ไม่ถูกต้องอีก ถ้าจะเปรียบเทียบ ก็ควรต้องเปรียบในแง่อื่น เช่น ท่านผู้เป็นฝ่าย สุทรวิปัสสโก แสดงฤทธิ์ไม่ได้ ดังนั้นจึงถูก

ในปัจจุบัน มีแนวการปฏิบัติที่ด้อยอย่างหนึ่ง ในกลุ่มผู้มีใจศรัทธาบางกลุ่ม คือเมื่อถึงเวลาที่ทอดกฐินหรือผ้าป่า ชาวพุทธบางท่านนิยมนำไทยทานวัตถุต่าง ๆ ไปทอดตามวัดเล็ก ๆ ที่อยู่ห่างไกล ที่ไม่มีชื่อเสียง คือไม่ใช่วัดเด่นและดัง แต่เป็นวัดที่ขัดสน ถูกมองข้ามไปเสียโดยมาก เขาถือกันว่า “ได้บุญแรงดี” ซึ่งข้าพเจ้าก็คิดว่าน่าจะเป็นจริงเช่นนั้น เพราะส่วนมาก เราไปห่ม และ เท เฮโล ทำกับวัดที่เด่นและดัง ที่สมบูรณ์อยู่แล้ว ลืมวัดที่เป็น “ลูกเบ็ดขเหว” หรือที่เป็นนาง “ซินเดอร์เรลลา” เสียหมดปล่อยให้วัดเหล่านั้นอดแห่งอดแล้งไปเรื่อย ๆ โดยไม่คอยจะมีใครเหลียวแลเสียเลย คล้าย ๆ กับจะเป็นฝ่าย “ลูกเมียน้อย” ฉะนั้น ข้าพเจ้าเรียบเรียงบทความขึ้นมา ก็ด้วยความประสงค์ในทำนองเดียวกันนั้น คือเพื่อแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพระอรหันต์ประเภท “ลูกเบ็ดขเหว” หรือ “นางซินเดอร์เรลลา” หรือว่า “ลูกเมียน้อย” ของพระพุทธองค์ เพื่อเชิดชูท่านให้มีศักดิ์ศรีเทียบเท่าพระอรหันต์ประเภทอื่น ๆ และที่สำคัญที่สุดก็คือ เพื่อเป็น “เพลงมาร์ช” ปลุกปลอบกำลังใจของชาวพุทธประเภทที่ปฏิบัติธรรมโดยไม่ต้องการมีฤทธิ์เดชปาฏิหาริย์อย่างใดเลย (เช่นข้าพเจ้าเป็นต้น) ให้มีกำลังใจใน การปฏิบัติตามแนวของตนได้มากกว่าเดิม มีความกล้าหาญในทางใจ พอที่จะเข้าสงครามต่อสู้กับความทุกข์ของขั้นทั้งหลายด้วยใจอันหนักแน่นมั่นคง

“คูโผผิน	ขันสู่	นภากาศ
องอาจ	ทะนง	คังหงษ์เทิร
ไม่หวั่นเกรง	มุ่งหน้า	กล้าเผชิญ
เพื่อความสุข	ความเจริญ	ในทางธรรม”

ในที่สุด ข้าพเจ้าขออน้อมถวายคำประพันธ์อันเป็นดุจดอกไม้รูปเทียน เครื่องกราบนมัสการ ท่านพระอรหันต์ประเภทสุทธวิบัติสกลทั้งหลาย ผู้ซึ่งถูกมองข้ามไป และถูกกดราคาถูกลูกเปิดขเหิร และนางซินเดอเรลลา ดังต่อไปนี้ (ควรมิควรก็แล้วแต่ ท่านผู้อ่านทั้งหลายจะกรุณาเทอญ)

แต่พระอรหันต์สุทธวิบัติสกล

นมัสการ	ท่านสุทธะ—	วิบัติสกล
ผู้พ้นแล้ว	จากบ่ารก	คือสังขาร
ได้บรรลु	อาสวัก—	ขยญาณ
จึงข้ามผ่าน	จากแดน“คุก”	พันทุกข์ไป
ท่านเป็นผู้	เกิดแล้ว	จากพระธรรม
อันเลิศล้ำ	สุกสกาวิ	วาวพ่องใส
ร่างกาย	ชีวิต	และจิตใจ
ของท่านไซ้	เป็นธัม—	มะชีวิ
ทุกลม	หายใจ	เข้า—ออก
บ่งบอก	ถึงความ	เลื่อมรัศมี
ท่านเป็นผู้	พ้นแล้ว	ด้วยดี
จิตไม่มี	มดมนธ	อนธกาล
เป็นความ	สุขสว่าง	สคไส
หล่อเลี้ยงใจ	อยู่ทุกเมื่อ	ทุกสถาน
ไม่เหวแห่ง	แล้งใจ	ในทุกกาล
เอิบอาบ	ซาบซ่าน	สุนันรันตร์

ไม่จัดชุด	เพราะมีรส	แห่งพระธรรม
น้อมนำ	จิตใจ	ให้สุขสันต์
มองร่างกาย	คล้ายเป็นคน	ไม่สำคัญ
แต่ภูมิธรรม	แห่งท่านนั้น	เหนือประมาณ
ท่านอาจจะ	ไม่ดั่ง	และไม่เด่น
แต่ท่านเป็น	ผู้พ้นแล้ว	จากสังสาร
ข้าฯ ขอกุศล	หนหลัง	เป็นพะยาน
ทั้งบุญบ้าง—	จวบกาล	และเร็วแรง
อธิษฐาน	จิตมั่น	เพื่อบรรลุ
ซึ่งดวงธรรม—	มะจักขุ	จรัสแสง
ประคองจิต	ตลอดไป	ไม่เปลี่ยนแปลง
เสาะแสวง	ดวงตา	พาเห็นธรรม
ไม่ต้องการ	อันใด	ไปจากนี้
หวังเพียงเพื่อ	ชีวิต	ไม่ตกต่ำ
จากศรัทธา	และปัญญา	อันจะนำ
ให้ได้ดวง	ตาเห็นธรรม	ด้วยเถิดเฮย.

ข้าพเจ้าขอฝากแง่คิดของอาจารย์พรผู้จากไปข้อนี ไว้ให้แก่ท่านผู้สนใจในการศึกษาและปฏิบัติธรรมทุกท่าน ผู้เป็น อุชุกูโต อสโร อมายาวี คือ “มีสัญชาติแห่งคนตรง ไม่คิดคดโกง และไม่มีการยา” เนื่องในโอกาสการจากไปของอาจารย์พร รัตนสุวรรณ ผู้ซึ่งได้เคยปรารภเรื่องนี้แก่ข้าพเจ้าหลายครั้งด้วยกัน และไม่ว่าท่านจะมีความคิดหรือความเชื่อในเรื่องนี้ตรงกัน หรือแตกต่างกันกับของข้าพเจ้าและอาจารย์พรอย่างไรก็ตาม ก็ขอให้ท่านได้เป็นผู้ “เกิดแล้วจากพระสัทธรรม ดำรงชีพเป็นธรรมชีวิต และมีกายใจอันได้รับการหล่อเลี้ยงด้วยธรรมอันบริสุทธิ์” โดยทั่วกันเทอญ และถ้าท่านได้รับผลของการปฏิบัติอันน่าชื่นใจเป็นประการใด ก็ขอได้กรุณาแผ่ส่วนกุศลให้แก่ข้าพเจ้า ซึ่งยังเป็นปุถุชนอยู่ด้วย

อาจารย์พร บุรุษหลายนาย หรือ สมญา

อาจารย์พร รัตนสุวรรณ เป็นบุคคลที่ประหลาดเป็นพิเศษ คือไม่เหมือนใคร และไม่มีใครเหมือนอีกหลายอย่าง ในหลายอย่างนั้น ที่ข้าพเจ้าจะบรรยายในตอนที่ ๒ นี้คือ ฉายา หรือสมญา ที่ผู้แต่งให้แก่อาจารย์พรหลายอย่างด้วยกัน ในบรรดาฉายา เหล่านั้น บางอย่างก็เป็นการตั้งให้อย่างมีมูลความจริงเป็นรากฐาน แต่บางอย่างก็เป็นที่ไป ด้วยความหลง คือเข้าใจผิดก็มี บางอย่างก็เป็นการตั้งให้ด้วยความชื่นชม แต่บางอย่างก็มี ความหมายเป็นเชิงดูถูกและเย้ยหยันก็มีบ้างเหมือนกัน ดังข้าพเจ้าจะได้พยายามนี้ยกอัน หลังออกมาบรรยายเล่าสู่กันฟัง เพื่อเป็นอนุสรณ์ คือระลึกถึงตัวผู้จากไป ผู้ได้เดินทาง ล่วงหน้าไปรอเราอยู่ก่อนแล้ว ดังต่อไปนี้

๒ ก. อาจารย์พร “วิญญาน”

ดูเหมือนคำนี้จะป็นนามฉายาแรกที่อาจารย์ได้รับ และก็ดูจะยั่งยืนติดต่อกัน มา จนเกือบจะกลายเป็นนามสกุลไปแล้ว เพราะเมื่อมีผู้ตั้งใจจะบ่งถึงอาจารย์พรโดยเฉพาะ ก็มักจะไม่เรียกว่า อาจารย์พร รัตนสุวรรณ แต่จะเรียกกันว่า “อ้อ อาจารย์พร วิญญาน นะซี” เมื่อถึงเหตุผลที่มาของ “นามสกุลจัดตั้ง” ดังกล่าวนั้น ก็นับว่าเป็นการสมควรอยู่

เหมือนกัน เพราะคำนี้ก็ได้มีความหมาย (connotation) ไปในทางดูถูกหรือเยาะเย้ย แต่ประการใด และดูเหมือนจะเป็นการสรรเสริญกลายๆ เสียด้วยซ้ำ สาเหตุก็คืออาจารย์พรเป็นผู้สนใจในเรื่อง “วิญญาน” มากเป็นพิเศษ ประจักษ์พะยานประการแรก ก็คือ นิตยสารราย ๒ เดือน ชื่อ “วิญญาน” ออกโดยสำนักค้นคว้าทางวิญญานอีกด้วย หนังสือเรื่อง “พุทธวิทยา” อันเป็นหนังสือขนาดใหญ่ ๒ เล่มชุด ซึ่งเป็นหนังสือแต่งขึ้นเพื่อบรรยายหลักธรรมเรื่อง ปฏิจสุมุปปาท โดยเฉพาะ และก็โดยพิสดารอย่างยิ่งอีกด้วย ในหลักการเรื่อง ปฏิจสุมุปปาทนั้น อาจารย์พรได้อธิบายนั้นถึงสูตรที่ว่า “วิญญานปัจจุยา นามรูป” เป็นข้อใหญ่ใจความ และเมื่อกล่าวโดยสรุปแล้ว ก็พอจะกล่าวได้ว่า การบรรยายหลักการเรื่อง ปฏิจสุมุปปาท ของพระพุทธองค์ในประเด็นนั้นนั้น อาจารย์กระทำได้ดีพิสดารมาก เพราะได้สนใจในเรื่องนี้ และในประเด็นนี้เป็นพิเศษมากกว่าหลักการอื่นและประเด็นอื่น ผู้ที่ยังไม่ได้อ่านเรื่องนี้ ข้าพเจ้าคิดว่าน่าจะลองหาอ่านดูเพื่อเป็นการเพิ่มพูนความเข้าใจหลักการอันสำคัญอย่างยิ่ง ของพระพุทธองค์ให้ละเอียดและลึกซึ้งยิ่งขึ้น แต่กั้นละ เป็นหนังสือที่ต้องอ่านด้วยความละเอียดถี่ถ้วน และต้องใช้สติปัญญาไตร่ตรองตามไปด้วยพอสมควร จะให้อ่านอย่างคร่าว ๆ แล้วเข้าใจอย่างละเอียดลึกซึ้งทันทีนั้น ย่อมจะเป็นไปไม่ได้ ถ้าจะเปรียบก็น่าจะเหมือนกับเพลงคลาสสิก ซึ่งผู้ฟังจะต้องเงี่ยหูฟังอย่างตั้งอกตั้งใจสักหน่อย ไม่ว่าจะเป็เพลงคลาสสิกของไทย เช่น เพลง แหกขาว สารถิ พราหมณ์ดัดดาเต้า หรือนกขมิ้น เป็นต้น จะให้ฟังปุ๊บแล้วได้ อรรถรสคือความไพเราะทันที หรือฟังบ้างไม่ฟังบ้างก็ยังพอรู้เรื่องนั้นไม่ได้ เพลงประเภทหลังนี้น่าจะได้แก่เพลงลูกทุ่งต่าง ๆ เช่น “หนูไม่รู้, อย่างนี้ต้องลาออก” และ “มันเป็นเรื่องจำเป็น” ดังนี้เป็นต้น ในบรรดาเพลงคลาสสิกต่างประเทศก็เช่นเช่นเหมือนกัน เช่นเพลงของชูเบิร์ต บาค เบโทเฟน และไชคอฟสกี เป็นต้น แม้จะไม่เอาสูงถึงขนาดนั้น เพียงแค่เพลง “ยิปซีแอร์” หรือ “ซีกันเนอร์ไวเซ่น” ก็ยังต้องใช้สติและสมาธิ เป็นการสำรวมใจฟังอยู่พักหนึ่งหรือชั่วระยะหนึ่งเหมือนกัน เรื่องนี้ข้าพเจ้าเคยมีประสบการณ์ด้วยตนเอง ยกตัวอย่างเช่นเพลงสารถิของไทยก็ดี เพลงยิปซีแอร์ ซึ่งทั้งสองเพลงเป็นการเดี่ยวไวโอลินนั้น ข้าพเจ้าฟังครั้งแรก ๆ ก็รู้สึกยั้งๆ ต่อเมื่อลองฟังครั้งต่อ ๆ ไป จึงได้รับรู้ อรรถรส คือความไพเราะอ่อนหวานของเพลงทั้งสองมากขึ้น จนกระทั่งตอนหลัง ๆ ก็รู้สึกสงสัยในตนเองว่า “เอ เหตุใดหนอ ในตอนแรก ๆ เราจึงไม่ยกเห็น หรือ

เข้าถึงความไพเราะดังกล่าวนั้นเสียเลย” เมื่อคิดไตร่ตรองดูเหตุผลด้วยความใคร่ครวญจริง ๆ ก็นึกได้ หลักการ ขึ้นมาว่า “อ้อ เรื่องเช่นนั้น (ซึ่งจะเป็นเรื่องการฟังเพลง หรือการอ่านและฟังธรรมก็ได้) เป็นเรื่องที่ต้องใช้ความใคร่ครวญพิจารณาซ้ำ ๆ บ่อย ๆ ด้วยคุณธรรม คือ สมาธิ และ วิริยะ อย่าทอดธุระเสียตั้งแต่แรก ๆ โดยคิดเสียว่า เมื่ออ่าน หรือ ฟัง ในตอนแรก ไม่รู้เรื่องแล้ว ก็เลยทอดทิ้ง ไม่ยอมอ่านหรือฟังอีกต่อไปเลย

หนังสือเรื่อง “พุทธวิทยา” ของอาจารย์พร วิญญาณ ก็ดูจะเป็นดังนั้น คือ ถ้ายังมีความสนใจใคร่จะรู้เรื่อง อยากทราบให้ละเอียดอยู่บ้าง จับอ่านครั้งแรกถ้ารู้สึกว่ละเอียดพิสดารเกินไป จะวางเสียก่อน ยังไม่สนใจตอนนั้นก็ไม่เป็นไร แต่ควรจะผูกใจคิดไว้ว่า เมื่อใดที่มีโอกาสมีเวลาว่างพอ จะลองหยิบขึ้นมาอ่านใหม่อีกครั้งหนึ่ง ลองคิด เหมือนกับฟังเพลงคลาสสิกของไทย และของต่างประเทศดูบ้าง บางทีและสำหรับบางท่าน อาจจะทำให้ความรู้เพิ่มเติม คือเห็นและเข้าใจอะไรดี ๆ ซึ่งแอบแฝงอยู่ในหนังสือชุดนี้เพิ่มขึ้นอีกบ้างก็เป็นได้ หนังสือชุดนี้มีให้อ่านแล้ว ทั้งพากย์ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะพากย์ภาษาอังกฤษนั้น มีดัชนีบท (คือ INDEX) อย่างพิสดารมาก คือมีความยาวในหน้าหนังสือขนาดใหญ่ คือ ๘ หน้ายก ถึง ๑๕๐ หน้า กล่าวได้ว่าน่าจะเป็นดัชนีบท หรือบทค้นคำในเล่มที่ยาวที่สุดเท่าที่ข้าพเจ้าเคยเห็นมา สำหรับหนังสือตำราที่มีความหนา คือความยาวขนาดนี้ ผู้ที่สนใจว่า คำว่า “วิญญาณ” ในทางพระพุทธศาสนามีความหมายทั้ง กว้างขวาง และ ลึกซึ้ง เพียงใด ควรจะลองศึกษาได้จากหนังสือเล่มนี้ รับรองได้ว่าจะไม่ผิดหวัง คือจะไม่มีคำอธิบายที่ผิดจากหลักพระพุทธศาสนาแต่อย่างใด ส่วนที่ว่าจะเป็นการอธิบายได้ละเอียดละออกกว่าผู้แต่งเรื่องทำนองนี้หรือไม่นั้นก็เป็นที่รู้สึกรู้ใจของท่านผู้อ่านแต่ละท่าน ที่จะต้องวินิจฉัยด้วยประสบการณ์ของตนเอง

อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น ออกจะเป็นภาควิชาการ หรือเรียกใช้ขลังและทันสมัยสักหน่อย ก็พอจะเรียกได้ว่า เป็นภาคศัพท์ทาง “เทคนิค” เหมาะสำหรับผู้สนใจใฝ่หาความรู้อย่างลึกซึ้งจริง ๆ ในระดับคนทั่วไปที่เรียกกันว่าระดับ “ชาวบ้าน” ที่ชอบฟังเพลง “ลูกทุ่ง” ยังไม่ต้องการฟังเพลง “ลูกกรุง” หรือ “ลูกหลวง” นั้น จะรู้สึกติดใจหรือจำได้ขึ้นใจ ไฉนวลของอาจารย์พรประโยคหนึ่ง อย่างเด่นชัด ประโยคนั้นคือคำของอาจารย์พร ที่กล่าวในการบรรยายเรื่อง วิญญาณ อยู่เสมอว่า “ตาเห็นคือวิญญาณเห็น หูได้ยิน ก็คือวิญญาณได้ยิน เป็นต้น” ซึ่งก็มีความหมายต่อไปว่า

แม้เวลา ที่จมูกได้กลิ่น ก็คือวิญญาณได้กลิ่น ลิ้นรู้รส ก็คือวิญญาณรู้รส ภายใ
รับสัมผัสก็คือวิญญาณได้รับสัมผัส” นั่นเอง อาจารย์พรพุดประโยคเหล่านี้บ่อยๆ ในการ
ปาฐกถาธรรม และในการเขียนบทความต่าง ๆ จนกระทั่งผู้ฟังจำได้ว่าเป็น “คาถา”
ประจำตัวของอาจารย์พรเลยทีเดียว ในบรรดาผู้อ่านผู้ฟังเหล่านั้น บางท่านก็มีความเข้าใจ
ใจดี ถึงความหมายที่บ่งถึงต่อไปว่า “ที่เราพูดกันโดยทั่วไปว่า ตาเห็น นั้น ก็หมายความว่า
วิญญาณเห็น เป็นผู้เห็น โดยผ่านทางอวัยวะรับสัมผัสคือ ตา นั่นเอง และในทำนองเดียวกัน
การที่เราพูดกันโดยทั่วไปว่า หูได้ยินนั้น เมื่อว่าตามความหมายของธรรมในหลัก
ปฏิบัติสมบูรณ์แล้ว ก็มีความหมายว่า วิญญาณนั่นเอง เป็นตัวการทำการได้ยิน โดย
ผ่านทางอวัยวะรับสัมผัส คือ หู เป็นต้น ทั้งนี้เพราะ ถ้าฟังตัวอย่างเดียวหรือ หู อย่างเดียว
เมื่อไม่มี วิญญาณ เป็นตัวเชื่อมโยงแล้ว ตา และ หู นั้น ๆ จะ เห็น หรือ ได้ยินไม่ได้เลย

ความประสงค์ของอาจารย์พรในเรื่องนี้ ก็คือความต้องการที่จะย้ำความจริง
ภายในประกอบขึ้นด้วย รูป กับ นาม คือรูปขันธ์ กับ นามขันธ์ และเป็นการพูดที่ทำให้
ผู้ฟังได้แง่คิด จะเรียกว่าเป็น Food for thought คือ อาหารในด้านความคิดก็ได้ เมื่อ
บุคคลเกิดได้ความคิดดังกล่าวขึ้นมา เป็นการประจักษ์แจ้งแก่ใจตนเองแล้ว ก็จะทำให้
ได้แง่คิดต่อไปว่า “อ้อ เมื่อภายในเป็นส่วนรูปขันธ์แตกสลายไป ซึ่งเรียกว่า ตายแล้ว
นั้น ส่วนที่เป็นนามขันธ์ ซึ่งเราเรียกกันว่า ส่วนจิตหรือใจนั้น ก็ยังคงสืบภพชาติ
ต่อไปอีก ตามกรรมที่ได้สั่งสมไว้ก่อนตาย” นี่ถือเป็นแนวทางประการหนึ่ง ของการ
สอนให้คนเชื่อเรื่องชาติหน้า ซึ่งก็แน่นอน เมื่อมีความเชื่อเรื่องชาติหน้าต่อไปแล้ว ก็จะต้อง
เชื่อเรื่องอดีตชาติ หรือชาติที่แล้วมาในอดีตด้วย และต่อจากนั้น ก็จะต้องยอมรับความ
จริงเกี่ยวกับสวรรค์และนรก ตามหลักของพระพุทธศาสนา ตามไปด้วย ที่ข้าพเจ้าถือว่า
“ตามหลักของพระพุทธศาสนา หรือของพระพุทธองค์” นี้ ก็เพื่อให้แตกต่างจากการตี
ความหมายของคำว่า ชาติก่อน ชาติหน้า และ สวรรค์ นรก ของนักวิชาการสมัยปัจจุบัน
จำนวนหนึ่ง ซึ่งแม้จะมีจำนวนน้อย แต่ก็เป็นที่ประหลาดเสียจริง เพราะมีปัญญาบ้าง มี
วุฒิสมณศักดิ์บ้าง ได้ตีความหมายคำเหล่านั้น ให้หมายความว่าได้เพียงแค่ว่า “ขั้วขณะจิต”
หนึ่งเท่านั้น ซึ่งก็หมายความว่าเฉพาะเพียงแค่ว่าชาติปัจจุบันนี้เท่านั้น นักวิชาการ “เสียง
ดัง” เหล่านี้ยืนยันแบบหัวชนฝาว่า ไม่มีชาติก่อนและชาติหน้าและสวรรค์นรก (ด้วย

การเขียนบทความและปาฐกถา) ประเด็นนี้อย่างแข็งขันตลอดมา คำอธิบายเรื่องวิญญาณของอาจารย์พร ตามประโยคที่กล่าวมาแล้ว เป็นเครื่องแสดงว่าอาจารย์พร มีความเชื่ออย่างมั่นคงในเรื่องนี้เพียงใด ผู้สนใจใคร่จะทราบว่ นักวิชาการสมัยใหม่ โดยเฉพาะในต่างประเทศ และโดยเฉพาะผู้ที่อ้างตนว่าเป็นชาวพุทธ ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้อย่างพิสดารทั้งที่เป็นฝ่ายที่เชื่อ (เรื่องสวรรค์หลังจากตาย) และฝ่ายที่ไม่เชื่ออย่างหัวชนฝา ทั้งที่ได้กล่าวไว้อย่างน่าฟัง และที่น่าขงกมึ เหล่านนี้จะหาอ่านได้จากหนังสือที่เฟิงพิมพ์ออกมาเมื่อเร็ว ๆ นี้ เรื่องหนังสือ การเกิดใหม่—การตายใหม่ (Rebirths and Redeaths) เล่ม ๑ โดยจะหาได้จากสำนักค้นคว้าทางวิญญาณของอาจารย์พรนั่นเอง

อันที่จริง หนังสือของสำนักค้นคว้าทางวิญญาณของอาจารย์พร ทุกเล่มก็มีกรกล่าวและย้าถึงประเด็นนี้อยู่ทุกเรื่อง จะกล่าวว่า สำนักนี้มีแนวการสอนแบบ “เมเยอร์” คือเน้นในประเด็นนี้เป็นพิเศษกว่าได้ และหลักการอันเป็นแนวปฏิบัติตั้งกล่าวนี้เอง ที่เป็นต้นเหตุทำให้อาจารย์พร และข้าพเจ้าได้มารู้จักกัน และทำงานร่วมกันได้มาเป็นเวลาเกือบ ๓๐ ปีแล้ว เพราะก่อนหน้าข้าพเจ้าได้อ่านหนังสือภาษาไทยที่ทำให้ได้รับความประทับใจอย่างมาก เกี่ยวกับประเด็นนี้มาแล้ว คือเรื่อง “เพชรในหิน และมฤตยูวรรณนา” ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นวิจิตรวราณปริชามาแล้ว ต่อมาก็ได้อ่านหนังสือภาษาอังกฤษที่มีข้อความยืนยันเรื่องชาติหน้าและสวรรค์นรก ในทำนองเดียวกัน ซึ่งข้าพเจ้าได้แปลเป็นภาษาไทย และมีผู้ขออนุญาตนำไปพิมพ์แจกหลายต่อหลายครั้ง อย่างไม่น่าเชื่อ คือเรื่อง “โลกทิพย์” ภาคหนึ่ง ซึ่งแปลมาจากหนังสือภาษาอังกฤษเรื่อง Life in the World Unseen โดยผู้แต่งคือ Anthony Borgia หนังสือเล่มนี้เองได้เป็นสื่อ นำอาจารย์พรให้ได้มารู้จักกับข้าพเจ้า ในทางกลับกัน หนังสือที่เป็นสื่อ นำข้าพเจ้าให้รู้จักกับอาจารย์พร ก็คือเรื่อง “ผีและเทวดามัจจริง” ซึ่งข้าพเจ้าพบวางขายอยู่ที่แผงหนังสือแห่งหนึ่ง แถวท่าพระจันทร์ ข้อของหนังสือเรื่องเป็นทศะตุดใจแก่ข้าพเจ้ามาก เพราะรู้สึกว่ตรงกันกับความคิดของข้าพเจ้าเป็นอย่างมาก ยิ่ง เมื่อได้ซ้อมาและลองอ่านดู ก็รู้สึกว่แนวการอธิบายของอาจารย์พรในเล่มนั้น ข้าพเจ้ารับเชื่อไว้ได้โดยตลอด และหลังจากนั้นไม่กี่วัน อาจารย์พรก็ได้มาหาข้าพเจ้าที่บ้าน โดยขออนุญาตพิมพ์หนังสือเรื่อง “โลกทิพย์ ภาค ๑” อีกครั้งหนึ่ง เมื่ออาจารย์พรแนะนำตัวโดยบอกชื่อตนเอง

ข้าพเจ้าก็นึกขึ้นได้ทันทีว่าเป็นผู้แต่งหนังสือเรื่อง “ผีและเทวดามีจริง” ที่ได้เคยอ่านเมื่อไม่กี่วันมาแล้วนั่นเอง ดังนั้น เมื่อแนวความคิดของเราตรงกัน คือเข้ากันได้ ก็เป็นอันว่าไม่มีปัญหาในเรื่องการร่วมงาน และก็เป็นที่แน่นอนว่าข้าพเจ้าได้ร่วมงานกับอาจารย์พร ในด้านการเผยแพร่หนังสือที่เกี่ยวกับความจริงเรื่องสวรรค์นรก หลังจากตาย ตลอดมาเป็นระยะเวลาประมาณ ๓๐ ปีได้แล้ว จนกระทั่งอาจารย์พรได้จากไป อย่างที่ข้าพเจ้าไม่ได้นึกฝันมาก่อนเลย เพราะเท่าที่นึก (แต่คงจะไม่ถึงกับฝัน) ก็คือว่า ข้าพเจ้าคงจะต้องตายก่อนอาจารย์พรเสียมากกว่า เพราะข้าพเจ้าเป็นคนอ่อนแอกว่าอาจารย์พร และทำทางก็จะแก่กว่าอาจารย์พรอีกด้วย (ทั้ง ๆ ที่ข้าพเจ้าอ่อนกว่าอาจารย์พร ๑ ปี)

จากการที่อาจารย์พร ได้ออกวารสารชื่อ “วิญญาน” และได้พูดและเขียนเกี่ยวกับเรื่องวิญญานโดยเฉพาะประโยคที่ว่า “ตาเห็นก็คือวิญญานเห็น” เป็นต้น บ่อยครั้งอาจารย์พรจึงได้นำมาฉายาว่า “วิญญาน” ต่อท้ายชื่อเป็นเสมือนนามสกุลเลยทีเดียว เรียกว่า ถ้าพูดกันถึงคนที่ชื่อว่า “อาจารย์พร วิญญาน” ละก็เป็นที่รู้กันว่าต้องหมายถึงอาจารย์พรรัตนสุวรรณ แห่งสำนักคันคว้าทางวิญญาน นั่นเอง ฉายาดังกล่าวนี้ จะว่าไปก็มีเค้ามูลแห่งความจริงอยู่ไม่น้อย และก็เป็นที่ฉายาที่อาจารย์พรได้รับการ “จัดตั้ง” ให้อย่างเหมาะสม สมควรที่อาจารย์พรเองน่าจะภูมิใจได้พอสมควรเหมือนกัน เพราะเป็นนามจัดตั้งที่ไม่ได้มีความหมายความเป็นเชิงเยาะเย้ยหรือเสียดสีแต่อย่างใด ไม่เหมือนกับฉายาอื่น ๆ ที่ข้าพเจ้าจะกล่าวถึงต่อไป เช่น “พร(แก่)ปาฏิหาริย์” และ “พร มงาย” เป็นต้น

นี่เป็นฉายาข้อแรกที่อาจารย์พร ได้รับจากประชาชน ซึ่งก็มีผลให้ได้รับฉายาข้อที่สองเป็นผลพลอยได้ตามมา คือ

๒ ข. อาจารย์พร โอปปาทิกะ

จากการที่อาจารย์พร ได้พูดและเขียนเรื่อง “วิญญาน” จนเป็นสัญลักษณ์ประจำตัวตัวเอง ทำให้อาจารย์พรเกิดความจำเป็นต้องใช้คำทางพระพุทธศาสนาอีกคำหนึ่งคือคำว่า “โอปปาติกะ” ซึ่งเป็นคำที่มีความรวมถึงสัตว์นิกายในภูมิละเอียด ซึ่งตาของมนุษย์ธรรมดาที่ยังไม่ได้ฝึกฝนทางทิพยจักขุมมาก่อน จะมองไม่เห็น คือหมายความว่า รวมถึง เทวดาชั้นตาขึ้นไปจนถึงชั้นสูงสุดคือชั้นพรหม และผู้ที่อยู่ในอบาย ตั้งแต่เป็น

เป็นเปรต อสุรกาย และสัตว์นรก ตั้งแต่ภูมิต้น ๆ ไปจนถึงภูมิที่ลึกที่สุดที่เรียกว่า อเวจี
ดงนาคันจึงมีความหมายกว้างขวางและลึกซึ้ง เป็นคล้าย ๆ กับ สมุหนาม (Collective
Noun) ฉะนั้น ในภาษาอังกฤษมีคำเรียกที่หมายถึงสัตว์นิกายเหล่านี้ว่า Invisible beings
ส่วนภพภูมิที่เขายู่นนั้น มีคำเรียกว่า planes of existence หรือ planes of being ซึ่ง
ก็เป็นคำรวมเหมือนกัน

อาจารย์พร ได้กล่าวถึงคำนี้บ่อย ๆ ไม่แพ้คำว่า วิญญาณ จนกระทั่งเมื่อเวลา
ล่วงไปนานเข้า คำว่า “โอปปาติกะ” จึงกลายเป็นคล้ายกับนามสกุลของอาจารย์พรอีกคำ
หนึ่ง เพราะพอพูดถึงอาจารย์พร ก็จะมีคนถามว่า “อ้อ อาจารย์พรโอปปาติกะ ใช่ไหมล่ะ?”

อย่างไรก็ตาม คำนี้มีลักษณะพิเศษกว่าคำว่า “วิญญาณ” อยู่อย่างหนึ่ง คือ
เป็นคำทางภาษาบาลี ซึ่งไม่ค่อยจะมีใครนำออกใช้มาแต่ก่อน ไม่เหมือนกับคำว่า วิญญาณ
ซึ่งเราเคยได้ยินมาก่อนนั้นเป็นเวลานานแล้ว เป็นแต่ว่าส่วนมากมักจะมีความเข้าใจใน
ความหมายไม่ค่อยตรงกับความหมายในภาษาเดิม คือภาษาบาลี แต่คำว่า “โอปปาติกะ” นี้
รู้สึกว่าจะเป็นคำที่คนส่วนมากคงจะเพิ่งเคยได้ยิน และเมื่อสนใจฟังต่อไป ก็เข้าใจความ
หมายได้ตรงจุดดี คือดีกว่าคำว่า “วิญญาณ” ซึ่งเรามากจะเข้าใจความหมายไม่ตรงกับใน
ภาษาบาลี และแม้จะได้รับการอธิบายจนเป็นที่เข้าใจและเชื่อตามแล้ว ในเวลาพูด
และเขียนตามปกติ ก็อดไม่ได้ที่จะหันไปใช้ตามความหมายที่เข้าใจกันมาแต่ดั้งเดิม เพราะ
ถ้าจะไปพูดให้หมายความตามความหมายใหม่ ก็จะไม่ค่อยมีใครเข้าใจตามได้ เป็นอันว่า
คำว่า “วิญญาณ” ก็คงมีความหมายตามแบบความเข้าใจแต่เดิมของคนไทยเป็นส่วนมาก
ต่อไป แต่คำว่า โอปปาติกะ นี้ เนื่องจากเกือบทุกคนรู้สึกว่าเป็นคำใหม่ เมื่อจับจุดคือ
ได้ความเข้าใจอันถูกต้องแล้ว ก็รับรู้ไว้ตามความหมายอันนั้น แม้ว่ายังไม่ถึงกับรับเชื่อ
ก็ตาม หน้าที่โดยเฉพาะในระยะแรก และโดยเฉพาะในเมื่อถือเอาความว่า เป็นฉายาของ
อาจารย์พร โดยเฉพาะ เป็นอันว่าคำนี้ ได้รับความเข้าใจในความหมายที่ถูกต้องจากบุคคล
ระดับชาวบ้านเป็นส่วนมากตลอดมา โดยเฉพาะ ในระยะแรก ๆ (ซึ่งต้องขออภัยอีกครั้ง
หนึ่ง)

เกิด “อุบัติเหตุ”

แต่ต่อมา ก็เกิด “อุบัติเหตุ” เกี่ยวกับคำว่า โอปปาติกะ ขึ้นอีกจนได้ เรื่อง
นี้เกิดขึ้นเมื่อคำว่า โอปปาติกะ ได้รับความเข้าใจในหมู่ประชาชนทั่วไปอย่างแพร่หลาย

ทำให้อาจารย์พรออกจะ “ดั่ง” คือมีชื่อเสียงมากขึ้น มีคน *รู้จัก, รักรู้ และ รับเชื้อ* มากขึ้น จนถึงขนาดคำนี้ได้กลายเป็นฉายาหรือ นามสกุลนามที่สองของอาจารย์พรไปโดยปริยาย “อุบัติเหตุ” ครั้งนี้เกิดจากนักวิชาการทางภาษาศาสตร์โดยเฉพาะ ไม่ใช่จากบุคคลระดับชาวบ้าน และบุคคลเหล่านั้นก็มีความ ยิ่งใหญ่ มากกว่าอาจารย์พรเองหลายประการ ประการแรกก็มีชื่อเสียง คือ “ดั่ง” *กว่า* อาจารย์พร และก่อดัง *มาก่อน* อาจารย์พรเสียอีกด้วย เรียกว่า “ดั่ง” คับประเทศไทย และยังดั่งเป็นฟ้าลั่นไปจนถึงต่างประเทศอีกด้วย ประการที่สอง ก็คือบางท่านเหล่านั้นมีระดับประโยคทางภาษาศาสตร์สูงกว่าอาจารย์พร คือ อาจารย์พรสอบภาษาศาสตร์ได้เพียงประโยค ๖ เท่านั้นเอง ส่วนท่านผู้มีส่วนร่วมก่อ อุบัติเหตุ ครั้งนี้มีระดับประโยคสูงกว่าอาจารย์พรมาก เรียกว่า *กินขาด* อาจารย์พรเลยทีเดียว

นักวิชาการทั้งสองประเภท ทั้งที่เป็นฝ่าย ปัจจุบันภิกษุ และ อดีตภิกษุ ได้ให้คำแปลคำว่า โอปปาติกะ ไปอีกแนวหนึ่ง โดยเน้นหรือย่อความหมายจากการวิเคราะห์ ศัพท์ในแนวของท่าน ว่าคำนี้มาจากคำว่า “*อุปบัติ*” แปลว่าการเกิด ซึ่งท่านก็สรุปต่อไปเลยว่า เป็นการเกิดของจิต คือชั่วขณะจิต แวบหนึ่ง ๆ เท่านั้น *ไม่มีความหมายอื่น* ใดนอกเหนือไปจากนี้ ดังนั้นท่านจึงสรุปโมเมต่อไปอีกว่า การที่คนเราจะกลายเป็นเปรต, เป็นสัตว์นรก หรือเป็นเทวดา, อินทร์, พรหมนั้น ก็เพราะจิตในขณะนั้น คิดเป็นอย่างไร, อย่างเป็นสัตว์นรก, อย่างเป็นเทวดาหรืออย่างอินทร์อย่างพรหมนั่นเอง คือคนคนนั้นจะกลายเป็นสัตว์นรก หรือเทวดา เป็นต้นไปชั่วขณะจิตที่ถูกกิเลสหรือธรรมนั้น ๆ ครอบงำใจ โดยไม่ต้องรอให้ตายไปเสียก่อน คือว่าคิดอย่างไรก็เป็นอย่างนั้น *ในตอนนั้น* และก่ชั่วขณะนั่นเอง ข้อสรุปดังกล่าวนี้ จะว่าไปก็นับว่าคลาดเคลื่อน หรือว่า “*เพี้ยน*” จากคำบรรยายของพระพุทธองค์มากพออยู่แล้ว แต่ที่รุนแรงกว่านั้นก็คือ ยังมีการวิจารณ์ผู้ที่เชื่อแบบอาจารย์พร ต่อไปอีกว่า การเชื่อว่ามีสวรรค์นรก หลังจากตาย ไปแล้วนั้น เป็นการแสดงความโง่ออกมา อย่างชนิดที่บรรยายไม่ถูกคือว่า โง่เสียจนไม่รู้ว่าจะโง่ขนาดไหน

แนวความคิด “*บ้ายู เอ็งตาย*”

คำวิจารณ์อย่างรุนแรงเช่นนั้น ฟัง ๆ ดูก็คล้ายกับชื่อเรื่องของภาพยนตร์เรื่องหนึ่งในชุด เจมส์ บอนด์ ซึ่งดูเหมือนจะเคยมีผู้นำมาฉายในประเทศไทยเมื่อหลายปีมาแล้วเรื่องหนึ่ง โดยมีชื่อในภาษาอังกฤษว่า Live and Let Die ซึ่งถ้าจำไม่ผิด ก็ดูเหมือน

จะมีผู้แปลได้อย่างสะใจแบบชาตินิยม(sadism)ว่า “ข้าอยู่ เอ็งตาย” คือถ้าข้ายังอยู่ เอ็งก็ต้องตาย เราจะอยู่ร่วมโลกกันไม่ได้ คำกล่าวนี้นี้แปลมาจากสุภาษิตที่ว่า Live and Let Live คือการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นพาสัก คือต่างคนต่างอยู่โดยไม่เบียดเบียนกัน หรือถ้าจะให้ดีกว่านั้นก็จะเป็นแบบ Live and Help Live คือนอกจากจะอยู่โดยไม่เบียดเบียนกันแล้ว ก็ควรจะช่วยเหลือกันในยามทุกข์ยากและคับขันอีกด้วย ไม่ใช่ว่า ต่างคนต่างอยู่โดยไม่เบียดเบียนกัน เอ็งจะเป็นอย่างไร เตือดร้อนขนาดไหน ข้าก็ไม่ยอมช่วย แม้ว่าพอจะช่วยได้ก็ตาม ประเภทแรก คือ “ข้าอยู่ เอ็งตาย” มีชื่อเรียกในภาษาอังกฤษอีกอย่างหนึ่งว่า Conquest คือต้องปราบให้ราบคาบ หมายความว่าถ้าเอ็งอยากอยู่ก็อยู่ได้ แต่จะต้องเป็นทาสของข้า จะอยู่อย่างเป็นเสรีชนมีอิสระเสมอกันไม่ได้ ส่วนประเภทที่สามมีชื่อเรียกว่า Co-operation คือมีการร่วมมือกัน ไม่ใช่ Confrontation คือการเผชิญหน้าหรือ “ประสาธนา” กัน

ทัศนะเกี่ยวกับคำว่า “โอปปาดิกะ” ตามความหมายที่กล่าวมาข้างต้น ตามนัยของท่านปัจจุบันภิกษุและอดีตภิกษุนี้ ความจริงถ้าจะว่าในแง่คิด ก็นับว่า “เข้าที่” อยู่เหมือนกัน เพราะเป็นการให้ผู้กระทำความดีและกรรมชั่ว ได้สำนึกถึงผลที่เป็นผลนับพลังที่เกิดขึ้น และสั่งสมไว้ในจิตจริง ๆ ซึ่งในแง่นี้ทั้งอาจารย์พรและข้าพเจ้า (และก็คงจะมีผู้ที่ไม่ได้ยึดถือคติ “ข้าอยู่ เอ็งตาย” อีกเป็นจำนวนมาก) ก็เห็นพ้องต้องกันว่า ท่านให้แง่คิดดีทีเดียว แต่ในแง่ผล ผลร้ายที่ “ไม่ดีทีเดียว” (คือไม่ดีหลายที่หรือว่าหลายประการ) นั้นก็คือ ท่านคิดจะ “อยู่” คนเดียว หรือพวกของท่านพวกเดียวเท่านั้น พวกอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ “พวกของข้า” ก็ควรจะ “ต้องตาย” ให้หมด และข้อสำคัญก็คือ ท่านกล้าเสี่ยงค่านพุทธภาษิตอีกด้วย ท่านค้านอย่างไร และมีเหตุผลอย่างไรที่ข้าพเจ้ากล่าวว่าท่านค้านพุทธภาษิตนั้น ผู้สนใจอาจหาอ่านดูได้จากหนังสือเรื่อง “กำเนิดที่ ๔” ซึ่งอาจารย์พรได้แต่งเรียบเรียงขึ้น เพื่ออธิบายพุทธภาษิตที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ หนังสือเรื่องนี้ท่านผู้สนใจ ใครจะศึกษารายละเอียด จะหาได้ที่สำนักค้นคว้าทางวิญญาณ เป็นหนังสือเล่มเล็ก ๆ แต่มีเนื้อความอ้างอิงพุทธภาษิตไว้อย่างน่าสนใจ จึงไม่จำเป็นที่ข้าพเจ้าจะต้องชี้แจงอีก นอกจากประเด็นที่ว่าท่านเหล่านั้นจะถือคติ แบบชาตินิยม (sadism) “ข้าอยู่ เอ็งตาย” เสียจริง ๆ เพราะท่านจะอ้างแต่ประเด็นที่ดูเหมือนจะสนับสนุนการตีความของท่าน

เท่านั้น ส่วนประเด็นที่คัดค้านมติของท่านอย่างโจ่งแจ้ง ซึ่งก็มีอยู่ในฐานะเป็นพุทธ-
ภษิตจริง ๆ ท่านก็ไม่ยอมยกขมมาอ้าง เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมเสียบ้างเลย

ยกตัวอย่างเช่นความหมายของคำว่า “เทพ” ซึ่งมีความหมาย ๓ อย่าง คือ
สมมตเทพ ได้แก่พระราชา, อุปัตติเทพ ได้แก่เทวดาโดยกำเนิด คือในภูมิโลกทิพย์
หลังจากตายแล้ว และวิสุทธิเทพ คือเทวดาโดยความบริสุทธิ์แห่งจิต คือหมายถึงพระ-
อรหันต์ ท่านก็กล่าวถึงแต่เพียงสมมตเทพและวิสุทธิเทพเท่านั้น เมื่อมีการกล่าวถึงเทวดา
ที่มาฟังธรรมของพระพุทธองค์ในเวลากลางคืน ท่านก็ตีความเอาว่าเป็นพระราชามาเฝ้า
พระพุทธเจ้านั่นเอง เป็นอันว่าท่านต้องการจะเป็นฝ่ายถูกฝ่ายเดียว และอ้างสิทธิ์ที่จะ
“มองต่างมุม” ได้ฝ่ายเดียว ถ้ามีผู้หนึ่งคิดจะ “มองต่างมุม” ออกไปจากท่าน ก็ต้องถือว่าเป็นผิด, ใช้ไม่ได้, เรียกว่า “เืองต้องตาย” ลูกเดียว

ดู ๆ ไปก็เหมือนกับหญ้าที่เขาเรียกกันว่า “หญ้าคอมมุณีสม” รูปร่างจะเป็น
อย่างไร ข้าพเจ้าก็ไม่เคยเห็น แต่ได้ยินกิตติศัพท์เขากล่าวกันว่า หญ้าชนิดนี้ถ้ามันขึ้น
ในทุ่งไหน บริเวณไหน ก็เป็นอันว่าในทุ่งนั้นหรือบริเวณนั้น จะต้องมีความร่มรื่น
ที่อยู่ได้ คือขึ้นต่อไปได้ ถ้าเป็นหญ้าหรือพืชชนิดอื่น ก็จะต้องถูกมันเบียดตายหมด

สรณคณปอที่ ๔

สรุปความว่า ฝ่ายที่เชื่อว่าแม้แต่การตายแล้วเกิดชั่วขณะจิต สวรรค์นรกก็มีอยู่
สำหรับชั่วขณะจิต ก่อนที่ร่างกายจะแตกสลายเท่านั้น ก็คือฝ่ายที่เชื่อมั่นในสัมพัทธ์ทาง
ของร่างกายนั้นท่านเอง ซึ่งถ้าจะวิเคราะห์ลงไปให้ลึกซึ่งเข้าไปอีก ข้าพเจ้าก็คิดว่าน่าจะ
เกิดจากแนวความคิดที่ถือว่าวิทยาศาสตร์เป็นที่พึ่งอันสูงสุด เพราะได้ “ตรัสรู้” ความจริง
อันสูงสุดจบสิ้นแล้ว และโดยนัยนี้คำวินัจฉัยหรือพิพากษาของนักวิทยาศาสตร์ก็ถือได้ว่าเป็น
เป็นเสมือนคำพิพากษาของศาลฎีกาอันเป็นศาลสูงสุด ไม่มีช่องทางให้อุทธรณ์ต่อไปแล้ว
พูดกันอย่างตรงไปตรงมา ก็เท่ากับว่าในสมัยปัจจุบันนี้ มีชาวพุทธกลุ่มหนึ่งมีสรณคณ
ประการที่ ๔ เพิ่มจากพระรัตนตรัย ซึ่งมีอยู่แต่เดิม ๓ ประการแล้ว และโดยนัยนี้ก็น่า
จะแต่งคาถาให้เป็นหลักสำหรับสวดมนต์ทุกเช้าเย็นเสียเลยว่า “วิทยาศาสตร์ สรณ
คจฺฉามิ” แปลว่า “ข้าพเจ้าขอถึงซึ่งวิชาวิทยาศาสตร์เป็นที่พึ่งที่ระลึก”

คาถานี้ควรจะสวดต่อจากสรณคณ ๓ ที่ว่า พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ, ธมฺมํ
สรณํ คจฺฉามิ และ สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ ที่ใช้สวดกันอยู่แต่เดิม หรือถ้ามีศรัทธามาก

จริง ๆ จะตัดสรณคมน์ทั้ง ๓ ออก ให้เหลือแต่คาถาเตือนใจใหม่นี้ก็จะได้เหมือนกัน
ทั้งนี้ขอให้เป็นสิทธิของชาวพุทธแต่ละท่านและแต่ละกลุ่ม จะพึงพิจารณาเองตามสมควร
คือตามกำลังของศรัทธา อันไม่คลอนแคลนในสรณคมน์อย่างที ๔ นี้ด้วยเทอญ,

อันที่จริง ถ้าจะพิจารณาหรือสืบสวนทวนความกันให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ไม่เอาแต่
การถือมงคลตื่นข่าว (คือข่าววิทยาศาสตร์) เป็นเหตุผลและเป็นอารมณ์แล้ว ก็ไม่ทราบ
ว่าผู้นับถือบูชาวิทยาศาสตร์อย่างหมดหัวใจนี้ ได้หลักเกณฑ์เช่นนี้มาจากสถาบันวิทยา-
ศาสตร์แห่งใด หรือว่าจากนักวิทยาศาสตร์คนไหน ที่มีสิทธิและมีศักดิ์ศรีพอที่จะกล่าว
แทน ในนามของวิชาวิทยาศาสตร์ และนักวิทยาศาสตร์ทั่ว ๆ ไป ได้ถึงขนาดนั้น เพื่อเป็น
เครื่องยืนยันข้อเท็จจริงเรื่องนี้ ข้าพเจ้าจำเป็นต้องขออ้างข้อความตอนหนึ่งจากหนังสือ
เรื่อง “การเกิดใหม่ และการตายใหม่” เล่ม ๑ ที่เคยกล่าวถึงมาแล้ว ข้อความที่น่าคิด
ต่อไปนี้ ปรากฏอยู่ในหน้า ๕๗ ของหนังสือเล่มดังกล่าว โดยเป็นคำกล่าวของผู้ที่เรา
เรียกกันว่าเป็นชาว ฝรั่งเศส คนหนึ่งในประเทศอังกฤษ เป็นชาวฝรั่งเศสที่ไม่ใช่ชั้น “เศษ”
แบบ “ฝรั่งขี้เรื้อ” แต่ทว่าเป็นฝรั่งที่มีตำแหน่งเป็นถึงกรรมการ และรองประธานของ
พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยมาในสมัยหนึ่งทีเดียว ฝรั่งเศสคนนั้นชื่อนายมอริส วอลเช่
ซึ่งได้กล่าวข้อความที่เกี่ยวกับวิชาวิทยาศาสตร์ และนักวิทยาศาสตร์ไว้อย่างน่าฟัง ดังต่อ
ไปใน

การเชื่อว่าตายแล้วเกิดผิดหลักวิทยาศาสตร์ ?

“ปัจจุบัน ยังอุตสาหุ่หมุ่บุคคลที่ทักท้อเอาเองว่า การเชื่อในเรื่องการสืบภพ
ชาติ (คือตายแล้วไม่สูญ) นั้น ผิดหลักวิทยาศาสตร์ ซึ่งอันที่จริงก็ไม่ทราบว่ามันจะผิด
หลักวิทยาศาสตร์ที่ตรงไหน รับรองว่า ไม่มีเหตุผลพอที่จะสนับสนุนแนวความคิดเช่นนั้น
ของคนเหล่านั้นได้เลย และแน่นอนทีเดียว ในปัจจุบัน ก็ไม่ใช่ว่านักวิทยาศาสตร์เขาจะ
เห็นด้วย (กับความเชื่อที่ว่าตายแล้วต้องสูญ) ไปหมดทุกคน”

(There are still those who suppose that it is somehow ‘unscientific’
to believe in any form of survival. There is actually no justification to this
view, and certainly today not all scientists would endorse it)

from BUDDHISM AND DEATH by Maurice O.C. Walshe,
Buddhist Society of England.

ข้อความดังกล่าวข้างต้น ซึ่งเป็นคำกล่าวของผู้ซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นรองประธานของพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย ก็คงจะเป็นการเพียงพอ คือมีเหตุผลพอสมควรที่จะทำให้ผู้ทบทวนวิชาวิทยาศาสตร์เป็นสภะที่พึงตระลึกประการที่สี่ มีโอกาส “ได้คิด” และ “คิดได้” ตามสมควร ไม่มากก็น้อยว่า นักวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันนี้ ก็ไม่ใช่ว่าเขาจะไม่เชื่อ หรือ ดุถูก เรื่องการตายแล้วเกิด ไปหมดทุกคน ข้อความในทำนองนี้มีประโยชน์ชวนให้ขบคิด ยังมีอีกมากในหนังสือเล่มที่กล่าวถึงนี้ ซึ่งท่านผู้สนใจ อาจจะหาได้จากสำนักค้นคว้าทางวิญญาณเอง

อย่างไรก็ตาม ไหน ๆ ก็ได้อ้างถึงวาทะอันมีหลักฐานและเหตุผลของฝรั่งที่มีการศึกษา ผู้ที่เชื่อในเรื่องตายแล้วเกิดมาแล้ว ก็อยากจะให้ผู้อ่านได้รับทราบวาทะของผู้ที่ไม่ยอมรับเชื่อเรื่องนี้ไว้บ้างสักแห่งหนึ่ง ซึ่งเขาก็ให้การเปรียบเทียบเยาะเย้ยวาทะที่เชื่อเรื่องตายแล้วเกิดไว้อย่าง “สะใจ” ดุทีเดียว ข้อความนั้นมิอยู่ในหนังสือเล่มเดียวกัน หน้า ๔ ดังต่อไปนี้

“การค้นคว้าเรื่องตายแล้วเกิด (เพื่อจะพิสูจน์ว่าตายแล้วต้องเกิดใหม่อีก) นั้นเปรียบเหมือนการพยายามจับตัวแมวดำในห้องมืด ในเวลาเที่ยงคืน (คือมืดสนิท) ให้ได้ ทั้งที่ความจริงก็ไม่ม่แมวดำตัวนั้นอยู่เลย”

(It is like trying to trace a black cat in a dark room at midnight, that is not there)

ผู้ที่ไม่เชื่อเรื่องตายแล้วเกิด คงจะต้องชอบใจในวาทะนี้ไม่น้อย เพราะเป็นการเยาะเย้ยอย่าง “สะใจ” จริง ๆ และท่านทราบไหมว่า ผู้ที่กล่าววาทะแสดงความไม่เชื่ออย่างหัวเด็ดต้นขาดนี้ เป็นชาวพุทธผู้ยิ่งใหญ่ผู้หนึ่ง มีตำแหน่งเป็นถึงผู้อำนวยการศูนย์วิปัสสนา ทางพุทธศาสนาที่เมืองอนุราชปุระ แห่งประเทศศรีลังกาทีเดียว เรียกว่าไม่ใช่คนจับจ้อยเล็กน้อยเลย ท่านผู้นี้ยังได้กล่าวข้อความเสียดื้อและเยาะเย้ยทำนองนี้ไว้อีก ผู้ต้องการจะศึกษาให้ละเอียดกว่านี้ ก็โปรดหาซื้อหนังสือเล่มดังกล่าวได้ด้วยตนเอง จากสำนักค้นคว้าทางวิญญาณของอาจารย์พร

เป็นอันว่า บัดนี้คำว่า “โอปปาติกะ” ได้เป็นคำที่ใช้กันแพร่หลาย และมีผู้เข้าใจได้ถูกต้องพอสมควร ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่อาจารย์พร ได้ “ขุด” คำนี้ขึ้นมาใช้

จนเป็นที่รู้จักทั่วไป แม้ในบางครั้งจะมีผู้แปร ความหมายของคำให้คลาดเคลื่อนไปจาก ความหมายที่บังถึงในภาษาบาลีบ้างก็ตาม นับเป็นคำศัพท์ทางธรรมะคำที่สองที่อาจารย์พร พยายามนำออกมาใช้และอธิบายให้ตรงตามหลักอันเป็นพุทธพจน์อย่างแท้จริง ผลของ การนำเอาคำนี้มาใช้ ก็ทำให้เกิดการตื่นตัวในวงการของผู้เชื่อเรื่องตายแล้วเกิดมากขึ้นอีก เอกสารที่สำคัญ และเป็นหลักฐานในภาษาไทยที่มโนความสนับสนุนและคัดค้านมติของ อาจารย์พรในปัจจุบันนี้ก็มิได้อยู่ประเภทละไม่น้อยทีเดียว ในจำนวนสองประเภทดังกล่าว นั้น ประเภทที่สนับสนุนและส่งเสริม เท่าที่ข้าพเจ้านึกออกเรื่องแรก ก็คือเรื่องเกี่ยวกับ ตัวอย่างกฎแห่งกรรมของคุณ ท. เลียงพิบูลย์ ซึ่งเป็นหนังสือเล่มหนา ๒ เล่มชุดนี้เท่าที่ ข้าพเจ้าได้เคยเห็นและเคยอ่านมาของคุณ ท. เลียงพิบูลย์ ซึ่งต่อมากจะมีเพิ่มเติมอีกหรือไม่ ก็ไม่ทราบเหมือนกัน นอกเหนือจากนี้ยังมีมากมายหลายเจ้าของ ซึ่งข้าพเจ้าก็จำชื่อ เรื่องและชื่อผู้แต่งไม่ได้เสียแล้ว แต่เท่าที่เห็นมีพอหาอ่านได้ในปัจจุบัน ก็มีเรื่อง เช่นเดียวกันนี้ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐบ้าง เดลินิวส์บ้าง ซึ่งจำไม่ผิดก็ดูเหมือนจะเป็น ฉบับวันอาทิตย์ ซึ่งยังมีให้อ่านติดต่อกันได้จนถึงปัจจุบันนี้ทุกอาทิตย์ แต่ละเรื่องก็มี หลักฐานพอที่จะเชื่อถือได้จริง ๆ ทั้งสิ้น แสดงว่าเรื่องเช่นนี้ ในวงการของชาวบ้านทั่วไป แม้จนกระทั่งผู้มีการศึกษาที่นับว่าเป็นฝ่ายวิชาการจำนวนหนึ่ง ก็ไม่ได้ถูกเหยียด ทยามแต่อย่างใด

แต่แน่ละ ก็จะต้องมีนักวิชาการหรือผู้มีการศึกษาสูง ๆ เช่นเป็นแพทย์เป็นต้น บางท่าน ซึ่งได้เขียนบทความและพิมพ์เอกสาร มีใจความเป็นทำนองยืนยันเรื่องตาย แล้วสูญหมด และเยาะเย้ยผู้ที่เชื่อว่าตายแล้วเกิดอยู่ไม่น้อย เรื่องเช่นนี้ก็คงจะเป็น ธรรมดาในโลกนี้ ซึ่งเป็น “ชุมทาง” ที่พบกันโดยส่วนมากก็ไม่ได้นัดกันมาก่อน ของ บุคคลหลายประเภท หลายระดับชั้นของจิต คือมีทั้งประเภทที่มาจากอภายนรกและที่มา จากแดนสวรรค์ชั้นต่ำบ้าง ชั้นสูงบ้าง ที่มาเกิดเพื่อใช้เวรกรรมเก่าบ้าง เพื่อส่วยผล บุญเก่าบ้าง เป็นโลกที่นักบุญและคนบาปสามารถเดินกระหนบไหลลื่นกันได้ มีคำในภาษา- อังกฤษกล่าวไว้ว่า โลกนี้เป็น plural society คือสังคมที่มีคนต่าง ๆ นิสัย ต่างศาสนา มา อยู่รวมกัน โดยนัดกันเพื่อมาจองเวรกันต่อไปบ้าง และเพื่อมาอุปถัมภ์เกื้อกูลกันบ้าง และที่มาพบกันโดยไม่ได้นัดกันมาก่อน ก็มีมากเหมือนกัน ความแตกต่างกันทั้งในด้าน

ความประพัตติ (คือศีล) และในด้านความเห็น (คือทิวฐิติ) จึงเป็นเรื่องที่เราจะต้อง อด และกั หน อยู่ด้วยกันไป จนกว่าจะตายจากกันไปตามยถากรรมอีกครั้งหนึ่ง

๒. ก. อาจารย์พร “วิบาก”

คำว่า “วิบาก” นี้เป็นอีกคำหนึ่ง นับเป็นคำที่สาม ที่อาจารย์นำมาใช้มาก ในการบรรยายเรื่องวิญญาน โอปปาทิกะ และปฏิจสุมุปปาท กล่าวได้ว่าคำนี้เป็นฉายา ที่อาจารย์พรได้รับและรู้จักกันมากเป็นอันดับที่สาม คำว่า วิบาก ที่อาจารย์ใช้นั้น มีความหมายถึงผลของกรรม โดยตรง และที่เกิดขึ้นโดย ฉับพลันทันที โดยไม่มีผิดพลาด ไม่ว่าผู้กระทำความผิดนั้น ๆ จะรู้หรือไม่ และจะชอบหรือไม่ก็ตาม ตามความหมายดังกล่าวนี้ มีตัวอย่างเช่น เมื่อเราคิดเป็นกุศลจิตแบบเทพยดา เราก็ได้วิบาก อันเกิดขึ้นในจิต (คือ ในภวังคจิต) แบบของเทพดา โดยฉับพลันทันที ในทางตรงกันข้าม ถ้าเรามีจิตอันถูก ท่วมทับด้วยอกุศลอย่างแรงกล้า เช่นมีจิตถูกครอบงำด้วยความโลภอยากได้สมบัติของผู้ อื่น เรามีสภาพ ของจิต ในขณะนั้น เป็นเปรต เกิดขึ้นโดยฉับพลันทันทีเหมือนกัน ไม่ว่าเราจะรู้หรือไม่ หรือว่าเราจะชอบและต้องการให้เป็นเช่นนั้นหรือไม่ก็ตาม

ตัวอย่างข้างต้นตามความหมายของคำว่า “วิบาก” ที่อาจารย์พรหมายความถึง นี้ จะเห็นได้ว่า ตรงกันกับความหมายของคำว่า โอปปาทิกะ ในที่ศนะของผู้ ไม่เชื่อ เรื่องการตายแล้วเกิด ที่กล่าวมาแล้วในข้อ ๒ ก. จริง ๆ ซึ่งเมื่อพิจารณาดูคร่าว ๆ เพียงแค่ หลักการเท่านั้น ก็จะต้องนึกว่าสองคำนี้ช่างมีความหมายเหมือนกันจริง ๆ และดังนั้น จึง ไม่น่าที่จะมีความขัดแย้งเกิดขึ้น ระหว่างอาจารย์พรกับฝ่ายโอปปาติกะสมัยปัจจุบันได้เลย

ความแตกต่างกันของสิ่งที่ (ดูเหมือนว่า) เหมือนกัน

อันที่จริง ถ้าหลักการที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้มีเพียงเท่านั้น ข้าพเจ้าก็เห็นด้วยว่า ไม่น่าจะมีปัญหาโต้เถียงหรือมีความไม่ลงรอยกันแต่อย่างใดเลย แต่ว่าหลักการสำหรับ พิจารณาในประเด็นนี้ มิได้มีเพียงเท่านั้น คือยังมีประเด็นที่เป็นส่วนประกอบสำคัญที่ ขาดไม่ได้ และที่จะต้องนำมาพิจารณาประกอบด้วยเสมอไป อีก ๔ ประการ เรียกตาม ศัพท์ทางธรรมะว่า “อุปธิ คติ ปโยคะ และกาละ” แต่ละข้อมีคำอธิบายดังต่อไปนี้

๑. อุปธิ คือร่างกายได้แก่สภาพทางร่างกายของผู้กระทำความผิด ซึ่งจะต้องนำมาประกอบการพิจารณาด้วย โดยเฉพาะสภาพของร่างกายมนุษย์ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับร่างกายของสัตว์นิกายเหล่าอื่น ๆ ก็นับว่าเป็นสภาพที่หายาบ คือหายาบกว่าร่างกายของสัตว์ในอบายและหายาบกว่าร่างกายของเทพดาในภูมิต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะร่างกายของมนุษย์เกิดจากฐาน (bases) ๓ อย่าง คือ พืชนิยม ต้องมีบิดามารดาเป็นเครื่องอาศัยเกิด, อุตุนิยม ต้องอาศัยอุณหภูมิตามสมควรด้วย, และกรรมนิยมเกิดจากกรรมของตนเองชัดมาเพื่อให้เกิดในสภาพเช่นนั้น ทั้งนี้ไม่เหมือนกับเทพดาในภูมิสุคติอื่น ๆ และสัตว์ในอบายภูมิอื่น ๆ ซึ่งมีกายอันเกิดจากกรรมนิยมเป็นส่วนใหญ่ คือไม่ต้องอาศัยบิดามารดาช่วยผสมพันธุ์ก็ก่อกำเนิดร่างกายให้ คือพอเกิดก็โตขึ้นมาได้เลยทีเดียวเหมือนกับตอนที่เพิ่งตายจากร่างมนุษย์ใหม่ ๆ

เมื่อกายมนุษย์มีส่วนประกอบหรือว่า แฟกเตอร์ (factor) หลายอย่างคอย “ถ่วงดุลย์” (counter-balance) กันอยู่เช่นนั้น เวลาที่มนุษย์คนไหนคิดด้วยจิตกุศลอย่างแรงกล้า แบบเทพดา เขาก็เป็นเทพดาได้เพียงแค่ว่า *ความนึกคิด* เท่านั้น แต่ ร่างกาย ยังไม่สลายไปจากความเป็นมนุษย์ เพราะยังไม่ถึงอายุขัยที่จะต้องตาย เขาก็จะสามารถเป็นเทพดาได้ *ชั่วขณะจิต* หนึ่งเท่านั้น ส่วนร่างกายของเขาก็จะยังคงเป็นร่างมนุษย์ตามเดิม จะให้กลายเป็นเทพดาในทันที เหมือนกับสภาพของจิตนั้นไม่ได้ และถ้าเขาไม่สามารถรักษาคุณสมบัติของจิตในระดับนั้นไว้ได้ ต่อมาเกิดคิดเป็นแบบสัตว์นรก คือคิดจะทำร้ายใครให้ตาย จิตของเขาก็จะมีสภาพเป็นสัตว์นรกไปได้จริง ๆ แต่ที่ชั่วขณะจิตนั้นเท่านั้น และร่างกายของเขา ซึ่งยังไม่ถึงอายุขัยก็กลายเป็นสัตว์นรกไปไม่ได้ คือต้องปรากฏร่างเป็นมนุษย์อยู่เช่นเดิม เขาจะกลายเป็นเทพดาหรือสัตว์นรกไปโดยทางร่างกายได้จริง ๆ ก็ในเมื่อร่างกายหายาบอันเกิดจากบิดามารดานี้กำลังจะถึงความแตกและดับ ธาตุทั้งสี่กำลังจะแยกออกจากกัน ตอนนั้นแหละ คือในขณะจิตสุดท้ายนี้แหละ ถ้าเขาคิดเป็นแบบเทพดาหรือสัตว์นรก พอร่างกายหายาบดับ ร่างกายละเอียด ที่เกิดผลุด ข้นแทนที่โดยไม่ต้องอาศัยบิดามารดาแล้ว จะมีสภาพเป็นเทพดาหรือสัตว์นรกขึ้นมาตามสภาพของจิตของเขาในชั่วขณะแวบนั้นทันที เพราะ อุปธิ คือร่างกายเดิม ไม่ได้อยู่ทำหน้าที่ “ถ่วง” ได้อีกต่อไปแล้ว เป็นอันว่าเขาจะเป็นเทพดาหรือสัตว์นรกได้จริง ๆ ก็ในช่วงที่

เริ่มต้นด้วยการดับของร่างกายเก่า และการเกิดผลุขันธ์ของร่างกายใหม่ที่เป็นกรรมนิยาม คือถูกสร้างขันธ์ด้วยกรรม (ไม่ต้องอาศัยบิดามารดาอีกต่อไป)

และกัตตอนัน คือเหตุผลดังกล่าวนี้แหละ ที่ฝ่ายยืนยันว่า ตายแล้วต้องสูญ ยินยอมไม่ได้เด็ดขาด เพราะถ้ายินยอม ก็หมายความว่า หลักการของเขาจะต้อง “ฟัง” ทันทึ เมื่อเป็นดังนั้น ทางออกหรือว่าทางรอดของเขาก็ต้องยืนยัน หรือว่า ยินยอมเห็นความเห็นเดิมให้ได้ว่า กระบวนการทั้งนี้ เกิดได้ในช่วงขณะจิตหนึ่ง ๆ ก่อนตายเท่านั้นเอง และคำว่า “เท่านั้น” ก็เป็นอันหมายความว่า ไม่มีความหมายอื่น ๆ นอกจากนั้นอีกแล้ว ส่วนที่ว่าเมื่อเป็นเช่นนั้น เราจะทำบุญกุศลไปทำไม และเราควรจะต้องเกรงกลัวบาปกรรมทำไมนั้น ก็เป็นอันนอกประเด็นไปเลย เพราะถ้าจะให้อยู่ในประเด็น ก็คงหาทางอธิบายเหตุผลได้ยากเต็มที

เหตุประกอบของกรรมที่จะให้ผล นอกจากนัยม็อก ๓ อย่างดังที่ได้กล่าวมาแล้ว คือ คติ, ปโยคะ และกาละ ซึ่งสำหรับประเด็นเหล่านี้ ก็พอจะนับได้ว่า เป็นส่วนประกอบปลีกย่อยลงไป ถ้าข้าพเจ้าจะอธิบาย ก็คงจะต้องเป็นเรื่องยืดยาวต่อไปอีก ผู้สนใจใคร่หาความรู้เพิ่มเติม โปรดศึกษาได้เฉพาะจากเรื่อง “พุทธวิทยา” ของอาจารย์พรเอง ซึ่งอยู่ในหน้า ๒๗ เป็นต้นไป เล่ม ๒ นั้นแล้ว

มรณะ ๓ อย่าง

อีกประเด็นหนึ่งที่ควรกล่าวถึงเสียด้วย ก็คือความหมายของคำว่า “มรณะ” หรือความตาย ซึ่งความหมายตามในพระคัมภีร์ มีอยู่ ๓ อย่าง คือ *ขณิกมรณะ* ได้แก่ความตายทุกขณะจิต, *สมมตมรณะ* คือความตายของร่างกายเท่านั้น ได้แก่ความตายที่คนทั่วไปเข้าใจอยู่ คือร่างกายตายนั่นเอง ที่ท่านว่าเป็น *สมมต* คือไม่ใช่เป็นความตายจริง เป็นแต่การสมมตกันขึ้นมา โดยเป็นการมองดูอย่างผิวเผินเท่านั้น เพราะเมื่อร่างกายนี้ตายลง ก็จะเกิดมีร่างกายใหม่ขึ้นมาอีก เป็นกายทิพย์หรือกายละเอียด ที่มิชื่อเรียกว่า “สุขุมรูป” เพราะเป็นรูปร่างกายเหมือนกัน แต่อยู่ในสภาพที่ละเอียด ซึ่งตาของมนุษย์ธรรมดา ที่ไม่ได้ฝึกฝนในทางทิพยจักขุ จะไม่สามารถแลเห็นได้ จึงเป็นอันว่าความตายแบบนี้ก็ยังไม่ใช่การตายจริง ๆ จะว่าเป็นการตายหลอก ๆ ก็เป็นได้ นั่นคือความหมาย

ของคำว่า “ความตาย” อย่างที่สอง ความหมายประการที่สาม ท่านเรียกว่า *สมุจเจตมรณะ* คือความตายอย่างเด็ดขาด ซึ่งหมายถึงความตายของร่างกายเนื้อของพระอรหันต์ ซึ่งหลังจากนั้น ท่านไม่มีร่างกายที่พัวพันเกิดขึ้นอีก

ฝ่ายผู้ที่ยืนยันเรื่องตายแล้วไม่เกิด ก็จะยืนยันแต่ในเรื่องประเด็นแรก คือ *ขณิกมรณะ* การตายทุกขณะจิตเท่านั้น ความจริง การเน้นหนักในประเด็นนี้ ก็มีคุณประโยชน์อยู่เหมือนกัน ในแง่ที่ว่าเป็นการเตือนให้ไม่ประมาท เพื่อรีบทำความดี ละเว้นความชั่ว ให้มากที่สุดที่จะทำได้ และให้เร็วที่สุดที่จะทำได้อีกด้วย ถ้าเป็นการเน้นเฉพาะในประเด็นนี้ ข้าพเจ้า (และอาจารย์พร) ก็เห็นด้วยว่า ไม่มีความเสียหายอย่างใด และเป็นการนำอนุโมทนาด้วยเสียอีก แต่ข้อที่เราอนุโมทนาด้วยไม่ได้ ก็คือท่านเหล่านั้น ไม่กล่าวถึงความหมายข้ออื่น ๆ เลย โดยได้ตัดประเด็นที่เหลือออกไปหมด แล้วก็ยังถามเปรียบเปรยเย้ยหยัน ผู้ที่เชื่อว่าตายแล้วเกิดเสียอีก ดู ๆ ไปก็ทำให้รู้สึกว่าท่านช่างถือคติ “ขำอยู่ เอ็งตาย” แบบภาพยนตร์ชุดเจมส์ บอนส์เสียจริง ๆ

แต่นั้นแหละ คิดดูอีกที ก็น่าเห็นใจอยู่เหมือนกัน เพราะถ้าท่านยอมรับเรื่อง *สมมตมรณะ* ท่านก็ต้องยอมรับเรื่องการตายแล้วเกิด ซึ่งอย่างน้อยก็ทำให้หลักการของท่านเกิดความอ่อนแอจนแคลงอย่างมาก ทศนคติของท่านก็อาจจะถึงกับ “พัง” ก็ได้ ความจริง หรือ สัจธรรมที่ท่านกล่าวถึง จึงมีลักษณะตามสำนวนที่ว่า เป็นความจริงเพียงครั้งเดียว แต่ถ้าพิจารณากันอย่างเคร่งครัดตามตัวเลขแล้ว ข้าพเจ้าก็คิดว่า น่าจะไม่ถึงครึ่ง คือเป็นความจริงเพียง ๑ ใน ๓ ก็คือ ๓๓ เปอร์เซ็นต์กว่า ๆ เล็กน้อยเท่านั้นเอง

ระยะฟักตัว คือระบิตเวลา หรือเก็บดอกเบยพบบัน

ในทางแพทย์ มีศัพท์ที่น่าสนใจอยู่คำหนึ่ง คือคำว่า “ระยะฟักตัว” (incubation period) หมายถึงระยะที่เชื้อโรคได้เข้าไปในร่างกายแล้ว แต่ยังไม่ได้อาการออกมาให้เห็นหรือให้เป็นพิษสัก คือกยังฝังตัวอยู่เงียบ ๆ สำหรับบุคคลนั้น แต่ความจริงสำหรับเชื้อโรคนั้น ไม่ได้ “เงียบ” เลย เพราะมันกำลังเจริญเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ เป็นแต่ว่า ยังไม่ได้อาการให้ปรากฏแก่บุคคลผู้ติดเชื้อเท่านั้นเอง ในระยะนี้จึงเป็นเสมือนว่า บุคคลผู้ได้รับเชื้อเข้าไปนั้น มี “ระบิตเวลา” ผูกติดอยู่กับตัวตลอดเวลาแล้ว พร้อมทั้งจะ

ถูกแรงระเบิดทำลายชีวิตเมื่อไรก็ได้ โดยที่ตนเองไม่มีทางรู้ตัวเลย ปัจจุบันมีโรคที่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย และเป็นที่เกรงกลัวกันมากอยู่อย่างหนึ่ง คือโรค เอ็ดส์ นั้นเอง เพราะเท่าที่รู้จักปรากฏว่ายังไม่มียารักษาให้หายขาดได้ และเป็นโรคที่ติดต่อได้หลายทาง เท่าที่รู้จักคือ เมื่อโรคนั้นแสดงอาการออกมาแล้ว ก็เป็นอันว่าไม่มีทางแก้ ต้องรอวันตายอย่างเดียว

ในทางพระพุทธศาสนา ก็มีเรื่องที่จะเปรียบได้เหมือนกัน คือ ผลร้ายของความชั่วหรือบาปอกุศลต่าง ๆ ที่บุคคลทำไปแล้วนั้น ส่วนมากมักจะยังไม่แสดงอาการ คือผลร้ายออกมาให้เห็นหรือรู้สึกได้ในตอนนั้นทันที จึงทำให้ผู้ทำความชั่วเกิดความประมาท ลำพองใจ คือกำเริบ ไม่คิดหยุดยั้ง แต่คิดกระทำต่อไปเรื่อย ๆ เรื่องเช่นนี้จึงเป็นอันตรายไม่เฉพาะแต่ตัวผู้ทำความชั่วนั้นเท่านั้น แต่ยังส่งผลร้ายไปถึงผู้อื่นที่ไม่เข้าใจ หรือไม่มีศรัทธาในคำสอนของพระพุทธองค์อย่างเพียงพอ เกิดความเข้าใจผิดและประมาทตามไปด้วย จึงเกิดเป็นคำที่กล่าวกันบ่อย ๆ ในสมัยปัจจุบันว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วมีถมไป” พระพุทธองค์ได้ตรัสเรื่องนี้ไว้บ่อย ๆ มีใจความว่า เมื่อบาปกรรมยังไม่ให้ผล คนชัวยังลำพองใจ แต่เมื่อบาปกรรมให้ผล เขาก็จะต้องเดือดร้อนทั้งในโลกนี้ และโลกหน้า

ในทางตรงกันข้าม เมื่อบาปกรรมสามารถชุ่มซ่อนตัว คือมีระยะ “พักตัว” คอยเวลาที่ จะแสดงอาการอันร้ายแรงออกมา เป็นเสมือนระเบิดเวลาได้แล้ว เหตุใด บุญกุศล จึงจะมีระยะพักตัวอยู่เงียบ ๆ รอเวลาที่จะให้ผลอย่างเต็มที่ เหมือนกับบาปอกุศลบ้าง ไม่ได้ทีเดียวหรือ ? คนที่ทำบุญกุศลเพื่อหวังจะเห็นผล (ภายนอก) โดยฉับพลันทันตา หลายคนจึงต้องผิดหวัง และเกิดความท้อใจ ก็เพราะไม่ได้นึกถึง หรือว่านึกถึงแต่ก็ไม่เชื่อหลักการนี้อย่างจริงจังนั่นเอง บ่อยครั้งเราชอบเชื่อเรื่องผลอันแผ่ตัวของบาปอกุศลว่าเป็นทำนองเชื่อโรคเอ็ดส์ แต่บ่อยครั้งเหมือนกัน เราลืมนึกไปว่า ผลของบุญกุศล (โดยเฉพาะในโลกนี้) ก็มี “ระยะพักตัว” ของเขาเช่นเดียวกัน เพราะโลกนี้เป็นโลกแห่งธาตุที่หยาบ เรียกตามสำนวนสมัยปัจจุบัน ก็พอจะกล่าวได้ว่า เป็นภูมิที่มีระดับ “ความถี่ช่วงคลื่นยาว” (long vibrational frequency) ไม่ใช่มี “ช่วงคลื่นสั้น” (short wave) เหมือนอย่างในภูมิของโอปโปติค๊ะ ซึ่งมีลักษณะเป็น กรรมนิยม โดยตรง ส่วน

ในโลกเรานี้ มีปัจจัยอื่น ๆ ที่ ถ่วงดุลย์ คือ counter-balance กันเองหลายประการ เพราะดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าเป็นทั้งพีชนิยม, อุดุนิยม, และกรรมนิยมด้วย และนอกเหนือจากมี “อุปธิ” เป็นตัวถ่วงดุลย์ที่สำคัญประการหนึ่งแล้ว ยังมีปัจจัยอื่น ๆ เช่น คติ ปโยคะ และ กาละ เป็นองค์ประกอบอีก ปรากฏการณ์ในโลกนี้จึงเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อนมาก ต้องอาศัย “กำลังภายใน” พิจารณาจริง ๆ จึงจะมองเห็นและไม่ท้อใจได้โดยง่าย “กำลังภายใน” ดังกล่าวนี้ก็คือ ศรัทธา, วิริยะ, สติ สมာธิ และ ปัญญา” เพราะคุณธรรม ๕ อย่างนี้ พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่าเป็น “พลัง” ซึ่งก็แปลว่า “กำลัง” นั่นเอง แต่เป็นกำลัง ของ จิตใจ ไม่ใช่ของร่างกายในรูปของกล้ามเนื้อเป็นมัด ๆ เช่นนั้น “กำลังภายใน” ในความหมายของพระพุทธองค์นี้ จึงหมายถึงกำลังใจที่ยืนหยัดสู้กับความท้อแท้ ความหมดหวัง และสู้กับอุปสรรคหรือปัญหาต่าง ๆ ได้ โดยไม่ยอมหมดหวัง และไม่ยอมให้หมดศรัทธา เป็นอันขาด “ระยะพักตัว” ของบุญกุศลนี้ ก็เท่ากับการสะสม “ดอกเบ็ญทนต์” เอาไว้โดยเบิกมาใช้เป็นรายย่อย แต่รอไว้ให้เป็นการ “ตกเบิก” รายใหญ่แน่นอน

การ “มองเพิ่มมุม” หรือมองให้หมด “ทุกมุม”

การยอมรับความจริงเรื่อง “ระยะพักตัว” ในโลกนี้นั่นเอง ที่เป็นจุดแตกต่างอย่างมากมาย ระหว่างมิติสุดโต่ง (extreme) ของฝ่ายที่ยอมรับในแง่ “ความตายทุกขณะจิต” หรือ ชณิกมรณะ กับฝ่ายอาจารย์พร ซึ่งยอมรับมรณะทั้ง ๓ ประการ อันที่จริง ที่ข้าพเจ้ากล่าวว่าเป็น “มิติของอาจารย์พร” นั้น ก็ไม่ได้หมายความว่า อาจารย์พรจะเป็นผู้ต้นคิดในเรื่องนี้ หรือว่าในประเทศไทยนี้ จะมีแต่อาจารย์พรที่เชื่อเรื่องนคนเดียว หรือว่ามีแต่กลุ่มของอาจารย์พร ที่เชื่อเรื่องนเพียงกลุ่มเดียว เพราะดังที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วว่า ยังมีบุคคลที่เชื่ออย่างเดียวกันนี้อีกมาก และก็มีเอกสารที่พิมพ์เผยแพร่สนับสนุนความจริงดังกล่าวนี้มากมายทีเดียว เพราะมิตินี้ความเชื่อดังกล่าวนี้ ก็ไม่ใช่สิ่งที่อาจารย์พรหรือว่าชาวพุทธที่ไหนคิดขึ้นมา แต่เป็นไปตามตรงตามที่พระพุทธองค์ตรัสไว้โดยแท้ ดังนั้นอาจารย์พรเป็นต้นก็ยอมรับว่า เมื่อใดจิตของบุคคลคิดอย่างแปรต จิตของเขา ก็เป็นแปรตไปแล้วในขณะนั้น แต่ทว่าร่างกายของเขา ซึ่งวัตถุธาตุที่หยาบ ยังจะเป็นแปรตไปทันทีไม่ได้ ต้องรอให้ถึง *สมมตมรณะ* เสียก่อน ซึ่งถ้าหากว่าเขายังคงคิด

เป็นปรตไปเรื่อยไปจนกระทั่งถึงขณะจิตสุดท้ายของกายเน้อละก็ ตอนนั้นแหละเขาจะต้อง
เป็นปรตจริง ๆ นั่นคือการที่เรายอมรับมิตของฝ่ายสุดโต่งด้วย ซึ่งเป็นการยอมรับอย่าง
มีเงื่อนไข และในเวลาเดียวกัน ก็พิจารณาถึงแง่อื่นประเด็นอื่น ที่พระพุทธองค์ตรัส
สั่งสอนไว้แล้วอีกด้วย เรียกกันตามสำนวนสมัยใหม่ให้ทันสมัย ก็น่าจะเรียกได้ว่าเป็น
การ “มองเพิ่มมุม” ไม่ใช่ “มองต่างมุม” หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็น่าจะเรียกได้ว่าเป็น
การ “มองทุกมุม” นั่นเอง ไม่ใช่จำกัดวงไว้ให้มองได้แต่ “มุม” เดียวเท่านั้น โดยไม่
ยอมมอง “มุม” อื่นอีกเลย ทง ๆ ที่ “มุม” อื่น ๆ จะให้มองก็ยังมีอยู่อีกด้วยเหมือนกัน

สรุปความสำหรับประเด็นนี้ ก็คือว่า ความหมายของคำว่า “วิบาก” ตาม
นัยของอาจารย์พร (ซึ่งก็คืออันตามพระคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนานั่นเอง) หมายถึงผล
(effect) ซึ่งเป็นผลโดยตรง โดยฉับพลันทันที ไม่มีพลังพลาดตกหล่น ที่เกิดขึ้นในจิตของ
ผู้กระทำความกรรม มากบ้าง น้อยบ้าง เข้มข้นรุนแรงบ้าง หรืออ่อนแอบ้าง สุดแล้วแต่องค์
ประกอบคือ เจตนา เป็นต้น ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นหรือพลังขับเคลื่อน ให้กระทำความกรรมนั้น ๆ
และก็อาจเป็น บุญบ้าง บาปบ้าง ตามชนิดของเจตนาเหล่านั้น ๆ อีกด้วย นั่นแหละคือผลที่เกิด
ขึ้นกับจิต (คือภวังคจิต) โดยเฉพาะ เทียบกับศัพท์ภาษาอังกฤษก็ได้แก่คำว่า effect
ซึ่งพอจะมีความหมายใกล้เคียงกันพอสมควร ส่วนผลที่เกิดขึ้นในระยะต่อมาอันนี้เป็น
ผลภายนอก เช่นการได้รับรางวัล หรือการถูกลงโทษเป็นต้นนั้น มีคำภาษาอังกฤษพอ
จะเทียบกันได้บ้าง คือคำว่า consequence ข้าพเจ้าเคยถามอาจารย์พรในเรื่องนี้ และก็
เคยได้รับคำอธิบายตามนัยที่กล่าวมานั้น โดยอาจารย์พรได้ให้คำอธิบายเพิ่มเติมว่า นี่เป็น
หลักที่ใช้ได้เป็นส่วนมาก แต่ก็ไม่เสมอไปในทุกกรณี คือต้องดูข้อความในเรื่องนั้น คือ
context ประกอบด้วย เช่นในคำที่มากู้กันว่า “มรรคผล” ผลคำนี้มีความหมายถึงวิบาก
ที่เกิดขึ้นฉับพลันทันทีเหมือนกัน

จึงขอสรุปความเป็นครั้งสุดท้ายสำหรับประเด็นนี้อีกครั้งหนึ่งว่า คำอธิบาย
ของอาจารย์พรผู้เชื่อเรื่องตายแล้วเกิดอย่างแข็งขัน เรื่องวิบากกับคำอธิบายของฝ่ายที่เชื่อ
เรื่องตายแล้วสูญอย่างเข้มข้นนั้น ดูคล้ายกับจะเหมือนกันก็จริง แต่โดยนัยอันลึกซึ้งลง
ไปแล้ว มีความแตกต่างกันมากมาย เพราะอาจารย์พรถือปัจจัยประกอบ คือ อุปธิ ได้แก่
ร่างกายมนุษย์ ซึ่งเกิดด้วยพีชนิยม อุดุนิยม และกรรมนิยมประกอบด้วยอีก ทัศนะ

ดังกล่าวจึงมีขอบเขตกว้างไกล และลึกซึ้งกว่าฝ่ายที่เชื่อว่าตายแล้วสูญมาก และทัศนะที่ข้าพเจ้ากล่าวมา กว้าง ไกล และลึกซึ้งนี้ ก็ไม่ใช่เป็นของที่อาจารย์พรคิดหรือค้นพบขึ้นเองแต่ประการใด อันที่จริง ก็เป็นการตีความอย่างชัดตรงต่อความหมายที่บ่งถึงในพระคัมภีร์ในฐานะเป็นพุทธวจนะนั่นเอง

ชีวิตของอาจารย์พร อาจมีข้อบกพร่องในด้านอื่นบางประการอยู่บ้าง แต่ในด้านการบุกเบิก และริเริ่มดำเนินงานในด้านชักชวนให้ประชาชนเชื่อผลแห่งกรรมที่ติดตามสนองผู้กระทำชั่วภพชั่วชาติไปได้นี้ อาจารย์พรได้พยายาม อดทน ทำด้วยความจริงใจ อย่างแข็งขัน และเข้มขันตลอดจนสิ้นอายุขัย จนกระทั่งได้รับสมญานามต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว ก็นับได้ว่าอาจารย์พรเป็นผู้ “ไปได้” แล้ว และได้ไปคอยเราอยู่ข้างหน้าโน้นแล้ว ข้าพเจ้าหรือใครจะเป็นคนต่อไปในอนาคตอันใกล้นี้ ก็ยังไม่รู้เลย

วงดนตรี “ซิมโฟนี” (Symphony) วิญญูณ

อาจารย์พร	ได้รับ	นามสมญา
เป็นครู	ฉายา	ที่มอบให้
ด้วยการ	เข้าถึง	ซึ่งจิตใจ
จากประชา	ชาวไทย	ในดินแดน
หนึ่งนั้น	คือคำ	ว่า “วิญญูณ”
เป็นครู	กาวประสาน	แนบแน่น
ติดตาม	นามชื่อ	ไม้คลอนแคลน
ไม่มีใคร	วางแผน	ขย่งไป
อาจารย์พร	“วิญญูณ”	จึงกลายเป็น
ฉายานาม	โคตเค่น	อยู่มาได้
ในยุทธจักร	วิญญูณ	อันเกรียงไกร
ฝ่ายยุทธการ	อันยิ่งใหญ่	ปลุกศรัทธา

คือความเชื่อ
ความดีงาม
อาจารย์
ตั้งหน้า

ส่งเสริม
ตามทำนอง
ประกอบ
ที่ยังมี

บรรเลงเพลง
ตามจังหวะ
ปลุกใจ
ต่อต้าน

คือความเชื่อ
นั้นเป็นความ
ถูกตามหลัก
ที่ยกอ้าง

แต่อาจารย์
ความคิดเห็น
ไม่ยอมรับ
ในส่วนสิ่ง

อาจารย์เห็น
คือวิบาก
แต่ที่ว่า
จะต้องรอ

ในสวรรค์
ความสกปรก
วิญญาณ
ประโคม

ความเห็น
วง“วิญญาณ
ด้วยเครื่อง
แตรสังข์

“โอปะ—
เพลงมาร์ช
ให้กล้า
ความคิด

ว่าตาย
ประเสริฐ
วิทยาศาสตร์
เอามาเป็น

พบว่า
ที่ผลิตทาง
วิทยาศาสตร์
ที่ค้านกับ

เรื่องผล
เกิดฉับพลัน
ผลภายนอก
ให้ครบองค์

และนรก
ในชาติหน้า
ไม่เลิก
เกร็ (คือกลอง)

อันถูกต้อง
ชิมโฟนี่” (วงดนตรีขนาดใหญ่)
ดนตรี
กังสดาล (คือฆ้อง)

ปาติกะ”
ของทหาร
ประจันบาน
ที่ผลิตทาง

แล้วไม่เกิด
ทุก ๆ อย่าง
ทุก ๆ ทาง
ที่พึงพึง

เรื่องนี้เป็น
ทุก ๆ สิ่ง
มาอ้างอิง
พุทธองค์

ปัจจุบัน
ดังประสงค์
ตามจำนง
บางประการ

คือ อุปธิ,
และกาละ
จึงจะ
เพื่อประหาร

แต่ผลอัน
ย่อมตามติด
นคือหลัก
วงดนตรี

ให้เชื่อ
เกรงกลัว
ประกอบ
กลัวบาปกรรม

ถึงชาติหน้า
ยังต้องกลับ
ส่วนผลบุญ
คอยตัดหน้า

นคือ
กล่าวไว้
มิใช่แบบ
เป็นความจริง

อาจารย์
เพื่อจะได้
เรียกว่า
ไม่ตขลุม

คติ,
ทงสน
สามารถ
หรือคุ้มภัย

ฝังอยู่ใน
ตลอดไป
มัชฌิมา
วิญญาณ

บุญ- บาป
จิตจะตก
ชีวิตให้
ตามติด

หลังจากตาย
ทนทุกข์
เป็นกำลัง
ส่งผลให้

ทัสนะ
ทออง
สังเขษ
สังเทียงแท้

มุ่งศึกษา
ความเห็น
พยายาม
เอาตอ ๆ

ปโยคะ,
สัสถาน
อาจบันดาล
ได้ทันที

ถ่วงจิต
ไม่หลีกหนี
ธัมมวาที (คือทางสายกลาง)
ขานถ้อยคำ

สวรรค์-นรก
ลงทางต่ำ
อยู่ในธรรม
ดวงจิตไป

สลายดับ
กันอีกใหม่
อยู่ภายใน
ไม่ผันแปร

พระคัมภีร์
อย่างแน่นแน่
หาเหตุแปล
ไม่เคลือบคลุม

ทุกประเด็น
ไม่เดาสุ่ม
“มองทุกมุม”
คือโมเม

แบบเอาครบ	จบแคว้น	มรรณะ
คงเพ้อจะ	ฟังดู	แล้วโก้—เก๋
ตั้งที่เป็น	หลักการ	อันเกร
บ่ดเป้	เถลไถล	โกดความจริง
อาจารย์	พยายาม	พูดและเขียน
พากเพียร	ปล้ำปลุก	ทุก ๆ สิ่ง
ถือตามหลัก	พระคัมภีร์	มีอ้างอิง
มานะไป	ไม่ยู่หนึ่ง	ตราบช้พวาย
สี่ห้า นคือหลัก	วิทยาศาสตร์	ของชาวพุทธ
เป็นหลักการ	บริสุทธ	ไม่เสื่อมสลาย
ไม่เหมือนหลัก	วัตถุนิยม	ทั้งมงาย
ถือความตาย	เป็นที่สุด	แห่งผลกรรม
ขอให่วง	ชิมโพน	ของอาจารย์
จขบ้ขาน	ต่อไป	ไม่ตกต่ำ
มุงมั่น	บรรเลง	เพลงแห่งธรรม
เพื่อมีส่วน	น้อมนำ	ทางจิตใจ
มองประชา	ให้กล้าหาญ	ทำความดี
ตามเสียง	“เกร”	ที่ “ถัน” ไว้
เป็นจังหวะ	ตามทำนอง	แห่งกลองชัย
พร้อมก้งสตาล	หนุนเนื่องให้	“ใจ” กล้าเดิน
คุจโผผิน	บินชนสู	นภากาศ
องอาจ	ทะนง	ดั่งหงษ์เหิน
ไม่หวั่นเกรง	มุงหน้า	กล้าเผชิญ
เพื่อความสุข	ความเจริญ	ทางธรรมเอย.

๓ ก.) อาจารย์พร ปาฎิหารีย์

พระพุทธเจ้าทรงมีปาฎิหารีย์ ๓ คือ

๑. อิทธิปาฎิหารีย์ แสดงฤทธิ์ได้เป็นอัศจรรย์
๒. อาเทศนาปาฎิหารีย์ ดักใจเป็นอัศจรรย์
๓. อนุสาสนีปาฎิหารีย์ สอนเป็นอัศจรรย์

ข้อ ๑, ๒ ก็เพื่อช่วยให้การสอนสำเร็จ ข้อ ๓ จึงสำคัญที่สุด แต่ก็ได้อาศัย ๒ ข้อข้างต้นช่วย ตามควรแก่บุคคลผู้รับเทศนา เหตุฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงทรงตั้งพระพุทธศาสนาขึ้นได้สำเร็จ

— สมเด็จพระสังฆราช ญาณสังวร วัดบวรนิเวศวิหาร
(จากเรื่อง “๔๕ พรรษาของพระพุทธเจ้า” เล่ม ๑ หน้า ๒๘๑, ๒๘๒)

อาจารย์พร มีความเชื่อมั่นอย่างหนึ่งว่า พระพุทธองค์ทรงมีปาฏิหาริย์
ครบถ้วนทั้งสามประการ ดังที่กล่าวไว้ในพระบาลี โดยเฉพาะก็คือทรงมีอิทธิปาฏิ-
หาริย์อันลลิตโผนต่าง ๆ อีกด้วย คำว่า “อีกด้วย” ที่ข้าพเจ้าใช้ในที่นี้ ก็คือหมาย
ถึงว่า อาจารย์พร เชื่อว่า นอกจากพระองค์จะมีอนุศาสน์ปาฏิหาริย์ คือคำสอนที่ตีเลิศ
วิเศษเหนือศาสนาอื่นแล้ว ก็ยังทรงมีอิทธิปาฏิหาริย์อันลลิตโผนต่าง ๆ เป็นการแสดง
ฤทธิ์เดชอันเหนือวิสัยของสามัญมนุษย์ได้ทุกประการ เช่นการเหาะเหินเดินอากาศ มี
นัยน์ตาทิพย์ ถอดกายทิพย์ได้ เป็นต้น ทั้งนี้หมายความว่า ในพระบาลีมีเรื่องอิทธิฤทธิ์
กล่าวไว้อย่างใด อาจารย์พรก็เชื่อตามนั้น โดยไม่คิดว่าเรื่องเช่นนั้นเป็นอุปมาโวหาร พระ-
โหราณาจารย์ท่านแต่งไว้เป็นเชิงเปรียบเทียบเช่นนั้นเลย ทักตนคิดเช่นนั้น ถ้าจะกล่าวตาม
แนวโน้มนิยมของคนส่วนมาก โดยเฉพาะผู้ที่นับถือวิทยาศาสตร์เป็นสรณคัมภ์ประการที่สี่ ก็
เป็นอันว่าอาจารย์พรต้องถูก “ตราหน้า” ได้เลยว่าเป็น “เต่าล้านปี” อย่างแน่นอน
มีสำนวนที่ “ปัญญาชน” สมัยนี้กล่าวอังกาบ้อย ๆ ว่า เดียวนี้ชาติที่เจริญแล้ว เขา
เดินทางออกไปในอวกาศ ถึงดวงจันทร์ ดาวอังคาร และอวกาศอันไกลแสนไกล ๆ ถึง
ไหน ๆ แล้ว แต่ในประเทศไทย ยังอุตสาหุ่มีคนจำนวนหนึ่ง เชื่ออย่าง “งมงาย และ
งมโข่ง” ในเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ของพระพุทธองค์อยู่อีก ช่างไม่รู้เสียบ้างเลยว่า พระ-
โหราณาจารย์เขาแต่งขึ้น เพื่อให้เรื่องมันตื้นตื้น และเพื่อหลอกลวง คือเรียกร้องคน
ในสมัยนั้น ให้มานับถือพระพุทธองค์ให้มากขึ้นต่างหาก เนื่องจากคนในสมัยนั้นยังเป็น
คน “งมงาย” ถ้าไม่แต่งต่อเติมให้พระพุทธองค์มีอิทธิปาฏิหาริย์เช่นนั้น ใครเล่าจะมานับถือ
เพราะเขาก็จะหันไปนับถือศาสนาพราหมณ์และฮินดูกันหมดเท่านั้นเอง

เรื่องนี้จะสมควรที่จะเชื่อตามข้ออ้างเช่นนั้นหรือไม่และเพียงใด จะขอเลื่อน
ไปไว้อภิปรายในตอนหลัง แต่ในตอนนี้จะขอแทรกเรื่องส่วนตัวของข้าพเจ้าไว้ในที่นี้เสีย
ก่อน คือในสมัยเมื่อข้าพเจ้ายังเป็นเด็กเรียนอยู่ชั้นมัธยมปลายกลางและปลายนั้น ข้าพเจ้า
มีโอกาสได้อ่านหนังสือที่ดี ๆ มีประโยชน์หลายเล่ม เพราะบิดาของข้าพเจ้าเป็นคนชอบ
สนทนาศาธรรมะ และได้สั่งสมหนังสือธรรมะไว้เป็นจำนวนมากพอสมควร ในบรรดา
หนังสือเหล่านั้น ก็มีอยู่หลายเล่ม ที่ทำให้ข้าพเจ้าได้รับความประทับใจเป็นพิเศษ ซึ่งยัง
จำได้ และเป็นผลสืบเนื่องมาถึงชีวิตในปัจจุบันนี้ คือเรื่อง “พุทธคุณกถา” ของ
สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ซึ่งตอนนั้นยังมีพิมพ์เป็นเล่มเล็ก ๆ

ประจำปี ไม่ได้รวมเล่มเป็นหลักสูตรนักธรรมชั้นเอกเหมือนดังสมัยนี้ สำหรับเล่มนี้ ข้าพเจ้าชื่นชมเนื้อความและสำนวนบรรยายเป็นพิเศษ คือรู้สึกว่ามีเพราะดีจริง ๆ หนังสือเล่มต่อมาคือเรื่อง “พุทธานุภาพ” ของคุณหลวงวิจิตรวาทการ โดยเฉพาะบทที่กล่าวถึง พระพุทธองค์ทรงทรมานอรุเวลกัศปด้วยการแสดงฤทธิ์ คืออิทธิปาฏิหาริย์มีประการต่าง ๆ หลายอย่างหลายประการนั้น ข้าพเจ้าจำได้ว่า ได้อ่านด้วยความชื่นชม เลื่อมใส และเชื่อตามไปอย่างสนิทใจจริง ๆ การแสดงความรู้สึกในใจออกมาเช่นนั้น ใครในสมัยนี้จะ “ตราหน้า” ว่าข้าพเจ้าเป็นคนปัญญาอ่อน ก็เห็นจะต้องยอมให้ว่าได้ตามสบาย แต่ถึงอย่างไรก็ไม่ยอมรับในความปัญญาอ่อนอยู่ดี อันที่จริงอยากจะ “ศอกกลับ” ไปเสียด้วยว่า คนที่ไม่ยอมเชื่อเรื่องนเลยนั้นแหละ เป็นคนมี “ศรัทธาอ่อน” เหลือเกิน ถ้าไม่เกรงใจบ้าง ก็อยากจะพูดว่าศรัทธาอ่อน อย่างน่าสงสารเสียด้วยซ้ำ

ข้าพเจ้าอ่านบทที่ว่าด้วยการทรมานอรุเวลกัศป ซ้ำแล้วซ้ำอีกอย่างชื่นชม และถือว่าหนังสือเล่มนี้ และบทนี้เป็นของมีค่าสำหรับข้าพเจ้าอีกเล่มหนึ่ง เป็นเล่มที่สอง ต่อมาอีกหลายปี จึงได้มีโอกาสอ่านหนังสือเรื่อง “เพชรในหิน” และ “มฤตยูรณมา” ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นวิจิตรวราณปรีชา เป็นเล่มที่สามและที่สี่ ในเล่มทั้งสองนี้ มีการกล่าวถึงเรื่องสภาพความเป็นไปในโลกทิพย์ คือโลกหลังจากตาย ไว้อย่างละเอียด ด้วยความศรัทธา ข้าพเจ้าได้ลงทุนคัดลอกไว้ด้วยลายมือของตนเอง เพราะในสมัยนั้น ยังไม่มีเครื่องถ่ายเอกสาร และเครื่องพิมพ์ดีดก็มีชนิดเดียว คือ “สมิทพรีเมียร์” ซึ่งหายาก และพิมพ์ก็ยาก หนังสือเรื่อง “เพชรในหิน” ซึ่งเป็นลายมือของข้าพเจ้าเองนั้น ยังคงได้รับการรักษาเก็บไว้จนถึงปัจจุบันนี้ และเรื่องนี้เองได้มีผลทำให้ต่อมาข้าพเจ้าได้ “บังเอิญ” ไปพบหนังสือภาษาอังกฤษเข้าเล่มหนึ่ง ที่ร้านหนังสือแห่งหนึ่ง ซึ่งถ้าจำไม่ผิด ดูเหมือนจะชื่อว่า ร้าน “ศึกษานูมิตร” หนังสือเล่มนั้นชื่อ Life in the World Unseen แต่งหรือว่าเรียบเรียงโดยนายแอนโทนีบอร์เจีย (Anthony Borgia) และหนังสือเล่มนี้เอง หลังจากที่ข้าพเจ้าได้แปลลงวารสาร “วิปัสสนาบันเทิงสาร” ของแม่ชีวรมัย กบิลสิงห์ จนกระทั่งมีผู้สนใจ ขออนุญาตไปพิมพ์แจกครั้งแล้วครั้งเล่า ก็ได้เป็นสื่อสายสัมพันธ์ ทำให้ได้ “บังเอิญ” โคจรมาพบกับอาจารย์พรเข้าจนได้ และหลังจากสนทนากันไม่นาน ก็เป็นอันรู้ว่าเราสองคนเป็น “เต่าล้านปี” พอ ๆ กัน คือเชื่อในเรื่องเช่นนี้เหมือนกัน จึงเป็นอันว่ามี “ทิวฐิสามัญญตา” คือความเสมอกันแห่งความเห็น จึงเป็นอันคบกันได้

และทำงานด้วยกันได้ ซึ่งนับจากนั้นก็เป็นเวลาเกือบ ๓๐ ปีจนถึงปัจจุบันนี้ และจนกระทั่งในที่สุด อาจารย์พร ก็ “ปลีก” ตัวไปรอข้าพเจ้าและบริวารคนอื่น ๆ อยู่ในภพภูมิอันสมควรแล้ว

ที่ต้นบทของเรื่องตอนนี ข้าพเจ้าได้อ้างข้อความซึ่งปรากฏอยู่ในหนังสือเรื่อง “๔๕ พรรษาของพระพุทธเจ้า” ซึ่งเรียบเรียงโดยสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชองค์ปัจจุบัน แห่งวัดบวรนิเวศวิหาร มาไว้เป็นอุเทศ ซึ่งแสดงว่าสมเด็จพระสังฆราชองค์ปัจจุบันของเรา ท่านก็มีความเห็นว่าพระพุทธองค์ต้องทรงมีอิทธิปาฏิหาริย์ คือแสดงฤทธิ์เดชชนิดโลดโผนได้ด้วยเหมือนกัน มิฉะนั้นก็จะไม่สามารถตั้งพุทธศาสนาขึ้นมาได้ท่ามกลางผู้ที่เขาก็มีความสามารถแสดงปาฏิหาริย์เช่นนั้นได้มาก่อนแล้วเหมือนกัน และข้อสำคัญก็คือ พระองค์ต้องแสดงให้เห็นว่า พระองค์สามารถแสดงได้ดีกว่าเสียอีกด้วย มิฉะนั้นจะไม่สามารถเอาชนะใจบางคน ซึ่งจำเป็นต้องใช้วิธีขึ้นบนที่พหน้า บุกเข้าไปก่อน ขึ้นต่อไปจึงจะใช้อุทสาสน์ปาฏิหาริย์ คือคำสอนที่เป็นธรรมะล้วน ๆ อันเป็นเสมือนทัพหลวง กล่อมใจเขาเหล่านั้นอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเป็นการ “ผูกใจ” ให้ได้ชัยชนะเด็ดขาด คือหมายความว่า *ไม่ใช่ให้ ยอมแพ้เพราะกลัวอย่างเดียว แต่ต้องให้ยอมสยบเพราะนับถืออย่างสนิทใจอีกด้วย* เช่นนี้จึงจะเป็นการกลับใจหรือว่า “ผูกใจ” เขาได้อย่างถาวรอย่างดินไม่หลุด ซึ่งอันที่จริงการ “กลับใจ” หรือว่า “ผูกใจ” ดังที่กล่าวมานี้ ก็ได้เป็นไปได้ไปเพื่อประโยชน์ของพระองค์เองเลย แต่ทว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์ของผู้ที่กลับใจได้นั้นเอง กล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือว่าในกรณีเช่นนี้ ไม่ได้มีการคิดถึงสิ่งที่คำในสมัยปัจจุบันว่าเป็น “ผลประโยชน์ร่วมกันของทั้งสองฝ่าย (mutual benefit) แต่เป็นผลประโยชน์ของผู้รับ คือผู้ฟังคำสอน หรือผู้กลับใจนั้นโดยส่วนเดียว เรียกว่าเป็น “ผลประโยชน์ของตนฝ่ายเดียว” (unilateral benefit) ไม่ได้มีประโยชน์ของผู้แสดงอิทธิปาฏิหาริย์เข้าไปเกี่ยวข้องด้วยเลย ก็อันที่จริง ในเมื่อท่านผู้แสดงอิทธิปาฏิหาริย์นั้นเป็น “สิทธิ์ตะ” คือมีประโยชน์ทุกประการของตนเองสำเร็จแล้ว ไม่ต้องชวนชวยอะไรอีกแล้ว ไฉนจึงจะต้องมุ่งประโยชน์เช่น ความเด่นดัง ความร่ำรวยอะไรเป็นการเพิ่มเติมอีกเล่า ? สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงนิพนธ์ไว้ในเทศนาบรรยายเรื่อง “พุทธคุณ” ที่ข้าพเจ้าได้อ้างถึงมาก่อนแล้วนั้น โดยเฉพาะข้อ “ปฐิสทมมสารถิ” มีข้อความที่น่าประทับใจตอนหนึ่งว่า

มนุษย์ทั้งหลายผู้ฝึกดิรัจฉาน (เช่นฝึกม้า ข้าง หรือ ลิง เป็นต้น) ย่อมฝึกสัตว์เหล่านั้น เพื่อประโยชน์ของตน แต่สมเด็จพระโลภนาถเจ้า ย่อมฝึกคนเพื่อประโยชน์แก่เขาเอง”

ข้าพเจ้าจำได้ว่าได้อ่านข้อความตอนนั้นด้วยความชื่นชมและประทับใจ และด้วยความเชื่อถือคือศรัทธาอย่างสนิทใจ ใครจะว่างมกายและงมโข่งก็ตามใจ พร้อมกันนั้นก็มีความคิดว่า ที่เป็นเช่นนั้นได้ก็เพราะว่าพระองค์เป็น “เศรษฐี” หรือว่า “อภิมหาเศรษฐี” ในทางธรรมแล้ว ทรงมีอริยทรัพย์อย่างเหลือเฟือในทางธรรมแล้วนั่นเอง

ความหมายของ “ปาฏิหาริย์” ในทัศนะของคนส่วนมาก

อันที่จริง คำว่า “ปาฏิหาริย์” มีความหมายถึง สามประการ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว คือหมายความถึงตัวคำสอน คือพระธรรมเทศนาของพระพุทธองค์โดยตรงก็ได้ แต่ในด้านคนไทยโดยทั่วไป เมื่อพูดถึงคำว่า ปาฏิหาริย์ ก็เป็นที่เข้าใจกันเลยทีเดียวว่า ต้องหมายถึง อิทธิปาฏิหาริย์ คือการแสดงฤทธิ์อันผาดโผนเท่านั้น ดังนั้น เมื่ออาจารย์พรได้รับฉายานามเพิ่มขึ้นมาในระยะหลังว่า อาจารย์พร ปาฏิหาริย์ อีกนามหนึ่ง ทุก ๆ คนก็เข้าใจได้เลยว่า หมายความว่า อาจารย์พรเป็นผู้สนใจในเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ เชื่อเรื่องเช่นนั้น และก็นิยมพูดจาและสั่งสอนแต่เพียงเรื่องนี้ อย่างเดียวเท่านั้น ทั้ง ๆ ที่ความจริงก็มีอยู่ว่า อาจารย์พรได้แต่งหนังสือเรื่องที่ *ไม่ได้เกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์เลย* ไว้เป็นจำนวนมากมายหลายเล่ม และก็เป็นเล่มใหญ่ ๆ ที่เป็นหลักฐานอ้างอิงได้ในทางตำรา มากมายพอสมควร ตัวอย่างก็ได้แก่เรื่อง พุทธวิทยา ๒ เล่มใหญ่ ๆ เป็นการอธิบายเรื่อง ปฏิจัสมุปบาทอย่างพิสดาร นอกจากนั้นก็ยังมีเรื่อง อานาปานสติสมาธิ ซึ่งเป็นหนังสือแสดงถึงการค้นคว้าทางตำราอีกเล่มหนึ่ง มีเนื้อความพิสดารมากเช่นเดียวกัน หนังสือสองเล่มนี้เป็นหนังสือที่ “หนัก” พอดู คือผู้อ่านจะต้องใช้เวลา ให้ความสนใจ และมีพื้นความรู้มาบ้างพอสมควร มิฉะนั้นพอเห็นความหนาของเล่ม และเห็นการค้นคว้าแสดงที่มาจากพระคัมภีร์ต่าง ๆ อย่างละเอียด ส่วนมากก็คงจะเกิดความท้อแท้ เป็นเสมือนอาหารที่ “หนัก” เกินไป จน “กระเพาะ” ของท่าน ย่อยไม่ไหว แล้วก็เลยต้องปล่อยวาง ไม่ได้ให้ความสนใจอีกต่อไป ถ้าบุคคลส่วนมากที่ได้รับฟัง “ข่าวลือ” เรื่องฉายาของ

อาจารย์พรตังกล่าว จะไม่เป็นคนหูเบา เชื่อข่าวลือมากเกินไป และลองมาสอบสวนอย่าง
ใกล้ชิดและถี่ถ้วน ก็คงจะได้ทราบว่าอาจารย์พรสนใจในเรื่องอนุศาสน์ปาฏิหาริย์ คือคำ
สอนของพระองค์ไม่น้อยไปกว่าอิทธิปาฏิหาริย์เหมือนกัน

“ไมโครโฟน และเครื่องขยายเสียง ปาฏิหาริย์”

ในทัศนะส่วนตัวของข้าพเจ้าเองนั้น อิทธิปาฏิหาริย์ไม่จำเป็นจะต้องหมายถึง
การแสดงฤทธิ์เดชผาดโผน เช่นการเหาะเหินเดินอากาศ การหายตัว การทำของน้อย
ให้เป็นมาก หรือการเสกน้ำมันต้นเป็นต้นเสมอไป ความสามารถบางอย่างที่ไม่โลดโผนถึง
ขนาดนั้น แต่เป็นความสามารถที่มีประโยชน์และจำเป็นมากสำหรับในสมัยนั้น ข้าพเจ้า
คิดว่าอย่างน้อยก็มีอยู่อย่างหนึ่ง คือ ความสามารถพูดหรือว่าเทศน์ให้ผู้ฟังนับจำนวนร้อย
หรือจำนวนพัน (เช่นในกรณีของอาทิตตปริยายสูตรที่พระองค์เทศน์ให้ชฎิล ประมาณหนึ่ง
พันฟังพร้อมกัน) หรืออาจจะหลายพัน (เช่นในกรณีที่เทศน์ให้ชาวมครฟังเป็นครั้งแรก ที่
ท่านกล่าวมีจำนวนถึง ๑๒ นหุต) ทั้งสองหรือสามคราวเป็นต้นนี้ ถ้าพระพุทธเจ้าไม่มีอิทธิ-
ปาฏิหาริย์อยู่บ้าง จะต้องทำอย่างไร ? จะต้อง “ตะโกน” หรือ “ตะเบ็ง” เสียงอย่างเต็มที่
เพื่อให้ผู้ที่นั่งไกลที่สุดได้ยินด้วยเช่นนั้นหรือ ? และการเทศนาด้วยเสียงตะโกนโหวกเหวก
เช่นนั้น จะทำให้ผู้ฟังเกิดสมาธิและความสงบใจ จนถึงกับประทับใจได้อย่างไร ? เพราะ
ในสมัยนั้นยังไม่มีไมโครโฟน หรือเครื่องขยายเสียงเหมือนดังสมัยนี้ ข้าพเจ้าเคยปรารภ
เรื่องนี้กับมิตรสหายบางท่าน ซึ่งก็ได้รับคำตอบแล้วว่า พระองค์ต้องใช้อิทธิปาฏิหาริย์แน
ชนิดที่เรียกกันว่า ทำให้มีพระสุรเสียงแบบพรหม คือผู้ฟังจะนั่งอยู่ไกลหรือไกลเพียงใด
ก็จะได้ยินเสียงของพระองค์ดังกังวาลเท่ากันหมด โดยไม่ใช่เป็นเสียง “ตะเบ็ง หรือ ตะ
โกน” เลย กล่าวตามสำนวนสมัยไฮ—เทค ก็ว่าพระองค์มีไมโครโฟนและเครื่องขยาย
เสียงอยู่ในตัว คืออยู่ในจิตเรียวร้อยพร้อมอยู่แล้ว จะนำออกมาใช้เมื่อใดก็ได้เสมอ และ
จะต้องเป็น “เครื่องขยายเสียง” ที่มีประสิทธิภาพสูงมาก มีกำลังไฟไม่จำกัดเสียอีกด้วย

อิทธิปาฏิหาริย์ที่ไม่โลดโผน อีกอย่างหนึ่ง ที่มีประโยชน์มาก สำหรับพระ
อาจารย์ผู้สอนกรรมฐาน ก็คือความสามารถในการอ่านจิตใจ รู้ความคิด ตลอดจนถึงภูมิ
ธรรมของศิษย์ได้ โดยไม่ต้องรอให้ศิษย์มาบอกเล่าหรือรายงาน เช่นพระพุทธองค์
สามารถรู้ได้ เมื่อนึกถึงสองอาจารย์เดิมว่า ทั้งสองท่านสิ้นชีพเสียแล้ว ทั้งนี้โดยไม่ต้อง

ลูกจากที่ เทียวเดินตระลอน ๆ ไปถามใคร ๆ เลย แม้ในกรณีของปัญญาจักษุก็ พระองค์ก็ทรงรู้ได้เช่นเดียวกันว่า ในขณะที่นั้น กำลังพักอยู่ที่ไหน โดยไม่ต้องตระเวนไปถามผู้ใดอีกเหมือนกัน เมื่อโกณฑัญญะเป็นต้นได้ดวงตาเห็นธรรม พระองค์ก็รู้ได้ทันทีโดยไม่ต้องถาม และไม่ต้องให้โกณฑัญญะมาเล่ารายงานให้ฟังเลย ตัวอย่างเช่นยังมีอีกมากซึ่งข้าพเจ้าได้กล่าวไว้ในเรื่อง “อภิญญาฝ่ายขาว” โดยละเอียดกว่านี้ ผู้สนใจใคร่ศึกษาจะหาอ่านได้จากหนังสือเล่มนั้น ที่สำคัญค้นคว้าทางวิญญาณ เข้าใจว่าคงจะมีเหลืออยู่บ้าง

สำหรับอาจารย์พรนั้น แม้ว่าจะมีกตติศัพท์แพร่หลายไปว่า อาจารย์พรสนใจแต่ในเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ (อย่างเดียว) มาช้านาน แต่อาจารย์ก็เพิ่งจะริเริ่มแต่งเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์โดยละเอียดพิสดาร ในระยะบั้นปลายแห่งชีวิตของอาจารย์เอง หนังสือชุดนี้ให้ชื่อเรื่องว่า “อภิญญา” เป็นหนังสือเล่มหนาพอดู มีความยาว ๓ เล่มจบ อาจารย์ได้แต่งไปแล้วและพิมพ์ออกแล้ว ๒ เล่ม ว่าด้วยเรื่องอภิญญาทั้งที่เป็นส่วนอิทธิปาฏิหาริย์อันลึกลับ และที่เป็นส่วนอนุสาสนี คือคำสอนโดยตรง เรื่องปุพเพนิวาสานุสสติญาณ จนถึงอัสวักขยญาณ ปรากฏว่าอาจารย์พรได้แต่งไปจนจบทุกหัวข้อแห่งอภิญญา นอกจากญาณข้อสุดท้าย คือ อัสวักขยญาณเท่านั้น ที่ได้ทราบว่าได้มีการแต่งไปแล้ว ๙๐ กว่าเปอร์เซ็นต์ ก็พอดีอาจารย์พรถึงกาลแห่งอายุขัย คือ “อายุขัย” ก่อนที่จะได้แต่งจบเรื่อง “อัสวักขย” ก็เป็นที่น่าเสียดาย แต่ก็เป็นเรื่องที่ต้องปลงให้ตก ในฐานะเป็นกรรมลิขิต ตามธรรมดาของสังขารเช่นนั้นเอง ท่านผู้สนใจในเรื่องนี้ (แม้จะยังไม่เชื่อ) ก็โปรดหาอ่านได้จากสำนักค้นคว้าทางวิญญาณ ซึ่งมีจำหน่ายแล้วเป็นหนังสือปกแข็ง ๒ เล่ม บรรยายเรื่องอภิญญาอย่างละเอียด และผู้อ่านทั้งหลายกว่าจะอ่านจบ ก็คงจะต้องใช้เวลาพอสมควรทีเดียว ข้าพเจ้าได้อ่านเรื่องนี้แล้วก็อดรู้สึก (อาจจะเข้าข้างตัวเองสักหน่อยก็เป็นได้) ว่า แม้ผู้ยังไม่ปลงใจเชื่อเสียทีเดียว ก็ยังมีความสงสัยด้วยความบริสุทธิ์ใจจริง ๆ (คือไม่ใช่ไม่ยอมเชื่อเพราะเห็นว่าการไม่เชื่อเป็นความโก้เก๋อย่างหนึ่ง) ก็น่าจะลองอ่านเพื่อคิดว่าเป็นการศึกษาดู แม้เพื่อจะจับผิด ก็น่าจะทำได้ สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงกล่าวไว้ในเรื่อง “พุทธคุณกถา” ตอนหนึ่งว่า คนใดฟังธรรมเพื่อคิดจะจับผิดแล้วกล่าวชม ก็ยังนับได้ว่าดีกว่าผู้ที่ไม่ยอมมาฟังธรรมเสียเลย เพราะผู้ที่ยังฟังอยู่เช่นนั้น เมื่อไม่เห็นช่องจับผิดได้ ก็อาจกลับใจมีความเลื่อมใสขึ้นมา

ได้บ้าง ส่วนผู้ที่ถือดี มีความหยิ่งในตัวเองจัด ไม่ยอมมาฟังธรรมเสียเลย ย่อมไม่มีหวังที่จะได้รับอานิสงส์แห่งพระธรรมเลย ตัวอย่างในสมัยพุทธกาลก็มีอยู่หลายราย เช่น นิคันธนาฏบุตรผู้เป็นศาสตาของศาสนาเซน ซึ่งมีคำสอนละเอียดลึกซึ้งมาก ซึ่ง ดร.เดอน คาคี แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กล่าวไว้ในหนังสือเล่มไหนก็จำไม่ได้เสียแล้ว ว่า ท่านผู้ซึ่งศรัทธาธรรมอยู่ที่ภูเขาเดียวกันกับพระพุทธองค์นั่นเอง เป็นแต่อยู่คนละฟากเขาเท่านั้น แต่ท่านก็ไม่ได้มาหาพระพุทธองค์เลย และพระพุทธองค์ก็ไม่ได้เสด็จไปโปรดท่านเลย ทั้งนั้นคงจะรู้ด้วยพระสัพพัญญุตญาณว่า ท่านเป็นผู้มีความถือตัวแรงกล้า ไม่มีจิตใจ “เปิดกว้าง” วัรับคำสอนอื่นอีกแล้ว นอกจากของ ท่านคนเดียว จึงไม่ได้เสด็จไปโปรดเลย แต่ก็มีสาวกของท่านหลายคน ที่เด่นก็คือสีหเสนาบดี ที่ได้มาฟังธรรมของพระพุทธองค์ เพื่อจะจับผิดแล้วกล่าวข่ม เมื่อไม่สามารถจับผิดได้ ก็เลยกลายเป็นสาวกของพระพุทธองค์ ไปอีกคนหนึ่ง

ยังมีอีก ๒ รายในทำนองเดียวกันนี้ ที่ข้าพเจ้านึกออกในขณะนี้ คือ สัตยชัย ซึ่งเป็นอาจารย์ของพระโมคคัลลานะ และพระสารีบุตรมาแต่ก่อน ท่านก็ไม่ยอมไปฟังธรรมเหมือนกัน โดยให้เหตุผลว่าท่านเป็นคนใหญ่คนโต ตั้งตนเป็นคณาจารย์ สั่งสอนผู้อื่น มีลูกศิษย์และบริวารเป็นจำนวนมากเสียแล้ว จะให้ไปเป็นสาวกของใครอื่นอีก ย่อมเป็นไปไม่ได้ เหมือนกับนำเอาจระเข้ตัวใหญ่ไปขังไว้ในขาม่อ่างแคบๆ จะทำให้เกิดความอึดอัด เป็นสภาวะที่ท่านทนไม่ได้ อีกคนหนึ่งก็คือนายจุนทสุกริก ซึ่งเป็นคนฆ่าหมูขายเป็นอาชีพ บ้านที่เขาอยู่นั้นก็ไม่ห่างจากพระเชตวันเท่าใดนัก เขาเห็นฝูงชนถือดอกไม้รูปเทียนเดินไปเป็นกลุ่ม เพื่อบูชาพระพุทธเจ้าและฟังธรรมเทศนาทุก ๆ วัน เป็นเวลาปีแล้วปีเล่า แต่ก็ไม่เคยเกิดความคิดเลยสักครั้งเดียวว่า อยากจะไปฟังธรรมกับเขาบ้าง แกคงดำเนินชีวิตฆ่าหมูขายเป็นงานประจำวันและประจำปีเรื่อยไป จนกระทั่งเมื่อถึงคราวจวนจะสิ้นอายุขัย ก็เกิดอาการแสดงถึงสภาพของนรกในปัจจุบันชาติให้ผู้อื่นเห็นอย่างชัดเจน คือมีอาการร้องโหยหวนลครวญคราง ดิ้นทุรนทุรายเหมือนกับหมูที่แกเคยฆ่ามาเช่นนั้น อาการเช่นนั้นเป็นอยู่ราว ๗ วัน โดยไม่มีผู้ใดช่วยได้ จนกระทั่งในที่สุดแกก็ตายไปด้วยความทรมานจากบาปอันแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนก่อนตายนั่นเอง ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงคิด(เอาเอง จะถูกหรือผิดก็ไม่ทราบ) ว่าท่านผู้ใดที่มีความสนใจในเรื่องนี้ อยู่บ้าง เรียกว่ายังเชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่ง ก็น่าจะลองอ่านเรื่องเช่นนี้ดูด้วยใจเป็นกลาง ๆ ไปก่อน บางทีและบางราย อาจจะทำให้ได้คิดมากขึ้นก็เป็นได้

ทางสายกลาง สัมมาทิฐิ

จากเหตุผลดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ข้าพเจ้าคิดว่าน่าจะมี “ทางสายกลาง” ในการยอมรับเชื่อเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์บ้าง ไม่ใช่เป็นการตีโพยไว้วายเหมาเอาคือ ๆ ว่าเป็นเรื่องที่เป็นไปได้โดยส่วนเดียว และถึงแม้จะเป็นไปได้ ก็ไม่ได้มีความสำคัญอะไร และที่ร้ายหนักขึ้นไปก็คือ การกล่าวโมเมเอาเองว่า “ถึงจะเป็นไปได้ และมีความสำคัญอยู่บ้าง ก็ไม่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเลย” ดังนี้ ทศนคติดังกล่าวมานั้น น่าจะเป็นความเห็นที่สุดโต่งเกินไป เพราะไม่ยอมให้คะแนนแก่อิทธิปาฏิหาริย์เสียบ้างเลย ดูคล้ายกับจะเป็นปรัชญาของ ชาตินิยม คือผู้ถือคติว่า “ข้าอยู่ เอ็งตาย” โดยไม่ฟังเหตุผลอะไรทั้งสิ้น

และ ทางสายกลาง ในเรื่องนี้ก็ไม่ใช่เป็นเรื่องที่มีความสลับซับซ้อนอะไรนักหนา คือเป็นแต่การหัดใจให้คิดไปในแนวทางของสมเด็จพระสังฆราช องค์ปัจจุบัน คือสมเด็จพระญาณสังวรแห่งวัดบวรนิเวศวิหาร ที่ข้าพเจ้าได้ยกมาตั้งไว้เป็นอุทเทศบทข้างต้นนั่นเอง คือให้ทำในใจเสียว่า พระพุทธองค์ทรงมีอิทธิปาฏิหาริย์ เพิ่มเติมจากอนุศาสน์ปาฏิหาริย์ด้วย ทั้งนี้เพื่อไว้เป็นเครื่องในการกลบใจคนบางคนที่จะใช้วิธีแบบตรง คืออนุศาสน์ปาฏิหาริย์ก่อนไม่ได้ ต้องใช้วิธีเดินทางอ้อม คือใช้อิทธิปาฏิหาริย์เป็นเครื่องช่วยหรือว่าเป็นเครื่องมือให้บรรลุเป้าหมายเท่านั้น แต่มิใช่เป็นตัวเป้าหมายโดยตรง เพราะมิฉะนั้น พระพุทธองค์ก็จะทรงตั้งพุทธศาสนาขึ้นมาให้สำเร็จไม่ได้เลย เรียกว่าถึงอย่างไร ๆ ก็ถึงแม้จะยอมรับว่าอิทธิปาฏิหาริย์เป็นเรื่องที่มิได้เป็นได้ และมีความสำคัญอยู่บ้าง ก็ยังไม่ใช่เป็นความสำคัญขั้นสูงสุด และในทำนองเดียวกัน การที่อาจารย์พรนิมมกล่าวถึงและแต่งหนังสือเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ขึ้นมา ก็ไม่ได้หมายความว่าอาจารย์ให้ความสำคัญแก่อิทธิปาฏิหาริย์ เหนือกว่าอนุศาสน์ปาฏิหาริย์แต่อย่างใด ผู้ที่สงสัยหรือใคร่ทดสอบความจริงในเรื่องนี้ จึงสามารถพิสูจน์ได้เสมอ โดยการศึกษางานด้านการเรียบเรียงหนังสือของสำนักค้นคว้าทางวิญญาณ ซึ่งมีอยู่มากพอที่จะให้ท่านศึกษาค้นคว้าได้อย่างกว้างขวางพอสมควร

ในเรื่อง “อภิญญาฝ่ายขาว” ข้าพเจ้าได้กล่าวไว้ว่า การใช้อิทธิปาฏิหาริย์เป็นเสมือนการรุกรบเพื่อยึดเมืองด้วยเครื่องบินทิ้งระเบิด เป็นการรุกรบแบบโลดโผน

แต่ก็เอาชัยชนะเด็ดขาดไม่ได้ต้องอาศัยกองทหารภาคพื้นดิน คือฝ่ายทหารราบบุกเข้ายึดด้วย จึงจะเป็นการยึดเมืองนั้นได้อย่างถาวรกว่า การโจมตีด้วยเครื่องบินทิ้งระเบิด ก็คือการปราบปรามของเวไนยสัตว์บางคนด้วยอิทธิปาฏิหาริย์ ต่อจากนั้นจึงให้นุศาสน์ปาฏิหาริย์ ซึ่งเป็นทหารราบภาคพื้นดินเข้ายึดครองอีกทีหนึ่ง ทั้งนี้โดยเฉพาะในเมืองนั้น ๆ ไม่ยอมจำนนโดยดีก็จำเป็นต้อง “ทิ้งระเบิด” ให้เห็นฤทธิ์เสียบ้าง เช่นในกรณีของอูรูเวลกัสสปชฎิลเป็นต้น ซึ่งนับว่าเป็นรายใหญ่ คือ “เมือง” ใหญ่ทีเดียว ส่วนรายย่อยที่มีชื่อเสียงโด่งดังก็คือรายของคุลิมาลโจร นอกจากนั้นก็ยังมีรายเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ เช่นนางรูปนันทาเป็นต้น ซึ่งถ้าพระองค์มีแต่อนุศาสน์ปาฏิหาริย์อย่างเดียว ก็คงไม่สามารถ “สยบ” คนเหล่านั้นได้ และศาสนธรรมของพระองค์แม้จะดีวิเศษเพียงไร ก็คงจะแพร่หลายตั้งมั่นเป็นผืนแผ่นดินขึ้นมาไม่ได้เลย ส่วนพระองค์เอง ก็คงจะเป็นเพียงพระปัจเจกพุทธเจ้าเรียบง่ายไป หลีกจากปรีณิพพานแล้วนั่นเอง และพวกเราทั้งหลายที่ปฏิญาณตนว่าเป็นชาวพุทธอยู่ในบัดนี้ ก็คงจะนับถือผีสังเวยดาวหรือพระผู้เป็นเจ้าของอะไรสักองค์หนึ่ง (เพราะพระผู้เป็นเจ้ามีหลายชื่อตามหลักของศาสนาต่าง ๆ ในปัจจุบัน) ไปตามเรื่อง หรือไม่ก็อาจเป็นผู้นับถือวิชาวิทยาศาสตร์เป็นทัพ รับเอานักวิทยาศาสตร์เป็นเทวดาส่งสุดไปแล้วก็ได้ ทั้งนี้ก็หมายความว่าพวกเราส่วนมากอาจเป็นนักวัตถุนิยมสุดโต่งไปเลย ดังเช่นที่พวกเราในเวลานี้หลายคน พากันส่งสอนลัทธิดังกล่าวนี้ด้วยความภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง

การแอบใส่ “ผงชูรส”

อาจมีบางท่านซึ่งมีความหวังดีด้วยความจริงใจ ให้ความเห็นที่ ถึงแม้เราจะเชื่อว่าพระพุทธองค์ทรงแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ได้จริง ก็ควรจะมีการใช้ปัญญาไตร่ตรองประกอบด้วย คือไม่ใช่ว่าจะเชื่อตายไปหมดตามที่กล่าวไว้ในพระคัมภีร์เหล่านั้น คือไม่ใช่ให้เชื่อหมดทั้งร้อยเปอร์เซ็นต์ ท่านให้เหตุผลว่า ในระหว่างการคัดลอกและเล่าเรื่องต่อ ๆ กันมานับเป็นเวลาหลายพันปีเช่นนั้น ก็น่าจะเป็นไปได้บ้างเหมือนกัน ที่อาจจะมีการต่อเติมเสริมแต่ง เรียกว่าใส่ “ผงชูรส” อายินะโมะโตะ เข้าไปเพื่อช่วยเพิ่มรสชาติให้เข้มข้นขึ้น และเพื่อจะได้แข่งขันกันกับศาสดาของศาสนาอื่น ๆ ได้ด้วย ข้อนี้เป็นความ

จริงซึ่งข้าพเจ้า—หรืออันที่จริงใครอื่น—ก็คงจะเถียงหรือปฏิเสธอย่างเด็ดขาดทีเดียวไม่ได้ เพราะดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนแรก คือเรื่องพระอรหันต์สุทฺธวิปัสสกว่า อาจเป็น ด้วยอักษรวิปัสโดยไม่ได้ตั้งใจ ในระหว่างการคัดลอกก็เป็นได้ฉันใด ในเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ที่น่าจะเป็นฉันนั้น

ข้อเปรียบเทียบดังกล่าวข้างต้นก็เป็นเรื่องที่น่าคิดอยู่เหมือนกัน เพียงแต่ว่า สองกรณีนี้ไม่เหมือนกันทีเดียว คือมีความแตกต่างในด้านที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือในกรณีของคำว่า “สุขวิปัสสก” นั้น ข้าพเจ้าคิด (เอาเอง) ว่าคงจะเป็นการคัดลอกกันมา ผิดพลาด โดยไม่ได้ตั้งใจ แต่ในกรณีเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ที่อาจจะเกินความจริงไปบ้างในบางกรณีนั้น ถ้าเป็นไปได้จริง ๆ ก็น่าจะเป็นไปโดยความจงใจ เพื่อเป็นการใส่ “ผงชูรส” นั้นเอง ข้อลำบากสำหรับพวกเราในสมัยนี้ก็คือ เรามีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเช่นนี้ ยังไม่เพียงพอ ที่จะตัดสินใจได้โดยเด็ดขาดว่า เรื่องไหน และแค่ไหน จึงจะเป็นไปได้ และต่อจากนั้น เรื่องใดจึงจะเป็นไปไม่ได้ด้วยเหตุใด แม้เราจะถือเอาหลักวิทยาศาสตร์ เป็นที่อ้างอิง หรือที่พึงทะลึง ก็ไม่ได้เสมอไปอีก เพราะความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันนั้น นักวิทยาศาสตร์ที่มีจิตใจซื่อตรง ไม่โอ้อวด ไม่มีมารยาทจริง ๆ เขาก็ยอมรับว่ายังไม่ถึงขั้น final คือไม่ถึงขั้นที่เรียกว่าสุดท้ายเลย หมายความว่ายังจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือเพิ่มเติมต่อไปอีกเรื่อย ๆ จนกระทั่งไม่มีนักวิทยาศาสตร์คนไหน ให้คำรับรองได้ว่าจะถึงขั้น final คือสุดยอดได้ หรือไม่ และเมื่อไร การถือเอาวิทยาศาสตร์ เป็นสรณะคือที่พึ่งที่ระลึกอันสูงสุด จึงเป็นการเสี่ยงต่อการ “เสียหน้า” ในกาลต่อไปอยู่มากทีเดียว ในหนังสือเรื่อง “การเกิดใหม่—ตายใหม่” มีเรื่องการเปลี่ยนทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์อย่างชนิดกลับหน้ามือเป็นหลังมือไว้หลายครั้งด้วยกัน และที่ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมให้รัดกุมขึ้น ก็มีอีกหลายครั้งเหมือนกัน ดังนั้นข้าพเจ้าจึงอดคิด (เอาเอง) ไม่ได้ว่า ถ้าเราจะยอมรับเชื่อไว้มากเกินไปสักหน่อย ก็น่าจะได้กว่าเชื่อน้อยเกินไปสักหน่อยกระมัง เพราะถึงอย่างไร ๆ เราก็ควรจะรู้จักเจียมตัวเจียมใจ คือ รู้จักประมาณระดับ “ปัญญา” ของตนเองไว้บ้างว่า เรายังเป็นคนระดับ “ปุถุ” คือ คน “หนา” หมายความว่า หนาไปด้วยกิเลสและธุลีปกปิดตาใจ คือตาปัญญาผู้มีใช้น้อย จะไปเปรียบเทียบกับ ตา ในระดับ “สัพพัญญู” (All-seeing Eye) ของพระพุทธองค์นั้น คงยังไม่ได้อย่างแน่นอน

เรื่องอิทธิปาฏิหาริย์นี้ ข้าพเจ้าเริ่มต้นเป็นบทอุกเทศด้วยพระนิพนธ์ของ สมเด็จพระสังฆราชองค์ปัจจุบัน แห่งวัดบวรนิเวศ ดังนั้น จึงใคร่นำข้อความต่อไปนี้มา เป็นที่อ้างอิงต่อ ซึ่งก็เป็นของท่านเจ้าคุณพระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ) แห่งวัดบวรนิเวศเช่นเดียวกัน ท่านเจ้าคุณได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง “ปัญหานานาชาติ” ซึ่งท่านเป็นผู้ตอบเอง มีอยู่ในหน้า ๓๗๒, ๓๗๓ ของหนังสือดังกล่าว ดังต่อไปนี้

“อิทธิปาฏิหาริย์ ที่บอกว่าไม่น่าเชื่อนั้น เพราะเราขาดประสบการณ์ในเรื่อง นั้น โดยที่เราไม่ได้เกิดในยุคนั้น สมัยนั้น ซึ่งเป็นยุคสมัยที่มีการสร้างสรรค์พัฒนา เรื่องเหล่านั้นกันมากเป็นพิเศษ ค่านิยมในสังคม ให้ความสำคัญในเรื่องนั้น คน ส่วนหนึ่งให้ความสนใจแล้วศึกษาค้นคว้าเป็นพิเศษ ก็จะมีการประพุดติกระทำ ที่เป็นอิทธิปาฏิหาริย์ในความรู้สึก ซึ่งคนที่ไม่ได้ฝึกหัดหรือมาได้

“ผลที่เกิดขึ้นทางจิต ที่เป็นอิทธิปาฏิหาริย์ในยุคสมัยของท่าน ในแวดวงของ ท่าน ไม่ใช่เป็นของอัศจรรย์อะไร คล้าย ๆ กับในกลุ่มของนักวิทยาศาสตร์ เขาก็เห็นผลผลิตทางวิทยาศาสตร์ว่า ไม่อัศจรรย์อะไร ในเรื่องอื่น ๆ เช่น การแสดง กายกรรม การเล่นดนตรี การร้องเพลงอะไรก็ตาม คนที่ดูฝึกมาจนถึงขั้นแล้ว ในกลุ่มนั้นเขาจะไม่เห็นเป็นเรื่องอัศจรรย์อะไร แต่คนอื่นเห็น ก็กลายเป็นเรื่อง อัศจรรย์”

ประโยชน์ของอิทธิปาฏิหาริย์ : การ “แล่นก้าว” (tack)

พระพุทธรองค์	ทรงมี	ปาฏิหาริย์
สามประการ	มีกล่าวไว้	อย่างชัดเจน
ไม่ควรเรา	สงสัย	ใจเคลือบแคลง
พระคัมภีร์	มีแสดง	ไว้มากมาย

อิทธิและ —	อาเทศนา	ปาฏิหาริย์
สองประการ	เป็นบันได	ใช้เข้าหมาย
เพราะคำพัง	คำสอนสั่ง	อย่างเดียวตาย
สัตว์* ทั้งหลาย	ส่วนมาก	จักหลุดลอย
หมดโอกาส	จะเข้างถึง	สังขธรรม
แม่เลิศลา	ก็เป็นจุด	สูงสุดสอย
เหมือนไก่เห็น	ของเค็เต็ด	เช่นเพชรพลอย
มค่าน้อย	กว่าข้าวเปลือก	เมล็ดเดียว
จึงต้องใช้	วิธีการ	อ้อมค้อมบ้าง
โดยให้เขา	เดินตามทาง	ทลตเดียว
แต่มิให้	ออกนอกทาง	เสียทีเดียว
ให้คดเคี้ยว	ชั่วคราว	เพื่อเอาใจ
แบบเดินเรือ	แล่น ก้าว*	สวนทางลม

* สัตว์ คำนี้ในทั้นไม่ได้หมายถึง สัตว์ไตรภพ คือ animals แต่หมายความกว้างถึงผู้ยังติดข้องอยู่ในโลก จะเป็นมนุษย์ เทวดา หรือสัตว์นรกก็ตาม ตามความหมายของคำบาลีว่า “สัตโต” แปลว่าผู้ซึ่งอยู่คือติดอยู่ จะเห็นได้ว่า แม้พระพุทธเจ้า ในชาติที่ยังไม่ได้ตรัสรู้ ก็เรียกว่า พระ “โพธิสัตว์” คือผู้มุ่งความตรัสรู้ หรือพระมหาสัตว์ คือผู้มีใจยิ่งใหญ่ คำนี้พอจะเทียบกับคำในภาษาอังกฤษว่า worldlings (ปฤชน) หรือ sentient beings (ปาณชาติ)

* แล่นก้าว เป็นศัพท์ของการเดินเรือ หมายถึงวิธีการเดินเรือทวนกระแสลมที่พัดแรงจัด ซึ่งจะแล่นทวนลมไปคือ ๆ ไม่ได้ เพราะเรือจะจม จึงต้องใช้วิธีแล่นเฉียง ๆ คือให้ทวนลมไปประมาณ ๔๕ องศา ในทางทิศใดทิศหนึ่งก่อน ต่อจากนั้นเมื่อถึงระยะและได้เวลาพอสมควรแล้ว ก็กลับแล่นเฉียงในอีกทิศทางหนึ่ง โดยใช้ความเร็วในระยะทางเท่ากัน เช่นนี้จะสามารถแล่นทวนลมไปได้เรื่อยๆ แม้จะต้องใช้เวลาช้ากว่าเดิมบ้างก็ตาม เพราะในบางกรณีกระแสลมที่สวนทางพัดแรงมาก ไม่สามารถจะแล่นทวนไปคือ ๆ แบบ ๙๐ องศาได้ เรือจะลุ่มไปไม่ถึงจุดหมายปลายทาง จึงต้องใช้วิธี “ซิกแซก” (zigzag) คือคดเคี้ยว เลี้ยวกลับไปกลับมาดังนี้ “ชั่วคราว และสำหรับในกรณีคือเวลาที่จำเป็นจริงๆ”

เพอมีให้	เรื่องม	ประกองไว้
ยอมผ่อนผัน	กันลำบาก	ยากเกินไป
แต่ให้ถึง	เข้าหมายได้	ที่ปลายทาง
^{นี้} วิธ	ของท่านผู้	ใช้ปัญญา
คิดคักหน้า	คักหลังไว้	ได้หลายอย่าง
ปรับปรุง	และเปลี่ยนแปลง	ไม่ปล่อยวาง
เพื่อประยุคต์	ได้ทุกทาง	ตามเหตุการณ์
ท่านนั้น	ตั้งใจ	คิดเริ่มริ
มุ่งประโยชน์	จากอิทธิ—	ปาฏิหาริย์
เพื่อความสุข	แก่สัตว์อื่น	ยั่งยืนนาน
ขอถวาย	นมัสการ	ท่านนั้นเอ.

๓ ข.) อาจารย์พร “งมฉาย”

ในบรรดาสมัญญานาม หรือ ฉายา ที่อาจารย์พรได้รับ เท่าที่ข้าพเจ้าได้บรรยายมาแล้วนั้น ก็คงจะเป็นฉายาตนเอง ที่มีเนื้อความประกำรวรรณแรงที่สุด เพราะคำฉายาอื่น ๆ นั้น อาจจะมีการตีความไปในทางที่ดีได้บ้าง อย่างน้อยก็ครึ่งหนึ่งหรือว่า ส่วนหนึ่ง แต่ฉายานี้ จะไม่มีทางที่จะตีความไปในทางที่ดีได้เลย เรียกว่าเป็นการ “ตัดคะแนน” ให้สอบตกอย่างไม่มีเยื่อใยกันเลย กล่าวอีกนัยหนึ่ง คำว่า งมฉาย นั้นนับว่าเป็นสุดยอด—หรือจะเรียกว่ากันบึง—ของความเหลวไหลทั้งหมดมารวมกันอยู่ในคำนี้ก็ได้ เพราะเมื่อมีคำว่า งมฉาย แล้ว ต่อไปก็มีคำว่า งมโง่ และงมโข่ง ตามมาอีกเป็น “รถพ่วง” เพิ่มแถมให้อีก ๒ ตู และยังมีครึ่งหนึ่ง ข้าพเจ้ายังจำได้ว่ามีสร้อยแถมเข้ามาให้อีกว่า “งมหั่วเสือ” อีกคำหนึ่ง ฟังดูก็ไม่คิดถึงความหมายตามตัวอักษร ก็รู้สึกว่าจะเข้าใจความหมายตามตัวอักษร ก็รู้สึกว่าจะเข้าใจความหมายได้ดี แต่ถ้าจะคิดถึงเหตุผลว่าทำไมจึง

ต้องมเฉพาะ “หัวเสือ” เท่านั้น ไม่มหัวสัตว์อื่น ๆ บ้าง เช่นหัวช้างหรือหัวแมว หัวสุนัข เป็นต้น ก็คงไม่มีใครตอบได้เหมือนกัน คงจะเป็นเช่นเดียวกับคำสำนวนที่ใช้กันบ่อย ๆ เมื่อไม่นานมานี้ ที่มักพูดกันว่า “สบายไปแปดอย่าง” ซึ่งเราก็อพูดกันไปโดยไม่ได้อคิดความหมายตามตัวอักษร คือ literal meaning เราเข้าใจความหมายที่บ่งถึง คือ connotation ดี จึงไม่ได้สนใจคิดความหมายตามตัวอักษร ครึ่งหนึ่งในการสอนนักศึกษาที่สภากาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย ข้าพเจ้าเคยเปลอพูดเปรียบเทียบให้นักศึกษาฟังว่า เรื่องแบบนี้ (เรื่องอะไรก็ลืมไปแล้ว) นับได้ว่า สบายไปแปดอย่าง มีนักศึกษารูปหนึ่งซึ่งยังจำได้ว่าชื่อพระมหาสทร อยู่วัดสังข์กระจาย จังหวัดธนบุรี ถามขึ้นมาว่า “อาจารย์ไอ้เจ้าแปดอย่างนะ มันคืออะไรบ้าง?” ทำเอาข้าพเจ้าจนปัญญาตอบไม่ได้เหมือนกัน คำว่า “งมหัวเสือ” ต่อจาก งมฉาย, งมโง่, งมโข่ง ซึ่งประชาชนบางเหล่าให้เกียรติดั่งไว้ให้แก่อจารย์พร ก็คงจะมีนัยเช่นเดียวกันนี้ เรียกว่าฉายานามเกียรตินิยมคำนี้มี “รถพ่วง” ตามมาข้างหลังอีก ๓ ตัว ก็นับว่าเป็น “มโนรถ” คือรถแห่งใจ (ของผู้วิพากย์วิจารณ์เอง) ที่นับว่าเป็นขบวนยาวพอดูเหมือนกัน

ประเด็นสำคัญที่ทำให้อาจารย์พรได้รับการแต่งตั้งจาก “ปัญญาชน” ว่าเป็นผู้งมฉาย, งมโข่ง และงมหัวเสือ นั้น ก็คือการค้นคว้าเรื่องชาติก่อน ชาติหน้า และการยืนยันเรื่องความมอยู่จริง ๆ ของสวรรค์และนรกนี่เอง อันที่จริง ก็น่าแปลกมาก ที่เรื่องดังกล่าววนเป็นคำสอนที่มีอยู่จริง ๆ ในพระพุทธศาสนา โดยเป็นคำสอนของพระพุทธองค์อย่างชัดเจน, อย่างมากมายหลายแห่ง, และอย่างตรงไปตรงมา ไม่ได้เป็นการกล่าวถึงอย่างมั่ว ๆ หรืออย่างอ้อม ๆ แต่ประการใดเลย แม้อย่างนั้น ก็ยังอดส่ำห่มชาวพุทธที่เป็น “ปัญญาชน” พยายามตีความพระพุทธรพจน์ ให้มีความหมายไปในทางที่ท่านเหล่านั้นต้องการ แต่อย่างเดียว โดยไม่ยอมอ้างอิงถึงความหมายอย่างอื่น ๆ ซึ่งก็มอยู่ในฐานะเป็นพุทธรพจน์ด้วยเหมือนกัน นอกจากนั้น ก็ยังมีการ “เบี่ยงเบน” ประเด็นของการวินิจฉัยให้กลายเป็นเรื่องของการแสวงหา “สวรรค์บนฟ้า (คืออวกาศ) และนรกใต้ดิน (คือใต้พื้นพิภพ)” ไปเสียเลย ซึ่งความจริง ความหมายของคำว่า สวรรค์และนรกที่อาจารย์พร (หรืออันที่จริง ก็ที่ชาวพุทธอื่น ๆ ที่เชื่อมั่นในเรื่องเช่นนี้ เช่นคุณ ท. เลียงพิบูลย์ เป็นต้น) เขาก็ไม่ได้หมายความถึงสวรรค์ในอวกาศ และนรกใต้พื้นพิวดาวเคราะห์โลกดวงนี้เลย

แต่เขาทั้งหมดนั้น หมายถึงสวรรค์และนรกอันเป็นภพภูมิหรือ “มิติแห่งชีวิต” (Dimension of Existence) หลังจากการตายของกายเนื้อไปแล้วต่างหาก เรา และเขาทั้งหลายที่เชื่อสวรรค์นรก ไม่ได้เคยคิดว่ามนุษย์จะเดินทางไปถึงสวรรค์ได้โดยจรวดหรือยานอวกาศของอเมริกาในปัจจุบันนี้เลย และก็ไม่ได้นึกฝันอีกด้วยว่า เราจะซุกคั่นทานรอกได้ใต้ผิวหนังคนที่เรายืน จะมิกัดทำท่านผู้พยายามจะเบี่ยงเบนประเด็นเหล่านั้นท่านเอง

ข้ออ้างสรรพประสงค์

มีคำกล่าวที่น่าสนใจและน่าทึ่งจำเอาไว้ใซ้อยู่ประโยคหนึ่ง ซึ่งข้าพเจ้ามีโอกาสดำเนินได้ฟังมาเอง เกี่ยวกับเรื่องสวรรค์และนรกในทัศนะของผู้พยายามจะเบี่ยงเบนเรื่องนี้ให้เป็น สวรรค์บนฟ้า และนรกใต้ดินให้ได้ คือข้าพเจ้าเคยสนทนากับศิษย์ของท่านผู้ไม่ยอมเชื่อเรื่องสวรรค์—นรกหลังจากตาย แต่ยืนยันจะให้ เป็นความเหลวไหลของสวรรค์บนฟ้า นรกใต้ดินของโลกนี้ให้ได้ หลังจากที่ได้อธิบายกันไปพักหนึ่ง ศิษย์ผู้นั้นคงเห็นว่า จะไม่มีทางหักล้างเหตุของฝ่ายเรา (คือฝ่ายอาจารย์พรและ ท. เลียงพิบูลย์ เป็นต้น) ไปได้ จึงได้กล่าวกับข้าพเจ้าเป็นทำนองว่า คนอย่างเรา ๆ (คืออย่างข้าพเจ้า, อาจารย์พร และคุณ ท. เลียงพิบูลย์ เป็นต้น) นั้นนะ ไม่มีทางหรือมีหวังว่าจะเข้าใจภูมิธรรมของท่าน พระภิกษุผู้ไม่ยอมเชื่อเรื่องสวรรค์นรกหลังจากตายได้ในชาตินี้ดอก คงจะต้องใช้เวลาเกิดแล้วเกิดอีกต่อไปอีกหลายชาติ หรือว่าหลายสิบชาติทีเดียว กว่าที่จะเข้าใจท่าน คือกว่าจะมีภูมิธรรมสูงขึ้นเท่าเทียมพระปรมาจารย์ของท่านผู้กล่าวนั้นได้ ข้าพเจ้าฟังแล้วก็หน้าชาไปพักหนึ่งเพราะนึกไม่ถึงว่าจะโดน “ศอกกลับ” จน “หน้าแตก” ถึงขนาดนี้เลยพูดไม่ออก บอกไม่ถูก ถึงขนาด “งงไอ้เซ่” ไปชั่วขณะ นี้จะหาคำใด ๆ มาโต้เถียงก็นึกไม่ออก เพราะข้าพเจ้าไม่ใช่คนมีปฏิภาณฉับไวในการพูด แต่ในขณะที่ต่อมาก็มีสติระลึกขึ้นได้ว่า “เออดีเหมือนกันนะ ต่อไปนี้เราได้ข้อแก้ตัวที่เป็นเอกประสงค์ หรืออันที่จริงก็เป็นสรรพประสงค์ (all-purpose) คือใช้ได้ทุกโอกาส ทุกเหตุการณ์ มาข้อหนึ่งแล้ว ดังนั้น ต่อไปนี้ หากมีใครเกิดโต้เถียงกันกับเรา จนกระทั่งเราหมดทางจะต่อสู้ด้วยเหตุผล คือถึงคราวอับจนจริง ๆ แล้ว เราก็จะใช้คำกล่าวประโยคนี้แหละ “ศอกกลับ” ไปบ้างว่า “คนอย่างคุณนะหรือ ต้องเกิดอีกหลายสิบชาติ จึงจะสามารถเข้าใจผม

ได้” เพียงเท่านั้น ข้าพเจ้าก็คงจะ “สบายไปแปดอย่าง” แล้ว ท่านผู้ใดเห็นคิดด้วย จะนำไปประยุกต์ใช้บ้าง ก็เชิญตามสบาย

เป็นอันว่า ต่อไปนี้ ข้าพเจ้าจะขอนำข้อความที่น่าสนใจจากหนังสือต่าง ๆ ที่พอจะเป็นการสนับสนุนแนวความคิดเรื่อง สวรรค์และนรก หลังจากตาย (ไม่ใช่บนฟ้าและใต้ดิน) ที่คิดว่าน่าจะเป็น “อาหารใจ” คือ food for thought สำหรับท่านผู้อ่านที่มีความสนใจในเรื่องนี้ แม้จะยังไม่ถึงกับยอมรับเชื่อก็ตาม

โลกหน้า (หรือ โลกทิพย์) อยู่ที่ไหน

เราเพิ่งจะได้รับคำตอบอันเป็นที่น่าพอใจเชื่อถือได้จากวงการวิทยาศาสตร์เมื่อเวลาไม่กี่ปีมานี้เอง ซึ่งปัจจุบันนี้เราพอจะให้คำตอบคำถามดังกล่าวนี้ได้แล้ว (คือว่า) อวัยวะรับสัมผัสทั้ง ๕ ของเรา (คือ ตา, หู, จมูก, ลิ้น, และกาย—คือผิวหนัง) ทั้งหมดนี้เป็นเครื่องมือให้เราได้รับรู้ความจริงที่ผิดพลาดไปมาก หรืออย่างน้อย (ถ้าไม่ผิดพลาด) ก็ทำให้เราได้รับรู้ความจริงไม่ครบถ้วน (คือไม่สมบูรณ์) เลย ทั้งนี้เพราะมันจะทำให้เรารู้สึกอยู่เสมอว่า โลกวัตถุที่ล้อมรอบเราอยู่นั้นเป็นความจริงทั้งหมด (คือไม่มีอะไรนอกเหนือไปจากวัตถุต่าง ๆ เหล่านี้อีกแล้ว) (ความจริงทางวิทยาศาสตร์นั้น มีอยู่ว่า) โลกทางฝ่ายวัตถุ—และร่างกายของเราทั้งหลาย ซึ่งก็เป็นวัตถุเหมือนกันนั้น อันที่จริงแล้ว ไม่ใช่วัตถุที่เป็น “ของแข็ง ๆ” ดังที่เราคิดว่าเราได้เห็น หรือได้สัมผัสนั้นเลย สสารที่โปร่ง เช่น แก้วที่ท่านนั่งอยู่ในขณะนี้ อาคารบ้านเรือนที่ท่านอาศัยอยู่ในปัจจุบันนี้ ตลอดจนถึงรากฐานอันแข็งแรงแกร่งของอาคารหลังนั้นก็ตาม มีสภาพเป็นอวกาศ คือที่ว่าง ๆ ไปเสียเกือบจะทั้งหมด ดังนั้น ท่านจึงสามารถมองผ่านแท่งแก้วอันหนาที่บหลายนิ้วไปได้ และด้วยเหตุผลเดียวกันนี้เอง ในขณะนี้ จึงมีสัญญาณวิทยุและโทรทัศน์หลายร้อยสัญญาณ นำเอาคำพูดบ้าง เพลงบ้าง และภาพบ้าง ผ่านกำแพงอันหนาที่บของห้องของท่าน ตลอดจนกระทั่งผ่านทะลุร่างกายของท่าน เข้ามาในห้องของท่านจนได้”

— (จากเรื่อง AFTER WE DIE, WHAT THEN ? หน้า ๑๐๖)

โดย George W. Meek

และเพื่อเป็นเครื่องยืนยันว่าข้าพเจ้าไม่ได้แต่งตนเอง นอกจากแหล่งที่มาดังกล่าวแล้ว ก็ขอนำข้อความเดิมคัดลอกมาให้ท่านผู้อ่านที่สามารถเข้าใจภาษาอังกฤษ ได้เห็นเป็นหลักฐานดังต่อไปนี้

Where is the "next world" (or "astral world") located?

Only in the past few years have we become able to answer this question with a scientifically satisfying statement. Our five senses have given us a false, or at least totally inadequate, concept of reality, as if our material world were the whole of it. The material world—and our physical bodies—are not the "solid matter" we think we see and touch. All matter—the chair you sit on, the building in which you find yourself at this moment, the 'solid' foundation upon which the building rests—consists almost entirely of empty space. That is why your vision can pass through 'solid' glasses several inches thick. That is why hundreds of radio and television signals carrying speech, music and pictures are at this moment travelling right through the solid walls of your room and your 'solid' body."

(From AFTER WE DIE, WHAT THEN ? by George W. Meek page 106)

หมายเหตุ—หนังสือเล่มนี้ได้รับความเอื้อเฟื้อส่งมาให้จากท่าน พลโท สมศักดิ์ เผ่านาค เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๓ ปัจจุบันผู้แปลไม่ทราบว่าจะติดต่อกับท่านได้ที่ไหน ถ้าบังเอิญท่านผู้เอื้อเฟื้อให้หนังสือเล่มนี้มา โดยมีความประสงค์ให้ข้าพเจ้าแปลออกเพื่อเป็นธรรมทาน ได้ทราบแล้ว ก็ขอได้โปรดติดต่อกับสำนักค้นคว้าทางวิญญาณ ให้สำนัก ๆ จัดส่งบทความเรื่องนี้ไปเป็นอภินิพนธ์นาการตอบแทนบุญคุณแก่ท่านด้วย หรือหากว่ามีผู้ใดรู้จักคุ้นเคยกับท่าน นายพลผู้นี้ ก็ขอได้โปรดกรุณาแจ้งให้ท่านทราบ เพื่อทางสำนักค้นคว้าทางวิญญาณ จะได้จัดส่งบทความเรื่องนี้เป็นต้น ไปเป็นอภินิพนธ์นาการแก่ท่านต่อไป

ในหนังสือเล่มเดียวกันนี้ ยังมีข้อความที่น่าสนใจ น่าคิด อีกตอนหนึ่งที่หน้า ๗๙ ซึ่งข้าพเจ้าจะขอคัดลอกมาเป็นเครื่องประกอบเพิ่มเติมอีก ดังต่อไปนี้

ดร. เวอร์เนอร์ ฟอน เบราน์ นักวิทยาศาสตร์ผู้สร้างจรวดและขีปนาวุธให้เยอรมันนี้ ในสงครามโลกครั้งที่ ๒ และต่อมาได้สร้างจรวดยานอวกาศให้แก่สหรัฐอเมริกา ได้กล่าวแสดงความคิดเห็นของเขาไว้ ดังที่ข้าพเจ้าจะขอตัดทอนมาส่วนหนึ่งดังต่อไปนี้

“วิทยาศาสตร์ได้พบว่าไม่มีอะไรจะสามารถจะสูญสิ้นไปได้ โดยไม่มีร่องรอย...
เท่าที่ปรากฏอยู่ที่คือการเปลี่ยนสภาพเท่านั้นเอง ลองคิดดูสักพักหนึ่งเถิด และ
ต่อจากนั้น แนวความคิดเกี่ยวกับชีวิตของท่านจะเปลี่ยนไปจากเดิมเลยทีเดียว.....
ทุกสิ่งทุกอย่างที่วิทยาศาสตร์ได้สอนให้ข้าพเจ้ารู้มาแล้ว และก็ยังจะสอนอยู่ต่อไป
นั้น ทำให้ข้าพเจ้าเชื่อมั่นยิ่งขึ้นทุกทีว่าความเป็นอยู่สืบต่อไปทางวิญญาณของเรา
หลังจากตายนั้น จะต้องเป็นไปได้แน่ ๆ ไม่มีอะไรจะสามารถสูญหายไปโดยไม่มี
ร่องรอยได้ดอก”

และจึงเป็นอันว่า เราสามารถลงมติได้แล้วว่า พวกเราโชคดียังยิ่ง ที่ได้
มาเกิดอยู่ในยุคสมัยที่ชาววิทยาศาสตร์ได้มีส่วนช่วยอย่างมากเหลือเกิน โดยการ
พิสูจน์ให้เห็นจากหลักการว่า เราสามารถมีชีวิตอยู่สืบต่อไปได้หลังจากตายแล้ว
อย่างแน่นอน ซึ่งอาจจะเป็นไปได้ในรูปแบบใดแบบหนึ่งในส่วนอื่น (คือในภพภูมิ
อื่น) ของจักรวาลก็ได้

(Dr. Werhner von Braun..... a scientist who helped create Germany's
World War II rockets and missiles and then later contributed greatly to the
United States space program, provided a succinct summary of the thoughts
presented in the following paragraphs: “Science has found that nothing can
disappear without a trace..... All it knows is transformation:Think about
that for a moment. Once you do, your thoughts about life will never be the
same..... everything science has taught me— and continues to teach me—
strengthens my belief in the continuity of our spiritual existence after death.
Nothing disappears without a trace.

So we can conclude that we are indeed fortunate to be living in a
day when science itself has done so much to provide another piece of evidence
testifying to the certainty of our survival in some form or other in some part
of the universe.

ในตอนนั้น อาจมีท่านผู้อ่านบางท่าน หรือหลายท่าน เริ่มยิ้มเยาะอยู่ในใจ
บ้างแล้ว โดยคิดว่า ข้าพเจ้าคิดแต่กล่าวหาคนอื่นว่า ชอบอ้างฝรั่งและนักวิทยาศาสตร์
กล่าวอีกนัยหนึ่งอย่างตรงไปตรงมา ก็คือกล่าวหาผู้อื่นบ่อย ๆ ว่า “ตามกันฝรั่งและนัก
วิทยาศาสตร์” แต่แล้วทำไปทำมา ข้าพเจ้าก็ชอบอ้างฝรั่งและนักวิทยาศาสตร์เสียเอง
ก็คือตามกันฝรั่งและนักวิทยาศาสตร์เหมือนกัน ตามคำสุภาษิต “ว่าแต่เขา อิเหนาเป็น
เอง” มีสุภาษิตฝรั่งอยู่ข้อหนึ่ง มีใจความทำนองเดียวกันที่ว่า “A pot calls a kettle

black” แปลว่า “หม้อหุงข้าว (ด้วยฟืน) ทว่ากาต้มน้ำ (ด้วยฟืนเหมือนกัน) ดำสกปรก” ซึ่งความจริงมันก็ดำเหมือนกันทั้งคู่ เพราะในสมัยก่อน ยังใช้ฟืนกันอยู่

ต่อข้อกล่าวหาดังนี้ ข้าพเจ้าขอยอมรับว่ามีความจริง เพียงครั้งเดียว เท่านั้น เพราะข้าพเจ้าอ้างฝรั่ง และนักวิทยาศาสตร์ที่มัวทะและความเห็น สนับสนุน หรือว่า ตรงกัน กับพระพุทเจ้า ส่วนท่านเหล่านั้นอ้างวาทะและความเห็นของฝรั่งและนักวิทยาศาสตร์ที่ คัดค้าน พระพุททธวณะ ดังนั้น ถ้าสมมติว่าจะเรียกว่า ตามกัน กันจริง ๆ ก็คงเป็นการ ตามคนละกัน อย่างแน่นอน และถ้าคิดในด้านความจริงคือเนื้อหากันแล้ว ก็ต้องนับว่ามีเนื้อความตรงกันข้ามเลยทีเดียว นอกจากนั้น แม้ข้าพเจ้าจะอ้างข้อความเหล่านั้นบ้าง ก็ไม่ได้ถือว่านักวิทยาศาสตร์เหล่านั้นเป็นสรณะ คือที่พึ่งแต่อย่างใด “ที่ระลึก” คือที่เอาไว้นึกถึงนั้น อาจจะมีได้เป็นได้บ้าง แต่ถึงอย่างไร ๆ ก็ยังไม่ถึงกับ นับว่าเป็น “ที่พึ่ง” อย่างแน่นอน เพราะนักวิทยาศาสตร์เหล่านั้น ถึงอย่างไร ก็ยังเป็นบุคคลประเภท “กามโภคี” คือบริโภคมาม มีจิตยังข้องอยู่ในกามคุณ และยังไม่ได้เป็น แม้แต่โสดาบันบุคคล จึงไม่สามารถจะเป็น “ที่พึ่ง” ในทางใจของข้าพเจ้าได้ นอกจากจะเป็นที่นึกถึง เพื่อเอาไว้อ้างอิงเท่านั้นเอง

ในวารสาร “รีเตอร์ส ไตเอสท์” ซึ่งเป็นวารสารที่ผู้รู้จักและอ่านกันทั่วโลก กล่าวกันว่า มีผู้อ่านมากที่สุดในโลกก็ว่าได้ มีข้อความเกี่ยวกับเรื่องโลกหลังจากตาย คือโลกหน้า ที่น่าสนใจ แสดงว่าฝรั่งก็มีความโน้มเอียงในทางเชื่อเรื่องนั้น มากจนทุกที ทั้งนี้เป็นผลจากการค้นคว้าอย่างมีระบบ และโดยใจเป็นกลางจริง ๆ ข้อความต่อไปนี้ ข้าพเจ้าคัดและย่อมาจากวารสารดังกล่าวฉบับเดือน กันยายน ค.ศ. ๑๙๘๑ หัวข้อเรื่อง ซึ่งนำชนปกเป็นตัวใหญ่ที่สุดว่า LIFE AFTER DEATH: A GROWING EVIDENCE ซึ่งแปลว่า “ประจักษ์พยาน เรื่องชีวิตหลังจากตาย ซึ่งมีมากเพิ่มขึ้นทุกที” ในเรื่องมีกล่าวถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ แก่คนใช้หลายราย ซึ่งข้าพเจ้าจะขอข้ามไป โดยจะอ้างอิงถึงบทสรุปของเขาโดยเฉพาะ ดังต่อไปนี้

“เรื่องราวเกี่ยวกับปรากฏการณ์ (นอกกายเนื้อ) เช่นนี้ ไม่ใช่ของใหม่เลย เพราะได้มีการได้ยินได้ฟัง (คือเล่า) ต่อๆกันมาอย่างเรื่อยๆ (คือส่วนมากก็ไม่ได้บันทึกไว้เป็นหลักฐานแน่นอน) มาหลายปีแล้ว แต่สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ในปัจจุบันนี้

ก็คือว่า บรรดาแพทย์และนักวิชาการทั้งหลายเริ่มตั้งอกตั้งใจฟังเรื่องเช่น
กันอย่างจริงจัง และแสวงศึกษากัน โดยถือว่าเป็นข้อมูลที่มีน้ำหนักพอที่
มีน้ำหนักพอที่จะรับฟังได้ และสมควรจะได้การค้นคว้าวิจัยกันอย่างมีหลัก
เกณฑ์ทางวิชาการจริง ๆ

(Accounts such as this are not new: they have been quietly heard for years. What is new is a readiness on the part of physicians and scholars to listen to them seriously and to study them as legitimate data worthy of professional research)

ประโยชน์ของประสบการณ์ (นอกกายเนื้อ) คือการที่คนที่จวนจะตายเห็นคติ
นิมิตรและกรรมนิมิตรต่าง ๆ แล้วกลับฟื้นขึ้นมาได้ นั่น มีดังนี้

“ประสบการณ์เหล่านี้ดูเหมือนว่าจะได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่าง
สำคัญขึ้น แก่ชีวิตของผู้ที่ได้ไปพบเห็นหรือผ่านมา ทั้งในด้านทัศนคติ (ที่
เกี่ยวกับความหมายของชีวิต) และ การประเมินคุณค่า (ของสิ่งต่าง ๆ ในชีวิต)
ตลอดจนถึงนิสัยที่เปลี่ยนไป คือเขารู้สึกว่าเกิดความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ด้วย
กันมากขึ้นกว่าเดิม และยินดีจะให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่นด้วยความเต็มใจ
มากขึ้น (ศาสตราจารย์เคนเนธริง แห่งมหาวิทยาลัยคอนเนตทิคัท) กล่าวว่า ” ผม
เชื่อมั่นที่เดียวว่าปรากฏการณ์เหล่านี้เป็นความจริงร้อยเปอร์เซ็นต์เลย ”

(These experiences seem to have caused a transformation in the lives of those who went through their attitudes and values, their inclination to love and help others. “I am convinced,” that these are absolutely authentic experiences.”

ในที่นี้ ข้าพเจ้าขอแทรกความเห็นส่วนตัวไว้สักเล็กน้อยว่า นี่คือนิสังข์
ของประสบการณ์นอกกายเนื้อที่น่าสนใจ ในฐานะที่ได้ทำให้คนเหล่านั้น มีกิเลสตัณหา
และอุปาทานน้อยลง ไม่ต้องเป็นทาสของตัณหาและกิเลสต่าง ๆ ทุกประการ ดังเช่นที่
เขาเคยเป็นมา ทั้งนี้เพราะเขาได้รู้ได้เห็นจากประสบการณ์โดยตรงนั่นเอง ว่านอกเหนือ
จากชีวิตของกายเนื้อนี้แล้ว ยังมีชีวิตอื่น ซึ่งประณีตกว่าและสูงส่งกว่าชีวิตนี้อยู่อีก นี่
แหละคือนิสังข์ที่แท้จริง ซึ่งผู้ถือว่าความตายของกายเนื้อเป็นความสิ้นสุดของทุกอย่าง
นั้น จะไม่มีโอกาสและ “โชคดี” เช่นนั้นเลย บุคคลเช่นนี้ เมื่อดึงควรวที่ถูกมรณภัย
คุกคามเข้าจริง จะเกิดความเดือดร้อนใจอย่างสาหัส เพราะแม้เขาจะเชื่อว่าตายแล้วสูญ

แต่จิตของเขาที่ถูกครอบงำด้วยภวตัญหาอย่างหนาแน่น ก็ทำให้เขาไม่ยอมตาย ไม่ยอม
สูญอยู่นั่นเอง ในกรณีเช่นนี้ เขาจะเป็นคนที่ “ปลงไม่ตก ปล่อยวางสังขารคือร่างกาย
ไม่ได้” จะกลายเป็นที่เรียกตามสำนวนชั้นปรมัตถ์ว่า เป็นคน “ขี้โกง” คือสังขารว่าง
กายที่ไม่ใช่ของตัว เป็นเพียงของขอยืมเขามาใช้ชั่วคราว พอถึงเวลาเจ้าของ (คือธาตุ ๔)
เขามาทวงคืนไป ก็คืนรนไม่ยอมปล่อย กลับยึดถือเอาไว้อย่างเหนียวแน่น เพราะตนเอง
ไม่มีความหวังอื่นใดนอกไปจากร่างกายนี้เลย ผิดกับผู้ที่เชื่อเรื่องตายแล้วเกิด แม้จะยังมี
กิเลสตัณหาเหลืออยู่ในสันดาน ก็พอจะมีทาง หรือมีกำลังใจ เพื่อจะ “หักใจ” ปล่อย
และวาง สังขารว่างกายซึ่งกำลังจะพังได้บ้างไม่มากก็น้อย และไม่ช้าก็เร็ว ตามกำลังแห่ง
การฝึกฝนที่ได้กระทำมาอย่างจริงจัง ก่อนหน้าจะถึงเวลานั้น

อานิสงส์ในทำนองนี้ มีกล่าวไว้ในบทความใน วีเตอร์ส ไตเยสท์ เล่มนี้เหมือน
กัน โดยมีข้อความที่พอสรุปได้ว่า จากการสัมภาษณ์คนที่พยายามฆ่าตัวตายหลายคน ที่
บังเอิญรอดมาได้ โดยไม่ตายไปจริง ๆ นั้น ทุกคนที่พยายามฆ่าตัวตาย ก็กลับมาบอกว่า
ต่อไปนี้จะทำอะไรทำเช่นนี้อีกแล้ว เพราะเขาเชื่อแล้วว่า ชีวิตของเขาควรจะมีความมั่ง
หมายที่สูงส่งดีกว่านั้น (คือดีกว่าความผิดหวัง หรือความทุกข์ร้อนที่บีบคั้นเขาอยู่ก่อนหน้านั้น)
มาก ในที่สุดของบทความนั้น ผู้แต่งได้อ้างถึงวาตะของ ดร. เอียน สตีเวนสัน ซึ่งเป็น
ผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยเรื่องการตายแล้วเกิด และได้เคยเข้ามาเมืองไทยครั้งหนึ่งเมื่อหลาย
ปีมาแล้ว โดย ดร. เอียน สตีเวนสันได้กล่าวเป็นการสรุปไว้อย่างน่าคิดว่า

“มีประจักษ์พยานเพิ่มขึ้นทุกที่ว่า เรายังมีชีวิตอยู่ได้จริง ๆ หลังจากที่
เราตายแล้ว ข้าพเจ้าคิดว่า การเตรียมตัว (คือเตรียมใจ) ไว้สำหรับเหตุการณ์ที่จะ
ต้องมาถึงในวันหนึ่งข้างหน้า นั้น เป็นการสมควรอย่างยิ่งทีเดียว”

(There is increasing evidence that we do live after death.

I think it prudent to prepare for the eventuality.)

มีเกิลด์เกี่ยวกับ ดร. เอียน สตีเวนสันอยู่เรื่องหนึ่ง ในช่วงที่ท่านผู้เดินทางมา
ประเทศไทยเป็นครั้งแรก ท่านได้รับเชิญไปปาฐกถาที่ตึก สิริสม วัดมกุฏกษัตริยาราม
ซึ่งครั้งนั้น ข้าพเจ้าได้ไปร่วมเป็นผู้ฟังด้วยคนหนึ่ง หลังจากจบปาฐกถาแล้ว มีผู้ฟังคน
หนึ่งลุกขึ้นถามมีใจความเป็นทำนองว่า “คนอย่างท่านศาสตราจารย์ ก็เชื่อเรื่องเช่นนี้กับ

เขาเหมือนกันหรือ?” ปราบกฐว่าท่านศาสตราจารย์ได้ตอบ “ศอกกลับ” มายังผู้ถามว่า “อ้าว ก็ถ้าท่านไม่เชื่อเรื่องเช่นนั้นแล้ว ท่านจะเป็นผู้นับถือศาสนาพุทธ เชื่อคำสอนของ พระพุทธเจ้าได้อย่างไร?”

เท่าที่ข้าพเจ้าได้อ่านวาทะของฝรั่งมาหลายตอนนี้ ถ้าจะมองกันใน “มุขกลับ” ท่านจะเห็นได้ว่า ข้าพเจ้าไม่ได้ตามกันฝรั่งเลย อันที่จริง น่าจะเป็นว่าข้าพเจ้าอ้างเพื่อ แสดงให้เห็นว่า “ฝรั่งตามกันไทย” เสียมากกว่า เพราะฟังดูเท่าที่เขากล่าวมานั้น ก็เป็น การแสดงความเห็นคล้ายตามพระพุทธรวจนะ อันเป็นหลักของพระพุทธศาสนาของชาว ไทยนั่นเอง เมื่อเป็นเช่นนั้น ก็หมายความว่าไม่ใช่เรา “ตามกันเขา” แต่เป็นเพราะ เขา “ตามกันเรา” ต่างหาก และถ้าพวกเขาผู้ซึ่งถือตามหลักพระพุทธรวจนะ จะกลายเป็น “เตาล้านปี” ฝรั่งที่ตามกันเรา ก็จะต้องพลอยเป็นเตาล้านปีไปกับเราด้วยไม่น้อยเหมือนกัน ดังนั้น การอ้างวาทะของฝรั่งหรือนักวิทยาศาสตร์ที่ คัดค้าน พุทธรวจนะ จึงเป็นการ ตามกันฝรั่ง อย่างแท้จริง ส่วนการอ้างเช่นเดียวกัน ในกรณีที่เขามีความเห็น คล้ายตาม ศาสนาของเรา จึงเป็นการอ้างเพื่อให้เห็นว่าเขายินดี ตามกันเราอย่างไร

ใคร “ตามกัน” ใคร ?

เรื่อง “ตามกัน”	สัปดน	คนเปรยเปรย
กระทบกระเทียด	คนทัก	ฝรั่งอ้าง
อันที่จริง	เรื่องน	มสองทาง
เป็นสองอย่าง	แล้วแต่ว่า	“ใครตามใคร?”
ถ้าเรายก	ฝรั่ง	ขึ้นมาอ้าง
โดยเป็นน่อย่าง	ที่เขาตาม	เราเข้าไว้
ก็เป็นว่า	ฝรั่ง	“ตามกันไทย”
แล้วไหน	จะเป็นผิด	คิดร้ายเล่า?
ฝรั่งเริ่ม	เชื่อตามพุทธ—	ศาสนา
ที่ป้า	เรานับถือ	มาก่อนเก่า
เช่นนั้นเป็น	เหมือนหนึ่งเขา	“ตามกันเรา”
น่าจะเอา	มาอ้างได้	จริงไหมคุณ ?

เพื่อเป็นการส่งท้ายหัวข้อนี้ หลังจากที่ได้อำนิพนธ์ของสมเด็จพระสังฆราช
ญาณสังวร วัดบวรนิเวศวิหาร ยกขึ้นไว้เป็นอุทเทสบทเบื้องต้นแล้ว ข้าพเจ้าขออำนาจ
ของท่านเจ้าคุณ พระราชาธรรมนิเทศ (ระแบบ จิตญาโณ) แห่งวัดบวรนิเวศวิหารเช่น
เดียวกัน มาเป็นการสรุปไว้ดังต่อไปนี้

ก) “คนต่างชาติไม่ได้มีภูมิปัญญามากมายโดดเด่น ที่จะมาปฏิเสธพระ
สัพพัญญุตญาณของพระพุทธเจ้า”

ข) “จุดที่พระพุทธองค์ตรัสนั้น มีส่วนสัมพันธ์กับจุดที่พระองค์ขึ้น” (คือ
เปรียบเทียบเห็นว่า พุทธองค์ทรงขึ้นอยู่บนยอดเขา แล้วเห็นภูมิประเทศต่างๆ
ออกไปไกลแสนไกล จึงทรงนำมาเล่าให้พวกเราฟัง จากจุดที่พระองค์ขึ้นอยู่
นั้น แต่พวกเราอยู่ที่ตีนเขา ไม่ยอมทำความเพียร เพื่อจะขึ้นไปให้ถึงยอดเขา
แล้วก็ตะโกนโวยวายว่า มองไม่เห็นอะไรสักหน่อย เช่นนี้จะสมควรละหรือ)

ค) “ทีนี้ถ้าหากว่าเรายังไม่มีเวลา ยังไม่มีความสามารถและมีกำลังมาก
พอที่จะขึ้นไปข้างขึ้นไป ก็ต้องเชื่อตามที่ท่านบอกไว้...เรื่องชาติหน้าจึงเป็นเรื่อง
บำเหน็ดความดีความชอบ หรือว่าโทษที่ยังชาติใช้ไม่หมด ที่เขาจะต้องรับต่อ
ไปเท่านั้นเอง”

ง) “การแสดงความมื่ออยู่ของนรกสวรรค์ในพระพุทธศาสนานั้น เป็นการ
พบเห็นด้วยทิพยจักขุ คือตาทิพย์ที่อธิบายได้ทุกแง่”

(จากเรื่อง “ตอบปัญหานานาชาติ” หน้า ๑๘๗, ๒๐๒, ๓๒๕)

หมายเหตุ— ๑) หนังสือที่อาจารย์พรแต่งในระยะหลังที่นำอ่าน และที่เกี่ยวกับข้อหา
เรื่อง “งมงาย” นั้นมีอยู่หลายเรื่องด้วยกัน ใครขอแนะนำท่านผู้สนใจ ดังต่อไป
นี้ คือ

๑. สัพพัญญู แสดงว่าพระพุทธเจ้าทรงรอบรู้อะไรบ้าง นอกจากอริยสัจ ๔ และ
ปฏิจลสมุปปาท เพราะถ้ารู้เพียงแค่นั้น ก็จะเป็นพระสัพพัญญูไม่ได้ เพราะ
คำว่า “สัพพัญญู” แปลว่า รู้หมดทุกสิ่งทุกอย่าง คือ คำว่า “ทุกสิ่งทุกอย่าง”
นั้น จะหมายความครอบคลุมไปถึงวิชาใดบ้าง จะได้ทราบจากเล่มนี้

๒. สวรรค์—นรก มี ๒ เล่ม ชุด ว่าด้วยภาคนรก ๑ เล่ม และภาคสวรรค์ ๑ เล่ม ผู้สนใจใคร่อ่านดูเล่น ๆ (แม้จะยังไม่เชื่อก็ตาม) ควรหาอ่านไว้ระดับความรู้ อย่างน้อยก็เพื่อพิจารณาว่า ข้อความเหล่านั้นจะเป็นการ “โกหกคำโต ๆ” ไปได้ทั้งหมดทีเดียวหรือไม่
๓. กำเนิดที่ ๔ เป็นหนังสือเล่มเล็ก ๆ บรรยายเรื่องกำเนิดของโอปปาดิกะ ไว้ อย่างมีหลักฐานที่มาในคัมภีร์

๒) หนังสือที่น่าอ่านประกอบอีกเล่มหนึ่ง คือ เรื่อง “ปัญหานานาชาติ” ของท่านเจ้าคุณพระราชาธรรมนิเทศ (ระแบบ จิตญาโณ) วัดบวรนิเวศ เป็นการตอบปัญหาที่มีผู้ถามมาจากประเทศต่าง ๆ เป็นปัญหาที่ซักถามมาแบบ “ถึงกัน” คือไม่เกรงใจเลย และท่านผู้ตอบก็ตอบได้ถึงลูกถึงคนพอกัน

๓) หนังสือภาษาอังกฤษที่ชาวตะวันตกแต่งขึ้นมา ในระยะหลัง ๆ โดยเฉพาะที่เขาเชื่อถือเรื่องชาติหน้า ตายแล้วเกิด และเรื่องนรก—สวรรค์นี้ มีมากมายเหลือเกิน และนับวันก็จะเพิ่มมากขึ้นทุกที เท่าที่ข้าพเจ้ามีอยู่ในปัจจุบันนี้ ก็มากมายหลายสิบเล่ม ชนิดที่ถ้าจะไม่ต้องทำงานอื่นเลย และให้มีชีวิตอยู่ต่อไปอีกจนถึง ๑๐๐ ปี ก็ไม่แน่ว่าจะมีความสามารถแปลได้จบหรือไม่ ยิ่งกว่านั้น หนังสือประเภทที่เรียกว่า “ฝรั่งและนักวิทยาศาสตร์ ตามกันเรา” นี้ ยังมีออกใหม่ตาม ๆ กันมาเรื่อย ๆ ข้อที่ยากลำบากสำหรับผู้ที่อยู่ในเมืองไทยก็คือว่า หนังสือประเภทนี้ ไม่ค่อยมีร้านหนังสือนิยมสั่งเข้ามาจำหน่ายเท่าใดนัก เพราะเขาว่าขายไม่ค่อยดี ส่วนหนังสือประเภท ปลุกใจเสือป่า หรือส่งเสริมให้ “เตะปี่” ไม่ได้ ขายดีนักทีเดียว ดังนั้นส่วนมากจึงต้องสั่งจากต่างประเทศโดยตรง หนังสือที่ข้าพเจ้ามีอยู่ในปัจจุบัน ก็มีผู้ส่งและส่งมาให้หลายเล่ม ดังที่ข้าพเจ้าอ้างถึงในบทความตอนนั้น ว่าท่านพลโทสมศักดิ์ เผื่อนาค ได้เอื้อเฟื้อส่งและส่งมาให้ ๑ เล่ม ซึ่งก็เป็นเล่มที่มีประโยชน์มาก

๔) หนังสือเรื่อง “เกิดใหม่—ตายใหม่” ที่ข้าพเจ้าเรียบเรียงขึ้นในบัดนี้เล่ม ๑ มีจำหน่ายแล้วที่สำนักค้นคว้าทางวิญญาณ ส่วนเล่ม ๒ กำลังรวบรวมแต่งอยู่ ยังไม่ทราบว่าจะเสร็จเมื่อใด แต่ก็ได้แต่งเสร็จไปเกินกว่าครึ่งเล่มแล้ว

อาจารย์พร ผู้ “งมงาย”
เชื้อสวรรค์—นรก “หลังจากตาย”

ไอ้ละหนอ เชื้ออยู่ได้ กับเรื่องที คือการโม้	อาจารย์พร ช่าง “งมโข่ง โกหก เชื้อสวรรค์	“ช่างงมงาย” และงมโง่” คำโต ๆ และนรก
คนโบราณ พลิกแพลง ทั้งหมด โกหก	เขาต่อเติม แกล้งสร้างแดน เป็นเรื่อง ให้เรา	และเสริมแต่ง สกปรก มดมอซก ต้องเชื้อตาม
ก็สวรรค์ จรวด อวกาศ ว่างเปล่า	บนชั้นฟ้า เล่นไป ก็เห็น ใครมองตาม	มีที่ไหน ? แสนไกลข้าม— มีแต่ความ ก็ไม่มี
เทวดา ไม่ประจักษ์ ถ้ามจริง มัวหลบลิ	อินทร์พรหม มาให้เห็น ควรโผล่มา หน้าหน้า	ขมขี้กษ เลขสักที ให้ดูช ไปแห่งใด
นั่นก็เพราะ เป็นประคจ ปรุงด้วย คือโกหก	เป็นเพียง ข้าหรือยา สรรพเครื่อง เข้าไว้	เรื่องสมมุติ หม้อใหญ่ ๆ สมุนไพร ล่อใจคน

ล่อให้เกิด	กำลังใจ	ทำความดี
เกรงเทวดา	กลัวผี	ทุกแห่งหน
อยากได้	อะไร	ก็บานบน
ท่านก็ชวน—	ขวยให้	ตั้งใจปอง
อาจารย์พร	“มีความเห็น	ที่เบนเบียง”
จิตใจ	เหมือนแผ่นเสียง	ที่ตรกร่อง
เสียงอู้อี้	ไม่เป็นเพลง	เป็นทำนอง
ช่างน่าออง	คนอะไร	ไม่ได้ความ
สมัย “นิคส์”	เขาเลิกถือ	กันแล้วละ
นรกสวรรค์	หลังตาย นะ	ไม่ต้องถาม
บนฟ้า	ใต้ดิน	เขาพยายาม
ติดตาม	ค้นเท่าใด	ก็ไม่เจอ
อาจารย์พร	ก็ไม่น่า	“งมหั่วเสือ”
ยังขันเชอ	เรื่องเหลวไหล	อยู่เสมอ
กลายเป็นคน	ตาอั่ว	ใจมั่ว “เบลอร์”*
น้แหละเนื้อ	คำสมญา	อาจารย์พร

* ใจมั่วเบลอร์ มาจากคำภาษาอังกฤษ ซึ่งในสมัยนั้นนิยมใช้กันอยู่ คือคำว่า blur ซึ่งแปลตามศัพท์เดิมว่า “มั่ว” คือไม่ค่อยสว่าง ความหมายของทางภาษาไทยที่เรานำมาใช้ มักหมายถึงสภาพจิตใจที่ค่อนข้างจะผิดปกติ หรือไม่สมประกอบ เป็นคำเยาะเย้ย ในที่นี้ข้าพเจ้าใช้คำว่า “มั่ว blur” ไม่ใช่ “มั่ว blur” ก็เพื่อย้ำให้เห็นถึงคำกล่าวหาว่า มีความหมายสองชั้น คือนอกจากจะผิดปกติแล้ว ยัง “มั่ว” คือแยกไม่ออกว่า เรื่องไหนจริง เรื่องไหนแต่งขึ้นในภายหลัง นำไปปะปนคือ “มั่ว” กันไปหมด

ค. อาจารย์พร กับ ไส บาบ

สำนักค้นคว้าทางวิญญาณของอาจารย์พร เกิดอาการ “ตั้ง” ขึ้นมาอย่างฉับพลัน โดยไม่ได้นึกได้ฝัน เมื่อหลายปีมาแล้ว แต่ก็ไม่นานมานี้เอง ในช่วงที่ได้มีการพิมพ์หนังสือชุด “ไส บาบ” ซึ่งกล่าวกันว่าเป็นนักบุญหรือผู้พิเศษท่านหนึ่งในยุคปัจจุบัน จากหนังสือหลายเล่มซึ่งอาจารย์พรได้ส่งมาให้ข้าพเจ้าอ่านและแปล ก็ปรากฏว่าหนังสือเหล่านั้น ซึ่งผู้แต่งก็เป็นชาวต่างประเทศที่มีการศึกษาดีพอสมควร จนถึงดีมากขนาดเป็นผู้มีปริญญาในมหาวิทยาลัย ก็ได้สรรเสริญท่านผู้นี้ไว้เป็นอย่างมาก ในด้านการแสดงปาฏิหาริย์แบบโลดโผนต่าง ๆ หลายชนิด ทั้งในด้านการแสดงฤทธิ์, การรักษาโรค, และการทำนายอนาคตด้วย หนังสือประเภทนี้มีหลายเล่ม โดยผู้แต่งที่มีหลักฐานการศึกษาอันสูงส่งดังกล่าว จนไม่น่าเป็นไปได้ว่า บุคคลเหล่านั้นจะได้รับเงินค่าจ้าง เพื่อให้เขียนสตูดิโออย่างเลอเลิศถึงขนาดนั้น นอกจากนั้น การเขียนของเขาก็มีการแสดงพะยานหลักฐานอ้างอิงเป็นอย่างดี ชนิดที่เรียกว่า ถึงแม้จะไม่เชื่อโดยสนิทใจร้อยเปอร์เซ็นต์ ก็น่าจะเป็นเหตุให้เกิดความ สะดุดใจ ยังกิด ได้บ้างพอสมควร ข้าพเจ้าได้ลองแปลเป็นทำนอง “ชิมलग” ดูก่อนเล็กน้อยจากเล่ม ๑ ก็ปรากฏว่าอาจารย์พรอ่านแล้วชอบใจมาก และก็ได้ปรึกษากับเทพเจ้าโอปปาดิกะในคณะที่คุณศรีเพ็ญติดต่อดีแล้ว ก็ปรากฏว่าได้รับคำรับรองว่าเป็นเรื่องที่มีความจริง เชื่อถือได้

เมื่อเป็นเช่นนั้น ข้าพเจ้าจึงได้เริ่มแปล “ตะลุย” ก้นยกใหญ่ จนถึงเล่มที่ ๓ และได้พิมพ์ออกจำหน่ายตามกันมาเป็นลำดับเรื่อย ๆ ซึ่งก็ปรากฏว่าในช่วงนั้น หนังสือชุดนี้ จำหน่ายได้ดีเป็นพิเศษ และมีคนไทยที่สนใจเรื่องนี้เป็นจำนวนมาก ได้ถามมาว่าเรื่องนี้เป็นจริงเช่นนั้นหรืออย่างไร

จุดมุ่งหมายของอาจารย์พร ในการพิมพ์เผยแพร่เรื่อง “ไส บาบ”

อาจารย์พรได้ให้คำตอบไปว่า เรื่องนี้เป็นความจริงที่เชื่อถือได้ และรับรองว่าท่านไส บาบ ผู้นี้ไม่ใช่เด็กเล่นกลดังที่คนบางคนสงสัยกัน แต่ท่านมีอำนาจจิตแรงกล้า โดยเฉพาะในทาง สมณะ จึงสามารถสำเร็จอภิญญาได้หลายอย่างหลายประการ และต่อ

จากนั้น อาจารย์พรก็ได้แถลงต่อไป ทั้งโดยวาจาต่อผู้ที่มาถาม และในคำนำหนังสือเรื่อง
ไส บาบา ที่ข้าพเจ้าแปลออกไป โดยมีใจความว่า ความสามารถของท่านไส บาบา ใน
การแสดงอิทธิปาฏิหาริย์เช่นนี้ ย่อมแสดงว่า พระพุทธเจ้าของเราจะต้องแสดงได้เหมือน
กัน และคงจะต้องแสดงได้มากกว่าและดีกว่าด้วย เรียกว่าอาจารย์พรถือว่า ท่านไส
บาบา เป็นประจักษ์พยานว่า พระพุทธเจ้าของเราจะต้องมีความสามารถเช่นว่านี้ได้
เหมือนกัน และก็เป็นอย่างสรุปได้ว่า อิทธิปาฏิหาริย์ที่กล่าวไว้ในพระคัมภีร์ของเรามาก
มายหลายแห่งนั้น เป็นความจริงที่ควรเชื่อถือได้ ไม่ใช่เป็นของที่แต่งกุ คือ โโกหก ขึ้น
เพื่อหลอกลวงประชาชน อย่างแน่นอน อาจารย์พรดีใจมาก และข้าพเจ้าก็เลยพลอยดี
ใจไปด้วย ในข้อที่ว่า บัดนี้เราได้เห็นประจักษ์พยานแห่งความสามารถของพระพุทธองค์
ในด้านนี้อย่างแจ่มชัดแล้ว ไม่ต้องกลัวว่าการเชื่อเรื่องเช่นนี้จะ เป็น ความมกมาย อีกต่อ
ไป และการที่จัดพิมพ์หนังสือชุดนี้ขึ้นมา ก็เพื่อเผยแพร่ให้ชาวพุทธที่ไม่ยอมเชื่อใน
เรื่องเช่นนี้เลย ได้ยับยั้งชั่งใจ หรือได้คิดขึ้นมาบ้าง ไม่ลดค่า หรือ กดราคา พระคุณ
ของพระพุทธเจ้าอีกต่อไป

หลังจากที่ได้แปลเรื่องชุดนี้จบไป ๓ เล่มแล้ว คณะของอาจารย์พร ซึ่งมี
ข้าพเจ้าอยู่ด้วยคนหนึ่ง ก็ได้ร่วมใจกันออกเดินทางไปอินเดีย เพื่อนมัสการท่านผู้
เพื่อจะพิสูจน์ดูด้วยสายตาของตนเองอย่างใกล้ชิดว่า ความสามารถในด้านการแสดงอิทธิ-
ปาฏิหาริย์ต่าง ๆ นั้น จะเป็นความจริงหรือว่าเป็นการแสดงมายากลกันแน่ คณะของเรา
ซึ่งมีอยู่ประมาณ ๒๐ กว่าคน ได้ออกเดินทางในความควบคุมของ เอ็น.ซี. ของคุณนวล-
จันทร์ เพียรธรรม ได้ไปถึงอาศรมของท่านไส บาบา ในตอนเย็น ก็พอดีได้ยินเสียง
สวดมนต์จากอาศรม มีคำว่า “พุทธัม สรณัม คัจฉามิ, ธัมมัม สรณัม คัจฉามิ,
สังฆัม สรณัม คัจฉามิ, และตามด้วยไส บาบา สรณัม คัจฉามิ พอดี ทำให้เรารู้สึก
ชื่นใจพอสมควร ที่ได้รับการต้อนรับแบบนี้ ซึ่งจะเป็นไปโดยจงใจหรือโดยบังเอิญ
เราก็ไม่ทราบได้

ในการเข้าพบท่านไส บาบา ข้าพเจ้าได้เข้าไปนั่งใกล้ที่สุด เรียกว่าแทบเท้า
ตรงหน้าของท่าน (ซึ่งนั่งเก้าอี้ ตัวไม่สูงนัก) นอกนั้นก็นั่งเรียงรายลดหลั่นกันออกไป ที่
ข้าพเจ้าได้ที่นั่งเช่นนั้น ไม่ใช่เพราะว่าเป็นผู้มีเกียรติเป็นพิเศษ แต่เพราะต้องทำหน้าที่

เป็นลำนั่นเอง จึงต้องนั่งให้ใกล้ซิด เพื่อจะได้ฟังเสียงท่านพูด (เป็นภาษาอังกฤษ) ได้
ถนัด ในระหว่างการพบปะซึ่งกินเวลาประมาณครึ่งชั่วโมง ท่านใส่ บาบ่า ได้โบกมือ
(เปลว) ไปในอากาศ แล้วเมื่อแบมือออก ก็มีผงที่เรียกกันว่า “วิภูติ” อยู่กลางใจมือของ
ท่านหน่อยหนึ่ง ซึ่งท่านก็แจกให้เราคนละเล็กน้อยพอสมควรทุกคน ข้าพเจ้าได้ฟังดู
อย่างใกล้ชิดไม่ให้พลาดสายตา เพื่อจะทดสอบดูว่าเมื่อไรผง วิภูติ ซึ่งมีอยู่พอจะแจกคน
ได้ประมาณสัก ๓ คนเป็นอย่างมากนั้น จะหมดไปสักที แต่ก็ปรากฏว่าแม้ท่านจะแจกออก
ไปเท่าใด ผงนั้นก็ยังคงเหลือเท่าเดิมอยู่นั่นเอง จนกระทั่งเมื่อถึงคนสุดท้ายซึ่งประมาณ
ว่าเป็นคนที่ ๒๐ ผงนั้นก็หมดพอดี เป็นอันว่าเราได้เห็นปาฏิหาริย์ตามที่ในพระบาลี
กล่าวว่า “ทำของน้อยให้เป็นของมาก” ได้อย่างถนัดชัดเจนแล้ว และตลอดเวลานี้ รับ
รองว่าไม่มีใครจะเห็นความจริงข้อนี้ได้ดีกว่าข้าพเจ้า ซึ่งนั่งประจำที่ ไม่ได้เปลี่ยนที่เลย
อย่างใกล้ชิดที่สุด นอกจากนั้นต่างก็ผลัดกันคลานเข้ามารับผงวิภูติจากท่าน แล้วก็คลาน
กลับออกไปนั่งที่เดิมของตน ๆ

ข้าพเจ้าจะไม่เล่าเรื่องนี้เป็นการ “ฉายซ้ำ” อีกครั้งหนึ่ง เพราะได้เคยเล่าไว้
แล้วครั้งหนึ่งในเรื่องชุด “ใส่ บาบ่า” ที่ข้าพเจ้าแปลเป็นเล่มที่ ๔ ผู้สนใจจะหาอ่านได้
จากสำนักคั่นคว่ำทางวิญญานด้วยตนเอง แต่ที่จะขอเล่าหรือว่าแถลงความในใจ และ
ความเป็นไปเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

“แทบเท้า” ใส่ บาบ่า. ท่านมหาตมะ “แทบเท้า” ลูกศิษย์

ก.) มีผู้กล่าวว่าพวกเราไปนั่งอยู่ “แทบเท้า” ของท่านใส่ บาบ่า เป็นการ
กล่าวอย่างทำนองเปรียบเปรยเหยียดหยันว่า ไปนับถือท่านผู้มากเกินไป ถึงกับยอมไปนั่ง
“แทบเท้า” เลยทีเดียว ในกรณีเช่นนี้ก็ใครจะถามว่า เมื่อเจ้าของสถานที่เขาจัดให้เรา
นั่งเช่นนั้น แล้วจะให้พวกเราไปนั่งที่ไหน ? และทำอย่างไร ? เพราะในห้องนั้นก็มืดเกินไป
เพียงตัวเดียว อย่างน้อยท่านผู้ก็ได้ชื่อว่า เป็นนักบวช ถึงแม้ว่าจะไม่ใช่พระภิกษุใน
พุทธศาสนาก็ตาม

อีกประการหนึ่ง ข้าพเจ้าเคยดูภาพยนตร์เรื่องชีวิตประวัติของท่านมหาตม-
คานธี ที่จังหวัดเชียงใหม่กับบุตรชาย ปรากฏว่าในภาพยนตร์เรื่องนั้น มีอยู่ตอนหนึ่ง

ซึ่งแสดงให้เห็นการประชุมระหว่างผู้นำชั้นสูงของอินเดียในสมัยนั้น ซึ่งจะมีใครบ้าง
ข้าพเจ้าก็จำไม่ได้ แต่พอจำได้ว่ามีบัณฑิต เยาวหราล เนห์รูด้วยคนหนึ่ง ที่เข้าร่วม
ประชุมในที่ประชุมครั้งนั้น ที่แปลกมากชนิดที่คนไทยเราคิดไม่ถึง และก็ไม่ได้นึกฝันว่า
จะได้เห็น ก็คือภาพที่ปรากฏออกมาว่า ท่านมหาตมคานธี ซึ่งเป็นผู้นำอาวุโสสูงสุด และ
เป็นที่เคารพนับถือของทุกคนที่เข้าร่วมประชุม นั้น นั่ง “จ้อง” อยู่บนพื้นห้อง “แทบเท้า”
ของลูกศิษย์และบริวารของท่าน ซึ่งนั่งอย่างสง่าผ่าเผยอยู่บนเก้าอี้กันหมดทุกคน ข้าพเจ้า
สะกิดให้บุตรชายดูภาพที่แปลกประหลาดอันนี้ และเราก็หัวเราะออกมาพร้อมกัน ด้วย
ความที่คิดไม่ถึงเลย ที่เราหัวเราะนี้ ไม่ใช่เพราะขบขันหรือหัวเราะเยาะแต่อย่างใด แต่
เพราะได้เห็นว่าการเพ่งหรือความนับถือของอินเดีย บางอย่างก็แตกต่างกับของเรามาก
ชนิดกลับหน้ามือเป็นหลังมือเลยทีเดียว เช่นในกรณีที่ท่านมหาตมคานธี ซึ่งทุกคน
ที่เข้าประชุม นับถือว่าเป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์ของเขา กลับลงไปนั่งทำท่า “จ้อง” อยู่บนพื้น
ห้อง แทบเท้าของลูกศิษย์และบริวาร ซึ่ง มองลงมา ยังท่านตลอดเวลา แต่ก็คงเป็นการ
มองลงมาด้วยความเคารพนับถือ ไม่ใช่ด้วยความดูถูก โดยเห็นว่าท่านมีสถานะต่ำกว่า
พวกเขาแต่อย่างใด

มีเกร็ดในทางภาษา ใคร่ขอแทรกไว้ในตอนนี้ว่า ในเรื่องการมองหรือรู้สึก
ทางไทยและอังกฤษจะมีทัศนคติตรงกัน คือถ้าเป็นการมองลงมา คือ look down upon
สำนวนภาษาอังกฤษหมายความว่า (โดยเฉพาะในด้านเกี่ยวกับจิตใจ) ว่า “ดูถูก” แต่ถ้าเป็น
มองขึ้นไป คือ look up to สำนวนภาษาอังกฤษ (โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับจิตใจ) ก็จะหมายความว่า
ตรงกันข้าม คือเคารพนับถือ ดังนั้นคนไทยที่ทราบว่าคุณเราไปนั่งอยู่ “แทบเท้า” ของ
ท่านไส บาบ่า จึงคิดไปตามแบบไทย ๆ ว่าคงต้องไปนับถือบูชาเขาอย่างสูงสุดละซิ จึงได้
ไปยอมนั่งในลักษณะนั้นได้ ถ้าท่านเหล่านั้นได้ไปเห็นภาพของท่านมหาตมคานธีนั่งเป็น
ประธานในที่ประชุม แทบเท้าของสาวกของท่านเองแล้ว คงจะต้อง “ได้คิด” บ้างไม่
มากนักน้อยว่า วัฒนธรรมประเพณีของเรา จะนำไปเป็นมาตรฐานวัดของเขานั้น ทำไม่
ได้เสมอไป มีผู้กล่าวให้ข้าพเจ้าฟังว่า นิสัยของชาวอินเดียนั้น ถ้าเวลาเขารับรองคำพูด
ของเรา เขาจะสั่นหน้า ซึ่งน่าจะเป็นการปฏิเสธตามความรู้สึกของเรา แต่ถ้าเขาปฏิเสธ
ไม่ยอมรับ เขาจะพยักหน้า ซึ่งก็น่าจะแนวการปฏิเสธตามความรู้สึกของเราอีกนั่นแหละ

ดังนั้นการที่ในพุทธประวัติกล่าวว่าเมื่ออุปกาชิวกมาพบพระพุทธองค์ ได้ฟังอาสาภิวาจาว่า พระองค์เป็นผู้ตรัสรู้เอง ไม่มีครูอาจารย์เป็นบุคคลเอกในโลก อุปกาชิวกก็ “สิ้นศรัทธา” นั้น เรามักจะตีความว่า อุปกาชิวกไม่เชื่อ ซึ่งอันที่จริง เมื่อคิดถึงวัฒนธรรมดังกล่าวนี้ อาจจะเห็นว่าอุปกาชิวก “เห็นด้วย” และ “รับเชื่อไว้บ้างแล้ว” ก็ได้ เพราะเรื่องต่อมาก็ปรากฏว่าอุปกาชิวกผู้นี้ ในภายหลังก็ระลึกถึงพระพุทธองค์ขึ้นมาได้ และได้เสาะแสวงหาพระองค์จนพบ ได้ฟังธรรมแล้วก็ได้เป็นพระอริยบุคคลชั้นหนึ่งเหมือนกัน ท่านหญิงพูนพิศมัย ดิสกุล ประธานองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก ผู้ล่วงลับไปแล้วเคยเล่าว่า เวลาพระภิกษุของเรานั่งอยู่ด้วยในแถวหน้า และฆราวาสนั่งอยู่แถวหลัง ถ้าเขาต้องการจะส่งของให้ฆราวาส ซึ่งนั่งอยู่แถวหลัง เขาก็ส่งของข้ามหัวพระไปได้ อย่างหน้าเฉยตาเฉย ไม่ต้องมีการขอโทษขอภัยแต่อย่างใด เพราะเขาถือว่าไม่ได้เป็นการล่วงเกินพระ หรือทำให้พระเดือดร้อนแต่อย่างใด นี่คือตัวอย่างของความแตกต่างทางวัฒนธรรมของแต่ละชาติ ซึ่งเราจะนำเอาของเราไปวัด โดยถือของของเราเป็นมาตรฐานเสมอไปนั้น ไม่ได้ จะทำให้เกิดความเข้าใจผิดไปมาก ๆ ที่เดียวในบางกรณี

มีเรื่องเล่าไว้ในหนังสือเรื่อง “ประวัติท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต” โดยท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน แห่งวัดป่าบ้านตาด จังหวัดอุดรธานี ตอนหนึ่ง มีใจความกล่าวถึงวัฒนธรรมของชาวป่าชาวเขา ที่มานมัสการท่านพระอาจารย์มั่นไว้ว่า พวกชาวป่าชาวเขาเหล่านั้น เวลาเขามาหาท่าน เจรจารู้อีกกันแล้ว พอถึงเวลาจะกลับ เขาก็ลุกขึ้นไปเฉย ๆ อย่างนั้น ไม่มีการบอกกล่าวหรือกราบลาแต่อย่างใด ซึ่งถ้าจะคิดตามแบบของเรา ก็จะต้องเป็นการหยาบคายมาก ไม่สุภาพเลย มีอย่างไหน มาหาผู้ใหญ่หรือมาหาพระ พอจะกลับไปก็ลุก “สะบัดก้น” ไปเฉย ๆ อย่างนั้น? แต่สำหรับบุคคลเหล่านั้น เขาไม่ได้คิดอย่างเรา คิดว่าเป็นของธรรมดา ๆ คือเมื่อหมดเรื่องพูดแล้ว ก็กลับไปนะซี เมื่อจะกลับไป ก็ต้องลุกไปนะแหละ จะต้องมัวบอกทำไมว่า “ผมจะไปละนะ” เจ้าของบ้านหรือเจ้าของที่ก็ต้องเห็นเองนะแหละ ว่าเขาจะไปแล้ว นี่เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงว่า ในเรื่อง “วัฒนธรรม” ของชนเหล่าอื่น ๆ นั้น เราจะนำเอามาตรฐานของเราไป “วัด” หรือ “ตัดสิน” เขาไม่ได้เลย การที่พวกเราไปนั่ง “แทบเท้า” ท่านใส บาบ่า ก็มีเหตุผลหลายประการตามที่บรรยายมาแล้วนี้

ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงใคร่ขอให้ท่านผู้อ่านที่มีใจเป็นธรรม หรือว่าที่มีใจเป็นกลาง ๆ ได้โปรดเข้าใจความประสงค์ และทัศนคติของเรา ที่มีต่อท่านไส บาบ่า ให้ถูกต้อง โดยเฉพาะที่ว่า เราได้ถือคติตลอดมา—และก็จะตลอดไปด้วย—ว่าท่านผู้นี้ เป็นประจักษ์พยานของพระพุทธองค์ ในด้านความสามารถการแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ได้เป็นอย่างดี อย่างน้อยเราก็เชื่อว่า เมื่อท่านผู้นี้แสดงได้ถึงขนาดนี้ แล้วเหตุไฉนพระพุทธองค์ของเรา จะทรงแสดงได้ดีกว่านี้ไม่ได้เล่า ? ทั้งนี้เพราะในปัจจุบัน เราหาบุคคลที่จะเป็นประจักษ์พยานแห่งความสามารถของพระพุทธองค์ในด้านนี้อย่างเต็มที่ยังไม่ได้ จริงอยู่ในประเทศไทยเราก็มีหลวงพ่อบุญ หลวงตา หลวงปู่ และพระอาจารย์ที่ “ดัง” อื่น ๆ อีกหลายองค์ แต่เท่าที่เห็นก็มีลักษณะอยู่ ๒ ประการคือ ประการแรก ท่านเหล่านั้นเก่งหรือดีในทางใดทางหนึ่งแต่ละอย่าง เท่าที่รับฟังและศึกษามา ก็รู้สึกว่าได้เก่งรอบด้านเหมือนท่านผู้นี้ และประการที่สอง ก็คือพระอาจารย์ท่านนับถือ และที่มีความศรัทธาเทเล่านั้น ยังไม่ได้เป็นที่เขาเรียกกันว่า Internatiorad Figure คือยังไม่ได้มีชื่อเสียง “ดัง” ในระดับโลก ไม่เหมือนท่าน ไส บาบ่า ผู้นี้ ซึ่งมีเอกสารหนังสือจำนวนมากที่แต่งขึ้นสุดดีท่าน โดยนักเขียนที่มีการศึกษาสูง มีเกียรติคุณในด้านการศึกษาพอจะเชื่อได้ อย่างน้อยก็พอสมควรทีเดียว และในบุคคลประเภทนี้ เราได้มีโอกาสพบปะคนผู้หนึ่ง ได้สนทนากันอย่างเป็นกันเอง ที่อาศรมของท่านไส บาบ่า ชื่อ นาย Howard Murphet ก็ปรากฏว่าเป็นผู้ดีดีและอริยาศยเป็นที่น่าสนใจคนหนึ่ง นาย Howard Murphet ได้แต่งหนังสือเกี่ยวกับโลกหลังจากตายไว้อีกเล่มหนึ่ง ชื่อ The Undiscovered ซึ่งข้าพเจ้ายังไม่มีโอกาส หรือว่ายังไม่มีเวลา ที่จะแปลออกมาได้ แต่ก็ เป็นหนังสือที่ดีมาก คือให้แง่คิดในทางปฏิบัติธรรมโดยสุจริต แม้แก่ผู้ที่เป็นชาวพุทธหรือชาวศาสนาอื่น ๆ ด้วยได้เหมือนกัน ถ้าท่านเหล่านั้นจะมีจิตใจไม่ “ปิดตาย” มากเกินไป คือไม่คิดว่าอะไรที่เป็นคำสอนของศาสนาอื่น ๆ ละก็ ต้องเป็นเลวร้ายไปหมด อันที่จริง การคิดเช่นนั้น ก็อาจจะเป็นความดีได้ประการหนึ่งเหมือนกัน ถ้าท่านผู้นี้ยอมรับเชื่อหลักการของพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง และเชื่อตรงจริง ๆ และไม่คิดตัดทอนหรือตัดแปลงหลักการของพระพุทธองค์เพื่อให้ถูกใจตนเอง โดยไม่คิดถึงความถูกต้องเป็นใหญ่

ในหนังสือเล่มดังกล่าวนี้ มีข้อความซึ่งน่าจะเป็น “อาหารใจ” คือ Food for thought สำหรับผู้แสวงหาสัจธรรมอยู่หลายตอนด้วยกัน ข้าพเจ้าจะคัดออกมาเป็นบาง

ตอน เพื่อเสนอต่อท่านผู้อ่านต่อไป แต่ในตอนนี้จะขอแถลงประเด็นอีกประการหนึ่ง เพื่อแก้ความเข้าใจผิด ในเรื่องทัศนคติของเราที่มีต่อท่านไส บาบ่า อีกเล็กน้อย ดังต่อไปนี้

คณะของเรา ไม่ได้กตัญญูท่านไส บาบ่า เหนือพระพุทธรองค์

ยังมีผู้เข้าใจความประสงค์และทัศนคติของเรา หรือว่า ของคณะและกลุ่มของเรา คลาดเคลื่อนอยู่มากในส่วนที่เกี่ยวกับท่านไส บาบ่า ซึ่งข้าพเจ้าคิดว่า ไหน ๆ ก็ได้ปรารภเรื่องมาแล้ว ก็สมควรที่จะได้ชี้แจงแสดงความคิดเห็น และปฏิบัติการของคณะของเรา ไว้ ณ โอกาสอีกครั้งหนึ่ง ดังต่อไปนี้

๑) เราไม่ได้ถือ หรือแม้แต่คิดว่าท่านไส บาบ่า เป็นพระอรหันต์เช่นเดียวกับพระพุทธรองค์ เป็นแต่เราเชื่อว่าท่านผู้นี้ เป็นผู้มีปัญญาหลายอย่างหลายประการ ยากที่จะหาผู้อื่นใดมาเทียบเท่าได้ในสมัยปัจจุบัน โดยเฉพาะในระดับที่เป็น International คือเป็นผู้มีชื่อเสียง “โด่ง” และ “ดัง” ในอันดับโลก มีชาวต่างชาติได้แต่งหนังสือสดุดีไว้มาก และก็มีมาหาคือมานมัสการเป็นประจำวันทุก ๆ วัน ก็ไม่ใช่ช้อย ทงนหมายถึงในช่วงเวลาที่คณะของเราไปพักอยู่ ณ ที่นั้น ดังนั้นและเราก็เชื่อได้ว่าท่านผู้นี้ไม่ได้เป็นนักแสดงกล และเป็นประจักษ์พยานแห่งความสามารถในด้านอิทธิปาฏิหาริย์ของพระพุทธรองค์อย่างแจ่มชัด เพราะปรากฏว่ามีนักวิทยาศาสตร์ที่เป็นฝรั่งมาหาท่านด้วยความสงสัย ไม่เชื่อถือ และเพื่อจะมาจับผิดหรือเปิดเผยกลโกงให้ได้ แต่ก็ไม่สำเร็จ ต้องยอมเชื่อถือและเป็นสานุศิษย์ของท่านไปแล้ว ก็มีจำนวนไม่ใช่ช้อย

๒) ข้าพเจ้าเอง ได้เคยให้ข้อคิดเห็น ทั้งโดยคำพูดและการเขียนไว้หนังสือชุดไส บาบ่า ที่ข้าพเจ้าแปลไว้แล้ว (แต่จะเป็นเล่มไหน หน้าไหน ก็จำไม่ได้) ว่า วิธีการสวดมนต์หรือว่าสวดภซัน ของสาวกท่านไส บาบ่านั้น ข้าพเจ้ารับปฏิบัติไม่ได้เลย ทำอย่างไร ก็ไม่ขอยอมรับปฏิบัติอย่างแน่นอน นี้นหมายถึงการสวดมนต์แบบปรบมือพร้อมกับลอยหน้าลอยตา และโยกตัวไปด้วยขณะเดียวกัน เพราะดู ๆ ไปแล้ว ในทัศนะของข้าพเจ้าก็คล้ายกับการเล่นของไทยเรา ที่ชื่อว่า “เพลงปรบไก่” นั้นเอง ไม่ทำให้เกิดความสงบใจได้เลย เพราะต้องมัวปรบมือ ลอยหน้า และโยกตัวไปมาตลอดเวลาดูแล้วก็เหนื่อยแทน คือเหนื่อยทั้งกายและใจ เป็นอันว่าถึงอย่างไรข้าพเจ้าก็ยังนิยมการสวดมนต์แบบสงบกายและสงบใจของเรามากกว่า เพราะบางครั้งเราอาจจะสวดในใจคน

เดียวก็ยังได้ ในเมื่ออยู่คนเดียว และข้าพเจ้าก็ชอบสวดมนต์คนเดียวมากกว่าที่จะรวมกับคนอื่น ๆ เป็นปกติอีกด้วย ดังนั้น แม้ในขณะที่พักอยู่ที่อาศรมของท่านใส บาบาทอินเดีย ข้าพเจ้าก็พยายามหลีกเลี่ยง ไม่ยอมเข้าร่วมวงกับ “เพลงปรบโก” ดังกล่าวอยู่เสมอ ถ้าพอจะเลี่ยงได้ ถ้าจะต้องเข้าร่วมด้วย ข้าพเจ้าก็ไม่เคลื่อนไหวร่างกายอะไรเลย ถ้าได้ทีหนึ่งข้างหลัง ถ้าบังเอิญไปอยู่ตอนกลางก็ยกคอก ตบมือเล่นเปาะ ๆ เปาะ ๆ ไปเล็กน้อย พอเป็นพิธีเข้าทำนอง “เข้าเมืองตาหลิว ก็หลิวตาตาม” ไปเป็นพิธีเท่านั้น

๓) สาวกของท่านใส บาบา โดยเฉพาะท่านเป็นชาวอินเดีย บางคนแข่งขันกับสวดมนต์โดยออกนามพระผู้เป็นเจ้าของเขา นับเป็นแสน ๆ ครั้ง หรือบางคนก็จะเอาให้ได้ถึงล้านครั้ง ข้าพเจ้าฟังแล้วก็อ่อนใจเต็มที แต่ก็เห็นใจเขาว่าเขามีอุปนิสัย และอหิษาศัยเช่นนั้น จะว่าอะไรเขาก็คงไม่ได้ เราทำไม่ได้ ก็ไม่ต้องทำ ก็เท่านั้นเอง

๔) มีข่าวแพร่ออกมาบ่อย ๆ หลายครั้งเต็มทีว่าท่านใส บาบา จะเดินทางมาเยือนเมืองไทย และก็มีผู้ตื่นตันทันยกใหญ่ เตรียมจัดการวางโครงการต้อนรับกันอย่างแข็งขัน มีการวางระเบียบกฎข้อบังคับจากสาวกชาวอินเดียในเมืองไทยว่า ท่านจะต้องอยู่ในที่เช่นนั้น ๆ กินอย่างนั้น ๆ ต้องมียานพาหนะต้อนรับแบบนั้น ๆ และต้องจัดให้ท่านไปพุดที่นั้น ๆ ในวันนั้น ๆ ฯลฯ ข้าพเจ้าฟังแล้วก็ “อ่อนใจ” อีกครั้งหนึ่ง เพราะรู้สึกว่าจะมีกฎข้อบังคับให้ทำคือ “ต้องอย่างนั้น ต้องอย่างนี้ อย่างนั้นไม่ได้ อย่างนี้ไม่ได้” มากมายเหลือเกิน ถ้าสมมติว่าท่านมาเมืองไทยจริง ๆ ก็คงจะเกิดเรื่องโกลาหลอลหม่านกันยกใหญ่อย่างแน่นอน เพราะจะต้องมีการเอาใจให้เกียรติท่าน อย่างชนิดที่คนไทยกลุ่มอื่น ๆ เขาจะต้อง “หมั่นไส้” ไม่ใช่หน่อยเลย จริงอยู่ นี่คือข้อเรียกร้องแกมบังคับของสาวกของท่านที่เป็นชาวอินเดียในเมืองไทย ไม่ใช่ว่าท่านเองจะมาเรียกร้องอย่างนั้น แต่นั่นแหละ ข้าพเจ้าฟังแล้วก็ “เสียสติ” ไปไม่น้อยทีเดียว

ต่อเพื่อนฝูง และผู้รู้จักคุ้นเคยกัน ข้าพเจ้าเคยแสดงทัศนะส่วนตัวบ่อย ๆ ว่า ข้าพเจ้าเองนั้น ไม่อยากให้ท่านใส บาบามาเมืองไทยเลย เพราะสาวกที่หือท่านจนเกินเหตุ นั่นแหละ จะทำให้เป็นผลเสียแก่ท่านเอง และแก่ชาวพุทธส่วนมากในประเทศไทยอีกด้วย อีกประการหนึ่ง ประเทศไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลักอยู่แล้ว ก็ไม่ควรให้ศาสนาของศาสนาอื่นเข้ามาเป็นทำนอง “รุกราน” เจ้าของดินอีก เข้าทำนองสุภาษิตที่ว่า “นักเลงเก่าเขาไม่หาญ รานนักเลง (ด้วยกัน)”

ก็เป็นการเคราะห์ดี ที่ทง ๆ ที่มีข่าวออกมาครั้งแล้วครั้งเล่าว่า ท่านใส บาบ่า จะเดินทางมาเยือนเมืองไทย เมื่อนั้นเมื่อนั้น แต่แล้วก็เงียบหายไปทุกที ข้าพเจ้าจึงถือว่าเป็นคราวเคราะห์ดี สำหรับบุคคลหลายฝ่าย บางทีท่าน ใส บาบ่า อาจจะเล็งเห็นความจริงข้อนี้ด้วยก็ได้กระมัง ท่านจึงไม่ยอมเดินทางมาเมืองไทยจนปัจจุบันนี้

๕) เคยมีข่าวแพร่ออกมาว่า จะมีผู้นำเอาหลักการและคำสอน ตลอดจนแนวการปฏิบัติของท่าน ใส บาบ่า เข้ามาบรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษาของประเทศไทย ข้าพเจ้าและคณะของอาจารย์พร ได้รับฟังข่าวเรื่องนี้ด้วยความ ไม่สบายใจ เป็นอย่างยิ่ง และภาวนาขออย่าให้ข่าวนี้เป็นความจริงได้เลย คือขอให้เป็นแต่ข่าวลือหรือข่าว “โคมลอย” ไปเสีย เพราะถ้าเป็นเช่นนั้นจริง คือถ้าเกิดมีความพยายามดิ้นรนที่จะให้เป็นไปเช่นนั้นจริง ๆ ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีเป็นอย่างมาก ต่อท่าน ใส บาบ่า ซึ่งท่านเองก็คงจะไม่รู้เรื่องอะไรเช่นนั้น และก็คงจะไม่ยินดีสนับสนุนด้วยเป็นแน่ เรื่องของศาสนาเป็นเรื่องของความบริสุทธิ์ที่สูงส่ง และละเอียดอ่อน และไวต่อความถูกกระทบกระทั่งมาก การเคลื่อนไหวเพื่อส่งเสริมใด ๆ ไม่ควรใช้แต่เพียงอารมณ์ คือความนับถืออย่างตื้นตื้นเท่านั้น ควรต้องระลึกรถึงความรู้สึกของอีกฝ่ายหนึ่งด้วย ท่านเจ้าคุณพระราชธรรมนิเทศ แห่งวัดบวรนิเวศ เคยกล่าวถึงเรื่องของศาสนิกชนชาวคาทอลิกที่ชอบ “ไล่ล่าสาวก” และที่แสดงบทบาทใน “เชิงรุก” ต่อพุทธศาสนามาแล้ว ว่าเป็นการรังแกความรู้สึกและเป็นการบ่อนทำลายกันอย่างลึกซึ้ง ข้าพเจ้าจึงไม่อยากจะให้ท่าน ใส บาบ่า ต้องได้รับความกระทบกระเทือนแบบนั้น โดยที่ท่านก็คงจะไม่ได้ตั้งใจจะเป็นเช่นนั้นเลย

ก็เป็นอันเคราะห์ดี ของทุก ๆ ฝ่าย ที่ข่าวนั้นต่อมาก็เงียบหายไป ไม่ได้ยินว่ามีความพยายามดิ้นรนที่จะสืบต่อความพยายามให้เป็นจริงขึ้นมาได้แต่อย่างใด ข้าพเจ้าและคณะกลุ่มของอาจารย์พร ก็พลอยโล่งใจไปด้วยกัน ในข้อที่ว่าเราจะได้ไม่ต้องถูกมองและถูกวิจารณ์ด้วยความเข้าใจผิด ๆ อีกต่อไป

ในเรื่องการพิมพ์เรื่อง “ใส บาบ่า” นี้ ข้าพเจ้าคิดแล้วก็อดเสียใจไม่ได้ว่า บุคคลชาวพุทธเป็นจำนวนมาก เห็นว่าเราทำอะไร (what) เท่านั้น แต่ไม่ได้คิดต่อไปอีกเล็กน้อยว่า เราทำเพื่ออะไรหรือทำไม (why) ถ้าท่านพิจารณาเหตุ เจตนา (motive) ของเราบ้าง ก็คงจะไม่มีวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างรุนแรงเช่นนั้น การเห็นว่าคน ๆ นั้นทำอะไร

โดยไม่เสียรู้เจตนาว่าเขาทำ **ทำไม** หรือ **เพื่ออะไร** นั้น บางครั้งก็ทำให้เกิดความเข้าใจ ผิดกันไปได้ค่อนข้างเสียหาย

๖) แนวความคิดของท่าน ไซ บาบานั้น เท่าที่ข้าพเจ้าได้ศึกษาจากวาทะ ของท่านในที่หลาย ๆ แห่ง ก็รู้สึกว่าคุณต้องการจะรวมศาสนาทั้งหลายในโลก ให้หลอม เป็นศาสนาเดียวกัน ไม่ใช่เพื่อให้แข่งขันชิงตำแหน่ง “แชมเปียนโลก” กันดัง เช่นในอดีต จนกระทั่งถึงในปัจจุบันนี้ ซึ่งก็นับว่าแนวคิดที่ตกมากอยู่เป็นแต่ว่า ท่านจะ สามารถทำได้สำเร็จหรือไม่ เพียงไหน เมื่อไรและอย่างไร ก็ยังเป็นปัญหาอยู่ที่เท่าที่มองดู เหตุการณ์ในปัจจุบัน ทั้งในอินเดียและที่อื่น ๆ ก็รู้สึกว่า จะไม่มีทางเป็นไปได้ มีแต่ว่าจะ ร้ายแรงยิ่งขึ้น โดยเฉพาะที่ในอินเดีย ซึ่งการทะเลาะวิวาทกันในระหว่างกลุ่มคนต่าง ศาสนายังมีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ข้าพเจ้าอดคิดเอาเองไม่ได้—ซึ่งจะถูกหรือผิดก็ไม่ ทราบเหมือนกันว่า—โลกนี้ข้างหน้าจะมีสภาพเป็น Multi-religious society คือเป็นสังคมที่จะ ต้องมีหลายศาสนาอยู่เคียงคู่กันไปเช่นนั้น โดยไม่มีทางหลีกเลี่ยงได้ ไม่มีศาสนาใดที่สามารถ จะครองความเป็น “แชมเปียนโลก” อยู่ได้อย่างถาวรตลอดกาล เพราะโลกนี้เป็นสถานที่ ที่มีบุคคลผู้มีศาสนา บารมี และ นิสัยใจคอ แตกต่างกันอย่างมากรวมกันมาเดินกระทบ ไหลกันอยู่ทุกวัน การทำให้ทุกคนมี ลิสสามัญญตา และ ทิฏฐิสามัญญตา คือคิดเหมือน กัน ทำอะไรเหมือนกัน โดยวิธีการบังคับนั้น ย่อมจะเป็นไปไม่ได้อย่างแน่นอน เรียกว่า ถึงอย่างไร ก็คงจะต้องมีศาสนาหลายอยู่เคียงคู่กันไปแบบ Live and let live คือ ต่าง ฝ่ายต่างอยู่ จะให้เป็นแบบ Live and let die คือ “ข้า (หรือพวกข้า) อยู่แต่เอ็ง (หรือ พวกเอ็ง) ต้องตายหมด” เช่นนี้ คงจะไม่ได้อีกเช่นเดียวกัน

ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน แห่งวัดป่าบ้านตาด จังหวัดอุดรธานี ผู้แต่งเรื่อง “ประวัติท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต” ได้เดินทางไปกรุงลอนดอน ตาม คำนิมนต์ของพุทธบริษัทประเทศนั้น เมื่อหลายปีมาแล้ว ในระหว่างที่พักอยู่ที่นั่น วันหนึ่ง มีผู้เรียนถามท่านมีใจความว่า ในบรรดาศาสนาทั้งหลายในโลกนี้ ศาสนาไหน จะดีที่สุด หรือว่าศาสดาองค์ไหนจะเก่งยอดเยี่ยมที่สุด ท่านอาจารย์ท่านให้คำตอบอัน เหมาะสมแก่กาลเทศะ และบุคคลหรือสถานการณ์ดีมาก ท่านได้ตอบมีใจความว่า ทำไม พวกเราจึงชอบเอาศาสดาองค์ไหนองค์นั้นมาขวนขวายชิงตำแหน่ง “แชมเปียนโลก” กันเสมอนะ ก็ใครชอบหรือนับถือองค์ไหน ก็นับถือไปตามหลักการขององค์นั้น ๆ ก็

แล้วกัน เมื่อแต่ละคนปฏิบัติไปด้วยความซื่อตรงและบริสุทธิ์ใจจริง ๆ แล้ว ก็ไม่ต้องวิตกกังวลอะไร ต่อ ๆ ไปก็จะได้สัมผัสธรรมเองนั่นแหละ

๗) ในทัศนะของข้าพเจ้าเองนั้น ข้าพเจ้าเชื่อว่าหลักการเรื่องการที่จะ“รวม”ศาสนาทั้งหลายให้เข้าเป็นศาสนาเดียวกัน ตามความมุ่งหมายของท่านไส บาบานั้น เป็นแนวความคิดที่ดีมาก แต่ก็ยังอดคิดไม่ได้ว่า คงจะไม่มีทางทำได้สำเร็จ ทั้งนี้เพราะสาวกของศาสนาของแต่ละองค์ต่างก็มีความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าว่า หลักการของตนจะต้องดีกว่าของศาสนาอื่น ๆ เสมอ สมมติว่าถ้าจะ “รวมกัน” แล้วจะนำเอาข้อของใครขึ้นเป็นตัวนำหน้าจะเป็นปัญหา “โลกแตก” คือพยายามทำไปจนโลกแตก ก็ไม่เป็นผลสำเร็จ เหมือนกับที่ครั้งหนึ่ง ท่านจอมพลสฤษดิ์ก็คิดจะ “รวม” คณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติก กับ ฝ่ายมหานิกายเข้าด้วยกัน ให้เป็น คณะเดียว โดยสร้างวัดพระศรีมหาธาตุขึ้น การกระทำครั้งนั้น ได้ทำให้เกิดผลอย่างที่ไม่ใคร่คาดไม่ถึง คือเมื่อนำเอา ๒ คณะมารวมกันเข้า แทนที่จะเกิดผลเป็น ๑ กลับกลายเป็น ๓ ซึ่งก็น่าจะเป็นอย่างนั้น เพราะคำว่า “รวมกัน” ก็มีความหมายว่าทำให้มากขึ้น ไม่ใช่ให้น้อยลง ภิกษุสงฆ์วัดพระศรีมหาธาตุจึงมีสภาพครึ่งๆ กลางๆ จะเป็นฝ่ายธรรมยุติกก็ไม่ใช่ ฝ่ายมหานิกายก็ไม่เชิง กลายเป็นพระ “ค้ำควา” ในที่สุดต้องแก้ปัญหาให้วัดพระศรีมหาธาตุเป็นวัดฝ่ายธรรมยุติก จึงได้กลับเหลือเป็น ๒ นิกายตามเดิม

ปัญหาเรื่องรวมศาสนาทั้งหลายในโลกนี้ก็อาจจะเป็นเช่นเดียวกัน ข้าพเจ้าอดคิดไม่ได้ว่า ยิ่ง “รวม” กัน ก็อาจจะมี “มากพวมมากฝ่ายขึ้น” แทนที่จะน้อยลง ดังนั้นน่าจะถือคติว่า “อย่าไปแห่รังแตน” ดีกว่า คือปล่อยให้ไปตามเดิมเช่นนี้ แต่หาทางให้ทุกฝ่ายถือคติ Live and Let Live คือต่างคนต่างอยู่ หรือ Live and Help Live ต่างคนต่างช่วยเหลือกันบ้าง เท่าที่พอจะทำได้ โดยไม่พยายามเบียดเบียน หรือดั่งที่ท่านเจ้าคุณพระราชธรรมนิเทศกล่าวไว้ว่า “ไม่ควรคิดไล่ล่าหาสาวกของศาสนาอื่นมาเข้าพวกตน” เช่นนี้ได้ ท่านก็พอสมควรแล้ว

ต่อไปในคราวของชาวตะวันตกผู้ค้นคว้าเรื่องตายแล้วเกิด นรก—สวรรค์ หลังจากตาย จากหนังสือเรื่อง The Undiscovered Country ที่ข้าพเจ้าเอ่ยถึงมาแล้ว

ความมีอยู่ของภพภูมิแห่งจิตหลังจากความตายของร่างกายนั้น ปัจจุบันนี้เรารู้ได้แล้วว่าเป็นข้อเท็จจริงที่มีหลักฐานยืนยันอย่างแน่นอน ชนิดที่ถ้าจะถกเถียงกันโดย

อย่างหลักเหตุผลเป็นสำคัญแล้ว ก็จะไม่มีการปฏิเสธได้เลย ข้อยูติดังกล่าวนี้ เราไม่ควรจะเก็บไว้ให้เป็นสักแต่ว่าบันทึกผลของการค้นคว้าวิจัยอย่างเดียว โดยไม่ได้มีผู้อื่นรู้เห็นด้วย แต่ควรจะได้มีการเสนอให้ประชาชนได้รับรู้กันโดยทั่วไปในฐานะที่

“เป็นข้อยูติทางวิทยาศาสตร์ครั้งสำคัญยิ่งใหญ่มาก ซึ่งมีความสำคัญอย่างมหาศาลต่อมนุษยชาติทั้งมวล ซึ่งข้อยูติดังกล่าวนี้ในที่สุดก็จะได้ทำให้มนุษย์ทั้งหลายได้กลับใจเปลี่ยนแปลงทัศนคติของตน อย่างชนิดกลับหน้ามือเป็นหลังมือกันทั่วโลกในบั้นปลายเลขที่เดียว”...

“การค้นคว้าทางวิญญาณในอนาคตนั้น ไม่ควรจะดำเนินไปด้วยความมุ่งหมายที่จะพิสูจน์ความจริงเรื่องการสับภพชาติอีกแล้ว (เพราะเป็นเรื่องที่พิสูจน์ได้อย่างแจ่มชัดโดยไม่มีข้อสงสัยอีกต่อไปแล้ว) แต่ควรจะเป็นการค้นคว้าเพื่อพยายามหาความหมายที่แท้จริงของการสับภพชาตินี้ (คือให้หาเหตุผลว่า ต้องเกิดแล้วเกิดอีกทำไม คือหาสมุทัยหรือสาเหตุของการที่ต้องเกิดใหม่ครั้งแล้วครั้งเล่านั่นเอง) (หน้า ๓๙)

(Survival should now be regarded as a sufficiently well established fact to be beyond denial by any reasonable argument. This conclusion... should not be kept in the obscurity of research records, but should be presented to the public) “as a momentous scientific conclusion of prime importance to mankind that must ultimately lead to a radical alteration of human outlook throughout the world.”

“.. Psychic research in the future should not be concerned with the fact of survival, but with “the exact meaning of such survival.” (page 39)

“วิญญาณสร้างรูป. (คือ) สร้างสากลจักรวาลที่เป็นส่วนกายภาพ (คือวัตถุ) ทั้งหมด ตลอดจนถึงจักรวาลอื่น ๆ ทุกแห่ง ที่มีความจริงอยู่ชั่วคราว ซึ่งเราอาจจะได้เคยอยู่ในที่เช่นนั้นมาครั้งหนึ่งแล้ว ก่อนที่จะได้มาเกิด(ในชาตินี้) และก็จะไปเป็นสถานที่(หรือภพภูมิ) ที่เราจะต้องไปอยู่อีกหลังจากที่ได้ตายไปแล้ว” (หน้า ๕๒)

(Consciousness creates form. It creates the whole physical universe, and every other universe of temporary reality in which we may have lived before birth, and may find ourselves in after death).

ความเห็นเรื่อง “วิญญาณสร้างร่างกาย” มีที่กล่าวไว้อย่างน่าฟังอีกแห่งหนึ่ง ดังต่อไปนี้

“สิ่งที่น่าจะเป็นเหตุอันสำคัญที่สุดที่ทำให้วงการแพทย์ยอมให้สมาธิเข้ามา มีบทบาทในการรักษาโรคนี้ เป็นการเริ่มศักราชใหม่ แห่งการศึกษาค้นคว้าเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างร่างกายกับจิตใจ (คือ) จิตใจได้รับการเลื่อนฐานะให้ขึ้นสู่ความสำคัญในอันดับสูงสุดแล้ว คือถือว่าเป็น “สาเหตุ” แห่งโรคทีเดียว ส่วนร่างกายนั้น ก็ถูกลดฐานะลงไป เป็นเพียง “ผล” เท่านั้น แนวความคิดแต่เดิมซึ่งเชื่อว่าเป็นสิ่งลึกลับ (ไม่น่าจะเป็นความจริงได้) ที่ว่า “จิตใจสร้างร่างกาย” นั้น กำลังจะกลับมาพังแตกแล้ว...”

(จากเรื่อง The Psychic Frontiers of Medicine โดย Bill Schul หน้า ๑๘๙)

(What is perhaps the most important aspect of meditation's admission into medicine, however, is that it ushers in an entirely new approach to body-mind relationships. Mind has moved into the sovereign position of 'cause', and the body relegated to the position of 'effect.' The mystical concept that **mind creates the body** is finally coming into its own...')

รวมศาสนา: หัวเราะที่หลัง

ในโลกนี้	ต้องมีหลาย	ศาสนา
จะค้นหา	“แชนเปียน”	คงไม่ได้
จึงต้องอยู่	คู่แข่ง	เรียงกันไป
หัดมีใจ	เอออาร์	ไม่ตรึงกัน
ปฏิบัติ	ศาสนะ—	กิจแห่งตน
อดทน	มุ่งหวัง	ตั้งจิตมั่น
ต่างฝ่าย	ต่างทำไป	ไม่ตั้งต้น
คิด “โลล่า	สาวก” กัน	ให้ขุ่นเคือง
ทุกคนควร	เลือกได้	โดยเสรี
อย่าให้	การ “โลล่า”	แบบหาเรื่อง
ศาสนา	จะผดุง	ความรู้เรื่อง
แก่บ้านเมือง	ทั่วหน้า	ประชาชน
โลกนี้เป็น	ชุมทาง	รางหลายสาย
มากมาย	มาพบกัน	หลายถนน
มหันกรรม	ต้องชำระ	แต่ละคน
หนีไม่พ้น	ซังทุกซ์—โสรก	และโรค—ภัย

อันกายนี้
ควรคิดหา
มิใช่เป็น
ครอบครองไว้
ถึงคราวที่
กายจะแตก
อย่าคิด “โกง”
ตั้งจิตมั่น
สู้ทุก
ข้อขัด
ตามหลักแห่ง
เป็นที่มา
พึงฝึกกรรม
ด้วยศรัทธา
ทางของใคร
ทำที่พึง
หัดเพิกถอน
มุ่งเป้าหมาย
ของนอกกาย
เพราะแม้กาย
นี้คือหลัก
ศาสนา
แต่ละคน
ก็ตามใจ
ถึงอย่างไร
วัตถุนิยม
ว่าหลังจาก
นรก—สวรรค์

จากธาตุสี่
ทำประโยชน์
ของเรา
ไม่นานช้า
ธาตุทั้งสี่
ชวา
ยึดถือ
ปล่อยวาง
อันสมควร
กรรมที่สร้าง
ศาสนา
ที่ไป
ตามหลัก
มานะไป
ก็ของมัน
แห่งตนเอง
ปล่อยวาง
คือดวงจิต
อย่างอื่น ๆ
ก็ต้องปลง
ของทุก ๆ
ทุก ๆ องค์
จะนับถือ
ที่คิดชอบ
ก็ยิ่งดี
สอนผิด ๆ
ตายแล้ว
มีอยู่แน่

เรายืมมา
ให้จงได้
หรือของใคร
ต้องลาพลับ
จะเริ่มแยก
จะอาศัย
คือตั้งต้น
เบิกทางไป
แก่ภูมิจิต
สั่งสมไว้
ของใคร ๆ
ของตนเอง
พระศาสนา
ไม่อวดเก่ง
ไม่หวั่นเกรง
ให้มันคง
ซึ่งร่างกาย
อันสูงส่ง
ไม่ยั่งยืน
ปลดปล่อยไป
ศาสนา
ทรงสอนไว้
องค์ข้อใด
มอบชีวิต
กว่าตกหล่ม
ให้คิดสั้น
ก็แล้วกัน
แต่ก่อนตาย

น ^๕ ค ^๕ อ	ล ^๕ ท ^๕ ธ ^๕	ว ^๕ ต ^๕ ถ ^๕ น ^๕ ิ ^๕ ย ^๕ ม
เป็นเงื่อนปม	ร ^๕ ด ^๕ ใจ	ให้แตกสลาย
เป็นทางบาป	ห ^๕ ย ^๕ า ^๕ บ ^๕ ช ^๕ ำ	พาสู่อบาย
เร่งชวนขาย	ก ^๕ ว ^๕ ด ^๕ ไ ^๕ ก ^๕ ว	ไปจากตน
ใครเขาจะ	ห ^๕ ว ^๕ ร ^๕ ะ	เยาะเย้ยหยัน
ก็ช่างเขา	ช ^๕ ำ ^๕ ง ^๕ ม ^๕ ัน	เรายำบ่น
เราหัวเราะ	ท ^๕ ห ^๕ ล ^๕ ง ^๕ ค ^๕ ือ	ถ ^๕ อ ^๕ “เบ ^๕ ย ^๕ บ ^๕ น ^๕ ”
ไม่กววน	ไม่กลับแพ ^๕	แน่นอนเฮย.

เพ่งมองความสว่าง : ปล่อยวาง “ตะเกียง”

เกี่ยวกับการเห็นอกเห็นใจผู้ถือศาสนาอื่นนี้ มีคำกล่าวที่น่าสนใจในเรื่อง ไส
 บาบ่า ที่ข้าพเจ้าแปลไว้แล้วตอนหนึ่ง เป็นคำกล่าวของ “รูมิ” ซึ่งจะไม่มีใครก็ไม่ทราบ
 กล่าวเปรียบเทียบไว้อย่างน่าฟังดังนี้

“ตะเกียง”	ปรากฏ	ต่าง ๆ
หลายอย่าง	จนนับ	ไม่ได้
แต่แสง	สว่าง	แห่งไฟ
ออกมา	นั้นไซ ^๕ ร ^๕	เหมือนกัน
ถ้าท่าน	เพ่งมอง	“ตะเกียง”
ความคิด	จะเบี่ยง	แปรผัน
เห็นเป็น	นานา	สาระพัน
แข่งขัน	ข่มกัน	วุ่นวาย
จงเพ่ง	มองความ	“สว่าง”
ปล่อยวาง	“ตะเกียง”	ทั้งหลาย
เมือความ	ชัดม ^๕ ัน	พลันคลาย
จักได้	เห็นชัด	สัจธรรม.

— รูมิ

ปฏิจสมุปบาท : อริยสัจจ = วิทยาศาสตร์ : เทคโนโลยี

ธรรมะข้อ เป็นคุณวิทย์— ซึ่งแบ่งได้ คือสมมุติ ส่วนหลัก อาจารย์จัด เพื่อกัน ไม่ต้องมี เช่นความรอน, อันเป็นหลัก ไม่เหมือนนัก ต้องศึกษา ไม่มีวิทย์— เทคโนโลยี ทั้งสองอย่าง เพื่อประชา— ข้าพเจ้า ดำเนินตาม ผิดพลั้งบ้าง จากผู้อ่าน	ปฏิจ— ยาศาสตร์ ตามหลักการ เช่นฟิสิกส์ ธรรมะ เป็นคุณเทศ— ทั่วไป การศึกษา แสง, เสียง วิชา วิทยาศาสตร์ ทุกประการ ยาศาสตร์ ก็ผลุด ต่างอาศัย ชั้นได้ ลองเสียง มติ ก็ขอได้ ทุกท่าน	สมุปบาท บริสุทธิ์ เป็นชุด ๆ และเคมี อริยสัจจ โนโลยี ใช้ได้ดี วิชาการ และไฟฟ้า ขั้นพื้นฐาน ผู้ทำงาน จนขันใจ บริสุทธิ์ เกิดไม่ได้ ซึ่งกันไป ใช้ผลงาน บรรยายความ อาจารย์ท่าน อภัยทาน ด้วยเจ็ดเอษ.
--	---	---

ข้าพเจ้าเคยถามความเห็นอาจารย์พรครึ่งหนึ่งนานมาแล้วว่า ปฏิจักษ์สมุปบาท กับ อริยสัจจ์ ธรรมสองหัวข้อนี้ช่างมีประโยชน์มากกว่ากัน อาจารย์พรได้ตอบให้ข้อคิดเห็นอย่างน่าฟังว่า ปฏิจักษ์สมุปบาทนั้น ถ้าจะใช้สำนวนสมัยปัจจุบันให้ชัด ก็ น่าจะเปรียบได้กับวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ (Pure Science) ส่วนอริยสัจจ์นั้น ก็ น่าจะเปรียบได้กับวิทยาศาสตร์ชั้นประยุกต์ (Applied Science) คือ เทคโนโลยีนั่นเอง ข้าพเจ้าฟังแล้วก็เข้าใจ และก็นึกชมอยู่ในใจว่า อาจารย์พรเข้าใจหาข้ออุปมาเปรียบเทียบได้ดี คือ ตรงเป้าหมาย และก็ทำให้ผู้ถามผู้ฟัง โดยเฉพาะในปัจจุบัน ซึ่งเป็นสมัยที่เรียกกันสมัย “วิทยาศาสตร์” คือ วิชาวิทยาศาสตร์ และ นักวิทยาศาสตร์ ได้รับความนับถือยกย่องว่าเป็น ดุจพระเจ้าและเทวดาคือบริวารของพระเจ้าโดยทั่วกัน

คำว่า วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ นั้น หมายความว่า วิชาวิทยาศาสตร์ในฐานะเป็น ทฤษฎีและข้อมูลที่ได้รับการรับรองแล้วว่า เป็นที่เชื่อถือได้โดยทั่วไป ซึ่งได้มีการแบ่งไว้เป็นหมวดวิชาต่างๆ เช่น ภาควิชาฟิสิกส์ ได้แก่วิชาว่าด้วยเรื่องของความร้อน, แสง, เสียง, แม่เหล็ก, ไฟฟ้าและวิชาเคมีศาสตร์ ต่อไปก็มีภาควิชาเคมี ซึ่งแบ่งย่อยออกไปเป็นอินทรีย์เคมี (Organic Chemistry) อนินทรีย์เคมี (Inorganic Chemistry) นอกจากนี้ก็มีวิชา ภาควิชาชีววิทยา คือ พฤกษศาสตร์ (Botany) และสัตวศาสตร์ (Zoology) อันที่จริงในสมัยปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคอวกาศนี้ ยังได้มีการแบ่งย่อยออกไปเป็น Astro-Physics ซึ่งคงจะ แปลได้ว่า อวกาศฟิสิกส์กระมัง และ Astro-Chemistry ซึ่งก็อาจจะแปลได้ว่า อวกาศเคมี ก็ น่าจะได้เหมือนกัน และอาจจะมีการแบ่งย่อย ละเอียดยิ่งขึ้นไปกว่านี้อีกก็ได้ ในเมื่อการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ในยุคอวกาศได้ก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ รวมความว่านั่นคือความหมายที่บ่งถึงของคำว่า “วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์” (Pure Science) ซึ่งทั้งหมดก็เป็นเรื่องของนักศึกษาและนักวิชาการ ตามหลักสูตรซึ่งมีเรียนกันอยู่ในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ไม่ได้เกี่ยวกับชาวบ้านโดยตรง

ส่วนคำว่า “วิทยาศาสตร์ประยุกต์” (Applied Science) นั้น หมายความว่า ถึง การนำเอาหลักเกณฑ์และข้อมูลทางวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์นั้น ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันของคนทั่วไป โดยที่คนทั่ว ๆ ไปส่วนใหญ่นั้นไม่จำเป็นต้องรู้หรือศึกษาข้อมูลทางวิทยาศาสตร์อะไรมาเลยก็ได้ ตัวอย่างที่เห็นอยู่ในชีวิตประจำวันในสมัยปัจจุบันนี้ มีมากมายจนนับและบรรยายไม่ไหว ยกตัวอย่างง่าย ๆ ก็ได้แก่ วิทยุ, โทรทัศน์, การ

โทรคมนาคมต่าง ๆ เช่นการส่งแฟกซ์ เป็นต้น นี่เป็นตัวอย่างที่เห็นได้เด่น ๆ ในสมัยรุ่น
หลังที่เรียกกันว่ายุค ไฮ เทค ตัวอย่างที่เราได้เห็นและใช้กันจนเป็นของธรรมดาไปแล้ว
ก็ได้แก่การนำเอาความรู้ที่เกี่ยวกับไฟฟ้ามาใช้ประโยชน์ ทั้งในด้านแสงสว่าง และกำลัง
งานลากจูง, ยก, และแปลงรูป เช่นให้กลายเป็นเครื่องทำความเย็นก็ได้ ทั้ง ๆ ที่คำว่า
“ไฟ” นั้น ก็มีความหมายแสดงอยู่ในตัวแล้วว่า เป็นของร้อน แต่แล้วทางวิทยาศาสตร์
ก็สามารถนำเอาความรู้เรื่องความร้อนมาประยุกต์ใช้ ให้เกิดเป็นการทำความเย็นไปได้
อย่างไม่น่าเชื่อ คือถ้าเป็นการนำเอา “ไฟ” มาใช้ เป็นเครื่อง Heater ที่เขาใช้กันใน
เมืองหนาว (คือเครื่องทำความอบอุ่น) หรือทำเป็นเตาไฟฟ้า กาดม้ น้ำร้อน ก็ยังเห็น
ตามโดยเหตุผลว่า น่าจะเป็นไปได้ แต่ที่นี้การนำเอา “ไฟ” มาใช้ ทำให้เกิด ความเย็น
นี้ ถ้าคิดดูแล้ว ก็จะเห็นได้ว่าน่าแปลกประหลาดชนิดที่แทบไม่น่าเชื่อและไม่น่าจะเป็น
ไปได้เลยทีเดียว แต่มันก็เป็นไปได้แล้วจริง ๆ ซึ่งจะว่าเป็นปาฏิหาริย์อย่างหนึ่งก็น่าจะได้
นี่เป็นตัวอย่างของการนำเอาข้อมูลและหลักการของวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์มาใช้ คือมาประ
ยุกต์ให้เกิดประโยชน์แก่คนทั่วไปได้ โดยที่คนทั่วไปที่ได้ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี
ดังกล่าวนี้ ไม่จำเป็นต้องเรียนรู้ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์แต่อย่างใดเลย นอกจากจะต้อง
ศึกษาเกี่ยวกับการ “กดปุ่ม” ต่าง ๆ ของเครื่องนั้น ๆ ให้เข้าใจและจำได้ ก็เป็นการเพียง
พอแล้ว ทั้งนี้ไม่เหมือนกับนักวิทยาศาสตร์ ผู้ที่ได้คิดค้นและอุตสาหกรรมเครื่องมือ
เครื่องดังกล่าวมาให้เราใช้กัน ซึ่งแต่ละคนก็ต้องเสียเวลา, เสียแรงงาน, และเสียเงิน
ทองเป็นการลงทุนทดลองครั้งแล้วครั้งเล่า ไม่ใช่บ่อยกว่าจะสำเร็จรูปเป็นเครื่องใช้เครื่อง
มือหรือเครื่องให้ความสะดวกและสำราญอย่างนั้น ๆ แก่คนทั่วไป ซึ่งดู ๆ ไปก็คล้าย ๆ
กับ “ซุ่มมือเปิบ” คือเพียงมีเงินทองพอที่จะหาซื้อมาใช้ได้ ก็มีสิทธิ์เป็นเจ้าของเครื่อง
นั้น ๆ ได้โดยง่ายดาย

เรื่องบทบาท, หน้าที่ และความสำคัญของหลักธรรมข้อ ปฏิจจสมุปบาท และ
ข้ออริยสัจจ์ ตามความเห็นของอาจารย์พร ก็มีนัยเป็นทำนองเดียวกันกับข้อเปรียบเทียบ
ระหว่าง วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ กับ วิทยาศาสตร์ชั้นประยุกต์ คือเทคโนโลยีนี้เอง ปฏิจจ-
สมุปบาท นั้น พอจะเปรียบได้กับ วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ ส่วน อริยสัจจ์ ๔ นั้นก็คงเป็น
ทำนอง วิทยาศาสตร์ชั้นประยุกต์ คือ เทคโนโลยี นี้เอง

เหตุการณ์จากพุทธประวัติ

จากการศึกษาเหตุการณ์ในพุทธประวัติ เราจะเห็นความจริงดังกล่าวได้เป็นอย่างดี ในยุคปฐมโพธิกาล คือระยะเวลาช่วงต้น ๆ หลังจากตรัสรู้ใหม่ ๆ และโดยเฉพาะในการสอนผู้เป็นฆราวาส พระพุทธองค์จะสอนด้วยข้อธรรมที่เรียกกันว่า อนุพุทฺธิกา คือ ทาน, ศีล, สวรรค์, กามาทิณพ คือ โทษของกาม และ เนกขัมมานิสงส์ คือ คุณประโยชน์ของการสละกาม ต่อจากนั้นจึงต่อท้ายด้วยธรรมข้อ อริยสัจ ๔ ประการ ซึ่งก็ได้ผลทุกครั้ง ที่ว่า “ได้ผล” ในที่นี้ก็หมายความว่าผู้ฟังพระธรรมเทศนาดังกล่าวนั้น จะได้ดวงตาเห็นธรรม ที่เรียกกันว่า ธรรมจักขุ กล่าวได้บรรลุโสดาปัตติผล เป็นพระอริยบุคคลชั้นแรกทุกครั้ง โดยเฉพาะในกรณีที่จำนวนผู้ฟังไม่มากนัก เช่นในกรณีของบิดามารดาของพระยสะ คือ ๒ คน นอกจากนั้นก็ยังมีภิกษุภิกษุณีจำนวนมาก จำนวน ๓๐ คน ที่มีคนเดียวก็ได้แก่ตัวพระยสะเอง และสุทัตตคฤหบดี หรือ อนาถปิณฑิกะเศรษฐีเป็นต้น บุคคลเหล่านี้ ไม่ได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมของพระพุทธองค์มาก่อน และอันที่จริงก็อาจจะไม่ได้สนใจในเรื่องหลักธรรมของลัทธิอื่น ๆ เลย ก็อาจจะเป็นไปได้ แต่ด้วยอาศัยเหตุที่พื้นจิตใจมีกิเลสน้อยเบาบาง มีอศยาศัยหรือสันดานที่ไม่ “ดิบ” จนเกินไป เรียกตามศัพท์ธรรมว่า เป็นผู้จวนจะ “สุก” (คือปรียบกะ หรือ mature) เต็มที่แล้ว นอกจากนั้นก็เป็นผู้มีจิตอ่อนโยน (คือ มุทุจิต) ต่อพระรัตนตรัย (หรือจะว่าต่อพระพุทธองค์โดยเฉพาะก็ว่าได้) ท่านเหล่านี้ไม่มีจิตที่กระด้าง, ดิ่งตัน, มีสันดานไม่ดิบ พร้อมทั้งจะฟังคำสอนอยู่แล้ว เมื่อได้รับคำสอนที่ตรงจุด คือถูกกับอุปนิสัยและวิบากของตน ก็สามารถบรรลุธรรมได้โดยพลัน ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้เรียนรู้รายละเอียดและหลักการเรื่องปฏิบัติสมบูรณ์มาก่อนเลย และก็คงจะไม่ได้รู้จัก “ชื่อ” ของขั้น ๕ เสียด้วยซ้ำไป

ข้าพเจ้าเคยสนทนากับท่านพระครูวิโรจน์ธรรมจารย์ (ปิ่น ชลิต ป. ๕) ผู้ก่อตั้งสำนักปฏิบัติธรรมป่าโป่งกะทิงบน จังหวัดราชบุรี ถึงเรื่องนี้มาแล้วเหมือนกัน ท่านบอกว่า พระอริยบุคคลประเภทนั้นนั้น ส่วนมากจะแจกขั้น ๕ ก็แจกไม่ถูก คือไม่รู้โดยชื่อ ว่าขั้น ๕ นั้นมีอะไรบ้าง แต่ที่ท่านสามารถบรรลุธรรมได้ถึงขนาดนั้น ก็เพราะท่าน รู้ คือ เห็น ด้วยปัญญา และด้วยญาณทัสสนะว่า สภาพของร่างกายเป็นอย่างนั้น โทษของการหลงยึดติดในร่างกายและกามคุณเป็นอย่างนั้น สภาพเช่นนั้น ๆ เป็นตัวทุกข์

การกระทำและความคิดอย่างนั้น ๆ เป็นไปเพื่อเพิ่มทุกข์ และการทำใจแบบนี้ ๆ เป็น การดำเนินตามมรรค ความเข้าใจดังกล่าวนี้เป็นไปอย่างเข้มข้นลึกซึ้ง เพราะได้รับการ จูงใจ หรือที่อาจารย์พรใช้คำว่า “อูงสมาธิ” จากพระพุทธรองค์ผู้สามารถรู้ได้ว่า ในขณะที่ นน ๆ ผู้ฟังมีสภาพจิตเป็นอย่างไร และมีความเข้าใจถึงขั้นไหน โดยไม่ต้องรอให้ลูกศิษย์ มารายงานให้ฟังเสียก่อน เมื่อพระพุทธรองค์มีความสามารถในทาง เจโตปริยญาณ คือการ อ่านใจผู้ฟังออกทุกกระเสาะเช่นนี้ จึงไม่เป็นการยากที่พระองค์จะสามารถ “อูงสมาธิ” ของผู้ ฟังให้ลึกซึ้งและเข้มข้นก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งกลายเป็นมรรคจิตขั้นต้น ทำให้ เกิดผลเป็นดวงตาเห็นธรรม คือธรรมจักขุขึ้นมาได้

พระอริยบุคคลประเภทนี้แหละ ที่ต่อมา หากท่านต้องการจะมีความรู้กว้าง ขวาง เพื่อจะได้นำไปสั่งสอนผู้อื่นได้บ้าง ก็จะต้องเริ่มลงมือเรียนธรรม มีการแจกชั้น ๕ เป็นต้น และพระอริยบุคคลประเภทนี้เอง ที่ได้รับผลจากวิทยาศาสตร์ชั้นประยุกต์ หรือเทคโนโลยี โดยไม่ได้เรียนหลักการเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์มาก่อนเลย มี ศัพท์ในพระคัมภีร์กล่าวว่า ท่านเหล่านี้เป็น “กตาทิกาโร” คือเป็นผู้มีอธิการ (คือบุญ) อันได้กระทำมา (ในชาติก่อน ๆ) มากพอแล้ว เปรียบเหมือนผลไม้ที่กำลังสุกงอม เมื่อ ต้องลมพายุพัดผ่านพอสมควร ก็หลุดจากขั้ว คือหลุดจากอุปาทานได้โดยง่าย กล่าวตาม สำนวนสมัยปัจจุบัน ก็เป็นทำนองว่า ท่านเป็น “เศรษฐี” (คือเศรษฐีธรรม) พอตัวมี ทรัพย์ (คือกุศล) เป็นพื้นฐานของจิตอิมัตถ์พอสมควรแล้ว จึงสามารถใช้ “เงิน” (คือ อริยทรัพย์นั่นเอง) มา ซื้อ เครื่องมือทางเทคโนโลยีเอาไว้ใช้ได้อย่างสะดวก โดยมีการ ศึกษาเพียงแคร์จักกดปุ่มไม่กี่ปุ่มก็พอแล้ว

จำ “ชื่อ” โจร กับ จำ “หน้า” โจร

แน่ละ การบรรลุธรรมแบบนี้ เป็นการทำประโยชน์ส่วนตัวให้สมบูรณ์ เท่านั้น จะให้ท่านประเภทนี้สั่งสอนผู้อื่นให้รู้หลักการและข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ทาง ธรรมย่อมไม่ได้ เพราะท่านไม่ใช่นักวิทยาศาสตร์โดยตรง ท่านไม่ได้เข้าศึกษาวิชา วิทยาศาสตร์ในโรงเรียนหรือในมหาวิทยาลัยแห่งไหน ๆ จึงเป็นอันว่าท่านไม่มีความรู้พื้น ฐานทางวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ที่เปรียบได้กับความร้อ้น แสง เสียง แม่เหล็กไฟฟ้า เคมี หรือเมคานิกส์ได้ เรียกว่าถ้ามปัญหาหนักธรรมตรี จากหนังสือเรื่องนวโกวาทเป็นต้น

ท่านก็ต้องตอบไม่ได้ จะให้ท่านเทศน์ให้ฟัง ท่านก็คงเทศน์ไม่ได้อีก ข้าพเจ้ายังจำได้ ถึงคำกล่าวของท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน แห่งวัดป่าบ้านตาด จังหวัดอุดรธานี ที่ท่านเคยเขียนไว้ในหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่ง ก็ลืมไปแล้วตามเคย แต่ยังจำใจความที่ท่านกล่าวได้ว่า เปรียบเหมือนมิกคน ๒ คน คนหนึ่ง รู้ชื่อ โจรผู้ร้าย รู้ประวัติ พิศดาร ว่าเจ้าคนนั้น ๆ เกิดที่นั่น มีพ่อแม่ชื้ออย่างนั้น ๆ เคยทำความผิดเรื่องนั้น แต่ไม่รู้จักหน้าโจร เมื่อไปเห็นตัวโจรเข้า ก็ไม่รู้จัก คิดว่าเป็นคนดีเสียอีก และก็อาจจะผูกมิตรกับโจร หรือว่าหลงไหลไปตามคำล่อลวงของโจรผู้นั้นก็ได้ ซึ่งในที่สุดก็ต้องตกเป็นเหยื่อของโจรผู้นั้นจนได้ ส่วนอีกคนหนึ่งนั้น จำหน้า โจรได้ตีรวมทั้งกิริยาท่าทาง เดินเห็นด้วย แต่อาจจะไม่รู้จักชื่อโจร ไม่รู้จักประวัติความเป็นมาของโจรนั้น ๆ แต่เมื่อเห็นที่ไหน ก็จำได้แม่นยำ แม้บางครั้งจะปลอมตัวมา จึงไม่ต้องตกเป็นเหยื่อของโจรหรือ ไม่ถูกโจรล่อลวงให้หลงไหลได้ ในจำนวนสองคนนี้จะเห็นได้ว่า คนหลังได้เปรียบกว่า คนแรกมาก เพราะเป็นที่พึ่งของตนเองได้ มีความสามารถคุ้มครองตนเองให้ความ มั่นคงแก่ตนเองได้ดี เป็นแต่จะทำให้ไปสอนผู้อื่นโดยพิสดารเหมือนกับผู้เรียน “วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์” เป็นรากฐานมาก่อนนั้นย่อมไม่ได้ ดังนั้น ผลงานในด้านการศึกษา หรือถ้าในสมัยนี้ก็ถือว่า ผลงานในด้านการศึกษา หรือการแต่งหนังสืออื่น ก็คงไม่มีปรากฏเลย หรือถ้าจะมีบ้าง ก็คงเป็นไปอย่างง่าย ๆ ไม่มีรายการละเอียดปลีกย่อยเท่าใดนัก เพราะท่านไม่ได้ศึกษาเรื่อง “ความร้อน แสง เสียง” เป็นต้นมาก่อน

ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน เล่าไว้ในเรื่องประวัติท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ว่า ท่านพระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล ซึ่งเป็นพระอาจารย์ของท่าน พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโตนั้น มีความประพฤติ คือ สิลและอาจาระเรียบร้อย เคร่งครัดน่าเลื่อมใสมาก แต่ท่านเทศน์ไม่เป็น ขึ้นธรรมมาสน์เทศน์ไปได้อย่างมาก ๕ นาที ก็จบแล้ว เพราะไม่รู้ว่าจะพูดอะไร เรียกว่าในด้านการศึกษา การเทศน์นั้น ท่านไม่มีผลงานอะไรเลย เวลาท่านพระอาจารย์มั่น ซึ่งเป็นศิษย์ตามปัญหาทางธรรมกับท่าน ท่านก็ตอบไม่ได้ เพราะจิตของท่านไม่ “โลดโผน” เหมือนจิตของท่านพระอาจารย์มั่นผู้เป็นศิษย์ เป็นอันว่า ท่านพระอาจารย์มั่น ก็จึงช่วยตนเอง คิดค้นหาคำตอบด้วยตนเอง โดยตลอด กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือท่านพระอาจารย์มั่น ถูกสภาวะการบังคับบีบบังคับให้ต้องเดิน “ทางสายเปลี่ยว” คิดค้นหาวิธีแก้ปัญหาดัง ๆ เอง ช่วยตนเอง ทำความเพียรเองชนิด

เอาชีวิตเข้าแลกกัน ซึ่งท่านเองก็ไม่ได้คิดมาแต่เดิมว่า จะมีชีวิตรอดมาสอนศิษย์ได้ถึงขนาดนี้ ธรรมคำสอนของท่านจึงเป็นดุจเพลงมารของที่เข้าสู่สงครามต่อสู้กับทุกข์ของสังขาร หนักในทางปฏิบัติอย่างผาดโผนรุนแรงชนิด “ธรรมอยู่ปากตาย ใครเสียตายชีวิต ไม่มีทางพิชิต ต้องจมอยู่ดักดาน”

เจตนาของการเรียนธรรม ๓ ประการ

อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้หลักธรรมอันเป็นส่วนหลักการไว้นั้น ก็ไม่ใช่ของเสียหาย คือเป็นธรรมดาที่จะต้องมีการเสียเวลาและเสียแรงบ้าง เหมือนกับการเรียนวิชา ความร้อน แสง เสียง เป็นต้น แต่เมื่อได้รู้จนชำนาญแล้ว ก็มีประโยชน์ในการสั่งสอนผู้อื่นได้กว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งนี้ก็ต้องขึ้นอยู่กับ เจตนา ในการเรียนนั้นด้วยเหมือนกัน ข้าพเจ้าเคยอ่านหนังสือเล่มหนึ่ง ถ้าจำไม่ผิดก็คงจะเป็นหนังสือเรื่องคลังปริยัติ ซึ่งเป็นหนังสือที่แต่งขึ้นมาจนแล้ว โดยใครก็จำไม่ได้เสียแล้วเช่นเดียวกัน ในหนังสือดังกล่าว หมวด ๓ มีกล่าวถึง เจตนา ของการเรียนธรรมไว้ ๓ ประการ คือ *อรรถกถาปริยัติ* ได้แก่การเรียนธรรมแบบงูพิษ คือเรียนไปเพื่อเป็นทางให้ได้ลาภสักการะและชื่อเสียง ไม่ได้คิดที่จะปฏิบัติตามที่เรียนมาแต่อย่างใดนี้เป็นประการที่ ๑ ประการที่สองคือ *นิสสรณปริยัติ* ได้แก่การเรียนธรรมเพื่อเป็นทางออกไปจากทุกข์ของสังขาร คือพูดง่าย ๆ ว่าเรียนไปเพื่อทำที่สุดแห่งทุกข์ตามนัยของอริยสัจนั่นเอง ประการที่สาม คือ *ภักทธาการิกปริยัติ* คือการเรียนธรรมแบบ ผู้รักษาเรือนคลังหรือห้องเก็บของ (store-room) แบบนี้แหละคือการเรียนธรรม หลังจากที่ได้มีดวงตาเห็นธรรมแล้ว สามารถทำที่พึ่งให้แก่ตนเองได้เพียงพอแล้ว แต่ก็มีคุณสมบัติจะช่วยเหลือผู้อื่นต่อไปอีกบ้าง ตามกำลังความสามารถที่พอจะช่วยให้ ท่านเหล่านั้นจึงเริ่มศึกษาธรรมวินัย เริ่มรู้ชื่อของ “โจร” เป็นการเพิ่มเติมจากการที่ท่าน “รู้จักหน้าตา” ของเขาได้เป็นอย่างดีแล้ว ตามคำอธิบายของท่านพระโบราณจารย์นั้น ท่านกล่าวว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นเสมือนเจ้าหน้าที่ผู้รักษาลังพัสดุ (store-keeper) ที่เก็บของเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จำเป็นจะต้องใช้ในโอกาสต่าง ๆ กัน โดยบุคคลต่าง ๆ กัน ท่านจึงจำเป็นต้องรู้ชื่อของสิ่งของทุกชิ้นที่มีอยู่ในคลังพัสดุนั้น ๆ ทั้งนี้เพื่อว่า เมื่อมีใครต้องการใช้เครื่องมือชิ้นใด ในเวลาใด ท่านก็จะสามารถหยิบ

ออกมาให้เขาเบิกไปใช้ หรือยืมไปใช้ได้ถูกต้อง สำหรับตัวท่านเองนั้น ก็ไม่มีความจำเป็นจะต้องใช้เครื่องมือเหล่านั้นอีกต่อไปแล้ว นอกจากนี้ หากท่านยังเป็นพระอริยบุคคลชั้นต่ำอยู่ ก็จะต้องมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป ซึ่งอาจจะเป็นไปได้ว่า ท่านคงจะต้องไป “เบิก” เครื่องอุปกรณ์ที่จำเป็นมาจาก “คลังพัสดุ” แห่งอื่นบ้างก็เป็นได้ อย่างไรก็ตาม เรื่องเช่นนี้ไม่เป็นปัญหาใหญ่สำหรับท่านผู้เป็นพระอริยบุคคลชั้นล่างอีกต่อไป เพราะเมื่อท่านได้ดวงตาเห็นธรรม คือ ธรรมจักขุแล้ว ก็หมายความว่าท่านหายจากการเป็นโรค “ตา (ใจ) บอด” แล้ว จึงเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติดังที่กล่าวไว้ในพระคัมภีร์ว่า “นียโต” เป็นผู้ต้องได้รู้ธรรมชั้นสูงสุดอย่างแน่นอน อย่างช้าก็ไม่เกิน ๗ ชาติ ประการที่สองก็คือ อวินิปาตัมโม เป็นผู้ปิดประตูบายนได้อย่างเด็ดขาด คือท่านนั้นจะเป็นผู้ไม่ต้องตกนรกหรือไม่ต้องเดินถอยหลังและผิดทางได้อีกต่อไป ไม่เหมือนกับปุถุชนกิเลสหนาโดยทั่วไป ที่ยังมีได้ดวงตาเห็นธรรม ประการที่สามเป็นคำรับรองที่นำขึ้นใจอย่างยิ่ง คือ สัมโพธิปรายโน เป็นผู้จะต้องได้ตรัสรู้ธรรมชั้นสูงสุดอย่างแน่นอน คืออย่างที่ได้กล่าวมาแล้ว อย่างช้าก็ไม่เกิน ๗ ชาติ

เป็นอันว่า ท่านพระอริยบุคคล อย่างน้อยชั้นโสดาบันนี้—ซึ่งจะเป็นผู้ได้ดวงตาเห็นธรรมมาโดยการเรียนศึกษาวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์มาก่อน หรือโดยการศึกษาวิทยาศาสตร์แบบประยุกต์เลยก็ตาม—ย่อมเป็นผู้เสมอกันโดยคุณธรรมภายในสามประการดังที่กล่าวมาแล้ว แต่แน่ละ ท่านที่ได้ศึกษาภาควิชาวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ คือหลักธรรมฝ่ายปริยัติเป็นพื้นฐานมาด้วย ย่อมเป็นผู้มีความสามารถช่วยสั่งสอนผู้อื่นได้ดีกว่าท่านที่ไม่ได้ศึกษาวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์มาเลย แต่ได้บรรลุธรรมเพราะวิทยาศาสตร์ประยุกต์อย่างเดียว ทั้งนี้ นอกเสียจากว่าต่อมา ท่านจะได้อุทิศหาศึกษาหลักธรรมเพิ่มเติมบ้างแบบการเรียนปริยัติของเจ้าหน้าที่รักษาเรือนคลังพัสดุจะนั้น

เจตนา (why) สำคัญกว่าการกระทำ (what)

ทั้งหมดนี้ จึงเป็นเครื่องแสดงว่าในการทำ (หรือไม่ทำ คือเว้น) อะไร ๆ นั้น เจตนาที่อยู่เบื้องหลังการกระทำ (หรือการไม่กระทำ) นั้น ๆ เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ซึ่งจะเป็นตัวตัดสินชี้ขาดว่าความประพฤติดังกล่าวนี้ จะเป็นไปโดยสุจริตใจ หรือว่าเป็นไป

โดยมีเจตนาอันไม่บริสุทธิ์แอบแฝงอยู่เบื้องหลัง เช่นในการเรียนหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ (ซึ่งจะเป็นการเรียนของอริยบุคคล หรือว่าของปุถุชนโดยทั่ว ๆ ไปก็ตาม) นั้น ก็ต้องสืบสาวให้รู้ถึง เจตนา ของเขาด้วย จึงจะสามารถตัดสินได้โดยแน่นอนว่า จะเป็นประเภทใดในสามประเภทดังกล่าวแล้ว ในเรื่องนี้ข้าพเจ้ายังรู้สึกประทับใจในวาทะบทหนึ่งอยู่เสมอ ซึ่งข้าพเจ้าเคยอ้างถึงมาแล้ว แต่จะขออ้างถึงในบทความเรื่องนอกครั้งหนึ่ง สำหรับท่านผู้อ่านที่อาจจะเพิ่งได้อ่านเรื่องนี้เป็นครั้งแรก วาะนั้นเป็นของสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงนิพนธ์ไว้ในหนังสือเล่มเล็ก ๆ แต่มีค่ามากเล่มหนึ่ง ชื่อ มนุษย์วิทยา (ราคาเล่มละไม่เกิน ๑๐ บาท มีจำหน่ายที่ร้านจำหน่ายหนังสือมหามกุฏราชวิทยาลัย หน้าวัดบวรนิเวศวิหาร) พระองค์ท่านทรงนิพนธ์ไว้ (ในภาคที่ว่าด้วย อุบายสำหรับประพฤติกว) ดังนี้

“การงานทั้งปวงจะเป็นกิจควรสรรเสริญ ก็เพราะเกิดจากน้ำใจที่ควรสรรเสริญ จะเป็นกิจควรติเตียน ก็เพราะเกิดจากน้ำใจที่ควรติเตียน มิใช่เพราะลำพังชนิดของการงานเท่านั้น”

วาทะดังกล่าวข้างต้นนั้น อันที่จริงก็เป็นไปตามหลักพุทธภาษิตที่ว่า “เจตนาหิ กิขเว กมมัม วทามิ คือเจตนาเป็นตัวกรรม” นั่นเอง แต่สมเด็จพระมหาสมณเจ้า ได้ทรงนำมาบรรยายให้ละเอียด แยกแยะให้เห็นข้อมูลเพิ่มเติมให้เด่นชัด เหมาะสำหรับผู้ที่มีกำลังสติปัญญาปานกลาง (เช่นข้าพเจ้าเป็นต้น) พอจะเห็นแจ่มแจ้ง และเกิดความประทับใจยิ่งขึ้น เพราะปุถุชนที่ไม่มีระดับสติปัญญาสูงและลึกซึ้งนัก (เช่นข้าพเจ้าเป็นต้น) ลำพังพูดแต่เพียงหัวข้อ ไม่มีการอธิบายเพิ่มเติม และแยกประเด็นออกให้เห็นชัดเจนขึ้น ก็ยากจะเข้าใจโดยถ่องแท้ได้

ปิดทองหลังองค์พระปฏิมา—ตานต้อ

ในสมัยเมื่อยังเป็นนักเรียนอยู่ชั้นมัธยม ข้าพเจ้ายังจำได้ว่าได้เคยอ่านหนังสืออ่านเล่น หรือที่เรียกกันว่า นวนิยายเล่มหนึ่ง ซึ่งมีชื่อเสียงหรือว่า “ดัง” มากในสมัยนั้น ชื่อ “หญิงคนชั่ว” แต่งโดยนักประพันธ์ผู้หนึ่ง ซึ่งถ้าจำไม่ผิด ก็ดูเหมือนจะใช้นามปากกาว่า “อาษา” เป็นนิยายที่ประทับใจมากในสมัยนั้น เนื้อเรื่องกล่าวถึงประวัติของหญิง

นครโสภณคนหนึ่ง ซึ่งแน่ละ เป็นผู้ที่ถูกสังคมประณามว่าเป็น “หญิงคนชั่ว” ขายร่างกายกิน แต่หญิงคนชั่วผู้นี้ เมื่อมีรายได้มา ก็ได้นำไปเลี้ยงดูบุตรของตนให้เป็นคนดี ไม่ให้ทำตามอย่างตน และตนเอง ก็ต้องได้รับความทุกข์ยากนานาประการรายละเอียดของเรื่อง ข้าพเจ้าก็ลืมไปมากแล้ว แต่ก็ยังคงจำได้ว่า แม่เธอจะถูกสังคมประณามว่าเป็นคนชั่ว แต่เธอก็ำรายได้ของเธอ นั้น มาช่วยเหลือคนให้ได้เป็นคนดีขึ้นมาได้ โดยตัวเธอเองยอมลำบากและทุกข์ยากนานาประการ เรียกว่า “ความชั่วที่เลี้ยงความดี” กล่าวได้ว่า เจตนาของเธอในการกระทำเช่นนั้น เป็นกุศลเจตนาโดยแท้ ดังนั้นเมื่อคิดตามหลักของสมเด็จพระมหาสมณเจ้าพระองค์นั้นแล้ว การงานของเธอย่อมเป็นเรื่องที่ควรจะได้รับ การสรรเสริญโดยแท้ เพราะเป็นการ “ปิดทองหลังองค์พระปฏิมา” ตามนัยของเพลง “ความฝันอันสูงสุด” อย่างแท้จริง ในส่วนตัวของข้าพเจ้านั้น ก็อดคิดไม่ได้ว่า การทำความดีแบบ “ปิดทองหลังองค์พระปฏิมา” นี้แหละ เป็นการกระทำที่ได้ อานิสงส์มาก และควรต้องได้รับการสรรเสริญยกย่องมากที่สุดทีเดียว ในหนังสือเรื่อง “ข้าแหละกฎแห่งกรรม” ซึ่งแต่งโดย ร้อยตรีเจ้าประเวศ ฌ เชียงใหม่ (ผู้ล่วงลับไปแล้ว) มีข้อความตอนหนึ่งเกี่ยวกับผลของการให้ทาน ท่านกล่าวว่า ประเพณีของทางเมืองเหนือ มอ้อย่างหนึ่ง ซึ่งปัจจุบันคนเมืองเหนือเองก็ลืมไปเสียแล้วเป็นส่วนมาก คือประเพณีที่ผู้ให้ไม่ต้องการเปิดเผยตนเองแก่ผู้รับ ต้องการแต่เพียงว่าให้มี การให้เท่านั้น จะเรียกว่าเป็นการ แอบให้ ก็ว่าได้ ประเพณีที่ท่านกล่าวว่าทางเมืองเหนือเรียกว่า “दानต้อด” คือผู้ให้ทาน จะแอบเอาของไปวางไว้ในที่แห่งใดแห่งหนึ่ง โดยวิธีใดวิธีหนึ่ง เพื่อให้ผู้รับ ซึ่งเป็นใครก็ได้มารับเอาไป เป็นอันว่า ผู้รับก็ไม่รู้ว่าใครเป็นผู้ให้ และผู้ให้ก็ไม่รู้ว่าใครเป็นผู้รับ เพราะฝ่ายผู้ให้ต้องการจะให้เป็นที่ทานเพื่อเอากุศลอย่างเดียว ไม่ต้องการให้เป็นบุญคุณกับผู้รับ การทำกุศลแบบนี้จึงนับว่า เป็นการกระทำที่มหัศจรรย์ประการหนึ่ง เพราะผู้ให้ ไม่ได้มุ่งให้ผู้รับมาตอบแทน แต่ต้องการ “ให้” เพื่อกุศลอันเกิดจากการให้นั้นอย่างเดียว เจตนาของการให้จึงเข้มข้น และผลที่เกิดจากเจตนาเช่นนั้นนั้นในทางจิตใจก็เข้มข้นและสูงส่งมากขึ้นตามส่วน ท่านเจ้าประเวศกล่าวว่า น่าเสียดายที่ในปัจจุบันนี้ คนเมืองเหนือส่วนมากลืมประเพณีการให้แบบนี้กันไปเสียแล้ว หรือบางทีแม้จะมีบางอย่างคนที่เป็นส่วนน้อยจะยังไม่ลืม แต่ก็ไม่มีกำลังใจเข้มแข็งพอที่จะทำการให้แบบนี้

ได้ จึงต้องมีการให้แบบจำเพาะเจาะจงตัวกัน ซึ่งอันที่จริง ข้าพเจ้าก็คิดว่ายังดีกว่าการไม่คิดให้อะไรเสียเลย เพราะในบางกรณีการ เลือกรให้ ก็เป็นสิ่งสมควรอยู่เหมือนกัน เพื่อป้องกันไม่ให้คนชั่วคนลามกแอบแฝง เข้ามาใช้พระศาสนาเป็นเครื่องมือหากินหลอกลวงผู้อื่นได้โดยสะดวก ดังที่เป็นข่าวอยู่บ่อย ๆ ในสมัยปัจจุบันนี้ ทั้งหมดนี้จึงต้องพิจารณากันเป็นพิเศษเฉพาะกรณีหรือเฉพาะเรื่องเป็นราย ๆ ไปด้วย เพราะพุทธภษิตก็สนับสนุนให้ใช้ปัญญาในการให้ทานก็มีอยู่เหมือนกันที่ว่า “วิเจยย ทานํ สุกตปฺปสตถึ การเลือกให้อันพระสุคต (คือพระพุทธรองค์) ทรงสรรเสริญ”

ข้าพเจ้าคิดว่าในเรื่องเช่นนี้ คงจะมีทางสายกลางระหว่างการให้โดยเฉพาะเจาะจง (คือการเลือกให้) และการให้แบบที่ท่านเจ้าประเวศเรียกว่า “दानตัด” คือให้โดยไม่เจาะจงผู้รับ ซึ่งน่าจะเห็นว่า ในบางครั้งผู้ให้จำต้อง เจาะจง บ้างเหมือนกัน ถ้าเป็นการเจาะจงเพื่อป้องกันไม่ให้คนทุจริต หรือโจรเข้ามาสวมรอยหากินกับพระศาสนา หรือเอาเปรียบจากความโง่ของเร การกระทำเช่นนี้ถือได้ว่าเป็นกุศลประการหนึ่ง เพราะเป็นการป้องกัน หรือว่าปรามคนชั่ว ไม่ให้ทำตนเป็นดุจ กาฝาก ในวงการศาสนา แต่ในกรณีที่เป็นการให้เพื่อส่งเสริมคนที่ดี และที่มีความสามารถโดยทั่วไป ก็ไม่จำเป็นต้องเจาะจง โดยให้ถือเสียว่าเป็นการให้แก่คนที่ประพฤติดี แบบที่พระพุทธรองค์แนะนำ ให้เป็นการให้แบบ สังฆทาน คือให้แก่สงฆ์โดยทั่วไป ไม่จำกัดว่าจะเป็นองค์ใดโดยเฉพาะนั่นเอง

ไหน ๆ ก็ได้กล่าวออกนอกเรื่องจาก ปฏิจสุมุปาบท และ อริยสัจจ์ มาพอสมควรแล้ว ก็บังเอิญนึกขึ้นได้ถึงเรื่องแทรกอีกเรื่องหนึ่ง ที่พอจะนำมาเปรียบเทียบได้ จึงต้องขอภัยต่อท่านผู้อ่านที่จะต้องเล่าเรื่องแทรกต่อไปนี้ เพิ่มเติมเป็นแง่คิดอีกสักเรื่องหนึ่ง ดังต่อไปนี้

“दानตัด” ในระดับนานาชาติ

ในปัจจุบัน เรื่อยมได้ทราบกันอยู่แล้ว มีกองทุนของเศรษฐกิจทางภาคตะวันตก อยู่กองหนึ่ง ที่เรียกว่า “กองทุนโคลัมโบ” (ที่จริงอาจมีอีกหลายกองทุนซึ่งข้าพเจ้าไม่รู้จักก็ได้) กองทุนนี้ตั้งขึ้นที่เมืองโคลัมโบ ในประเทศศรีลังกา จึงได้นำตามเมืองนั้น จุด

ประสงค์ของกองทุนนี้ คือต้องการส่งเสริมให้เด็กหนุ่มสาวที่มีความสามารถในด้านสติปัญญา แต่มีฐานะไม่เพียงพอ ได้เข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ จนถึงชั้นปริญญาตรี, โท และ เอก ตามลำดับ เท่าที่ตนเองจะมีความสามารถเพียงใด โดยทางกองทุนจะออกเงินให้ทั้งหมดในการศึกษานั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นเวลากี่ปีก็ตาม ทั้งนี้หมายความว่านักศึกษาผู้นั้น ต้องเข้าสอบแข่งขันตามข้อสอบของเขาด้วย ต่อจากนั้น ค่าเดินทาง, ค่าเล่าเรียน, ค่ากินอยู่ในต่างประเทศ ฯลฯ ทางกองทุนจะออกให้หมด และในการให้ทุนนี้ นักเรียนผู้ได้รับทุนก็ไม่มีโอกาสรู้ว่าใครเป็นผู้ออกให้ นอกจากจะรู้ได้เพียงว่าเป็นทุนในนามของกองทุนโคลัมโบเท่านั้น ทางฝ่ายผู้ออกให้ ก็ไม่ได้สนใจว่าผู้รับทุนนั้น ๆ จะเป็นใคร เป็นชนชาติใด ศาสนาใด ขอแต่เพียงว่าเมื่อมีความสามารถสอบผ่านได้ มีคุณสมบัติเพียงพอก็พอใจแล้ว การให้ทุนและการรับทุนในกรณีเช่นนี้ ดู ๆ ไปก็คล้าย ๆ กับจะเป็น “दानต้อด” ที่ท่านเจ้าประเวศบ่งถึงเหมือนกัน เป็นแต่ว่าเขาทำในวงกว้างคือในระดับนานาชาติ และในระดับทางโลก ไม่ใช่ทางศาสนาหรือทางธรรม แต่เจตนา รมณ์และวิธีการของเขา ก็เป็นการให้ที่นำสรรเสริญอยู่เหมือนกัน คือเขามีเจตนาให้กับผู้มีความสามารถจริง ๆ จะเป็นเชื้อชาติใด หรือนับถือศาสนาอะไรก็ไม่สำคัญ ข้าพเจ้าอดคิดไม่ได้ว่า เป็นการให้ที่เป็น “दानต้อด” ที่นำสรรเสริญอย่างยิ่งทีเดียว และบุตรชายของข้าพเจ้าก็ได้รับทุนนี้ไปศึกษาต่อ ตั้งแต่ปริญญาตรีถึงปริญญาเอก ที่ประเทศออสเตรเลีย และอังกฤษตามลำดับ ทั้งนี้ยังไม่นับถึงการค้นคว้าหลังจากที่ได้รับปริญญาแล้ว คือ post-graduate research ซึ่งทำให้ได้มีโอกาสเดินทางไปต่างประเทศอื่น ๆ อีกหลายครั้ง หลายประเทศ จะเรียกว่าเป็นผลของการให้แบบ “दानต้อด” ที่ท่านเจ้าประเวศ ฌ เชียงใหม่ บ่งถึงกันน่าจะได้

ปัญหาเกี่ยวกับหลักธรรมหรือพระสูตรอื่น ๆ

ได้นำท่านผู้อ่านออกนอกเรื่องมานานพอสมควร ต่อไปนี้จะขอนำกลับเข้าเรื่องเดิมอีกครั้งหนึ่ง คืออาจมีบางท่านหรือหลายท่านสงสัย ซึ่งก็สมควรจะต้องสงสัยเป็นอย่างยิ่ง ว่าเช่นนั้นหัวข้อธรรมะข้ออื่น ๆ นอกจากนี้ คือนอกจากปฏิจจนสมุุปบาท และอริยสัจจ์แล้ว สมควรจะจัดเข้าในประเภทใด และมีหลักเกณฑ์อย่างไรหรือไม่ ในการตอบ

คำถามที่มีนัยกว้างขวางเช่นนี้ ถ้าจะต้องชี้แจงแสดงเหตุผลสำหรับหัวข้อธรรมแต่ละข้อ และแต่ละพระสูตร ก็คงจะไม่มีวันจบสิ้นได้เป็นแน่ ดังนั้น เพื่อเป็นการรวบรัดตัดความ และเพื่อให้หลักการย่อ ๆ พอจะนำไปใช้เป็นมาตรฐานตัดสินได้บ้าง ข้าพเจ้าขอเสนอ แนวความคิดเห็นส่วนตัว ดังต่อไปนี้

๑/ ธรรมจักกัปปวัตตนสูตร พระสูตรนี้เป็นที่แน่นอนว่า ควรจะเป็น วิทยาศาสตร์ฝ่ายประยุกต์ได้เป็นอย่างดีทีเดียว เพราะพระปัญจวัคคีย์ เมื่อได้ฟังอริยสัจจ์ จบลงก็ได้ผลเป็นโสดาบันบุคคล ๑ ท่าน คือพระอัญญาโกณฑัญญะ ที่น่าสังเกตก็คือว่า พระพุทธองค์ไม่ต้องแสดงอนุப்புฬกาเป็นเครื่องนำทางมาก่อนเลย ทั้งนี้เพราะท่าน ปัญจวัคคีย์เหล่านั้น มีจิตประณีตเพียงพอ มีใจแน่วแน่ในการออกจากกามอยู่ก่อนแล้ว จึงได้ถือเพศเป็นนักรบ ขู่ไม่ครองเรือน ธรรมเทศนาอนุப்புฬกา เรื่องสำหรับสอน ฆราวาสโดยทั่วไป จึงไม่จำเป็นสำหรับท่าน

๒/ อนัตตลักขณสูตร ก็นับเป็นดุจวิทยาศาสตร์ฝ่ายประยุกต์ คือเทคโนโลยี ได้เหมือนกัน เพราะเมื่อจบธรรมเทศนาพระปัญจวัคคีย์ก็ได้เป็นพระอรหันต์หมดทุกท่าน

๓/ อาทิตตปริยายสูตร ก็จัดได้ว่าเป็นวิทยาศาสตร์ฝ่ายประยุกต์ เพราะเมื่อ จบธรรมเทศนา ชฎิลทั้ง ๑,๐๐๐ รูปเศษ ก็ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์หมดทุกท่าน

๔/ กายกตาสติสูตร ในมัชฌิมนิคาย อุปริปัญญาสภัก ก็นับว่าเป็น “วิทยาศาสตร์ฝ่ายประยุกต์” ได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นธรรมเทศนาแบบรวบรัดตัดความ ให้ตั้ง จิตเพ่งที่กาย (ซึ่งรวมทั้งเวทนาอันตั้งอยู่ที่กายด้วย) กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือให้แยกจิตออกจากกาย และ จากเวทนา ให้ต่างฝ่ายต่างเป็นความจริงอยู่ในภูมิหรือสภาวะของตน ๆ ไม่ ก้าวกายเข้ามาในภูมิของอีกฝ่ายหนึ่ง ในตอนท้ายของพระสูตร แสดงอานิสงส์ของการ พิจารณาเห็นสภาพความจริงของกายว่า ภิกษุผู้พิจารณาอยู่เช่นนั้น ย่อมเป็นผู้สามารถ อดทนได้ต่อทุกขเวทนาที่กล้าแข็ง, แสบเผ็ด, เปรี้ยวแสบสาหัส แม้กระทั่งจะถึงแก่ ความตายเพราะการพิจารณาเวทนานั้นก็ทนได้

และไม่ว่าทุกข์เวทนานั้นจะเกิดจากความหิว หรือ กระจาย ความร้อนหรือ ความหนาวเหน็บอย่างร้ายแรง หรือว่าเป็นความปวดเจ็บอันเกิดจากแมลงและสัตว์เลื้อย คลานต่าง ๆ ในแดนป่าเปลี่ยว อย่างไรก็ตาม ภิกษุผู้พิจารณาแยกใจ ออกจาก กาย และ

จาก เวทนา ได้เช่นนี้ ย่อมได้บรรลุญาณได้โดยไม่มากไม่ลำบากเลย ต่อจากนั้นก็สามาร
บรรลุอาสวกขญาณได้อีกด้วย ถ้าได้ทำความเพียรติดต่อกันเรื่อย ๆ ไป โดยไม่เลิกละ
ความเพียรเสียกลางคัน

๕/ พาหิยสูตร เป็นพระสูตรที่พระศาสดาทรงแสดงแก่พระพาหิยะ ซึ่งเป็น
ผู้ยอดเยี่ยมกว่าผู้อื่นในทางรัฐธรรมนูญได้โดยฉับพลัน ก็มีคำสอนสั้น ๆ มีใจความว่า เมื่อเห็น
ก็ให้เป็นสักแต่ว่าเห็น, และเมื่อได้ยินหรือได้กลิ่น, ลิ้มรส, สัมผัสและรู้อารมณ์ ก็ให้
คิดว่าเป็น “สักแต่ว่า” เท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนั้น เธอจะไม่มีในโลกนี้ ในโลกอื่น และ
ในท่ามกลาง นี้แลคือที่สุดแห่งทุกข์ เพียงแค่นี้ พาหิยะก็ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ใน
ขณะนั้น และ ณ ที่กำลังยืนฟังอยู่นั่นเอง ท่านได้รับคำสรรเสริญจากพระพุทธรองค์
ว่าเป็นยอดเยี่ยมในด้าน ขิปปาภิญญา คือสามารถรัฐธรรมนูญได้โดยฉับพลัน พระสูตรนี้จึง
นับว่าเป็น วิทยาศาสตร์ประยุกต์ หรือเทคโนโลยี (สำหรับท่านพาหิยะ) ก็ได้เหมือนกัน
เพราะท่านไม่ได้เคยศึกษาธรรมข้ออื่น ๆ ของพระพุทธรองค์มาก่อนเลย

ประโยชน์ของวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์

จากตัวอย่างที่เด่น ๆ เท่าที่ข้าพเจ้าได้ยกมาแสดงนี้ จะเห็นได้ว่า ท่านผู้ได้
สำเร็จพระอรหันต์เพราะการฟังธรรมเหล่านั้น ไม่ได้ฟังธรรมเทศนาว่าด้วยเรื่อง ปฏิจ
สมุปปาทเลย แต่ทั้งนี้เราจะคิดว่าหลักธรรมเรื่อง ปฏิจสมุปปาท ไม่มีประโยชน์ หรือ
ว่าเป็นส่วนเกินเสียทีเดียวนั้น ย่อมเป็นไปได้แน่ เช่นเดียวกันกับความจริงในสมัย
ปัจจุบันที่ว่า ชาวบ้านทั่ว ๆ ไปก็ไม่ได้เรียนวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ เรื่อง ความร้อน, แสง,
เสียง, แม่เหล็กไฟฟ้า, เมคานิกส์, หรือเคมีมาเลย แต่เขาก็สามารถเล่นวิทยุ, ทีวี, ส่ง
แฟกซ์, พุดโทรศัพท์เป็นต้นได้อย่างสบาย นี้คือในเรื่องที่เกี่ยวกับชาวบ้านโดยทั่วไปที่
ไม่ได้เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์เลย แต่ในขณะเดียวกัน การที่จะประดิษฐ์เครื่องมือ
เครื่องใช้ หรือเครื่องให้ความสำราญ และความสะดวกต่าง ๆ ที่เราใช้กันอยู่ตลอดเวลา
ขึ้นมาได้นั้น ก็ต้องอาศัยนักวิทยาศาสตร์ผู้ต้องได้เคยเรียนวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์เกี่ยวกับ
ความร้อน แสง เสียง เคมี แม่เหล็กไฟฟ้า เป็นต้น มาก่อนแล้วอย่างซ้ำของ มิฉะนั้น
จะไม่มีความรู้ความสามารถที่จะผลิตเครื่องมือเครื่องใช้เหล่านั้น ออกมาให้เราใช้กันได้เช่น
นี้เลย

ดังนั้น จึงเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล โดยเฉพาะในสมัยปัจจุบันนี้ ที่จะต้อง ตัดสินใจเอาเองว่า ท่านต้องการจะเป็นชาวพุทธแบบไหน ตามแต่อัธยาศัยของตนเอง จริงอยู่ จากพุทธประวัติก็ไม่ปรากฏว่ามีใครได้สำเร็จรหัตตผล โดยการฟังธรรมเทศนา เรื่องปัจจุสมุปบาทโดยเฉพาะและโดยตรง เช่นเดียวกับผู้ที่เรียนวิชาความร้อน, แสง, เสียง, เคมีเป็นต้นแล้ว ไม่ได้คิดอ่านประดิษฐ์อะไรขึ้นมาใหม่ จะกล่าวว่าวิชาวิทยาศาสตร์ สาขาฟิสิกส์เคมี และชีววิทยาเหล่านั้น ไม่มีประโยชน์อะไรเลย ย่อมไม่ถูกต้อง หรือ อีกนัยหนึ่ง บุคคลสร้างรากฐานของอาคารไว้อย่างมั่นคงแข็งแรง มีการตอกเข็มอย่างมั่นคง คือมีรากฐาน (infra-structure) ที่พร้อมจะสร้างอาคารขึ้นข้างบน เป็น super-structure ได้แล้ว แต่ก็ไม่สร้าง เช่นนี้จะโทษว่า รากฐานหรือ infra-structure ไม่มีประโยชน์ ย่อมเป็นการไม่ถูกต้องเช่นเดียวกัน

สรุปความ

จากการที่ได้มีบรรยายมาอย่าง ยืดยาวพอสมควร ซึ่งบางครั้งก็มีเรื่องแทรก แซงเข้ามาบ้างนั้น เพื่อเป็นการไม่ให้เกิดความฟั่นเฟือนหรือสับสนในด้านความเข้าใจ ข้าพเจ้าจึงขอสรุปความไว้ ดังต่อไปนี้

๑) การแบ่งงานกันทำ (Division of Labour)

ในด้านวิทยาศาสตร์ทางฝ่ายวัตถุ วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ (Pure Science) กับ วิทยาศาสตร์ฝ่ายประยุกต์ (Applied Science) คือเทคโนโลยี มีความเกื้อกูลกันอยู่ในตัว จะว่าเป็นส่วนสมบูรณ์ (complement) ของกันและกันก็ได้ โดยนัยนี้จะว่าฝ่ายใดสำคัญ กว่าอีกฝ่ายหนึ่งย่อมไม่ได้ เพราะถ้าไม่ใช้วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ ก็จะมีเทคโนโลยีไม่ได้ แต่ถ้ามีวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์อย่างเดียว ก็ไม่เกิดประโยชน์แก่การดำรงชีวิตของประชาชน ทั่วไปในวงกว้าง กลายเป็นข้อมูลสำหรับนักวิชาการส่วนหนึ่ง ซึ่งก็เป็นส่วนน้อยเท่านั้นเอง ในทำนองเดียวกันหลักกรรมข้อปัจจุสมุปบาท (เป็นต้น) ก็เปรียบเหมือนวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ ส่วนหลักกรรมข้ออริยสัจ ๔ (เป็นต้น) ก็เป็นเสมือนเทคโนโลยี ปฏิจ-สมุปบาท ย่อมเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับนักวิชาการ หรือผู้มีหน้าที่ทำประโยชน์ใน วงกว้าง เพราะเป็นการช่วยให้อธิบายหลักเกณฑ์และข้อมูลต่าง ๆ ได้ ส่วนอริยสัจ

เป็นการนำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวันเลยทีเดียว สำหรับคนทั่วไป แม้ไม่รู้เรื่องปฏิจ-
สมุขปาบทมาก่อนก็ได้ สองอย่างนี้จะว่าอย่างไรหน้สำคัญกว่าอีกอย่างหนึ่งก็ได้ เพราะ
เป็นสิ่งที่เกอูกูลกัน เป็นส่วนสมบูรณ้ของกันและกัน

ผู้ศึกษาธรรมทางพระพุทธศาสนา จึงมีสิทธิเลือกศึกษาเอา ตามอุปนิสัย
ความต้องการ และอริมุต คือความเอนเอียงในทางใจ ((tendency) และความถนัด
(aptitude) ของตนเอง แต่ก็ต้องอย่าลืมว่า ธรรมข้อปฏิจสมุขปาบท (เป็นต้น) นั้น มี
ประโยชน์ในวงกว้าง แต่ก็ต้องเสียเวลาศึกษามากกว่าเรื่องอริยสัจจ (เป็นต้น) อย่างแน
นอน จึงเป็นสิทธิส่วนตัวของแต่ละท่าน ที่จะเลือกเดินตามสายทางที่ตนชอบและ
สมครใจเอง

อย่างไรก็ตาม ยังมี “ตัวกลาง” ระหว่างนักวิทยาศาสตร์ผู้ประดิษฐ์ เครื่องมือ
ทางเทคโนโลยี กับชาวบ้านผู้ “ซุ่มมือเปิบ” ใช้เทคโนโลยีนั้น นี้คือบุคคลประเภท
“ช่างฝ่ายบริการ” หรือเรียกง่าย ๆ ว่า “ช่างแก๊” บุคคลประเภทนี้ มีความรู้เรื่อง เครื่อง
เครา และการทำงานของสิ่งประดิษฐ์ทางเทคโนโลยีเหล่านั้น ดีกว่าชาวบ้านทั่วไป ที่มี
เงินก็หาซื้อมาใช้สอย แต่ก็ไม่สามารถคิดประดิษฐ์หรือแก้ไขเครื่องเหล่านั้นได้เหมือน
ดั่งนักวิทยาศาสตร์ เพราะไม่มีความรู้ชั้นมูลฐานแบบวิทยาศาสตร์ที่เป็นนักวิชาการ ถ้าจะ
เทียบ “ผู้เป็นสื่อกลาง” (intermediate agency) เหล่านี้กับเหตุการณ์ด้านพุทธศาสนา
ในสมัยปัจจุบัน ก็น่าจะได้แก่อารยณ์กัมมัญฐานทั่วไป ที่มีควมรู้และ ประสบการณ์
ในทางธรรมพอสมควร คือมากบ้าง น้อยบ้าง และก็มีควมเข้าใจใน หลักการ ของการ
ปฏิบัติพอสมควรอีกด้วย เรียกว่าพอจะเป็นที่พึ่งทางใจของบุคคลระดับชาวบ้านทั่วไปได้
มากบ้างน้อยบ้าง เรียกว่าจะให้ ได้ผลดีเหมือนกับในสมัยพระพุทธองค์และพระอรหันต์
ยังมีชีวิตอยู่นั้น ก็คงจะไม่ได้ แต่ถึงอย่างไร ก็คงจะดีกว่าการไม่มีตัวอย่างหรือที่พึ่งที่ยึด
เหนี่ยวอะไรเสียเลย

ความผูกพันในชาติก่อน

ข้าพเจ้าคิด (เอาเอง จะผิดหรือถูกเพียงใดก็ไม่ทราบ) ว่า ในกรณีส่วนมาก น่า
จะเป็นเพราะความผูกพันร่วมทำบุญกุศล หรือเคยเป็นศิษย์อาจารย์กันมาในชาติก่อนด้วย
เหมือนกัน ดังเช่นอนาถปิณฑิกะเศรษฐีพอได้ยินคำว่า “พระพุทธเจ้า” เป็นครั้งแรก

ในชีวิต ก็เกิดปิติซาบซ่านจนลืมหิวไปพักหนึ่ง กล่าวตามสำนวนในเรื่อง “เกิดใหม่
ตายใหม่” ก็เป็นทำนองว่า เพียงแต่ได้ยินคำว่า พระพุทธเจ้า เท่านั้น ก็เกิดศรัทธา
(ทำให้ใจ) ผ่องใสและเกิดประกาย “เลื่อมรัศมี” ขึ้นในดวงจิตทันที ในกรณีของผู้
ปฏิบัติธรรมในสมัยปัจจุบันนี้ ส่วนหนึ่งก็คงจะเป็นทำนองนั้น ใครเคยเป็นศิษย์กันมา
แต่ก่อนด้วยความสนิมสนมทางใจ พอเห็นหน้าหรือได้ยินเสียงอาจารย์เข้า ก็เกิดความ
ประทับใจเหมือนกับมีแม่เหล็กดึงดูดใจให้ “เล่น” เข้าไปหาโดยอัตโนมัติเสียแล้ว ประเด็น
ข้อฝากนักวิชาการให้เป็นข้อคิด (แบบเขย ๆ) ประการหนึ่งด้วย เรื่องเช่นนี้จะว่าเป็น
“บุพเพสันนิวาส” ก็ได้ เป็นแต่ว่าต้องแปลให้มีความกว้างออกไป ไม่ใช่ให้จำกัดอยู่
เฉพาะเรื่องคู่ครองเท่านั้น แต่ให้แปล ตามตัวอักษรว่า “การอยู่ร่วมกันในกาลก่อน”
ซึ่งอาจจะเป็นการอยู่ร่วมกันในฐานะศิษย์กับอาจารย์ ในฐานะบิดามารดา หรือในฐานะ
ผู้เคยอุปการะกันมาในด้านอื่น ๆ ด้วยก็ได้ ประสบการณ์ที่ผ่านมาในชีวิตของข้าพเจ้า
ดูจะเป็นเครื่องยืนยันข้อมูลนี้ได้ตามสมควร เพราะในสมัยที่ข้าพเจ้ารับราชการทหารอยู่
ที่จังหวัดเพชรบูรณ์ในช่วงสงครามมหาเอเชียบูรพา ก็ปรากฏว่า “บังเอิญ” ได้พบผู้
บังคับบัญชาที่เข้า (ถึง) ใจกันดีหลายท่าน เช่น พ.ต. ทวิช เสนีวงศ์, ร.ท. ทวี ณ นคร,
ส.อ. ทิม คำกลัด และ ส.ต. นาถ นิลเทศ เป็นต้น แห่งกองพัน (สนาม) ที่ ๕ กองร้อย
ที่ ๒ หน่วย ปตอ. ท่านเหล่านี้ให้เกียรติยกย่องข้าพเจ้าเป็นอย่างดี ทั้ง ๆ ที่ข้าพเจ้าก็
ไม่ได้นำของกำนัลอะไรไปจิ้มก้องเลย คือรู้สึกที่เราเข้า (ถึง) ใจกันได้ดี แต่ในที่
บางแห่งที่ข้าพเจ้าทำงาน หลังจากสงครามครั้งนั้นแล้ว ก็ปรากฏว่าได้เจ้านายที่เข้ากัน
ไม่ได้เลยโดยไม่มีเหตุผลทำให้ต้องเปลี่ยนงานมาหลายแห่ง กว่าจะถูก “คลื่น” แห่งกุศล
กรรม “ซัด” มาให้ได้ทำงานที่สภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัยเป็นต้น ซึ่งเป็นที่ ๆ
ได้ “บังเอิญ” พบเจ้านายที่เข้าถึงใจ และให้เกียรติเป็นอย่างดี ไม่มีการจู้จี้จับผิดแต่
อย่างใด ต่อจากนั้น เมื่อได้มาทำงานร่วมกับอาจารย์พร และกับองค์พุทธศาสนิกสัมพันธ์
แห่งโลก ในสมัย ม.จ. หญิงพูนพิศมัย และในสมัยท่านศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์
ก็ได้รับเกียรติและความสบายใจทำนองเดียวกันจนถึงบัดนี้ ทั้ง ๆ ที่ท่านเหล่านั้นก็คิดว่า
ข้าพเจ้ามีวุฒิทางการศึกษาแค่มัธยม ไม่ บริบูรณ์ และเคยเป็นครูประจำโรงเรียน
บ้านนอกมาแล้ว

แต่อาจารย์พร : เพลง “มาร์ช” ปกิวิติ

สิ้นสุด แต่อาจารย์ เตือนใจผู้ ไม่ฟังนอน—	ธรรมะ— ผู้ล่วงหน้า อยู่ข้างหลัง ใจประมาท	บรรณาการ จากไปก่อน ให้สังวร คาด “ฝัน” ไป
ว่าเราจะ “คนอย่างฉัน ป่วยเจ็บบ้าง คิดถึงตาย	ต้องอยู่ถึง เข้มแข็ง ก็ไม่เห็น ไปทำไม	เดือน, ปี นั้น แรงยังไหว จะเป็นไร ไม่เข้าการ”
แท้ที่จริง ก็มุ่งหมาย เป็นทางเกิด ความคิดอ่าน	การคิด เพื่อปลุกใจ โยนิโส— ที่ถูกต้อง	ถึงความตาย ให้กล้าหาญ มนัสการ คัดลอกธรรม
ประคองจิต ด้วยสติ จะได้เป็น น้อมนำ	ให้เป็นสัม— เพื่อมิให้ วิบากผล กำลังใจ	มาทัญญู ใจตกต่ำ กุศลกรรม ให้มั่นคง
อาจารย์ท่าน ด้วยมนัส ทางสัมมา— ก็ยังคง	ล่วงหน้า พ่องแพ้ว ทัญญู เหลืออยู่	ไปก่อนแล้ว ไม่ไหลหลง ที่ถูกตรง แต่พวกเรา
ล้วนได้เคย เร่งระวัง ชีวิตที่ อย่ามัวเมา	เกิดและตาย จะต้องตาย ยังเหลืออยู่ รีบเร่ง	มาหลายครั้ง อีกหนเล่า อย่าดูเบา ภาวนา

หมั่นระลึก แห่งพระพุทธรูป พระสงฆ์ ผู้ล่วงหน้า	ถึงความ และพระธัม— ทรงศีล ไปก่อนแล้ว	บริสุทธิ์ มรรักษา และปัญญา ฉลาดแคล้วภัย
--	---	--

ท่านก็เคย เหตุใดเล่า ก็เพราะท่าน ตัดอาลัย	มีกิเลส ท่านจึงปลอด ยอมทุ่ม—เท จากแดน“คุก”	เช่นกับเรา รอดไปได้ ทั้งกาย—ใจ ไม่ผูกพัน
--	---	---

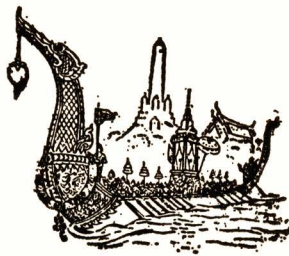
ท่านทนได้ ท่านถึงไหน เชื่อจริงแล้ว ไม่ต้องห่วง	เราก็ควร เราก็ควร ถึงไหน ครั้นคร้าม	จะทนได้ จะถึงนั้น ก็ถึงกัน หรือขามกแล้ว
---	--	--

ชีวิตนี้ เป็นความจริง จึงไม่ควร จะหลวมตัว	หนีไม่พ้น ที่เกิดกับ ยึดมั่นไว้ เป็นแมงเม่า	ความแตก—ดับ ทุกคนทั่ว ให้เมามัว เข้ากองไฟ
--	--	--

ความทุกข์มา แล้วเราจะ เรื่องเช่นนี้ คิดแบบไหน	เพื่อให้เรา ยอมแพ้เขา สำคัญที่ ก็จะได้	เอาชนะ หรือใจน? กำลังใจ แบบบนแล
--	---	--

ขอเสนอ	“เพลงมาร์ช”	มอบให้ไว้
เพื่อปฏิบัติ	จิตใจ	ให้แน่นแน่
ทำให้ได้	ก่อนตาย	ไม่ผันแปร
ด้วยศรัทธา	เที่ยงแท้	ไม่เคลือบแคลง

อธิษฐาน	จิตให้มั่น	เพื่อบรรลุ
ซึ่งดวงธรรม—	มะัจจุ	จรัสแสง
ขอรุทศ	กาย—ใจ	และเรียวแรง
เสาะแสวง	ดวงตา	เห็นธรรมเอย.

ภาคผนวก

เรื่อง

อาจารย์พรที่ข้าพเจ้ารู้จัก

กามตัณหา (คือเซ็กส์ - SEXUAL DESIRE) ของใคร ?

อันเรื่องกาม	ตัณหา	นสาหส์
แม้ใครตัด	เสียได้	ฉันทให้ตอง
อุตสำหรั	เรียนวิชา	หาเงินทอง
ก็เพราะ “ของ”	สั่งเดยว	มันเที่ยวกวณ

- สุนทรภู่

หลังจากที่ข้าพเจ้าได้บรรยายเรื่อง “อาจารย์พรทักขัพเจ้ารูจัก” มาหลายตอนหลายประเด็น จน (คิดว่าจะต้อง) จบเสียทีแล้ว และก็ได้อ่านคำกลอนลงเอยเป็นเครื่องหมายว่าจบไปแล้ว ก็บังเอิญนึกถึงเรื่องเก่า ๆ ได้อีก ซึ่งคิดว่าน่าจะนำมาเล่าสู่กันอ่านเช่นเดียวกัน จึงได้ลองปรึกษากับคุณศรีเพ็ญว่า จะหาเวลาว่างเขียนต่ออีกในภายหลังจะดีไหม คุณศรีเพ็ญตอบว่า ไม่จำเป็นต้องรอให้เสียเวลา ก็ควรจะรีบเขียนบรรยายต่อเป็นภาคผนวกรวมไว้ในเล่มเดียวกันเสียเลยจะดีกว่า จึงแม้บางท่านจะต่อว่าว่าจบแล้วไม่รู้จักจบสักที ก็คงจะไม่เป็นการเสียหายอะไรเท่าใดนัก เพราะเนื้อเรื่องก็ไม่ใช่ว่าจะมีประโยชน์แก่ข้าพเจ้ากับอาจารย์พรเท่านั้น แต่ทว่าเป็นเรื่องที่นำขบคิดในแง่ทางธรรมของพระพุทธองค์ และก็จะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านทั่วไปด้วย ตามสมควร ข้าพเจ้าจึงตกลงรีบเขียนบรรยายความออกมา ดังต่อไปนี้ ควรมีควรประการใด ก็สุดแล้วแต่ท่านผู้อ่าน จะกรุณาเทอญ

เด็กคือผลผลิตจากการ “เล่นสนุก” ของพ่อแม่

ในสมัยที่บรรดาผืนนิมฝ่ายซ้ายกำลังแสดงอำนาจรุนแรง และคิดว่าจะต้องครองประเทศไทยให้ได้ มีคำกล่าวที่แพร่หลายอยู่ประโยคหนึ่ง ซึ่งใครจะเป็นคนกล่าวซ้ำพ่อก็จำไม่ได้เสียแล้ว แต่ยังจำข้อความที่เขากล่าวได้ดี คือประโยคนั้นมีข้อความว่า “พ่อแม่ไม่มีบุญคุณต่อลูกแต่อย่างใด เพราะเมื่อเป็นผู้ทำให้เขาเกิดมาแล้ว ก็จะต้องเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งเป็นผลผลิตแห่งความสนุกของตัวมันเองไปตามหน้าที่ ดังนั้น จะมาคิดทวงบุญคุณต่อลูกอย่างใด ๆ จึงไม่สมควร เพราะลูกที่เกิดมานั้น ก็เกิดมาด้วยอำนาจแห่งกามกิเลส หรือว่า กามตัณหา ของพ่อแม่เองต่างหาก” นี่เป็นใจความของคำกล่าวที่นับว่าแพร่หลายอยู่พอสมควรในช่วงเวลาดังกล่าวมานั้น ซึ่งเด็ก ๆ รุ่นหนุ่มรุ่นสาวในยุคนี้ เมื่อได้สติบรรจบแล้ว ก็ต้องเห็นคล้อยตามไปด้วยเกือบทั้งหมด เพราะข้อพิสูจน์ต่าง ๆ ก็ดูเห็นชัดแจ่มอยู่เช่นนั้น คล้าย ๆ กับ หนังสือบางเล่มก็ต้องเกิดเป็นสอง ชั้นมานานเอง เป็นอันว่าไม่มีทางที่ใครจะได้เถียง หรือคัดค้านได้เลย ในทัศนะของเด็กหนุ่มสาวในช่วงเวลานั้น คำกล่าวข้างต้นเกี่ยวกับ “การเล่นสนุกของพ่อแม่ ที่ทำให้เขาต้องเกิดมา (โดยที่เขาไม่ได้ตั้งใจ หรือไม่ได้รู้ได้เห็นอะไรด้วยเลย)” นั้น จึงนับว่าเป็นสัจธรรมชั้นปรมาตม์ คือ สูงสุดสำหรับชาติเดียว จริงอยู่ บางคนหรืออาจจะหลายคน ยังไม่ได้แสดงปฏิกิริยาทางกายหรือวจา ให้เห็นในด้านตลกดูหมิ่นพ่อแม่ออกมาให้เห็นโดยโจ่งแจ้ง เพราะถึงอย่างไร ๆ ก็คงจะยังมีความเกรงใจและนับถือกันมาแต่เดิมอยู่บ้าง แต่ในใจของเขา ก็จะต้องมีความรับเชื่อไว้แบบ “หมดหัวใจ” และก็อาจจะนึกหัวเราะเยาะหรือเหยียดหยาม “การเล่นสนุก” ของพ่อแม่ที่ทำให้เขา “จำเป็นต้องเกิดมา โดยที่เขาไม่ได้รู้เรื่องราว คือไม่ได้ร่วมในการ เล่นสนุก” นั้นด้วยเลย

ซ้ำพ่อก็ได้นำข้อความดังกล่าวมานั้น มาปรารภกับอาจารย์พร ปรากฏว่าอาจารย์พรได้กล่าวตอบออกมาทันทีทันใดว่า “ไม่ใช่—ไม่ถูกแน่นอนทีเดียว การที่เด็ก ๆ เกิดมาได้ นั้น ก็เพราะกามตัณหาของตนเองนั่นแหละเป็นตัวการสำคัญที่สุด ส่วนกามตัณหาของพ่อแม่ นั้น เป็นเพียงอุปกรณ์ คือ เครื่องมือ ที่ทำให้ตนเกิดมาได้นั่นเอง เพราะถ้าตนเอง สามารถทำกามตัณหาให้สิ้นไปด้วยอนาคามิมรรคและผลแล้วละก็ เป็นอันว่าจะไม่มีวันกลับมาเกิดในโลกนี้ได้อีกเลย ไม่ว่าจะมิใคร่ที่ไหนเขา “เล่นสนุก” กันมากมายอย่างไรก็ตาม”

ข้าพเจ้าฟังแล้ว ก็เข้าใจทันที และก็อดนึกขมไม่ได้ว่าอาจารย์พรเป็นคนมีไหวพริบปฏิภาณดีพอตัว เพราะสามารถโต้ตอบออกมาได้ทันทีทันควัน ถ้าฟังทำให้ข้าพเจ้าคิดเอง ก็คงจะต้องกินเวลาหลายวันที่เดียว คือถึงแม้จะรู้ ๆ อยู่ ก็ยังนึกไม่ออกในทันที เพราะข้าพเจ้าเป็นคนไม่มีปฏิภาณ ถ้าจะให้เถียงกับใคร ๆ โดยไม่ได้เตรียมตัวมาก่อนนาน ๆ ก็รับรองว่าต้องแพ้ในวาทศิลป์ของเขาทุกครั้งไป แม้ว่าจะไม่แพ้ในด้านสัจธรรมคือความจริง ก็คงจะต้องแพ้ในด้านวาทศิลป์ หรือ มาด (คือท่าทาง) อยู่ดี

ทัศนคติของเด็กหนุ่มสาวในช่วงเวลานั้น ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น จึงเป็นการมองดูด้วยสายตาทสนและแคบ คือคิดและเห็นแต่ผลที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เรียกตามสำนวนธรรมก็คงจะเป็นทำนองว่าเป็นการมองดูด้วยนัยน์ตานี้ คือมั่งงักงักอย่างเดียว ไม่มีการมองในระยะกว้างไกล คือใช้ปัญญาจักขุบ้างเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทั้ง ๆ ที่เป็นชาวพุทธ ก็ไม่ได้สนใจมองแบบชาวพุทธ ตามทัศนคติและหลักการของพุทธศาสนาเสียเลย พุดกันอย่างตรงไปตรงมา กันนับได้เป็นว่ามีจฉาภิภูฏฐ คือความเห็นผิด ชนิดสุดโต่ง ซึ่งมีคำเรียกให้รุนแรงว่าเป็น นียตมิจฉาภิภูฏฐทีเดียว ผู้ที่เชื่อตามความเห็นเช่นนั้นด้วยใจจริง (คือไม่ใช่เพื่อความโก้เก๋ หรือเป็นการเชื่อตามผู้อื่นไปเช่นนั้น) จะต้องประสบผลร้ายสำหรับของตนเอง คือเป็นการ “ห้ามทางสวรรค์และนิพพาน” หมายความว่าเป็นการปิดประตูทางเข้าภูมิสวรรค์และนิพพานของตนเองอย่างสิ้นเชิง แต่นั่นแหละ สำหรับผู้ที่เชื่อในมติเรื่องชาติเดียว คือเกิดหนเดียว ตายหนเดียวอยู่แล้ว เรื่องเช่นนี้ก็จะมี ความหมายอย่างไรสำหรับเขา ก่อนที่จะตาย แต่แล้วในเวลาที่เขากำลัง จะถึงแก่ความตายนั้นแหละ ผลร้ายจะเกิดขึ้นอย่างแก้ไขไม่ได้ เพราะเขาจะต้องกลัวต่อความตายมากที่สุด และจะต้องดิ้นรนตะเกียกตะกายเพื่อจะอยู่กับร่างกายให้ได้ ทั้ง ๆ ที่ร่างกายนั้นก็ไม่อยู่ในสภาพที่จะตั้งอยู่ต่อไปได้อีกแล้ว ทั้งนี้เพราะมีหลักความจริงว่า แม้เขาจะเชื่ออย่างจริงจังว่า ตายแล้วสูญ แต่เขาเองก็ยัง ไม่อยากสูญ คืออยากจะอยู่ อยากจะเกาะติดอยู่กับร่างกายต่อไป อยากเป็นเจ้าของร่างกายนี้ต่อไปเรื่อย ๆ โดยปรมัตถนัย กล่าวได้ว่าเขาเป็นคน “ขี้โกง” ที่เดียว เพราะร่างกายนี้ ชาติทั้ง ๔ เขาให้ข้อยืมมาอาศัยใช้สอยได้ชั่วคราว เมื่อถึงกำหนด เขาก็จะต้องการคืนคือให้แตกสลายกลับไปสู่ที่เดิม ไม่มีใครสามารถดึงดันยึดเหนี่ยวไว้ให้ชาติ ๔ เหล่านั้น เขายังจะประชุมกันอยู่ต่อไปอีกได้ ผู้ที่ปลง

ไม่ตก คือไม่สามารถจะปลงได้ตกเลย ก็คือคนที่ฝ่าฝืนคติของธรรมดาในเมื่อธาตุ ๔ เขากำลังจะต้องแตก และแยกกันไปสู่ที่เดิม ก็ยังตั้งต้นจะไม่ยอมให้เขาแตกแยกออกไป เพราะเหตุที่ว่าตนไม่มีที่หวังอย่างอื่น นอกจากร่างกายอันประกอบด้วยธาตุ ๔ นี้แล้ว สภาพจิตใจของผู้ที่ทำตนเองให้หมดหวังในช่วงเวลานี้ จึงเป็นการทรมาณตนเองอย่างที่สุด และแน่นอน จิตใจที่เศร้าหมองเช่นนี้จะต้องมีบาปกรรมเป็นที่ไปในเบื้องหน้าอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้นเลยทีเดียว

สาเหตุดั้งเดิม (Original Cause) กับสาเหตุที่เป็นอุปกรณ์เครื่องประกอบ (Instrumental Cause)

ความเข้าใจผิด เห็นสาเหตุที่เป็นส่วนประกอบ หรือเป็นส่วนอุปกรณ์ (Instrumental Cause) เป็นสาเหตุที่เป็นตัวการก่อกำเนิด หรือสาเหตุดั้งเดิม (Original Cause) นี้ ในปัจจุบันรู้สึกว่าจะมีปรากฏให้เห็นอยู่มากมายหลายกรณี ในชีวิตประจำวันของเรา ซึ่งข้าพเจ้าจะลองนึกหามาบรรยายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ดังต่อไปนี้

๑. เครื่อง เอ ที เอ็ม หรือ บริการเบิกเงินด่วน. คุณผ่องผิว พัฒน-
ประภาพันธ์ ศิษย์ผู้ร่วมงานอย่างใกล้ชิดของอาจารย์พรผู้หนึ่ง ได้เคยเล่าเรื่องซ้ำ ๆ ให้
ข้าพเจ้าฟังเรื่องหนึ่งนานมาแล้ว เกี่ยวกับเครื่องเบิกเงินด่วนอัตโนมัติ หรือที่เราเรียก
กันสั้น ๆ ว่า เครื่อง เอ ที เอ็ม. คุณผ่องผิวเล่าว่า เด็กเล็กคนหนึ่งขอเงินแม่เพื่อไปซื้อ
ของเล่น ผู้เป็นแม่บอกว่าไม่มีเงิน แก่ก็แนะนำว่าให้แม่ไปกดที่เครื่อง เอ ที เอ็ม ก็ได้
จะไปกลัวอะไร เพราะเท่าที่แก่เห็น ปรากฏว่าใคร ๆ เขาก็ไป “กด” กันประเดี๋ยวหนึ่ง
ก็มีเงินไหลออกมามากมาย ๕๕ รวม๕ แม่ของแก ก็เคยไป “กด” มาให้แก่เห็นบ่อย ๆ
อีกด้วย ผู้เป็นแม่จึงต้องอธิบายว่า ก่อนที่ใคร ๆ จะไป “กด” แล้วได้เงินมาดังนั้น เขา
จะต้องเอาเงินไปฝาก หรือว่าไป “ใส่” ไว้ในเครื่องนั้นเสียก่อน เมื่อเวลากดเครื่องมันจึง
จะ “คาย” เอาเงินของเราที่ฝากไว้ก่อนแล้วนั้น กลับคืนมาให้ ถ้าเราไม่มีเงินไป “ฝาก”
มันไว้ก่อนแล้ว ถึงจะกดอย่างไร ๆ ก็จะไม่มีความเงินไหลออกมาให้เราได้เลย

เรื่องนี้จะนำมาเปรียบเทียบเชิงประยุกต์กับเรื่อง “กามตัณหาของใคร ?”
ดังกล่าวข้างต้นได้เหมือนกัน โดยเราอาจจะเปรียบเทียบว่า เครื่อง เอ ที เอ็ม นั้น ความจริง

ไม่ใช่เครื่องผลิตเงิน หรือทำเงิน คือว่า ไม่ใช่เครื่องที่จะผลิตหรือทำเงิน ที่ไม่มีอยู่แต่เดิม ให้มาเกิดมาขึ้นได้ เพราะว่าจะต้องมีเงินจำนวนนั้น คือจำนวนเท่าที่ต้องการจะเบิกนั้น ผ่าไว้เสียก่อน ต่อจากนั้น เมื่อมีบัตร เอ ที เอ็ม สอดใส่เข้าไปและกดปุ่ม และรหัสให้ถูกต้องตามกฎข้อบังคับของเครื่อง และตามหมายเลขของรหัสแล้ว จึงจะมีเงินไหล คือ “คลอด” ออกมาให้ผู้เบิกได้ เครื่อง เอ ที เอ็ม จึงเป็นสาเหตุอันเป็นอุปกรณ์ คือ Instrumental Cause เท่านั้น ส่วนเงินจำนวนที่ฝากไว้ก่อนนั้นเอง ที่เป็นสาเหตุดั้งเดิมคือ Original Cause ในกรณีนี้ผู้มองเห็นพ่อแม่เป็นต้นเหตุ ที่ทำให้เกิดมา จึงเป็นเสมือนเด็กเล็ก ๆ ที่ต้องการตุ๊กตา แล้วให้พ่อแม่ไปกดเครื่อง เอ ที เอ็ม เอาเงินออกมาให้นั่นเอง เพราะสายตาหรือว่าปัญญาของเด็กขนาดนั้น ก็มีเพียงแค่นั้น ฉะนั้น ไต สายตา คือปัญญาของเด็ก ๆ ในสมัยที่มองเห็นเงาของวัตถุอย่างเดียว ก็คิดได้เพียงแค่การ “เล่นสนุก” ของพ่อแม่อย่างเดียวฉนั้น

๒. การเกิด, แก่, เจ็บ, ตาย. ลองหันจากเครื่อง เอ ที เอ็ม อันเป็นเรื่องชวนขัน โดยมาพิจารณาสังขารของชีวิตดูบ้าง โดยทั่วไป แม้สำหรับชาวพุทธที่บางครั้งอาจจะเพลอไพล ลืมคิดไปบ้าง ก็มักจะทักทัก หรือ โหมเม เอาเองว่า ความแก่และความเจ็บนั้น **เป็นต้นเหตุ** แห่งความตาย แต่สำหรับผู้ที่ยอมรับเชื่อหลักการของพระพุทธองค์อยู่บ้าง ก็จะต้องเห็นว่า ความแก่และความเจ็บนั้น เป็นสาเหตุอันเป็นเครื่องอุปกรณ์คือ Instrument ของความตายเท่านั้นเอง ส่วนสาเหตุที่แท้จริง ที่เป็นผู้ทำให้ความตายนั้น ไม่ใช่อื่นไกลเลย แต่เป็นความเกิดขึ้นเอง ฉนั้น เมื่อมองในระยะช่วงยาวออกไป (คือไม่ใช่มองในระยะช่วงสั้น ตอนที่แก่หรือตอนที่กำลังเจ็บจนจะตายเท่านั้น) เราก็จะเห็นความจริงที่แฝงอยู่ว่า ความเกิดขึ้นเองเป็นสาเหตุที่แท้จริง คือเป็น Original Cause เป็นตัวผลิตความตายมาให้พร้อม ๆ กันกับความเกิดขึ้นเอง ซึ่งในเรื่องนี้ศัพท์ทางบาลีท่านเรียกว่า “ขณิกมรณะ” คือเป็นการ “ตาย” ทุกขณะ หรือ Momentary Death

ข้าพเจ้าเคยอ่านวารสารทางการแพทย์ ซึ่งจะเป็นชื่ออะไร และเล่มไหน ใครเป็นผู้แต่งก็ลืมไปเสียแล้ว แต่ยังพอจำใจความได้ว่า ทางการแพทย์ก็รับรองว่า ทารกนั้น เริ่มแก่ตั้งแต่เกิดมาเลยทีเดียว คือบ่ายหน้าไปสู่ความแก่ (และก็คือสู่ความตายด้วย) ตั้งแต่แรกเกิด เป็นแต่เราสมมติเรียกกันให้อ่อนใจและปลอบใจตนเอง ว่าเป็นการเจริญ

เติบโตไปสู่ความเป็นหนุ่มเป็นสาว คือ growing young ซึ่งอันที่จริงก็เป็นการเติบโต
ไปสู่ความแก่ คือ growing old นั่นเอง โดยนัยนี้ ความแก่ และความเจ็บต่าง ๆ จึงเป็น
สาเหตุอันเป็นอุปกรณ์ (Instrumental Cause) ของความตาย ไม่ใช่ตัวตนเหตุที่แท้จริง
ซึ่งก็ได้แก่ความเกิดขึ้นเอง ดังนั้น ความเกิดขึ้นเองจึงนับว่าเป็นสาเหตุดั้งเดิม คือ Original
Cause ที่ทำให้มีความแก่และความเจ็บ ตลอดจนถึงความตายขึ้นตามกันมาได้ ดังนั้น
ผู้รู้และเห็น และเข้าใจความจริงเรื่องนี้อย่างลึกซึ้งแล้ว จึงไม่ปรารถนาการเกิดอีก
และพยายามทำความเพียรเพื่อว่าต่อไปจะได้ไม่ต้องกลับมา (เกิด เพื่อ) ตายซ้ำ ๆ อยู่
เช่นนั้น

อย่างไรก็ตาม ความปรารถนาเช่นนั้นไม่เหมือนกับมิตของผู้ที่เชื่อว่าตายแล้ว
สูญ คือไม่ยอมเชื่อเรื่องตายแล้วเกิดเลย ประเภทแรก คือผู้ที่ไม่เห็นความจริงเรื่องการเกิด
เป็นต้นเหตุอันแท้จริงของความตายนั้น ย่อมเชื่อว่าตายแล้วจะต้องเกิดอีก ถ้ายังมิได้
กระทำความดีในด้านภาวนา คือการปฏิบัติกรรมฐาน ให้เจาะลึกเข้าไปถึง “ฐานแห่ง
กรรม” คืออาสวะหรืออนุสัยที่นอนเนื่องอยู่ในสันดานหรือใน จิตส่วนที่อยู่ใต้สำนึก (sub-
conscious) หรือจะเรียกให้ฟังดูโอ้อ่าขึ้นว่า ส่วนที่อยู่เหนือสำนึก (super-conscious)
ก็ได้ สำหรับผู้ที่เชื่ออย่างจริงจัง คืออย่างหมดหัวใจ ว่าตายแล้วต้องสูญนั้น เขาก็จะ
ต้องเกิดใหม่อีก ซึ่งก็คงจะเป็นภพภูมิที่ต่ำลงไปเรื่อย ๆ เพราะความเชื่อว่าตายแล้วสูญ
นั้น ถึงแม้จะเป็นไปอย่างจริงจังและเข้มข้นเพียงใดก็ตาม จะไม่สามารถทำให้เขาสูญไปตาม
ความเชื่อนั้นได้เลยเป็นอันขาด สภาวะธรรมเป็นสิ่งที่มีอยู่ เป็นอยู่ และตั้งอยู่อย่างนั้น
ใครจะรู้หรือว่าไม่รู้ จะเชื่อหรือว่าไม่เชื่อ และจะชอบหรือว่าไม่ชอบ ก็ไม่สามารถจะให้
สังขารนั้นเปลี่ยนแปลงไปได้เลย ในหมัมมเนียมสูตร จึงมีคำของพระพุทธองค์ว่า
สภาวะธรรมทั้งหลายย่อมตั้งอยู่ มีอยู่เช่นนั้น ไม่ว่าพระองค์จะรู้หรือไม่รู้ก็ตาม ดังนั้น
การรู้ไว้ จึงเป็นประโยชน์กว่าการไม่รู้อย่างแน่นอน และผู้ที่รู้ก็จะได้เปรียบผู้ไม่รู้อย่าง
แน่นอนเช่นเดียวกัน ในเรื่องเช่นนั้น เราจะอ้างเอาความไม่รู้มาเป็นเครื่องแก้ตัวให้พ้น
ผิดไม่ได้ หลักการเรื่อง ปฏิจจสมุปบาท ก็แสดงไว้ว่า อวิชชา คือความไม่รู้ เป็นสาเหตุ
อันแท้จริง คือสาเหตุดั้งเดิมของความทุกข์ทั้งหลาย ทั้งกายและใจ และการที่พระพุทธ
องค์ได้ตรัสรู้และได้ทรงสั่งสอนเวไนยสัตว์นั้น ก็เพื่อกำจัด “ความไม่รู้” นั่นเอง

๓. **คุณสมบัติของพืช** ลองหันมาศึกษาเรื่องพืชดูบ้าง หลังจากศึกษาเรื่องเครื่อง เอ ที เอ็ม และเรื่องการเกิด แก่ เจ็บ ตาย ของมนุษย์มาแล้ว จากการศึกษาด้วยตาเนื้อ คือ มังสัจจะ เราจะเห็นว่าต้นไม้ทุกชนิดเจริญงอกงาม และเติบโตขึ้นมาได้ด้วยปัจจัยต่าง ๆ คือ ดิน, น้ำ, และอากาศอันเหมาะสมแก่ความต้องการของพืชชนิดนั้น ๆ แต่ละชนิด ซึ่งย่อมจะมีความต้องการแตกต่างกันไปตามประเภทและพันธุ์ของมัน แต่ก็คงไม่มีใครที่สายตาสั้นและแคบจนกระทั่งคิดว่า ดิน น้ำ และอากาศเป็นผู้สร้างต้นไม้ขึ้นมา เพราะตามความจริงแล้ว ดิน น้ำ และอากาศเหล่านี้ล้วนเป็นองค์ประกอบ หรือสาเหตุอันเป็นอุปการณ คือ instrumental Cause ส่วนการที่มันจะเจริญเติบโตขึ้น เป็นต้นอะไร และมีคุณภาพดีเลวเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความเป็นต้นอะไร และควมมีคุณภาพดีเลวเพียงไร ซึ่ง แฝง และ ผึ่ง อยู่ภายในเมล็ดหรือภายในตัวของมันเอง นี่แหละคือเหตุอันเป็นต้นกำเนิด คือ Original Cause ตัวอย่างเช่น เมล็ดทุเรียนพันธุ์ชะนี ไม่ว่าจะนำไปปลูกในที่ดินอย่างไร จะปรนเปรอด้วยน้ำเพียงใด และมีอากาศอันเหมาะสมเพียงใด ก็จะต้องออกผลมาเป็นทุเรียนพันธุ์ชะนีจนได้ จะหวังให้มันออกผลมาเป็นพันธุ์หมอนทองนั้น ย่อมเป็นไปได้ เพราะมันมีความเป็นทุเรียนชะนี แฝง และ ผึ่ง อยู่ภายในเมล็ดของมันเสียแล้ว ดิน น้ำ และอากาศจะช่วยให้ได้ก็คือการช่วยให้มันเจริญเติบโตเร็วขึ้นบ้าง มีผลตกขึ้นบ้าง และอาจมีคุณภาพเป็นทุเรียน ชะนี ที่ดีขึ้นบ้างพอสมควรเท่านั้น เพราะอิทธิพลของปัจจัยอันเป็นอุปการณหรือองค์ประกอบ คือ instrumental cause ก็ทำได้เพียงแค่นั้น กล่าวได้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างมีอำนาจจำกัดของมันเอง เพราะทุเรียนชะนีดังกล่าวมาแล้วนั้น แม้จะเป็นพันธุ์ที่มีคุณภาพดีอยู่ในตัวเองอย่างไร หากไม่ได้สาเหตุประกอบที่เหมาะสม คือไม่ได้น้ำ ไม่ได้อากาศ และไม่ได้ดินที่สมควรแก่กัน มันก็ย่อมจะไม่เจริญเติบโตงอกงามตามสมควร หรือบางครั้งอาจไม่เจริญเติบโตเลยก็เป็นได้

เรื่องนี้จะสรุปได้ว่า พืชทุกชนิดแม้จะเจริญเติบโตงอกงามจากดิน และต้องอาศัยน้ำและอากาศตลอดเวลา แต่ก็ไม่ได้เกิดขึ้นมา เป็นพืชอย่างนั้น มีคุณภาพดีหรือเลวอย่างนั้น เพราะดิน หรือ น้ำ หรืออากาศเลย มันมีความเป็นพืชชนิดนั้น และคุณภาพเช่นนั้น แฝง และ ผึ่ง อยู่ในตนเอง เป็นลักษณะเฉพาะของมันมาแต่เดิม แม้ใน

กรณีที่มีการต่อและติดต่อกัน ก็เป็นการบำรุงหรือเสริมคุณภาพของมันได้บ้าง เท่าที่คุณภาพเดิมของมันจะอำนวยให้ และถึงอย่างไรมันก็จะเป็นที่ชนิดเดิมอยู่นั่นเอง จะให้มะม่วงเปลี่ยนเป็นทุเรียนนั้น ย่อมเป็นไปได้ เรื่องเช่นนี้ชาวสวน (หรืออันที่จริงผู้บริโภคที่ไม่เคยเป็นชาวสวน) ก็รู้จักกันทุกคน จึงไม่มีใครที่จะคิดหรือฝันไปว่า ดิน น้ำ และอากาศ เป็นตัวการสร้าง มะม่วง หรือทุเรียนเป็นต้น ขึ้นมาเช่นนั้นเลย

๔. กรรมพันธุ์ : สิ่งแวดล้อม : วิชา. หลังจากการพิจารณาเรื่องพืช เรื่องเอ ที เอ็ม และเรื่องการ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ของร่างกายมาพอสมควรแล้ว ต่อจากนี้เราจะหันมาพิจารณาเรื่องที่สำคัญและลึกซึ้งกว่านั้น ที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของมนุษย์ทุกคนโดยตรง คือ สิ่งที่สรรสร้างชะตากรรม และวิถีชีวิตของเรานั้นเอง ปัญหาที่น่าสนใจก็คือ คັນคว่ำถกเถียงกันมานานพอสมควรแล้ว เกี่ยวกับว่า การที่คนเรา จะเกิดมาเป็นอะไร และเมื่อหลังจากการเกิดมาแล้ว จะเป็นอย่างไรต่อไปนั้น น่าจะเป็นเพราะอิทธิพลของกรรมพันธุ์ (Heredity) หรือว่า สิ่งแวดล้อม (Environment) กันแน่ หรือว่าหากเป็นด้วยทั้งสองประการแล้ว อย่างไหนน่าจะมีอิทธิพลต่อชีวิตของเรามากกว่ากัน

ทัศนคติของนักคันคว่ำทางฝ่ายตะวันตก ซึ่งส่วนมากก็คิดกันแต่ในด้านวัตถุหรือด้านร่างกายฝ่ายเดียว ก็ยังมีความไม่ลงรอยกัน คือยังไม่เป็นที่แน่นอนพอที่จะตัดสินใจให้เด็ดขาดลงไปได้ ว่าในบรรดาสองประการ คือกรรมพันธุ์กับสิ่งแวดล้อมนั้น อย่างไหนน่าจะมีอิทธิพลต่อชีวิตของบุคคลมากกว่ากัน เพราะแต่ละฝ่าย ต่างก็มีเหตุผล หลักฐานและตัวอย่างประกอบ เป็นเครื่องสนับสนุนมติของตนได้มากพอ ๆ กัน แต่ในทัศนะของข้าพเจ้า ซึ่งคิดตามหลักการของพระพุทธศาสนานั้น ก็อดคิดไม่ได้ว่า นักปราชญ์และนักคันคว่ำเหล่านั้น มองข้ามสาเหตุดั้งเดิม คือ Original Cause อันเป็นตัวการสำคัญขั้นมูลฐานไปอย่างหนึ่ง คือ “วิชา” หรือ “สันดาน” (สันดาน) ของบุคคลแต่ละคน ที่เป็นของเขาเองโดยแท้จริง ก่อน ที่เขาจะได้มาอาศัยเกิดกับบิดามารดาในปัจจุบันนั่นเอง อนึ่งคำว่า “สันดาน” นี้ อย่าคิดว่าเป็นคำหยาบหรือรุนแรง เพราะข้าพเจ้าเรียกตามคำภาษาบาลี ซึ่งได้วงเล็บไว้ให้แล้วว่ามาจากคำว่า “สันดาน” ซึ่งแปลเป็นไทยโดยใจความก็น่าจะแปลได้ว่าเป็น “พันเพ้อชยาศัย รวมทั้งความถนัด หรือความโน้มถ่วง (ในอันที่ชอบ หรือไม่ชอบสิ่งใด ๆ) ซึ่งได้ติดตัว (คือติดใจ) ของเขามาจากชาติ

ก่อนแล้ว” สิ่งนี้ เราอาจจะเรียกรวม ๆ ในฐานะเป็นสมุหนาม (Collective Noun) ว่า “วิบาก” ก็ได้ ถ้าต้องการจะหลีกเลี่ยงไม่ใช้คำว่า “สันดาน” ซึ่งฟังดูในภาษาไทยอาจจะไม่ค่อยจะเป็นมงคลหรือไพเราะหนัก

เนื่องจาก “วิบาก” ในความหมายดังกล่าวมาแล้ว เป็นสิ่งที่เป็นของแต่ละบุคคลอย่างแท้จริง และได้ติดตัว (คือติดใจ) เขามาจากชาติก่อนแล้ว ดังนั้น วิบากนี้ จึงเป็นสาเหตุดั้งเดิม คือ Original Cause ที่จะแต่งชตากรรมหรือวิถีชีวิตของแต่ละคนให้เป็นอย่างไร ๆ ต่อไป จริงอยู่ วิบาก ในความหมายดังกล่าวแล้วนี้เป็น “สังขาร” คือ อยู่ในฐานะที่อาจจะเปลี่ยนแปลงได้มากบ้างน้อยบ้าง และอาจจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม หรือว่าเลวลงกว่าเดิมก็ได้ ทงนส่วนหนักขึ้นอยู่กับ ความเข้มข้น หรือ ความรุนแรง ของวิบากนั่นเอง ถ้าเป็นวิบากที่เข้มข้นมาก คือมีกรรมหนักที่เรียกว่า อกุศลกรรม เป็นตัวประกอบแฝงและฝังติดมาด้วย จะให้เปลี่ยนแปลงไปในทางตรงกันข้าม ย่อมเป็นการยาก นอกจากว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทางเดิม คือให้ทวีความเข้มข้นขึ้นอีก แต่ถ้าวิบากนั้นขาดความเข้มข้น ก็แน่ละ อาจจะได้รับการเปลี่ยนแปลงได้โดยไม่ง่ายนัก ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือว่าเลวลงก็ตาม

ที่นี้มาถึงปัญหาที่ว่า ก็อะไรเล่า ที่จะมาเป็นตัวการเปลี่ยนแปลง วิบากดังกล่าวมานั้น ต่อปัญหานี้ก็ต้องขอตอบว่า สาเหตุประกอบอันเป็นอุปกรณ (Instrumental Cause) นั้นก็คือ กรรมพันธุ์และสิ่งแวดล้อมนั่นเอง จากนั้นเราจึงได้หลักการ จากทางพระพุทธศาสนาว่า “วิบาก” ของแต่ละบุคคล คือสาเหตุดั้งเดิม อันเป็นตัวการก่อให้เกิดบุคคลนั้น ๆ ขึ้นมา คือเป็น Original Cause ได้แก่เป็นตัวการ “สร้างสรรค์” บุคคลนั้นทั้งในด้านนามกาย (Mental Nature) คือ ความชอบและไม่ชอบ ความถนัดและไม่ถนัด ความโน้มเอียงที่จะเป็นประเภท ราคะจริตหรือโลภะจริต หรือ โทสะจริต เป็นต้นนี้เป็นส่วนโครงสร้างของจิตใจ หรือนามกาย ส่วนในด้านรูปรูปร่าง ก็คือ การที่เขาจะมีรูปร่างอย่างไร สวยงาม รูปหล่อ หรือขรุขระ พิกัด และจะต้องมาเกิดกับบิดามารดาคนไหน ซึ่งมีฐานะอย่างไร มีนิสัยอย่างไร เป็นต้น รายละเอียดเหล่านี้เป็นส่วนประกอบ คือ เป็น Instrumental Cause เท่านั้น ซึ่งเราจะไม่คิดหรือไม่ให้ความสำคัญเสียบ้างเลยก็ไม่ได้ แต่ในเวลาเดียวกัน เราจะมองข้าม สาเหตุดั้งเดิมคือตัวการ สร้าง เขามา

อันได้แก่ วิบากหรือสันดานนั้น ก็ย่อมไม่ได้ยอดเยี่ยมเท่าเทียมกัน ถ้าจะลองคิดเป็นสมการคณิตศาสตร์คือ Mathematical Equation ดูก็คงจะต้องกล่าวว่า โชตาชีวิต (destiny) ของบุคคลแต่ละคนนั้น เปรียบเสมือนสมการที่มี ๓ เทอม (term) ประกอบกัน สมมุติว่าเราให้โชตาชีวิตของเขาเป็นตัว ข. ชีวิตของบุคคลแต่ละคนจะให้เป็นสมการ (Equation) ได้ดังต่อไปนี้ คือ

$$ข. = ว. + (ก. + ส.)$$

โดยถือว่า ว. คือวิบากของเขาเองที่ติดตัว คือจิตใจ มา

ก. คือกรรมพันธุ์

และ ส. คือ สิ่งแวดล้อม

ที่จะต้องให้ความสังเกตเป็นพิเศษโดยเฉพาะก็คือ ข้าพเจ้าได้สังเกตเห็นไว้ที่ระหว่าง ก. กับ ส. ซึ่งทงนก็มีความหมายตามหลักการของวิชาคณิตศาสตร์ว่า อิทธิพลของกรรมพันธุ์ กับ สิ่งแวดล้อมนั้น จะต้องนำมารวมกันเป็นหนึ่งหน่วย ก่อนที่จะนำมาบวกกับ ว. คือ วิบากของเขาแต่ละคน

ที่กล่าวมาแล้วนั้น เป็นเพียงสูตรทางพีชคณิตให้ไว้เป็นหลักการกว้าง ๆ เท่านั้น ยังไม่ได้แทนค่าของตัวอักษรแต่ละตัวเป็นจำนวนเลข ซึ่งแต่ละ ค่าจำนวนเลขของแต่ละตัวของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกันไปได้มากทีเดียว สำหรับผู้ที่มิวิบากเดิมมาอย่างรุนแรงและเข้มข้นทั้งทางดีและทางร้าย ค่าตัวเลขของตัว ว. จะสูงมาก และผลรวมของตัว ก. และ ส. จะน้อยลงไปมากตามส่วน โชตาชีวิตของเขาจะต้องเป็นไปตามวิบากเดิมอย่างมาก สิ่งแวดล้อมและกรรมพันธุ์จะมีอิทธิพลต่อเขา ทำให้หันเหไปได้บ้างก็น้อยเหลือเกิน และอาจจะเป็นเพียงชั่วคราวเท่านั้น เรียกว่า “ศักยภาพ” (Potentialities) คือความสามารถแฝง ของเขาจะรุนแรงและเข้มข้นมาก ด้วยอำนาจของอาภินิหารกรรม คือกรรมที่สั่งสมไว้แต่เดิมมากมายจริง ๆ และครุกรรม คือกรรมที่รุนแรงถึงที่สุด ยังไม่มีอะไรมาขัดขวางได้ในชาติปัจจุบันนี้ ทงนหมายความว่าทั้งทางดีและทางชั่ว คือทั้งฝ่ายกุศล และ อกุศล

ในกรณีตรงกันข้าม หาก ว. คือ วิบากเดิม มีกำลังอ่อน ก็อยู่ในฐานะที่จะได้รับการเปลี่ยนแปลงได้มาก จากอิทธิพลของ ก. คือกรรมพันธุ์ และ สิ่งแวดล้อม

คือ ส. ซึ่งทั้งสองอย่างจะรวมกันให้ผลต่อชะตาชีวิตของบุคคลนั้นได้มาก ทั้งในด้านดี และด้านร้าย บุคคลประเภทนี้กล่าวได้ว่ามี ภูมิคุ้มกัน (Immunity) อ่อน มีความสามารถต้านทานหรือฝ่าฟัน (Resistance) อ่อน เกือบจะเรียกว่า เป็นโรคเอดส์ทางใจก็ได้ ถ้างบ็ญไปอยู่ใต้อิทธิพลของกรรมพันธุ์ที่ไม่ดี (คือไปเกิดกับพ่อแม่ที่มีนิสัยไม่ดี) และ ได้ไปในสิ่งแวดล้อมคือสังคมที่ไม่ดีอีกด้วย

“กรรมพันธุ์” ตามความหมายในพระคัมภีร์

มีข้อความหรือว่าสำนวนที่น่าสังเกตเกี่ยวกับเรื่องนี้อยู่ในคำ ๆ หนึ่ง คือคำว่า “กรรมพันธุ์” ซึ่งเราใช้กันในวงการทั่วไปทางโลก หมายความว่าสิ่งที่ได้รับเป็นมรดกมาจากบิดาและมารดา หรือในวงกว้างอาจจะหมายถึงที่ได้รับมาจาก ปู่ ย่า ตา ยาย คือ บรรพบุรุษเหนือจากบิดามารดาขึ้นไปอีกก็ได้ ซึ่ง “สิ่ง” ที่กล่าวมานั้น ก็หมายความว่ารวมไปถึงทั้งสภาพทางร่างกาย คือ อ้วน ผอม สูง ต่ำ ดำขาว พิการ อ่อนแอ หรือ แข็งแรง เป็นต้น ในทางจิตใจ ก็หมายความว่า ความฉลาด ความโง่ ความถนัด ความโน้มน้อมต่าง ๆ เป็นต้น สรุปความว่าทั้งหมดนั้น เป็น “มรดก” ที่บุคคลได้รับมาจาก ผู้ให้กำเนิดบ้าง บรรพบุรุษบ้าง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ตามมตินับบุคคลผู้ที่เกิดมาแต่ละคนจาก “การเล่นสนุก” ของพ่อแม่ นั่น **ไม่มีอะไรเป็นของตนเองเลย** เพราะตามทัศนคติของผู้เชื่อหลักการนี้ ก็ถือว่าที่เราได้เกิดมานี้ ก็เป็นชาติแรก และก็ เป็นชาติสุดท้ายด้วย จึงไม่ได้มีอะไรติดตัวมา และก็จะมีอะไรติดตัวไปอีกด้วย คือไม่มี บาป บุญ คุณ โศข คุณของบิดา หรือมารดา เป็นต้นเลย เมื่อคิดตามหลักการหรือ ทฤษฎีเช่นนั้น ก็เป็นอันว่าไม่มีใครเถียงหรือคัดค้านได้ เพราะเขาถือเอาพ่อแม่เป็นเหตุดั้งเดิมคือ Original Cause ที่ได้ สร้าง ร่างกายและจิตใจของลูก ๆ แต่ละคนมาเสียแล้ว จึงไม่มีอะไรที่จะต้องพูดให้เป็นการต่อความยาวสาวความยืดกันอีก และคำว่า “กรรมพันธุ์” ในความหมายเช่นนี้ ก็ตรงกับคำภาษาที่ว่า Heredity โดยแท้

แต่อันที่จริง ท่านเชื่อใหม่ว่า ในพระคัมภีร์ของเรา คำว่า “กรรมพันธุ์” มีความหมายลึกซึ้งกว่านั้นมาก คือหมายความว่าสิ่งที่ติดตัว (คือจิตใจ) ของเด็กที่จะมาเกิดในท้องมารดา ซึ่ง “สิ่ง” นี้ก็คือสภาพทั้งทางร่างกายและทางจิตใจอันเป็น “วิบาก”

ที่สมควรแก่เขาแต่ละคนในช่วงเวลาคือในขณะนั้น ๆ โดยเฉพาะ นี่คือสาเหตุดั้งเดิม คือ Original Cause ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั่นเอง กล่าวอีกนัยหนึ่งให้เห็นชัดๆ ก็คือว่า คำว่า “กรรมพันธุ์” ตามความหมายของพระพุทธรศาสนาชั้นนี้ หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นสมบัติของเด็กแต่ละคน ก่อน ที่จะมาเกิด ทั้งในด้านดีและด้านร้าย ทั้งที่เป็นส่วนบุญและบาป โดยเฉพาะ ไม่ได้หมายความว่าสิ่งที่เขาจะได้รับเป็นมรดกจากบิดามารดาเลย และในบรรดา “สิ่ง” ที่เป็นของเขาโดยเฉพาะ ที่ติดตัว คือจิตใจ มาด้วยนั้น ก็คือ กามตัณหา หรือที่ในภาษาลูกทุ่งปัจจุบันเรียกว่า เซ็กซ์ หรือความต้องการในทางเซ็กซ์นั่นเอง ดังนั้น การที่ลูก ๆ จะโทษหรือเยาะเย้ยว่า ตนเป็นผลผลิตของ “การเล่นสนุก” ของพ่อแม่ นั้น จึงเป็นการอกตัญญู คือไม่รับรู้คุณของปัจจัยหรือสาเหตุที่เป็นอุปกรณ์ (Instrumental Cause) ให้ตนเองนั้นแหละได้สนองความปรารถนา คือ ความต้องการในทางเซ็กซ์ของตนเอง เมื่อเติบโตขึ้นจนกระทั่งร่างกายอยู่ในสภาพที่พร้อมจะสนองความต้องการทางเซ็กซ์ได้แล้ว ข้าพเจ้าล้มไปเสียแล้วว่า ผู้ที่ประกาศหลักการอันเป็นนิตยมติจากทฤษฎีที่ว่า ตนเองไม่ได้ตั้งใจจะเกิด แต่ทว่าเป็นผลผลิตจาก “การเล่นสนุก” ของพ่อแม่ นั้นเป็นใครคือชื่ออะไร แต่เมื่อเวลาได้ล่วงมานับเป็นสิบกว่าปีเช่นนี้แล้ว ก็คิดว่าปานนี้บุคคลผู้นั้น ก็คงจะต้องมีครอบครัว มี “การเล่นสนุก” แบบเดียวกับพ่อแม่ของเขาแล้วเหมือนกัน และถ้าเขาเกิดมี “เด็ก” เป็นผลผลิตขึ้นมา และเด็กคนนั้นโธ่รู้ความขื่น นำเอาประโยชน์นั้นมาพูดใส่หน้าเขา ให้เขาได้ยินบ้าง ก็อย่ากรู้เหมือนกันว่า เขาจะคิดอย่างไร

ก็เป็นอันสรุปความได้ดังนี้คือ (๑) ถ้าคำว่า “กรรมพันธุ์” หมายถึง สิ่งที่ลูกได้รับเป็นมรดกมาจากพ่อแม่หรือบรรพบุรุษ ตามความหมายในภาษาอังกฤษว่า Heredity ละก็ นับว่าเป็นการผิดหลักทางพระพุทธรศาสนาเป็นอย่างยิ่ง นับว่าเป็น Extreme Wrong Belief คือมีจนาทฤษฎีอย่างร้ายแรง เพราะแนวความคิดเช่นนั้นถือเอาการเกิดครั้งนี้เป็นครั้งเดียว ทุกคนจะไม่เคยมีชาติก่อน และก็จะมีชาติหน้าอีกด้วย ความเห็นเช่นนั้นมิใช่โทษคือ

ก. เป็นการทำให้ตนเอง และผู้อื่นที่เชื่อตามไปด้วย หมดหวัง จัดว่าเป็น Doctrine of Hopelessness.

ข. ทำให้จิตเศร้าหมองเวลาที่กำลังจะถึงแก่ความตาย คือตอนทีธาตุ ๔ จะแยก ชั้นขี้จะแตก เพราะถึงแม้ว่าเขาจะเชื่อว่าตายแล้วสูญ แต่ในใจของเขาก็จะไม่อยากสูญ

และจะไม่ยอมสูญเสีย จึงต้องดิ้นรนกระเสือกกระสน กลายเป็นคน “ซีโกง” คือ
ตั้งต้นจะไม่ยอมให้ธาตุทั้ง ๔ แยก ไม่ยอมให้กายแตก หนึ่ง ๆ ที่เจ้าของคือ
ธาตุ ๔ เขามาทวงคืน ว่าถึงเวลาที่เขาจะเอาของที่เขาให้ยืมมาใช้ชั่วคราวนั้น
กลับคืนไปแล้ว คิดคืออนาคตของบุคคลประเภทนี้ เป็นเรื่องที่น่าสังเวชมาก

ข. แต่ถ้า “กรรมพันธุ์” มีความหมายตามในพระบาลี คือหมายความถึงคำ
ว่า “กรรมทายาทและกรรมพันธุ์” คือวิบากหรือผลแห่งกรรม ของแต่ละคนที่ตนทำไว้
ทั้งที่เป็นส่วนดีและส่วนร้าย อันเป็น “มรดก” ที่ตนเองต้องเป็นทายาทตามหลักของ
กฎแห่งกรรม ของพระพุทธองค์เช่นนั้น ก็นับว่าถูกต้องทุกประการ เป็นกรรมมีสัมมาทิฏฐิ
คือความเห็นชอบแล้ว กล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือทุกคนเป็นผู้รับมรดก, เป็นทายาท, เป็น
เผ่าพันธุ์ของกรรม (คือวิบากของกรรม) ที่ตนได้กระทำไว้เอง ก่อนหน้าที่จะมาเกิดกับ
พ่อแม่คุณในชาติปัจจุบันนี้

ค. อย่างไรก็ตาม ทั้งหมดนี้ทางพระพุทธศาสนาไม่ได้ละเลยความสำคัญ
ของกรรมพันธุ์ ในความหมายของสิ่งที่ได้รับจากพ่อแม่ (ซึ่งเป็นความหมายของคำว่า
Heredity) และความสำคัญของสิ่งแวดล้อม (environment) เสียเลยทีเดียว เป็นแต่ว่า
ขอให้เราคิด จัดลำดับแห่งความสำคัญเสียใหม่ให้ถูกต้อง คือขอให้คิดว่า “วิบาก” คือผล
ของกรรมของแต่ละคนที่ติดตัว (คือใจ) มานี้ เราอย่าตัดทิ้งออกไปเสียหมดไม่ได้เพราะ
เรื่องนี้เป็นสาเหตุดั้งเดิม (original cause) คือเป็นตัวการ สร้างสรร ชะตาชีวิตทีเดียว
ส่วนกรรมพันธุ์ในความหมายว่า Heredity และสิ่งแวดล้อมนั้น เป็นสาเหตุประกอบอัน
เป็นอุปกรณ์ คือ Instrumental cause มีอิทธิพลในการสร้างสรรค์ชะตาชีวิตของบุคคล
ด้วยเหมือนกัน เพราะวิบาก ยังเป็น สังขารธรรม สามารถเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี
ขึ้นหรือว่าเลวลงก็ได้ สุดแล้วแต่ความรุนแรงของ Heredity และ Environment นั้น
จะทำปฏิกิริยาต่อวิบากได้มากน้อยเพียงใด เพราะถ้าวิบากมีความเข้มข้นมาก ก็เปลี่ยน
ได้ยาก ถ้ามีความเข้มข้นน้อย มีภูมิคุ้มกันน้อย และมีความต้านทานน้อย ก็มีทางที่จะ
เปลี่ยนแปลงไปได้มาก ทั้งในทางดีและทางร้าย

ง. คุณสุพจน์ สุภาวนิช เพื่อนทหารผ่านศึกรุ่นเดียวกันกับข้าพเจ้า ใน
ช่วงสงครามมหาเอเชียบูรพา ได้กลับมาพบกับข้าพเจ้าหลังจากที่เมื่อปลดเป็นกองหนุน

แล้ว ก็แยกย้ายกันไปประกอบอาชีพกันคนละทางสองทางเป็นเวลานานหลายสิบปี ตอน
ทกลับมาพบกันเมื่อหลายปีมาแล้ว คุณสุพจน์มีลูกชายและลูกสาวเบ็นกะตัก พอรู้ว่า
ข้าพเจ้ามีลูกคนเดียว ก็แสดงความชื่นชมดีใจด้วยเป็นอย่างมาก และได้ให้คำติอันเป็น
สัจธรรม ซึ่งฟังแล้วก็น่าขำขัน แต่ก็เป็นความจริงที่เถียงไม่ได้ โดยคุณสุพจน์กล่าวว่า
“คุณศิริเอ๋ย ผมนต้องทำงานเหนื่อยยากสุดแสนทีเดียวนะ ทงนี้ก็เพราะผมต้อง

“ตากแดดตากลม ก็เพราะนมสองเต้า
ลำบากยากเข็ญ ก็เพราะไอ “เอ็น” ของเรา” นี่เองแหละ

คุณสุพจน์ เจ้าของคำกล่าวนั้นตายไปหลายปีแล้ว แต่ข้าพเจ้ายังคงจำภาพิต
ที่น่าขำ แต่เป็นสัจธรรมชั้นสูงของเขาได้จนกระทั่งบัดนี้

ข้าพเจ้ายกภาชิตนขึ้นมาอ้าง ก็เพื่อจะเตือนใจคนหนุ่มสาวสมัยนี้บางคน ที่
คิดดูถูกพ่อแม่เพราะเรื่องนี้ให้ได้สำนึกถึงความจริงว่า ตนเองนั้นแหละ ก็ยังไม่อาจพ้นไป
จาก “เกลียวน้ำวน” นี้ได้เลย การดูถูกและเหยียดหยันผู้อื่นในเรื่องนี้ จะเกิดผลเป็น
boomerang คือปฏิกิริยาที่สะท้อนกลับมาหาตนเอง อย่างรุนแรงยิ่งขึ้นอีก และจะทำ
ให้ตนเองได้รับความทุกข์ทรมาน ทั้งทางกายและทางใจเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัวทีเดียว
ทางที่ดีคือว่า ทางที่ถูกต้อง ก็คือการพิจารณาเรื่องนี้ด้วยความเห็นอกเห็นใจ ไม่เหยียดหยัน
เรื่องเช่นนี้ และก็ไม่ต้องยกย่องเชิดชูว่าเป็นเรื่องประเสริฐเลิศลอยฟ้า จนกระทั่ง
ถ้าชีวิตของใคร ๆ ชาติเรื่องเช่นนี้แล้ว ก็จะต้อง “อับเฉาเศร้าสร้อย” เสียจนกระทั่ง
ชีวิตนั้น ไม่มีความหมายอะไรเลย เพราะนอกจากพระภิกษุเป็นจำนวนมาก ซึ่งสามารถ
มีชีวิตอันบริสุทธิ์และสดชื่นได้ โดยไม่ต้องอาศัยการสนองกามตัณหาเช่นนี้แล้ว ก็ยังมี
ฆราวาสที่สามารถ “บวชใจ” ได้ทั้งหญิงและชาย ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องเซ็กซ์หรือเพศ
สัมพันธ์เลยจนตลอดชีวิต ก็ยังมีให้รู้และเห็นอยู่บ้างเหมือนกัน โดยที่ท่านเหล่านั้น
ก็มีได้เป็นคนเสื่อมเสียสุขภาพทางจิต หรือเป็นคนไม่เต็มเต็งแต่อย่างใด นีคือทางสาย
กลาง ที่ชาวพุทธทั่วไปควรมองเรื่องเพศสัมพันธ์โดยนัยนี้ คือไม่เหยียดหยันดูถูกแต่เข้า
ใจและเห็นใจในเมื่อเป็นธรรมชาติ คือเป็นไปถูกต้องตามประเพณี กฎของสังคมและ
ศีลธรรม แต่ในเวลาเดียวกัน ก็ไม่ยกย่องว่าเป็นพระเจ้า หรือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็น
ของจำเป็นที่ทุกคนจะขาดไม่ได้

จ. และข้อสำคัญที่สุด ที่เป็นจุดมุ่งหมายของบทความเรื่องนี้ก็คือ โลกนี้เป็นกามวจรภูมิ คือภูมิแห่งกาม หรือพูดให้ถึงใจก็คือว่า เป็นภูมิแห่งเซ็กซ์นั่นแหละ ดังนั้นผู้ที่ได้มาเกิดในโลกนี้ ก็จะต้อง มีความปรารถนาในเรื่องเซ็กซ์ติดใจมาก่อนแล้วทุกคน กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ อย่าไปโทษ “การเล่นสนุก” ของพ่อแม่เลย ควรจะขอบคุณที่พ่อแม่ได้ “เล่นสนุกกัน” ทำให้ตนเองได้ช่องมาเกิด หลังจากที่ได้มา “จ้องคอยอยู่ข้างมุ้ง” แล้วโดยไม่เสียเวลาเปล่า หากตนเองไม่มีความต้องการที่จะเล่นสนุกกันแบบนี้แล้ว ก็จะไม่ต้องมาเกิดอีกดอก

จ. และข้อสำคัญที่ไม่ควรลืมอีกข้อหนึ่งก็คือ ไป ๆ มา ๆ ตนเองก็จะตกอยู่ในสภาพ “ว่าแต่เขา อีเหมาเป็นเอง” จนได้ ถ้ายังมีได้บำเพ็ญภาวนาให้อานาคามีมรรคเสียแต่ในชาตินี้ ต่อไปเวลามีลูก ๆ ขึ้นมา พวกลูก ๆ เขาพูดใส่หน้าว่า เขาเกิดมาโดยเป็นผลิตผลอันไม่ได้ตั้งใจของการ “เล่นสนุก” ของพ่อแม่เช่นนั้นแล้ว ตนเองจะรู้สึกอย่างไรบ้าง ?

ข. กาม คือเนื้อ เลือด และชีวิตของสัตว์ (คือมนุษย์ด้วย). ข้าพเจ้าเคยอ่านหนังสือเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรมเล่มหนึ่ง ถ้าจำไม่ผิดก็คงจะเป็นการตอบคำถามของท่านเจ้าคุณธรรมเจดีย์ (จุม พันธุโล) โดยท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต เกี่ยวกับเรื่องที่ว่าเหตุใดการทำกุศลของสัตว์ (คือมนุษย์) จึงวนเวียนอยู่ในภูมิแห่งกามวิสัย โดยมากเหลือเกิน คือมีน้อยเหลือเกิน ที่จะข้ามพ้นกามวิสัย หรือ กามตัณหาไปได้ ท่านพระอาจารย์มั่นได้ตอบมีใจความว่า ก็น่าจะต้องเป็นเช่นนั้น เพราะสัตว์ (คือมนุษย์) ทั้งหลาย เกิดมาจากกาม คืออาศัยกามของพ่อแม่ เป็นเครื่องระบายอารมณ์ฝ่ายกามของตนเอง(เมื่อเติบโตขึ้น). เลือด, เนื้อ, และชีวิตของเขาถูกสร้างขึ้นด้วยกามทั้งแห่ง และทุกก่อนทุกส่วน การสละกามจึงเปรียบเสมือนการสละ เลือด, เนื้อ, และชีวิตของตนเอง จะให้เป็นไปโดยง่ายตายนั้น ย่อมทำไม่ได้ ต้องมีการฝืนใจและ “หักใจ” กันอย่างโลดโผนพอสมควรทีเดียว และก็ต้องเป็นผู้มีบารมีและอินทริย์อบรมมาแล้วอย่างมากพอด้วย อำนาจของ กามตัณหา หรือโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความต้องการในด้านเซ็กซ์นั้น จึงมีมากมาย “แสนสาหัส” อย่างที่สุนทรภู่กล่าวไว้ ซึ่งข้าพเจ้าได้ยกมาไว้เป็นหัวข้อต้นบทนี้จริง ๆ ถึงขนาดว่าสุนทรภู่ลงทุนยอมให้ “ถอง”

โดยใครก็ได้ ที่สามารถตัดกิเลสตัวนี้ไปได้ โดยเหตุผลทางพระพุทธศาสนา ก็คงจะมีแต่พระอนาคามีเป็นอย่างต่ำเท่านั้น ที่สามารถจะ “ลอง” สนุกทรมานได้อย่างเต็มที่

ข้าพเจ้าขออุทิศการบรรยายเรื่อง “กามตัณหา (หรือ “เซ็กซ์”) ของใคร?” ที่ได้ดำเนินมาอย่างชั้ดขาวพอสมควร (หรืออาจจะมากมายเกินสมควรก็ได้) ไว้เพียงเท่านี้ จุดประสงค์ของข้าพเจ้า ก็เพื่อจะให้เป็นที่เครื่องเตือนใจคนหนุ่มสาวสมัยใหม่ ที่คิดว่าตนเป็นผลผลิตจากการ “เล่นสนุก” ของพ่อแม่ นั่น ให้ได้คิดบ้างว่า เซ็กซ์ (คือความต้องการทางเซ็กซ์) ของตนเอง นั้นแหละ เป็นสาเหตุสำคัญคือเป็นตัวการสร้างสรรค์ (Original or Creative Cause) ให้ตนเองเกิดมา เพื่อจะได้มีโอกาสระบายนามธรรมในเซ็กซ์ได้บ้าง เมื่อถึงวัยเจริญพันธุ์ขึ้นมา ส่วนการ “เล่นสนุก” ของพ่อแม่ นั้นก็เป็นเครื่องเครื่องอาศัยหรือเครื่องอุปการะ คือ Instrumental Cause เท่านั้นเอง หากตนเองไม่มีความปรารถนาดังกล่าว ก็เป็นผู้สิ้นราคะและโทสะแล้ว ไม่ว่าใครเขาจะ “เล่นสนุก” กันที่ไหน อย่างไร และมากมายเพียงใด ตนก็จะไม่กลับมาอาศัยต้องเขาเกิดอีกแน่นอน ทั้งนั้นจะเป็นไปได้ก็โดยการบำเพ็ญภาวนาให้ได้ถึงอนาคามีมรรคเป็นอย่างต่ำ (คำว่า “อนาคามี” แปลว่า ผู้ไม่กลับมาเกิดในโลกนี้อีก คือ Non-Returner)

อย่า “ว่าแต่เขา อีเหินาเป็นเอง”

เซ็กซ์ของใคร	จงไตร่ตรอง	มองให้แน่
โทษพ่อแม่	ง่าย ๆ	ไม่ได้ชนะหนู
จงยึดถือ	คำพระ	บรมครู
หัดคิดดู	ให้ครบถ้วน	กระบวนการ
เซ็กซ์ของตน	เองมีแฝง	และฝังอยู่
ต้องรับรู้	ตามทำนอง	อย่ามองข้าม
ตนนั้นแหละ	ได้มานะ	พยายาม
เฝ้าติดตาม	เมื่อเขา “เล่น—	สนุก” กัน

เพื่อหวังจะ	มาเกิดใหม่	ได้หาช่อง
คอยสนอง	ค้นหา	ถือตาหัน
เหลือบเหลี้ยวมอง	“ช่อง” ที่ชอบ	ไม่เว้นวัน
อยาก “สนุก”	พอ ๆ กัน	นั่นแหละเจ้า
เรื่องเช่นนี้	ถือว่าเป็น	ธรรมดา
ไม่สมควร	โพนทนา	ว่าแต่เขา
ต้องตักน้ำ	ใส่กะโหลก	ชะงอกตุเงา
อย่าเหมือนอิเหนา	ว่าแต่เขา	เราเป็นเอง
หัดคิดมอง	ให้ยาวไกล	ในวันหน้า
จะโดนดี	ในไม่ช้า	อย่าอวดเก่ง
วันหนึ่งอาจ	จะถูกลูก	ของเราเอง
คุยโขมก	โง่งเงง	ใส่หน้าเรา
ว่าเด็กเป็น	สักแต่ว่า	ผลิผล
แห่งความซุก	ความซน	พ่อแม่เขา
ทำให้เด็ก	เกิดมา	ลำบากเปล่า ๆ
แล้วจะเอา	เป็นบุญคุณ	ด้วยเหตุใด
มีหลักการ	ทางพุทธ—	ศาสนา
พระบรม	ศาสดา	ท่านกล่าวไว้
ทุกคนมี	เชกส์แฝงจิต	ติดฝังใจ
ก่อนจะได้	มากำเนิด	เกิดเป็นคน
เชกส์ของตน	เองนั่นแหละ	เป็นต้นเหตุ
กามกิเลส	ฝังใจมา	ตั้งแต่ต้น
จึงต้องมา	อาศัยทอง	พ่อแม่ตน
เพื่อ “สนุก”	ซุกซน	ได้อีกครั้ง

น^๕คือหลัก
อันองค์พระ
ทุกคนเป็น
ไม่ถึง “^๕ฝั่ง”

ซึ่งจะไม่
มีจิตมั่น
สิ้นราคะ
จึงไม่มี

ใครเขาอัน
มากเท่าใด
ท่านไม่เกี่ยว
เป็นอันพัน

ขอคนหนุ่ม
เพื่อเตือนใจ
เราเป็นบุตร
พ่อแม่บ่อน

พึงให้ความ
ด้วยน้ำใจ
หากสังเวช
เพื่ออนาคต—

จากราคะ
ไม่ต้องกลับ
ไม่มีวัน
ถึง “^๕ฝั่ง” ได้

ธรรมะ
ศาสดา
เช่นกล่าวมา
บันลือ—
ต้องกลับมา
คงอยู่ได้
และโทษะ
ความอยาก “^๕สนุก”

จะ “^๕สนุก”
ชนชุก
ไม่กลับมา
จากภูมิภา—

คนสาว
อย่าพึงใช้
และธิดา
ขำขัน

เคารพ
กตัญญู
คิดปลดปลง
มีมรรค

และโทษะ
มาอาวรณ์
กลับมาเฝ้า
เกษมสุข

พระศาสนา
ท่านสอนสั่ง
หากว่ายัง
นาคามี

เกิดในครรภ์
ในทุกที่
ไปด้วยดี
หรือชุกชน

กัณฑ์ไหน
ทุกแห่งหน
เกิดเป็นคน
มาวจร

จงจำไว้
คำขอดก่อน
ในอุทร
พุ่มพักมา

และนบไหว้
รู้คุณค่า
จงภาวนา
จักพ้นไป

อย่างแน่นนอน
เรื่องเกิดใหม่
เข้าท้องใคร
ทุกเมื่อเฮย.

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์วิญญาน ๔๗/๒ ถนนสามเสน บางลำภู กรุงเทพมหานคร
โทร. ๒๘๒๒๐๒๕ ศรีเพ็ญ จัตุหะศรี ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๓๖

